

Speelruimte inrichten is geen kinderspel

Kansen en bedreigingen voor kindvriendelijke speelnetwerken

Marijn Rozema – 1630024
Master Planologie
Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider: Femke Niekerk

Zo, dit is hem dan, de scriptie waarmee ik mijn master Planologie afrond. Ik heb een aantal jaren met veel plezier gestudeerd aan de faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen, waar iedereen elkaar groet en zich thuis voelt. Bovenal koester ik warme herinneringen aan mijn buitenlandse studiereizen naar Stockholm, Mexico, Riga en Beijing, waar ik zoveel mooie ervaringen heb opgedaan en leuke mensen heb leren kennen. Natuurlijk heb ik ook veel geleerd tijdens de colleges en opdrachten, waarvan een me op het onderwerp van mijn scriptie heeft gebracht. Bij het vak Volkshuisvesting heb ik onderzocht welke invloed speeltuinen op de buurt hebben en dit interesseerde me zo dat ik er graag een verdiepend onderzoek naar wilde doen, wat leidde tot deze scriptie over kindvriendelijke speelnetwerken. Deze netwerken zorgen ervoor dat kinderen zich veilig en zelfstandig al spelend door hun woonwijk kunnen bewegen. Het is niet vanzelfsprekend dat er vanuit kinderen wordt gedacht als het om planologische zaken gaat, terwijl dit wel heel belangrijk is, want kinderen hebben ook recht op een volwaardige plek in de wereld van de grote mensen. Ik hoop dat dit onderzoek en de aanbevelingen die er uit voort zijn gekomen hun weg vinden naar beleidsmakers in allerlei gemeenten, zodat bij elke ruimtelijke of verkeerskundige beslissing wordt gevraagd: “Welke gevolgen heeft dit eigenlijk voor de kinderen?”

Graag wil ik een aantal mensen bedanken, want zonder hen was dit verhaal niet tot een goed einde gekomen. Allereerst dank ik mijn gesprekspartners, die met hun *inside information* veel hebben bijgedragen aan mijn achtergrondkennis en mijn enthousiasme hebben gevoed. De bevlogenheid van Tineke Thijsseling maakten mij nog nieuwsgieriger naar mijn onderwerp en de kennis en kunde van Rob van Gaal zullen een inspiratie zijn voor werkzaamheden in de toekomst. Verder is een bedankje aan Jan Veltman en de kinderen van de Johan Willem Frisoschool in Leeuwarden op zijn plek, omdat zij me hartelijk hebben ontvangen om uitvoerig over hun belevenissen tijdens het spelen te vertellen. Daarnaast wil ik graag Geert Dijkstra van Acquire Publishing bedanken, die het me mogelijk maakte om het seminar ‘Buitenspelen loont!’ bij te wonen. Ook wil ik mijn waardering uitspreken naar mijn scriptiebegeleider Femke Niekerk. Haar kritische blik en opbouwende woorden hebben ervoor gezorgd dat ik na een bespreking vol goede moed verder schreef.

Mijn ouders, (schoon)familie, vrienden en vriendinnen hebben ontzettend met me meegeleefd en veel interesse getoond in waar ik mee bezig was al die tijd. Papa en mama, bedankt voor jullie steun, belangstelling en de les dat het leven naast de studie vooral ook leuk moet zijn! Gelukkig waren mijn vriendinnen er altijd voor de nodige ontspanning met thee, films en heel veel spelletjes. En ook vond ik veel leuke afleiding achter de tafeltennistafel bij Idéfix, waar ik een heel gezellige tijd heb gehad.

Tot slot wil ik mijn lieve Martijn bedanken, voor alles en nog veel meer.

Groningen, oktober 2012.

Marijn Rozema

Kinderen spelen te weinig buiten, terwijl dit wel heel belangrijk voor ze is op gebied van fysieke ontwikkeling, sociale ontwikkeling en zelfontplooiing. Er is echter te weinig kwalitatief geschikte speelruimte voor hen en bovendien is de zelfstandige mobiliteit van kinderen de afgelopen jaren afgenomen. Een oplossing hiervoor is het aanleggen van kindvriendelijke speelnetwerken, waarlangs kinderen zich zelfstandig en veilig al spelend kunnen bewegen door de wijk. Dit is een fundamenteel nieuwe manier van denken over speelruimte, die zeker nog niet uitontwikkeld is. Mogelijk worden er nog vele speelnetwerken aangelegd en daarom is het belangrijk om goed in kaart te hebben welke sterke en zwakke punten er te vinden zijn in de bestaande speelnetwerken. Met de daaruit volgende aanbevelingen kan rekening worden gehouden om de nieuw aan te leggen speelnetwerken maximaal tot hun recht te doen komen en tot een meer kindvriendelijke omgeving te komen.

In dit onderzoek zijn twee speelnetwerken met elkaar vergeleken, namelijk het Kindlint in de Spaarndammerbuurt te Amsterdam en het speellint in Huizum-West te Leeuwarden. Deze netwerken zijn beide in een casestudy geanalyseerd, waarbij met behulp van interviews en participatieve observatie gegevens zijn verzameld die vervolgens middels een SWOT-analyse en confrontatiematrix hebben geleid tot verbeterstrategieën en aanbevelingen.

In Amsterdam is, in de vorm van Kindlint, het eerste speelnetwerk van Nederland aangelegd. De buurtkinderen zijn hierbij echter niet betrokken, waardoor de route onlogisch is en niet alle belangrijke plekken aandoet. Daarbij geniet het Kindlint weinig bekendheid en wordt daardoor niet optimaal gebruikt. Wel heeft het Kindlint geleid tot een verfleuring van de wijk en grotere variëteit in speelplekken. In Leeuwarden is de gemeente in samenwerking met Jantje Beton bezig een speelnetwerk aan te leggen, waarbij een grote mate van participatie door kinderen is gewaarborgd. Hierdoor gaat de route langs alle plekken in de wijk die voor kinderen belangrijk zijn en is draagvlak gecreëerd voor de nieuw aangelegde speelvoorzieningen. Ook de geplande oversteekplekken beloven bij te dragen aan een verkeersveilige en kindvriendelijke wijk.

Uit de casestudy's volgt een aantal aanbevelingen. De belangrijkste bevinding is het belang dat aan participatie van kinderen gehecht moet worden. Inspraak van kinderen vergroot het draagvlak en daarmee het gebruik van een speelnetwerk. Het speelnetwerk zelf moet goed onderhouden worden en zowel verkeersveilig als sociaal veilig zijn. Dit houdt in dat oversteekplekken eenvoudig en overzichtelijk zijn, waarbij zowel de kinderen als andere weggebruikers worden geattendeerd op de betreffende verkeerssituatie. Ook is goede verlichting van belang op straat en in tunnels en kan direct zicht vanuit woningen de sociale controle en het veiligheidsgevoel vergroten. Tot slot is het belangrijk om in het oog te houden dat externe factoren die lastig beïnvloedbaar zijn een groot stempel op het gebruik van een kindvriendelijk speelnetwerk kunnen drukken. Hierbij kan gedacht worden aan hondenpoep, hangjongeren en geparkeerde auto's die het zicht en het spel belemmeren. Deze externe elementen kunnen vaak niet in het geheel uitgebannen worden, vanwege tegengestelde belangen in de wijk.

Als een speelnetwerk op een goede manier wordt aangelegd, dan zal de wijk in zijn geheel kindvriendelijker worden. Al met al blijkt dat het inrichten van speelruimte beslist geen kinderspel is.

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
INHOUDSOPGAVE	4
HOOFDSTUK 1 INLEIDING	6
1.1 INLEIDING	6
1.2 ONDERZOEKSDOELSTELLING	7
1.3 ONDERZOEKSVRAGEN	7
1.4 THEORETISCH RAAMWERK	7
1.5 METHODOLOGIE	9
HOOFDSTUK 2 WAARDE VAN SPEELNETWERKEN	12
2.1 BELANG VAN BUITENSPELEN	12
<i>2.1.1 Fysieke aspect</i>	12
<i>2.1.2 Sociale aspect</i>	16
<i>2.1.3 Zelfontplooiing</i>	18
2.2 KWALITEIT OPENBARE RUIMTE	20
2.3 KINDVRIENDELIJKE OMGEVING	21
2.4 VERKEERSVEILIGHEID	23
2.5 BELANG VAN NETWERKEN	25
2.6 CONCEPTUEEL MODEL	25
HOOFDSTUK 3 METHODOLOGIE	28
3.1 WAARDE VAN SPEELNETWERKEN	28
3.2 INITIATIEVEN	29
3.3 CASESTUDY'S	30
3.4 AANBEVELINGEN	36
HOOFDSTUK 4 INITIATIEVEN	37
4.1 CHILD FRIENDLY CITIES	37
4.2 SPEELWIJKEN VAN JANTJE BETON	38
4.3 KINDLINTEN VAN SOAB	39
4.4 INITIATIEVEN OP KLEINE SCHAAL	40
4.5 CONCLUSIE	42
HOOFDSTUK 5 HUIZUM-WEST TE LEEUWARDEN	43
5.1 AANLEIDING	43
5.2 KENMERKEN VAN DE BUURT	43
5.3 SPEELLINT	45
5.4 OBSERVATIE	47
5.5 SWOT-ANALYSE	49
<i>5.5.1 Sterktes</i>	50
<i>5.5.2 Zwaktes</i>	51
<i>5.5.3 Kansen</i>	51
<i>5.5.4 Bedreigingen</i>	52
5.6 CONFRONTATIEMATRIX	53
5.7 STRATEGIEËN	54
<i>5.7.1 Offensief</i>	54
<i>5.7.2 Ombuigen</i>	56
<i>5.7.3 Defensief</i>	56
<i>5.7.4 Ommekeer bewerkstelligen</i>	57
5.8 CONCLUSIE	58
HOOFDSTUK 6 SPAARNDAMMERBUURT TE AMSTERDAM	59
6.1 AANLEIDING	59
6.2 KENMERKEN VAN DE BUURT	59

6.3 KINDLINT	60
6.4 OBSERVATIE	62
6.5 SWOT-ANALYSE	63
6.5.1 <i>Sterktes</i>	64
6.5.2 <i>Zwaktes</i>	65
6.5.3 <i>Kansen</i>	66
6.5.4 <i>Bedreigingen</i>	67
6.6 CONFRONTATIEMATRIX	68
6.7 STRATEGIEËN	68
6.7.1 <i>Offensief</i>	68
6.7.2 <i>Ombuigen</i>	69
6.7.3 <i>Defensief</i>	69
6.7.4 <i>Ommkeer bewerkstelligen</i>	70
6.8 CONCLUSIE	71
HOOFDSTUK 7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	73
7.1 CONCLUSIE	73
7.2 AANBEVELINGEN	75
7.3 NABESCHOUWING	76
7.4 REFLECTIE	76
REFERENTIELIJST	79
BIJLAGEN	86
BIJLAGE A OBSERVATIE HUIZUM-WEST	87
BIJLAGE B OBSERVATIE SPAARNDAMMERBUURT	91
BIJLAGE C INTERVIEW BELEIDSMEDEWERKER	96
BIJLAGE D INTERVIEW DIRECTEUR JANTJE BETON	109
BIJLAGE E FOCUSGROEP BASISSCHOOLLEERLINGEN	121

1.1 Inleiding

Kinderen spelen weinig buiten, terwijl dit wel heel belangrijk voor ze is. De bewegingsvrijheid van kinderen is kleiner dan die van volwassenen, en naast de school is daarom de wijk voor hen een belangrijke plek om sociale contacten buiten de familie op te doen. Hier ontmoeten ze andere kinderen om mee te spelen en spelenderwijs mee te leren. Deze kinderen zullen niet altijd uit het zelfde sociaaleconomische milieu komen, waardoor wordt geleerd om te gaan met verschillen en sociaal kapitaal wordt gevormd (Bouw en Karsten, 2004; Karsten, 2011).

Bovendien zijn er steeds meer kinderen met overgewicht en obesitas. Uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) uit 2010 blijkt dat van alle vierjarige kinderen in Nederland al negen procent van de jongens en zestien procent van de meisjes overgewicht heeft. Bij vijftienjarigen gaat het al om percentages van vijftien bij jongens en twintig bij meisjes. De trend is dat dit steeds verder doorgroeit en dat er dus steeds meer te dikke kinderen zullen zijn. Onderzoek (RIVM, 2010) heeft uitgewezen dat overgewicht en obesitas bij kinderen veel schadelijke gevolgen kan hebben op volwassen leeftijd. Zo lopen deze kinderen meer kans op het ontwikkelen van hart- en vaatziekten, diabetes type 2, astma en een aantal soorten kanker. Bovendien krijgen de kinderen te maken met stigmatisering, eenzaamheid, uitsluiting en verdriet. Programma's als *Help, ons kind is te dik* laten schrijnende gevallen zien van jonge kinderen die gepest worden en zelfs al operaties hebben moeten ondergaan. Als mensen als kind al overgewicht hebben, blijven ze dit op volwassen leeftijd vaak houden. Hierdoor raken steeds meer mensen arbeidsongeschikt, waardoor de productiviteit daalt en er meer uitkeringen zullen moeten worden verstrekt. Geschat wordt dat dit de staat in totaal twee miljard euro per jaar kost (RIVM, 2010).

Naast biologische factoren en te veel en ongezond eten, spelen hierbij ook het beweeggedrag van kinderen en de inrichting van de fysieke omgeving een rol. Kinderen bewegen namelijk te weinig, slechts een derde van de kinderen haalt de beweegnorm om elke dag een uur matig intensief te bewegen (TNO, 2010). Volgens de Gezondheidsraad (2010) spelen omgevingsfactoren hierbij een belangrijke rol, want hoe groter de afstand tot de school of sportclub des te eerder de kinderen met de auto gebracht worden. Karsten et al. (2001) noemt dit de opkomst van de achterbankgeneratie. Dit komt vaker voor wanneer er meerdere auto's in het gezin aanwezig zijn, wat steeds vaker het geval is. Er is een grote toename van het gemotoriseerde verkeer waar te nemen, al is die in de laatste jaren minder sterk dan de toename die in de jaren tachtig en negentig te zien was. In de afgelopen tien jaar is de mobiliteit met drie procent toegenomen en is het aantal personenauto's in Nederland gestegen van 6,3 miljoen naar 7,6 miljoen, een stijging van twintig procent. Er is ook een toename in het aantal afgelegde kilometers per persoon, maar een afname van deze afstand voor medepassagiers. Dit duidt er op dat de bezettingsgraad van auto's is afgenomen (Kennisinstituut voor mobiliteitsbeleid, 2011).

Het toegenomen verkeer heeft ook gevolgen voor de subjectieve veiligheid zoals die door ouders wordt ondervonden. Een (te) hoge risicoperceptie kan leiden tot vermijdingsgedrag, zoals het niet laten buiten spelen van kinderen. Ook zullen ouders dan liever hun kinderen met de auto naar school brengen in plaats van ze te laten deelnemen in het als gevaarlijk gevonden verkeer. Subjectieve informatie speelt hierbij een grotere rol dan objectieve, cijfermatige informatie. Subjectieve veiligheid is moeilijk te meten, maar kan zeker een rol spelen bij het buitenspelen door kinderen (Hoekstra et al., 2010). Dit wordt tevens onderschreven door het Kinderrechtencollectief (2003). Ook de werkelijke veiligheid speelt een belangrijke rol. Onderzoek laat zien dat kinderen uit een verkeersonveilige buurt vaker in een sociaal isolement terechtkomen dan kinderen in een verkeersveilige buurt, omdat ze niet met

bepaalde spelvormen in aanraking komen en daardoor sociaal en motorisch achterblijven in hun ontwikkeling (Schouten en Jansen, 1998).

Verder heeft in Nederland elke vierkante meter een ruimtelijke bestemming. Tezamen met het groeiende autoverkeer, de stijgende grondprijzen en inrichtingsconcepten als de compacte stad heeft dit tot gevolg dat het belang van kindvriendelijke speelplekken het vaak moet afleggen tegen andere belangen die ook een claim op de beperkte ruimte leggen (Karsten, 2011; Niekerk, 2012). Bouw en Karsten (2004) stellen dat kinderen nu vaak “*de sluitpost vormen in de concurrentie om de verdeling van stedelijke ruimte*” (p. 13).

De zelfstandige mobiliteit van kinderen en hiermee samenhangend de mogelijkheden om naar een speelplek te gaan zijn dus afgenomen. Om hier verbetering in te brengen zijn er initiatieven ontstaan om kindvriendelijke speelnetwerken aan te leggen, zoals Kindlint en Speelwijk.

1.2 Onderzoeksdoelstelling

Het doel van dit onderzoek is inventariseren welke kansen en bedreigingen spelen bij het aanleggen van een speelnetwerk om uiteindelijk een meer kindvriendelijke wijk te realiseren.

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is: Welke kansen en bedreigingen doen zich voor bij de aanleg van kindvriendelijke speelnetwerken in de wijk?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is een aantal deelvragen opgesteld:

- Wat is de waarde van kindvriendelijke speelnetwerken in de wijk?
- Welke initiatieven zijn er al ondernomen op het gebied van speelnetwerken en wat zijn de ervaringen daarmee?
- Casestudy: welke kansen en bedreigingen hebben zich voorgedaan bij het ontwikkelen van speelnetwerken in Leeuwarden en Amsterdam?
- Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan met betrekking tot het proces en ontwerp van het realiseren van speelnetwerken?

1.4 Theoretisch raamwerk

In het theoretisch raamwerk zal eerst gekeken worden waarom buitenspelen voor kinderen zo belangrijk is in termen van bridging en bonding sociaal kapitaal. Vervolgens komt de kwaliteit van de openbare ruimte aan de orde en ook zal worden bekeken welke aspecten belangrijk zijn om te kunnen spreken van een kindvriendelijke omgeving. Hierbij wordt ook nader ingegaan op de verkeersveiligheid in de wijk.

In de inleiding zijn al redenen genoemd waarom buitenspelen zo belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Er is uitgebreid ingegaan op de toename van overgewicht bij kinderen, maar daarnaast is ook het verlies aan sociaal kapitaal van belang. Sociaal kapitaal wordt door Runyan (1998) omschreven als “*the benefits that are derived from personal social relationships (within families and communities) and social affiliations*”. Karsten (2011) stelt dat kinderen niet meer slechts de keuzen van hun ouders volgen en delen in hun netwerk, maar dat ze ook zelf hun eigen sociale netwerk creëren. Door te spelen op straat leren ze hun buurtgenootjes kennen, sluiten vriendschappen, leren veel over sociale normen en verkrijgen zo sociaal kapitaal. Ook Schouten en Jansen (1998) wijzen op de sociale vaardigheden die kinderen leren op straat. Er is een verschil tussen ‘bonding’ en ‘bridging’ sociaal kapitaal. De eerste variant gaat over de sterke wederzijdse banden binnen sociaal homogene groepen, terwijl de tweede soort een brug slaat tussen sociaal verschillende groepen (Putnam, 2000). Wanneer kinderen steeds minder op straat spelen, zal er minder gelegenheid zijn om

dergelijke netwerken in de buurt te ontwikkelen en er de vruchten van te plukken in de vorm van sociaal kapitaal. Het bonding sociaal kapitaal wordt vaak op scholen gevormd, maar de bridging variant kwam vaak op straat voor, waar kinderen uit verschillende culturen elkaar tegen kwamen en met elkaar gingen spelen. Nu het buitenspelen vermindert, zal dit ook verminderen (Karsten, 2011).

Speelvoorzieningen in de wijk waar kinderen elkaar kunnen ontmoeten zijn dus erg belangrijk. Bovendien hebben kinderen voldoende ruimte nodig om te spelen, bewegen, zichzelf te kunnen ontplooiën en gezond op te groeien. Helemaal nu, zoals al eerder genoemd, steeds meer kinderen last hebben van overgewicht is het van belang dat elk kind de mogelijkheid heeft om in de woonomgeving te kunnen spelen en bewegen. Toen het wetsvoorstel om drie procent van de openbare ruimte als speelruimte vast te leggen sneuvelde (Nebbeling, 2008), heeft het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een richtlijn aan alle gemeenten gestuurd waarin wordt aanbevolen om bij alle nieuwe ruimtelijke plannen drie procent van het totale bebouwde oppervlak te bestemmen als speelruimte. Ook wordt opgeroepen om in bestaande situaties alsnog naar dit percentage toe te groeien wanneer er nog niet aan wordt voldaan (Dekker, 2005). Dit is een grove richtlijn, die geen rekening houdt met plekken waar kinderen ook kunnen spelen, zoals op schoolpleinen of in parken. Het gaat zeer duidelijk om de verhouding van officieel aangewezen speelruimte tot ruimte met een andere functie als wonen of kantoorruimte (Gemeente Den Haag, 2008). In het kader van de Nota Ruimte, die met het credo “decentraal wat kan, centraal wat moet” de lagere overheden zoveel mogelijk de ruimte wil geven om zelf het beleid te maken en uit te voeren, zijn geen wettelijke afspraken gemaakt over speelvoorzieningen. Oud-minister Dekker zegt hierover dat “*de inrichting van de openbare ruimte de verantwoordelijkheid is van gemeenten, omdat daar de kennis aanwezig is over de lokale behoeften, knelpunten en mogelijkheden*” (Dekker, 2005). Dat in elke wijk speelvoorzieningen moeten zijn, heeft te maken met de actieradius van verschillende leeftijdsgroepen. Met de veranderingen in de samenleving van de afgelopen decennia, zoals verveelvoudiging van het aantal auto’s op de weg en de daarmee toegenomen verkeersonveiligheid, is de potentiële zelfstandige mobiliteit van kinderen afgenomen door angst van hun ouders dat hen iets zou overkomen. Door de toename van het autogebruik wordt de straat meer en meer een “*vervoersbuis*” (p. 17), waardoor minder speelruimte overblijft (Bleeker en Mulderij, 1978). Hiermee zijn ze beperkt in hun vrijheid om erop uit te gaan en dingen te ontdekken, om gewoonweg te spelen, wat hun potentie om uit te groeien tot zelfbewuste en zelfstandige volwassenen wellicht in de weg zal staan (Schouten en Jansen, 1998; Cunningham en Jones, 1999).

Bij stedelijke vernieuwing en de ontwikkeling van nieuwe wijken is het daarom van belang dat er rekening wordt gehouden met ruimte voor speelvoorzieningen. Deze dragen bij aan de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en ruimtelijke kwaliteit van de wijk. Als goed onderhouden speelvoorzieningen aanwezig zijn, is het prettiger voor kinderen en hun ouders om in dat deel van de wijk te verblijven (Ekkers, 2006). Ook oud-minister Dekker vindt dit sociale aspect zeer van belang, want zij ziet de ontmoetingsfunctie van de plek als een middel om de sociale cohesie en veiligheid te bevorderen. Tevens wijst zij op de fysieke kanten van speelvoorzieningen, wanneer ze zegt dat speelplekken een kwaliteitsverhogend aspect voor de openbare ruimte zijn (Dekker, 2005). Het fysieke en sociale element van speelvoorzieningen gaan dus hand in hand. Wanneer de speelvoorziening goed is onderhouden en is voorzien van bankjes, terrassen of zelfs fitnessapparatuur, zullen ook ouders en andere buurtbewoners graag daar te vinden zijn, waardoor de sociale cohesie wordt versterkt (VROM, 2003).

Kinderen spelen overal, ze beperken zich niet tot officiële speelplekken. Parkeerplaatsen, stoepjes en portieken zijn geliefde plaatsen om te spelen. Al spelend bewegen ze zich door de wijk, waarbij ze niet altijd het verkeer in de gaten houden. Dit komt doordat kinderen helemaal hun eigen leefwereld hebben, ze kijken en horen op hun eigen manier en hebben beperkingen die volwassenen niet hebben. Schouten en Jansen (1998) stellen drie hoofdeisen als het gaat om verkeersveiligheid voor kinderen. Als eerste noemen ze de eis dat de ruimte transparant en goed overzichtelijk is. Ten tweede vinden ze dat snelheid van het verkeer in de wijk laag moet zijn, om kinderen de tijd te geven om inzicht te krijgen in de situatie waarin ze zich bevinden. Bovendien zijn de gevolgen van ongelukkig minder ernstig wanneer de snelheid lager is. De derde eis is dat kwantitatief voldoende ruimte moet zijn, maar dat die ook kwalitatief goed moet zijn. Dit laatste houdt in dat de inrichting uitnodigt tot spelen, waardoor kinderen niet op zoek hoeven naar andere speelruimte en hierbij de risico's van bijvoorbeeld oversteken opzoeken.

Er zijn echter ook een andere theorieën met betrekking tot verkeersveiligheid. Een interessante invalshoek komt uit de 'shared space'-benadering, die twintig jaar geleden door Hans Monderman werd geïntroduceerd. Dit concept is een alomvattende inrichtingsstrategie voor de hele publieke ruimte. Het omvat drie onderdelen, namelijk de verkeersruimte, de verblijfsruimte en de overgangsräume daartussen. Al die ruimten staan dus met elkaar in verbinding, er is geen duidelijke scheiding. Bovendien pleit deze benadering voor deregulering, ze wil minder regels en verkeersborden, omdat de overheid op deze manier de verantwoordelijkheid van de weggebruiker overneemt. Vermindering hiervan leidt tot een verminderd gevoel van veiligheid en dat leidt weer tot meer oplettendheid. Voetgangers, fietsers en automobilisten moeten weer communiceren en kunnen niet achteroverleunend er van uit gaan dat de regels en borden het verkeer vanzelf leiden en hen beschermen (Lutz en Foorhuis, 2011). Echter, voor ouders kan op deze manier de subjectieve verkeersonveiligheid toenemen, waardoor ze hun kinderen niet meer zelfstandig naar buiten willen laten gaan (Camstra, 1997; Hoekstra et al., 2010).

In hoofdstuk 2 wordt deze theorie verder uitgewerkt. Dit wordt gedaan aan de hand van de vier bovengenoemde aspecten. Allereerst het belang van buitenspelen, wat wordt opgesplitst met betrekking tot fysieke aspecten, sociale aspecten en zelfontplooiingsaspecten. Vervolgens wordt ingegaan op de kwaliteit van de openbare ruimte en daarna zal gekeken worden naar verkeersveiligheid. Tot slot komen deze zaken samen om vast te stellen wat een kindvriendelijke omgeving is. Hierna zal een conceptueel model worden gemaakt om vervolgens de praktijk te kunnen toetsen aan de criteria die zijn gevonden in de theorie.

1.5 Methodologie

Het onderzoek naar kindvriendelijke speelnetwerken is verricht met zowel primaire als secundaire informatie. Secundaire informatie omvat gegevens die al eerder zijn verzameld door iemand anders en die beschikbaar zijn om te gebruiken door anderen. Het kan hierbij gaan om onder andere beleidsdocumenten, krantenartikelen, wetenschappelijke stukken en statistische gegevens. Deze bestaande data kunnen worden gebruikt om te kijken hoe er in het verleden tegen kindvriendelijke speelnetwerken werd aangekeken en hoe dat tegenwoordig is. Een voordeel van secundaire informatie is dat het al bestaat en dus vaak minder kost om te verzamelen in termen van tijd, geld en moeite dan primaire data. Er zijn echter ook nadelen, zo kunnen de gegevens te weinig flexibel zijn om aan te passen aan het gewenste gebruik. Ook is het soms moeilijk te achterhalen hoe betrouwbaar de bronnen zijn. Een ander nadeel is dat secundaire data een reflectie zijn van de doelen en interpretaties van de authentieke dataverzamelaar (Flowerdew en Martin, 2005). Net als alle percepties in het algemeen zijn de gegevens dus partieel, selectief en vertekend (Holloway en Hubbard, 2001). Daarom moet

worden nagegaan wat de bedoeling van de auteur was en hoe de informatie moet worden geïnterpreteerd (Flowerdew en Martin, 2005). In dit onderzoek is de secundaire informatie uit de wereldwijde wetenschappelijke literatuur gehaald om tot een conceptueel model te komen waaraan de bevindingen in de werkelijkheid zijn getoetst. Ook zijn beleidsdocumenten geanalyseerd om een beleidskader te vormen.

De secundaire informatie vormt een context voor de primaire informatie die zelf gewonnen is. Primaire informatie kan op verschillende manieren verzameld worden. In dit onderzoek zijn interviews gehouden met betrokken actoren, is participierend onderzoek gedaan in de betrokken wijken en is eventueel met kinderen gesproken in een focusgroep.

Interviews zijn niet- of semi-gestructureerd. Dit houdt in dat interviews lijken op gewone conversaties met verschillende personen al naargelang hun expertises en interesses. Eyles en Smith (1988) omschrijven een interview als een conversatie met een doel. Op deze manier kan de geïnterviewde in zijn eigen bewoordingen vertellen hoe hij over bepaalde zaken denkt, terwijl de interviewer bij onduidelijkheden meteen kan doorvragen of de vraag anders kan stellen. Bovendien kunnen in het gesprek onderwerpen ter sprake komen waar de interviewer nog niet aan had gedacht. Tijdens het interview wordt de “*conversational flow*” (p.120) van de geïnterviewde aangehouden, om zo de spontaniteit in het gesprek te behouden. Aan de andere kant moet echter worden opgelet dat niet te veel afgedwaald wordt van de focus van het gesprek. Om zoveel mogelijk op het gesprek te kunnen focussen en in te spelen op de onderwerpen of ideeën die tijdens het gesprek ter tafel komen, zijn de interviews opgenomen met instemming van de geïnterviewden. Op die manier kon een vloeiend gesprek tot stand komen dat niet gehinderd werd door onderbrekingen als de interviewer dingen op zou willen schrijven. Bovendien is er zo een helder verslag van het interview beschikbaar dat later volledig is uitgewerkt, waarbij veel meer details kunnen worden gebruikt dan mogelijk zou zijn wanneer het interview met de hand is bijgehouden (Flowerdew en Martin, 2005).

In dit onderzoek zijn interviews gehouden met een aantal betrokken actoren. In de eerste plaats is dat Rob van Gaal, de directeur van Jantje Beton, die dicht op de praktijk zit en daardoor een duidelijke link kan leggen tussen wat er in de wijk gebeurt en tegen welke problemen daarbij wordt aangelopen. Ook kon hij vertellen welke projecten in uitvoering zijn en in hoeverre kinderen bij de ontwikkeling betrokken zijn. Daarnaast is in de gemeente Leeuwarden een interview gehouden met Tineke Thijsseling, de betrokken ambtenaar die meer weet van de speelwijk Huizum, waar in samenwerking met Jantje Beton een speelnetwerk gecreëerd wordt. Deze gegevens zijn in de casestudy's worden verwerkt, waarbij een link is gelegd met de in de literatuur gevonden concepten en criteria.

Participerende observatie is verricht om vanuit de *point of view* van de participanten een beter inzicht te verkrijgen met betrekking tot bepaalde situaties en gebeurtenissen. De onderzoeker wordt dan onderdeel van het dagelijks leven van een groep mensen (Dewalt en Dewalt, 2002). In dit onderzoek gaat het om kinderen die buitenspelen in de speciaal aangelegde speelnetwerken in hun wijk, waarbij de onderzoeker met name observeert. Volgens Dewalt en Dewalt (2002) levert deze methode drie grote voordelen op. Ten eerste wordt de kwaliteit van de informatie zoals die tijdens het veldwerk wordt gevonden vergroot. Ten tweede wordt de interpretatie van de informatie beter, waardoor het dus tevens een analytisch instrument is. Ten derde zorgt het er voor dat nieuwe onderzoeksvragen en hypotheses gevormd kunnen worden naar aanleiding van wat men “*on-the-scene*” (p. 8) observeert. Flowerdew en Martin (2005) stellen dat participerende observatie met name gebruikt wordt om de sociale werkelijkheid te veranderen en niet slechts in kaart te brengen. In dit onderzoek is ook gekeken welke aanbevelingen kunnen worden gedaan ten aanzien van het proces en ontwerp

van kindvriendelijke speelnetwerken, om op die manier tot verbeteringen te komen. Hierdoor past participatieve observatie goed in dit onderzoek.

Een focusgroep houdt in dat een door de onderzoeker geselecteerde groep individuen bijeen wordt gebracht om te discussiëren vanuit hun eigen ervaringen en percepties over het onderwerp van onderzoek (Powell en Single, 1996). Het doel van een focusgroep is volgens Powell en Single (1996) het door middel van een geleide interactieve discussie te komen tot *“the rich details of complex experiences and the reasoning behind an individual’s actions, beliefs, perceptions and attitudes”* (p. 499). Ook maakt een dussdanige discussie de aard van gesprekken en interacties over het onderwerp duidelijk. Daarbij komt nog dat het mogelijk is om te kijken naar verschillen tussen bepaalde sociale groepen en ook naar de kloof tussen wat mensen zeggen en wat ze doen. In een focusgroep zou het aantal deelnemers moeten liggen tussen vier en tien, waarbij moet worden opgelet dat niet alleen de dominante sprekers de gehele tijd aan het woord zijn, maar ook de minder assertieve deelnemers ruimte krijgen om hun zegje te doen (Flowerdew en Martin, 2005). Hierbij is het ook van belang dat er geen vorm van groepsdenken ontstaat, waardoor bijvoorbeeld de druk ontstaat om mee te gaan met de dominante mening in de groep terwijl een individu eigenlijk een andere mening is toegedaan (Henningsen et al., 2006).

In dit onderzoek is een focusgroep gehouden met kinderen uit de wijk Huizum in Leeuwarden, om te bestuderen hoe zij tegen de veranderingen in hun buurt aankijken en hoe ze er met elkaar over praten. Het doel hiervan was uit te vinden in hoeverre kinderen tevreden zijn met de vernieuwde speelvoorzieningen en de mate waarin zij betrokken zijn bij het proces en ontwerp. Ook het gebruik van de speelvoorzieningen werd nader bekeken en dan met name in relatie met het gebruik en het buitenspelen voor de komst van de kindvriendelijke netwerken.

Een casestudy wordt door Swanborn (1996) gedefinieerd als *“een onderzoeksstrategie waarvan het voornaamste kenmerk is dat er sprake is van een intensieve bestudering van een sociaal verschijnsel bij één of enkele onderzoekseenheden”* (p. 22). Met een intensieve bestudering wordt bedoeld er diepgaand en niet oppervlakkig naar het verschijnsel of de situatie gekeken wordt. Andere kenmerken van een casestudy zijn bijvoorbeeld dat er een groot aantal eigenschappen of theoretische concepten aan verbonden is en dat het gaat om een kwalitatieve analyse (Braster, 2000). Casestudy’s kunnen worden geplaatst bij de inductieve benadering van de wetenschap, waarbij uit empirische gegevens algemene generalisaties worden geformuleerd en vervolgens een theorie wordt gevormd. In dit onderzoek echter werd juist vanuit de theorie gekeken naar de praktijk, een meer deductieve benadering dus en een door Braster (2000) genoemde *“theorie toepassende casestudy”* (p. 34). Vervolgens zijn in een SWOT-analyse de sterkten en zwakten van het aangelegde speelnetwerk uiteengezet, als ook de kansen en bedreigingen die van buitenaf invloed uitoefenen op het netwerk. Hieruit volgde een confrontatiematrix en verschillende mogelijk te volgen strategieën.

Triangulatie van de dataverzamelmethode is belangrijk, op die manier worden de verschillende methoden gecombineerd om tot beantwoording van de onderzoeksvragen te komen. In de casestudy’s is dus gebruik gemaakt van interviews, focusgroepen en observaties, waarbij tezamen met de bestaande informatie dan tot een antwoord gekomen is (Braster, 2000).

De focus van de sociale geografie en planologie lag zelden bij kinderen. Pas in de laatste decennia is hier verandering in gekomen en volgens Holloway en Valentine (2000) is er nu ongeveer een “*critical mass*” (p. 8) bereikt in het onderzoek naar de geografie van kinderen. Zij stellen dat er een driedeling is in het onderzoek naar kinderen. In de eerste plaats kan worden gekeken naar de *importance of place*, wat betekent dat een normale kindertijd op de ene plek niet hetzelfde hoeft te zijn als op een andere plek. Ten tweede noemen ze *everyday spaces*, waarin wordt gefocust op de drie plekken waar kinderen de meeste tijd doorbrengen, namelijk thuis, school en de wijk. In deze dagelijkse leefomgeving spelen kinderen in de hen toegewezen speelvoorzieningen, maar creëren ze ook hun eigen speelplekken binnen de publieke ruimte. Als derde ten slotte noemen ze *spatial discourses*, waarbij het gaat om het kijken naar kinderen vanuit verschillende hoeken zoals nationalisme en rurale idylle (Holloway en Valentine, 2000). Er zijn dus verschillende manieren om onderzoek te doen naar speelruimte voor kinderen en in dit onderzoek zal worden gefocust op de *everyday spaces*, en dan de wijk in het bijzonder.

In dit hoofdstuk zal eerst gekeken worden waarom buitenspelen voor kinderen zo belangrijk is. Hierbij wordt gekeken naar drie aspecten, namelijk het fysieke aspect, het sociale aspect en zelfontplooiing van kinderen. Vervolgens komt de kwaliteit van de openbare ruimte aan de orde en ook zal worden bekeken welke aspecten van belang zijn om te kunnen spreken van een kindvriendelijke omgeving. Hierbij wordt ook nader ingegaan op de verkeersveiligheid in de wijk. Daarna wordt duidelijk gemaakt waarom juist spelnetwerken belangrijk zijn. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een conceptueel model waarin de belangrijkste concepten nog eens op een rijtje worden gezet, zodat in de rest van het onderzoek kan worden bekeken in hoeverre deze in de praktijk terug te vinden zijn.

2.1 Belang van buitenspelen

Het belang van buitenspelen is driedig. Allereerst is er het fysieke aspect van buitenspelen. Hierbij is spelen en bewegen een onderdeel om de energiebalans van kinderen in evenwicht te houden om zo het lichaamsgewicht gezond te houden en om lichaamsvet te verliezen (De Vries, 2009). Als tweede kan het sociale aspect worden genoemd, dat tot uitdrukking komt in het concept bonding en bridging sociaal kapitaal van Putnam (2000). Dit hebben kinderen nodig om vooruit te komen in het leven. Ten derde speelt zelfontplooiing een rol. Hierbij zal worden ingegaan op de hiërarchie van basisbehoeften van Maslov (1970) en het belang dat buitenspelen daarbij speelt. Bij elk van de aspecten wordt eerst naar de problemen hieromtrent gekeken, vervolgens passeren alle relevante factoren die hieraan bijdragen de revue en tot slot wordt gekeken wat het belang van een goede ruimtelijke ordening hierbij is.

2.1.1 Fysieke aspect

Bij het fysieke aspect van buitenspelen spelen twee zaken mee, namelijk het voorkomen van overgewicht en obesitas bij kinderen en een goede lichamelijke ontwikkeling. De laatstgenoemde gaat bijvoorbeeld over motorische ontwikkeling, maar ook om het leren inschatten van afstanden en het zich oriënteren in de buurt.

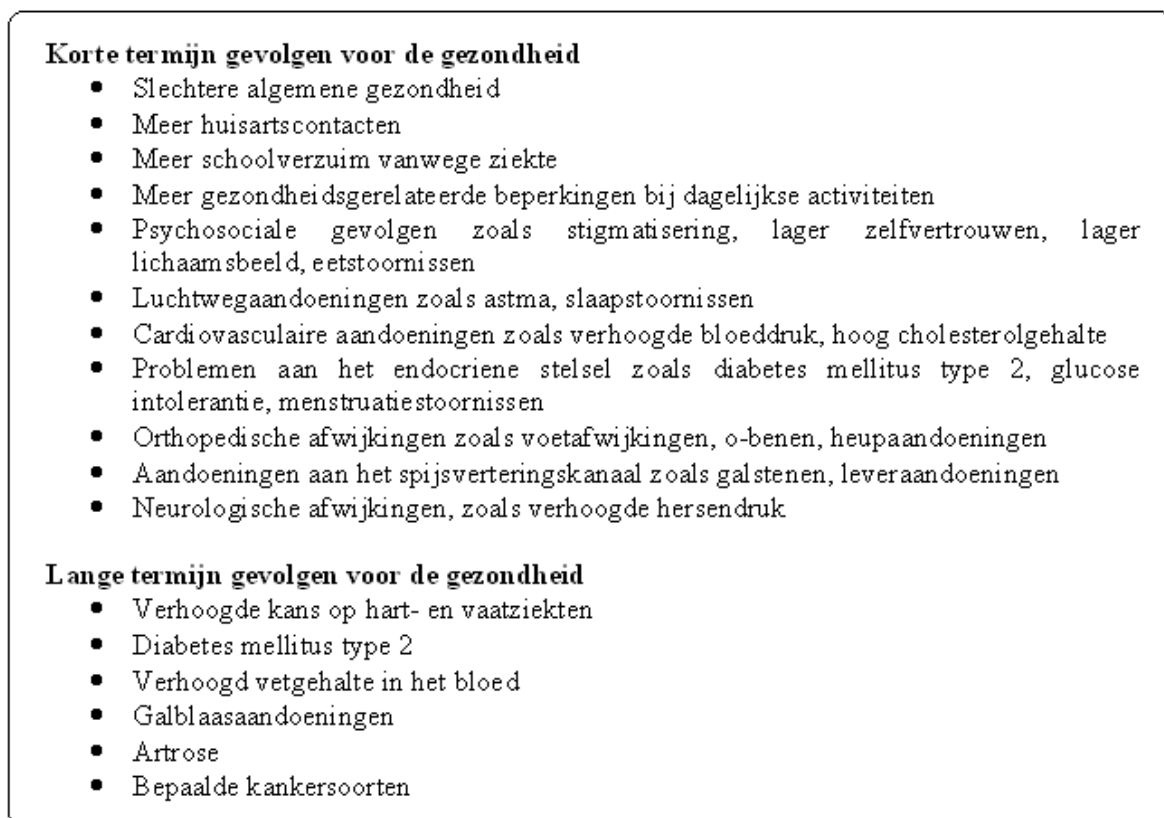
Problemen

Zoals in het eerste hoofdstuk al beschreven is, wordt overgewicht en obesitas bij kinderen een steeds groter probleem. Dit komt doordat het eetpatroon van kinderen en volwassenen in de loop der tijd is verslechterd: enerzijds eten mensen vaker te veel, anderzijds eten ze steeds ongezonder. De hoge mate van energie die verzadigde vetzuren bijvoorbeeld bevatten, zijn erg calorisch en ook nog eens slecht voor de bloedvaten. Mensen met overgewicht hebben dan

ook meer kans op hart- en vaatziekten, diabetes type 2, astma en zelfs kanker. Ook krijgen ze vaak last van psychosociale problemen als een lage eigenwaarde en kunnen ze in een sociaal isolement raken. Dit is niet alleen heel vervelend voor de personen zelf, maar ook voor de staat die veel kosten moet maken in de zin van gezondheidszorg en uitkeringen. Er komen veel langdurig en chronisch zieken bij die buiten het arbeidsproces raken. De kosten van overgewicht lopen hoog op, zo zijn volgens onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam de directe zorgkosten 0,5 miljard euro en de indirecte kosten als arbeidsverzuim en uitkeringslasten 1,5 miljard euro (Schrijvers en Schoenmakers, 2008).

Mensen die als kind al overgewicht hebben, lopen een veel hoger risico om later de genoemde ziekten te ontwikkelen. Bovendien krijgt een stijgend aantal kinderen met overgewicht te maken met diabetes type 2, een ziekte die bekend stond als ‘ouderdomssuiker’. Verwacht wordt dat zij in 10 tot 20 jaar ernstige ziekten ontwikkelen en vroegtijdig zullen sterven. Vanwege dit levensloopperspectief is het belangrijk om in te zetten op het bevorderen van de gezondheid van kinderen. Zo kunnen ziekten op latere leeftijd worden voorkomen of in elk geval worden uitgesteld. Ook heeft overgewicht directe effecten op de gezondheid, het welzijn en de ontwikkeling van kinderen (Schrijvers en Schoenmakers, 2008).

In figuur 2.1 staat een overzicht van alle gezondheidseffecten bij kinderen op lange en korte termijn, overgenomen uit het RIVM-rapport ‘Spelen met gezondheid: leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd’ (Schrijvers en Schoenmakers, 2008).

Figuur 2.1: Overzicht gezondheidseffecten van overgewicht op kinderen (Schrijvers en Schoenmakers, 2008).

Gemiddeld heeft 14,5% van de jongens en 17,5% van de meisjes, in totaal 400.000 kinderen, overgewicht. 3,9% van de jongens en 4,7% van de meisjes heeft ernstig overgewicht, dat wordt ook wel obesitas genoemd. Overgewicht en obesitas worden berekend aan de hand van de Body Mass Index (BMI), waarbij het gewicht in kilo's wordt gedeeld door de lengte in

meters in het kwadraat. Voor volwassenen geldt dat je overgewicht hebt bij een BMI van meer dan 25 en obesitas bij meer dan 30. Voor kinderen is dit net wat anders, want bij hen spelen in de criteria ook leeftijd en geslacht mee (Schrijvers en Schoenmakers, 2008). Als de percentages kinderen met overgewicht worden vergeleken met eerdere jaren, blijkt dat dit percentage explosief is gegroeid. Figuur 2.2 laat de procentuele groei zien van het aantal meisjes en jongens met overgewicht en obesitas (Van den Hurk et al., 2007).

Figuur 2.2: Trends in overgewicht tussen 1980 en 2003 in Nederland (Van den Hurk et al., 2007).

Relevante factoren

De toename van overgewicht bij kinderen is dus letterlijk een omvangrijk probleem. Maar waar komt deze stijging vandaan? Volgens Casteels en Vinckx (2001) spelen hierbij zowel genetische factoren als omgevingsfactoren mee. De laatste zijn van doorslaggevende invloed en omvatten zaken als verhoogde energie-inname, verminderde fysieke activiteiten en culturele aspecten zoals het geven van borstvoeding en het meegeven van ongezonde tussendoortjes.

Er zijn drie risicogroepen te onderscheiden die vaker te maken krijgen met overgewicht (Boere et al., 2008). Allereerst zijn dat kinderen uit een lager sociaaleconomisch milieu. Ten tweede lopen kinderen van wie een of beide ouders overgewicht heeft of hebben meer risico om zelf ook overgewicht te krijgen. En tot slot zijn er meer allochtone dan autochtone kinderen met overgewicht en obesitas. Hieronder worden deze groepen nader omschreven.

Overgewicht en obesitas komen vaker voor bij vmbo-scholieren dan bij havo- en vwo-scholieren. De scholieren van een lager onderwijsniveau hebben ook een ongezonder leefpatroon, zo ontbijten ze minder vaak, eten minder fruit en groente, drinken veel frisdrank en nemen veel snacks tussendoor in vergelijking met hun leeftijdsgenoten op hogere schoolniveaus. Wat betreft bewegen valt een zelfde patroon op, jongeren op het vmbo zijn

minder vaak lid van een sportvereniging, bewegen minder vaak, kijken meer televisie en zitten vaker achter de computer. Vaak komen deze kinderen uit een lager sociaaleconomisch milieu. Uit onderzoek blijkt dat laagopgeleide moeders denken dat een gezoete zuiveldrank een goede vervanger is van halfvolle melk en dat zij ervoor zorgen dat hun kind altijd een fles of beker frisdrank binnen handbereik heeft. Ook staat in deze gezinnen in een derde van de gevallen de televisie aan tijdens het avondeten en heeft een derde van de twee- tot vierjarigen een eigen televisie op de slaapkamer. Hierbij komt nog eens dat er nauwelijks grenzen worden gesteld aan de zogenoemde 'screentime' van kinderen en dat extra televisiekijken vaak wordt gebruikt als beloning voor goed gedrag (Schrijvers en Schoenmakers, 2008; Boere et al., 2008).

Een andere risicogroep bestaat uit kinderen van wie ten minste een van de ouders zelf ook overgewicht of obesitas heeft. Kinderen onder de tien jaar met obese ouders hebben twee keer zoveel kans om obesitas in de volwassenheid te ontwikkelen als kinderen van wie de ouders een gezond gewicht hebben. Het is nog onduidelijk in hoeverre dit veroorzaakt wordt door genetische factoren of door de leefstijl van de ouders en hun kinderen. Bij jongeren tussen de tien en zeventien jaar oud is er een minder groot effect van het hebben van obese ouders op het risico op obesitas in de volwassenheid (Schrijvers en Schoenmakers, 2008; Boere et al., 2008).

Een derde risicogroep wordt gevormd door allochtone kinderen. Van hen heeft negentien procent overgewicht, tegenover tien procent autochtone kinderen (Schrijvers en Schoenmakers, 2008). Ook in deze groep bleek dat veel moeders zorgen voor frisdrank binnen handbereik en dat veel jonge kinderen een televisie op de slaapkamer hebben. Bovendien geven allochtone moeders aan sneller te starten met kunstvoeding voor zuigelingen dan de andere ondervraagde moeders (Boere et al., 2008). Onderzoek heeft echter aangetoond dat borstvoeding veel positieve effecten op preventie van overgewicht heeft. Dit komt doordat borstgevoede kinderen een lagere gewichtstoename kennen in hun eerste jaar dan kinderen die geen borstvoeding hebben gehad. Bovendien hebben kinderen die wel borstvoeding hebben gekregen op latere leeftijd minder kans om overgewicht te ontwikkelen (Scholtens, 2008).

Het is duidelijk dat niet alleen te veel en ongezond eten en drinken veroorzakers van overgewicht zijn, maar ook te weinig bewegen een belangrijke factor is die bijdraagt aan het groeiende percentage kinderen dat te zwaar is. Bovendien blijkt uit onderzoek dat kinderen die weinig buiten spelen zich minder goed motorisch ontwikkelen (Karsten et al., 2001). Hierbij komt het belang van ruimtelijke ordening om de hoek kijken, want wanneer de omgeving uitnodigt tot bewegen, zullen kinderen dat ook meer doen (Storm et al., 2009).

Belang van de openbare ruimte

Buitenspelen doen kinderen natuurlijk buiten. Dat behelst niet alleen speeltuintjes en schoolpleinen, maar de gehele openbare ruimte fungeert als speelruimte voor kinderen. Zij zien overal mogelijkheden voor spelletjes en laten hun fantasie de vrije loop. Zo wordt een bankje vanzelf een piratenschip en verzinnen ze eigen regels om te voetballen op een klein stoepje (Schouten en Jansen, 1998).

Ook om overgewicht bij kinderen tegen te gaan zijn omgevingsfactoren van belang, zo stelt de Gezondheidsraad (2010). Hier worden omgevingsfactoren gezien als onderdeel van de zogenaamde obesogene omgeving, die een overmatige energie-inname kan vergroten en zelfs van doorslaggevende betekenis kan zijn bij het ontwikkelen van overgewicht op jonge

leeftijd. Dit houdt in dat sociaal-culturele, fysieke, economische en politieke omgevingsfactoren kunnen bijdragen aan de groeiende prevalentie van overgewicht bij kinderen (Gezondheidsraad, 2010). In dit onderzoek zijn de fysieke omgevingsfactoren van belang, hierbij gaat het namelijk om de vraag ‘wat is beschikbaar?’.

In Nederlandse steden is ruimte schaars. De Vries (2009) stelt dat de bouw van huizen en appartementencomplexen het vrijwel altijd wint van de aanleg van speeltuinen en sportvoorzieningen, die vervolgens buiten de stad worden geplaatst. Het gevolg daarvan is dat de barrière om kinderen er zelfstandig heen te laten gaan te voet of per fiets groter wordt. Kinderen worden gebracht met de auto en de actieve verplaatsing neemt af. Verder stelt De Vries (2009) dat fysieke activiteit juist bevorderd wordt door meer groen in de wijk, een lage bewoningsdichtheid en afwezigheid van hondenpoep en zwaar verkeer zoals bussen.

Ook voor de lichamelijke ontwikkeling van kinderen speelt de omgeving een rol. Kinderen die veel buiten spelen scoren hoger op lenigheid, springkracht en evenwichtsgevoel (Karsten et al., 2001). In de wijk leren ze rennen en fietsen, leren ze afstanden inschatten en welke hoogte te hoog is om ergens vanaf te springen. Kinderen leren zich te oriënteren en met verkeer om te gaan. Maar hun gedrag in het verkeer is grillig, doordat ze nog niet alles kunnen overzien en maar een beperkt concentratievermogen hebben. Ook laten ze zich leiden door hun fantasie en spelletjes met andere kinderen, waardoor de stoep als evenwichtsbalk wordt gezien en de wegmarkering zich uitstekend leent voor een wedstrijdje slalommen.

Kinderen ontwikkelen zich op straat en daarom is het belangrijk dat de inrichting van straten en wijken op een kindvriendelijke manier gebeurt (Schouten en Jansen, 1998). Hier wordt verderop in het hoofdstuk dieper op ingegaan.

2.1.2 Sociale aspect

Als kinderen buiten spelen, ontmoeten ze vele andere mensen zoals leeftijdsgenootjes, oudere kinderen, volwassen buurtbewoners en onbekende voorbijgangers. Deze ontmoetingen kunnen goed zijn voor de sociale ontwikkeling van kinderen (Karsten, 2011), hoewel er ook minder fijne dingen kunnen gebeuren op straat. De angst van ouders dat dit gebeurt, weerhoudt hen er soms van om hun kinderen buiten te laten spelen (Hoekstra et al., 2010). Door buiten spelen ontwikkelen kinderen hun sociale vaardigheden en kunnen ze sociaal kapitaal verkrijgen. Het is dus belangrijk dat ze wel zelfstandig naar buiten kunnen gaan.

Problemen

Een belangrijke reden waardoor kinderen minder in de publieke ruimte spelen wordt gevormd door de angst van ouders dat hun kinderen slachtoffer kunnen worden van kwaadwillende onbekenden of van het verkeer, zo stellen Matthews et al. (2000), Karsten (2002) en Hoekstra et al. (2010). Dit wordt door de media nog eens uitvergroot en vervolgens door ouders geprojecteerd op speelplekken op straat. Kinderen krijgen ruimtelijke beperkingen opgelegd, die als gevolg hebben dat hun sociale ontwikkeling wordt beïnvloed (Stuyven, 2005). Ouders willen echter wel dat hun kinderen sociale contacten opdoen en cultureel en lichamelijk ontwikkeld raken. Daarom worden kinderen naar allerlei verenigingen en clubs gebracht door hun ouders. Hier ontmoeten ze echter met name kinderen uit eenzelfde sociale milieu, terwijl kinderen bij het buiten spelen juist ook kinderen uit andere klassen en culturen ontmoeten. Door deze ontwikkeling wordt segregatie in de hand gewerkt (Karsten, 2002).

Relevante factoren

Ook andere factoren spelen mee, want door de groeiende welvaart hebben kinderen thuis steeds meer mogelijkheden om zich te vermaken, bijvoorbeeld door de opkomst van

computerspellen. Dit vormt een pullfactor om kinderen uit de openbare ruimte te halen (McKendrick et al., 2000). Echter, hoewel buitenspelen op straat aan belang lijkt in te boeten, blijven veel kinderen wel op straat spelen. Dat is erg belangrijk, want “*streets are spaces betwixt and between cultures, neither entirely owned by young people, nor fixed as adult domains*” (Matthews et al., 2000, p.77). De straat is dus de plek waar kinderen hun identiteit ontdekken en verbondenheid ontwikkelen in sociale netwerken met andere kinderen.

Ook Karsten (2011) ziet het belang van sociale netwerken van kinderen in de wijk, omdat kinderen op die manier sociaal kapitaal vormen, wat belangrijk is om vooruit te komen in het leven. Door middel van sociaal kapitaal kunnen kinderen doelen in het leven bereiken die zonder deze vorm van kapitaal niet te halen waren (Coleman, 1988). Runyan et al. (1998) omschrijven sociaal kapitaal als “*the benefits that are derived from personal social relationships (within families and communities) and social affiliations*” (p.12). Ook Bourdieu (1985) herkent deze duurzame en wederkerige relaties in groepsverband. Fukuyama (1999) vindt dat ook gedeelde normen en waarden die samenwerking binnen een groep mogelijk maken behoren tot het sociaal kapitaal van personen. Zo kan gesteld worden dat sociaal kapitaal gevormd wordt door netwerken, verwachtingen, vertrouwen, informatiestromen en gedeelde normen binnen groepen (Putnam, 2000; Fukuyama, 1999). Naast financieel kapitaal in de vorm van geld en menselijk kapitaal in de vorm van onderwijs vormt sociaal kapitaal de derde hulpbron voor personen om zich te ontwikkelen. Dat het wordt gezien als hulpbron houdt in dat mensen het kunnen invoeren wanneer ze het nodig achten (Runyan et al., 1998). Uit onderzoek blijkt dat kinderen die sociaal kapitaal hebben ontwikkeld minder vaak vroegtijdig stoppen met school (Smith et al., 1992) en ook minder gedragsproblemen hebben (Parcel en Menaghan, 1993). Daarnaast hebben Runyan et al. (1998) gevonden dat het welzijn van kinderen in de peuterleeftijd groter is naarmate ze meer sociaal kapitaal hebben opgebouwd in de vorm van “*multiple protective factors*” (p.16). Hierbij gaat het in de eerste plaats om de ouders, maar ook om de kinderdagverblijven, scholen en bureaus. Voorheen werd gedacht dat kinderen slechts passief deelden in de netwerken van hun ouders. Sinds kort echter heeft de opvatting postgevat dat kinderen als zelfstandige actoren steeds meer hun eigen sociale netwerk kunnen creëren (Karsten, 2011).

Er is een verschil tussen ‘bonding’ en ‘bridging’ sociaal kapitaal. De eerste variant gaat over de sterke wederzijdse banden binnen sociaal homogene groepen, terwijl de tweede soort een brug slaat tussen sociaal verschillende groepen (Putnam, 2000). Wanneer kinderen steeds minder op straat spelen, zal er minder gelegenheid zijn om dergelijke netwerken in de buurt te ontwikkelen en er de vruchten van te plukken in de vorm van sociaal kapitaal. Het bonding sociaal kapitaal wordt vaak op scholen gevormd, maar de bridging variant kwam vaak op straat voor, waar kinderen uit verschillende culturen elkaar tegen kwamen en met elkaar gingen spelen. Nu het buitenspelen vermindert, zal dit ook verminderen (Karsten, 2011). Daarmee wordt desintegratie van verschillende culturen en generaties in de hand gewerkt (Karsten et al., 2001).

Sociaal kapitaal dat gevormd wordt in netwerken heeft bovendien op drie manieren invloed op de gezondheid van volwassenen en kinderen. Ten eerste levert een dergelijk netwerk positieve gevoelens op met betrekking tot de zin van het leven, verbondenheid en sociale gehechtheid, die vervolgens de gezondheid verbeteren. Ten tweede draagt sociaal kapitaal bij aan de gezondheid doordat men via de mensen in het netwerk aan een woning, werk en zorg kunnen komen, wat ook weer een positieve bijdrage levert aan iemands gezondheid. Ten derde kan het gedrag van mensen worden beïnvloed door het gedrag dat zij zien bij andere leden van het netwerk. Het kan dan gaan om eetgedrag, maar ook om lichaamsbeweging en

buitenspelen (Verhaeghe et al., 2012). Sterker gezegd, kinderen met sociaal kapitaal gevormd uit netwerken hebben minder kans op overgewicht en obesitas (Moore et al., 2009).

Belang van de openbare ruimte

Een centraal gelocaliseerde speelvoorziening zorgt voor betrokkenheid en levendigheid in de wijk. Kinderen die vaak in die ruimte spelen, ontmoeten daar een vaste groep buurtkinderen. Dit kan gezien worden als een sociaal netwerk met de speeltuin als middelpunt. Ook de ouders van al die kinderen zijn onderdeel in het netwerk, want een speelplek voor jonge kinderen is tevens een ontmoetingsplek voor jonge ouders (Houtman et al., 2012). Op deze manier bouwt elk kind verder aan zijn sociaal kapitaal. Dit komt echter alleen van de grond als de publieke ruimte tot verblijven uitnodigt (Karsten et al., 2001). De inrichting is dus van belang. Uit onderzoek van Boonstra en Hermens (2009) blijkt dat ouders het belangrijk vinden dat er een bankje is waar ze hun kinderen in de gaten kunnen houden als die aan het spelen zijn. De ruimte is dan sociaal comfortabel en wordt daardoor beter gebruikt.

Schouten en Jansen (1998) wijzen op de sociale vaardigheden die kinderen leren op straat, zoals het onderhandelen met de buurman als de bal in zijn tuin is beland of het samen opstellen van regels van een fantasiespel. Buiten ontstaan ook conflicten en leren kinderen voor zichzelf op te komen. Karsten et al. (2001) zien dat verschillende gebieden van persoonlijke ontwikkeling nauw met elkaar samenhangen. Zo zal een kind dat veel buiten speelt zich motorisch beter ontwikkelen en daardoor meer zelfvertrouwen krijgen, wat hem met betrekking tot het leggen van sociale contacten ook weer zal helpen. Een kind dat echter weinig buiten speelt en hierdoor motorisch gezien minder ontwikkeld is, kan op sociaal gebied ook achtergesteld raken, als het bijvoorbeeld bij teamspelletjes minder vaak wordt uitgekozen.

Kinderen leren dus andere kinderen kennen op straat, komen verschillende culturen en achtergronden tegen en leren op die manier met allerlei soorten kinderen om te gaan. Ze leren sociale omgangsvormen en vaardigheden, waar ze de rest van hun leven profijt van hebben.

2.1.3 Zelfontplooiing

Voor kinderen is het belangrijk om op te groeien tot evenwichtige, zelfstandige en zelfverzekerde volwassenen. De basis van deze ontwikkeling wordt al in de vroege jeugd gelegd (French et al, 1995). In figuur 2.3 is de behoeftenpiramide van Maslow (1943)

Figuur 2.3: Menselijke hiërarchie van behoeften (Eigen figuur, bron: Maslow, 1943).

afgebeeld. Hij heeft hiermee de hiërarchie in menselijke behoeften willen aangeven, waarbij telkens als een der behoeften was vervuld er een nieuwe, hogere, behoefte op kwam. De fysiologische behoeften zijn de basisbehoeften om te overleven, zoals eten, drinken, slapen en onderdak. De veiligheidsbehoeften legt Maslow (1943) uit voor kinderen, die een veilige,

stabiele, geordende omgeving nodig hebben en een liefhebbende familie. Als ook aan die behoefte is voldaan, zullen mensen op zoek gaan naar affectie, liefde en sociale contacten. Vervolgens komt de behoefte aan waardering en erkenning. Tot slot krijgen mensen en kinderen de behoefte tot zelfontplooiing. Croft et al. (2009) gaan hier op in en stellen dat kinderen met een “*growth orientation*” (p. 44) zich bezighouden met de wereld om hen heen, met andere mensen dan zichzelf, met persoonlijke doelen. Zij zullen zichzelf ontplooiën en andere mensen en kinderen erkennen en respecteren. Zo komen ze vooruit in het leven en kunnen ze volgens Harper et al. (2003) hun potentieel en unieke talenten tot het hoogste niveau brengen.

Problemen

Om zichzelf te kunnen ontplooiën hebben kinderen vrijheid nodig om zelfstandig op pad te gaan. Echter, hun zelfstandige mobiliteit staat onder druk door verschillende factoren. De meeste hiervan zijn al eerder genoemd, zoals verkeersdrukke en subjectieve onveiligheidsgevoelens van hun ouders. Deze laatste zorgen ervoor dat ouders hun kinderen liever niet alleen de straat op laten gaan, terwijl dat juist een plek is waar kinderen hun horizon kunnen verbreden en hun persoonlijke kwaliteiten kunnen ontdekken en versterken. Ouders willen zelf ook graag dat kinderen dit bereiken en sturen ze daarom vaak naar allerlei verenigingen en activiteiten om dit op een in hun ogen veilige manier te bewerkstelligen (Karsten, 2002). Kinderen zijn in de ogen van hun ouders onschuldig, onwetend en afhankelijk. De straat wordt soms als te ongezond en onveilig gezien om ze daar te laten spelen (Karsten, 2008). Bovendien hebben niet alle kinderen dezelfde kansen en mogelijkheden om buiten te spelen, want zoals eerder gezegd hangt de gelukkigheid van de jeugd en de ontwikkeling van een kind sterk af van de plek waar hij of zij geboren is. Sommige kinderen worden van hun onschuldige kindertijd beroofd door ziekte van een van de ouders en de daaruit voortvloeiende zorg die ze de ouders moeten of willen verlenen. Ook armoede en beperkte mobiliteit beïnvloeden de opgroeimogelijkheden van een kind (Valentine, 1997).

Kinderen die niet met bovenstaande zaken te maken krijgen, doorlopen volgens Piaget (1954) vier fasen. Allereerst de *sensorimotor* fase, waarin kinderen tot twee jaar oud slechts leren van hun bewegingen en de gevolgen daarvan. Vervolgens komt de *preoperational* fase, die betrekking heeft op kinderen tussen de twee en zeven jaar oud. In deze fase leren kinderen praten en kunnen ze symbolen begrijpen, maar ze denken nog erg egocentrisch en gaan er vanuit dat alle andere personen de wereld op dezelfde manier zien als zichzelf. De derde fase is de *concrete operational* fase, waarin kinderen tot elf jaar logisch leren nadenken en ook leren begrijpen dat er dingen buiten hun eigen leven om gebeuren. Vanaf elf jaar komen kinderen in de *formal operational* fase, waar ze leren abstract te denken en beginnen te redeneren in mogelijkheden en over ideologische dingen (Piaget, 1954). Zelfontplooiing zal beginnen in de derde fase en doorgaan in de vierde fase. Kinderen werden tot die tijd veelal gezien alsof ze nog in ontwikkeling zijn, nog niet helemaal compleet. De beeldvorming rondom kinderen was daardoor wat negatief, in de zin dat kinderen soms werden gezien als individuen die minder weten, minder serieus zijn en daardoor minder belangrijk zijn dan volwassenen (Valentine, 2003). Dat is ook een van de kritiekpunten op Piaget, die kinderen ook als personen ‘in wording’ ziet (Alanen, 1990), terwijl kinderen wel al ervaringen hebben en de wereld op hun manier begrijpen. Tegenwoordig is deze benadering meer geaccepteerd en worden kinderen steeds meer als verantwoordelijke sociale actoren gezien (Valentine, 2003).

Relevante factoren

Een kind heeft voldoende ruimte nodig om te spelen en te bewegen om zichzelf te ontwikkelen tot een zelfstandig, zelfverzekerde persoon. Dit komt ook tot uitdrukking in het

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK, 1990), waarin in artikel 27 lid 1 staat dat de staten die partij zijn in het Verdrag het recht erkennen van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor een goede lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en sociale ontwikkeling van het kind. Tevens wordt in artikel 31 lid 1 IVRK ingegaan op het recht van kinderen op rust en vrije tijd, op deelname aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

Belang van de openbare ruimte

De stad, met alle verkeersdrukte, beton, asfalt en anonimiteit op straat, lijkt niet een ideale plek voor kinderen om op te groeien. Als ouders hun kinderen niet alleen op straat durven laten, zullen ze beperkt worden in hun persoonlijke ontwikkeling (Karsten, 2002). Op het gebied van zelfontplooiing gelden de zelfde belangen als bij het fysieke en sociale aspect, zo spelen zowel de objectieve als subjectieve veiligheid een rol en is het van belang dat kinderen elkaar tegenkomen op straat en in de speeltuin. Het is belangrijk dat de formele speelruimte uitdaging biedt en daardoor niet alleen bestaat uit wipkippen en zandbakken. En daarnaast is het van belang dat de informele speelruimte zich leent voor kinderen om te spelen en zich te ontwikkelen.

2.2 Kwaliteit openbare ruimte

Kinderen spelen, zoals eerder gezegd, in alle delen van de openbare ruimte. De openbare ruimte is een term waar iedereen wel een idee bij heeft, maar waar ook vele definities van bestaan. Gemeenschappelijk in al die definities is de vrije toegang tot ruimte waar allerhande activiteiten kunnen plaatsvinden. Dit kan zijn in het leven van alledag of juist in eenmalige festiviteiten (Carr et al., 1992), als hoeksteen van gelijkheid en democratie (Thompson en Travlou, 2007) of als natuurlijke ontmoetingsplek en speelplek voor kinderen (Karsten et al., 2001).

Voor kinderen heeft de openbare ruimte dus ook veel betekenis. Maar zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de publieke ruimte staat onder druk. Kwantitatief moet openbare ruimte terrein prijsgeven aan de steeds groeiende gemotoriseerde verkeersstromen en het compactestedenbeleid, dat in de jaren tachtig in zwang kwam. Hierbij werden wijken zo compact mogelijk ingericht, waarbij speelplekken en groen in de verdrinking kwamen (Karsten et al., 2001). Voor kinderen is het belangrijk dat speelplekken beschikbaar, bereikbaar en bespeelbaar zijn. Dit is echter vaak niet het geval. Informele ruimte om te spelen wordt steeds schaarser en de formele speelplekken laten qua onderhoud en dus bespeelbaarheid te wensen over. Ook is de bereikbaarheid van speelplaatsen niet goed genoeg. Dit heeft sterk te maken met het toegenomen verkeer, de sterke media-aandacht voor gevaren voor kinderen en het daarmee samenhangende verminderde veiligheidsgevoel van ouders (Schouten, 2003). Het subjectieve gevoel van onveiligheid is dus toegenomen. Dit hangt samen met ervaringen van ouders zelf, het gegeven dat de politie allerlei kleine zaken zoals zakkenrollerij niet oplost en berichten in de media zoals 'Opsporing verzocht'. Als in dit soort kennisgevingen foto's van slachtoffers worden getoond, zijn er mogelijkheden om zich er mee te identificeren en daardoor roept dergelijke berichtgeving meer angst en gevoelens van sociale onveiligheid op (Oppelaar en Wittebrood, 2006). Het gevolg hiervan is dat ouders hun kinderen niet meer alleen over straat durven laten gaan, waardoor kinderen hun zelfstandigheid kwijtraken en achterstand in hun ontwikkeling kunnen oplopen (Schouten, 2003). Karsten et al. (2001) hebben gevonden dat 78 procent van de ouders sociale onveiligheid meenemen in hun beslissing om hun kinderen zelfstandig op pad te laten gaan in de wijk. Dit heeft tot gevolg dat met name meisjes vaker begeleid ergens naar toe gaan.

Er zijn meer verschillen tussen jongens en meisjes. Meisjes spelen liever op goed onderhouden speelplekken dicht bij huis, terwijl jongens verder weg gaan en ook vaker buiten te vinden zijn. Hierdoor spelen ze vaker op meer perifeer gelegen plekken, waardoor meer vandalisme en conflicten voorkomen (Karsten et al., 2001). Ook stellen Karsten et al. (2001) dat het mede van de kwaliteit van de rest van de wijk afhangt of kinderen ook op straten, stoepen en in portieken spelen. Hierbij speelt ook mee dat kinderen het liefst spelen op bekende plekken met bekende leeftijdsgenootjes. De kinderen in de wijk worden door Karsten et al. (2001) in drie groepen verdeeld. Als eerste noemen ze de ‘buitenkinderen’, die veel buiten spelen en weinig activiteiten in clubverband ondernemen. Voor hen is de straat de ontmoetingsplek om met andere kinderen op te trekken en daarom is de kwaliteit van de buiten ruimte voor hun belangrijk. De tweede groep bestaat uit kinderen die juist veel bij verenigingen en clubs zitten en daardoor minder langdurig buiten spelen in de wijk. Deze kinderen behoren tot de ‘achterbankgeneratie’ en worden van de tennisbaan naar de toneelclub gereden. De derde groep bevat kinderen die bijna niet buiten spelen. Karsten et al. (2001) noemen hen ‘binnenkinderen’. Deze kinderen spelen binnen omdat ze het leuker vinden, omdat ze een minderheid vormen in de buurt en daardoor worden uitgesloten, of omdat er in de wijk geen aantrekkelijke speelruimte voorhanden is. De laatste twee groepen kunnen vrijwel alleen met begeleiding van de ouders naar buiten, maar die zijn ook niet altijd in de gelegenheid om mee te gaan. Daardoor komen deze kinderen weinig buiten. Voor hen en voor de buitenkinderen is de kwaliteit van de publieke ruimte het meest van betekenis, omdat dit voor hen de belangrijkste plek is om contacten op te doen en te spelen. Daarom is het van belang dat bij de inrichting van de openbare ruimte meer rekening wordt gehouden met het oogpunt van kinderen (Karsten et al., 2001; Schouten en Jansen, 1998; CROW, 2004). Ook is het onderhoud van de publieke ruimte van belang, want in slecht onderhouden speelplekken voelen kinderen zich niet prettig (Driskell, 2002). Dit geldt ook voor volwassenen, die een vervallen publieke ruimte al snel negatief beoordelen en vervolgens vermijden (Van Eijk en Schreuders, 2011). Ouders zullen hun kinderen hier ook minder gauw laten spelen. Om het onderhoud van de openbare ruimte te kunnen beoordelen heeft CROW (2010) een kwaliteitscatalogus samengesteld. De gebruikskwaliteit, de inrichtingskwaliteit en de beheerkwaliteit bepalen hoe de kwaliteit van de publieke ruimte in zijn geheel wordt beoordeeld. Hierbij kunnen de kwaliteitscriteria uit de catalogus worden gebruikt. Goed onderhoud maakt dat de omgeving bespeelbaar blijft voor kinderen.

Bij speelruimte voor kinderen gaat het dus niet alleen om de kwantiteit, maar zeker ook om de kwaliteit van de beschikbare ruimte. Alle plekje's in de openbare ruimte kunnen door kinderen gebruikt worden om in te spelen. Hier kan bij de inrichting al rekening mee worden gehouden, zodat de ruimte bespeelbaar is en blijft. Ook verkeersveiligheid is hierbij van belang, om de ruimte bereikbaar te houden voor kinderen. Hier wordt verderop in het hoofdstuk verder op ingegaan.

2.3 Kindvriendelijke omgeving

Ruimte is heel belangrijk voor de ontwikkeling van een kind, omdat die stimulerend of juist blokkerend kan werken (Bleeker en Mulderij, 1978). Volgens Karsten (2002) kunnen en in de wijk aanzetten tot spelen, bewegen en ontmoeten. Deze speelaanleidingen kunnen slechts kleine situaties zijn waardoor de wijk net wat anders is aangekleed, zoals een hinkelpaadje op de stoep. Ook andere zaken kunnen bijdragen, zoals een grote hazelnotenboom of een muurtje voor evenwichtspelletjes. Kinderen worden dan in hun fantasie geprikkeld en hoeven minder ver weg te gaan om leuk te kunnen spelen. Speelaanleidingen kunnen op verschillende manieren worden geïntegreerd in de wijk. Allereerst kunnen ze te vinden zijn in de inrichting van straten en pleinen, door te zorgen dat deze ruim zijn opgezet en verkeersarm zijn. Ook geparkeerde auto's worden hier het liefst geweerd. Woonerven zijn hier een voorbeeld van en

ook brandgangen kunnen hier voor gebruikt worden. Voor kinderen is het fijn als er beschutting is tegen de wind, zoals wat begroeiing, en om de ontmoetingsfunctie meer in de hand te werken kunnen zitmogelijkheden als bankjes of picknicktafels worden geplaatst. Ten tweede kunnen groenvoorzieningen in de straat aanleiding geven tot spelen, zo kun je in bomen klimmen, maar je kan ze ook als doelpalen gebruiken. Ook hoogteverschillen in het landschap nodigen uit tot spelen, zoals een aarden wal om in de winter van af te sleeën en zomers te klauteren of te skaten. Maar ook een bordes of keldertrap lenen zich goed voor kinderspelletjes. Tot slot kunnen kleine objecten fungeren als speelaanleiding, bijvoorbeeld bankjes, muurtjes en bielzen. Al deze zaken prikkelen de rijke fantasie van kinderen en kunnen voor allerhande spelletjes gebruikt worden. Er moet echter opgelet worden dat deze zaken goed onderhouden blijven en dat honden en hun uitwerpselen niet de potentiële speelwaarde meteen teniet doen (Karsten, 2002). Een ander aspect waar rekening mee gehouden moet worden, is het feit dat niet alleen kinderen gebruik maken van de ruimte. De plaatsing van speelaangelegenheden mogen geen gevaarlijke situaties voor bijvoorbeeld blinden en slechtzienden opleveren (CROW, 2004).

Driskell (2002) noemt een aantal aspecten die bijdragen aan een kindvriendelijke omgeving. Zo vindt hij sociale integratie erg belangrijk, omdat kinderen in sociaal contact erkenning en waardering vinden. Dit is al eerder gezien bij de behoeftenpiramide van Maslov (1970). Verder is het van belang dat er een verscheidenheid van interessante speelplekken is, waar ze andere kinderen kunnen ontmoeten, waar ze kunnen spelen en sporten, waar ze alleen heen mogen gaan. Dat laatste is sowieso van betekenis voor kinderen, daarom is veiligheid in de buurt een aspect dat hoog op de lijst zal staan. Ook noemt Driskell (2002) '*peer meeting places*', die door bepaalde groepjes kinderen wordt geclaimd als hun plek. Verder zijn een gedeelde buurtidentiteit en groenvoorzieningen van belang als het gaat om kindvriendelijkheid. Aan de andere kant zijn er ook factoren die de buurt negatief beïnvloeden als het om kinderen gaat. Zo moet sociale uitsluiting zoveel mogelijk worden voorkomen, omdat kinderen zich anders ongewenst kunnen voelen en geïsoleerd kunnen raken. Hierbij is inbegrepen de uitsluiting van jeugd als geheel, wat soms het geval is als andere buurtbewoners gefocust zijn op de negatieve invloed van baldadige jeugd, zoals vandalisme. Dit gebeurt echter juist als er te weinig rekening is gehouden met wensen van kinderen, waardoor verveling ontstaat. Een derde nadelige factor bestaat uit etnische spanningen. Kinderen van niet-autochtone afkomst kunnen zich gestigmatiseerd voelen en daardoor angstig worden. Dit is een nadelige ontwikkeling die ontmoedigd dient te worden. Andere, al eerder genoemde elementen die ook Driskell (2002) aanhaalt, zijn verkeersdrukte en slecht onderhouden en bevuilde speelplekken. Tot slot vermeldt Driskell (2002) dat participatie van kinderen bij de inrichting van de wijk kan leiden tot een beter gebruik van de speelvoorzieningen en vervolgens tot betrokkenheid bij de wijk.

Ook Karsten (2002) komt met een lijstje factoren die een kindvriendelijke wijk kunnen bevorderen. Zij splitst deze op in drie delen. Allereerst gaat ze in op formele speelruimten, vervolgens behandelt ze speelaanleidingen op straat en daarna bekijkt ze routes die de zelfstandige mobiliteit van kinderen kan vergroten. Ook op het gebied van het planningsproces kan nog terrein gewonnen worden, stelt Karsten (2002). Zo is het belangrijk dat er vanaf het begin van de planontwikkeling rekening gehouden wordt met de wensen en behoeften van kinderen. Dit is heel belangrijk, omdat er juist overlast kan ontstaan als er geen rekening is gehouden met speelruimte voor kinderen, waardoor ze op straat gaan voetballen of speeltuintjes voor kleuters in beslag nemen. Karsten (2002) pleit voor een vast percentage oppervlakte waarin speelruimte gepland moet worden. Hiermee is al een begin gemaakt door oud-minister Dekker, die in 2005 alle gemeenten opriep om een speelruimtenorm van drie procent aan te houden bij nieuwe plannen en in bestaande gevallen toe te werken naar dat percentage (Dekker, 2005). Bovendien zouden kinderen in het planproces hun mening moeten

kunnen geven en betrokken worden, om draagvlak te creëren en om problemen proberen te voorkomen. Als er vervolgens toch problemen ontstaan, zijn de mogelijkheden om er met zijn allen wat aan te doen groter. Karsten (2002) spreekt zich ook uit voor een grote gebruikswaarde van de publieke ruimte, waarbij voor kinderen de bespeelbaarheid en mogelijkheid tot ontmoetingen het meest van belang is.

2.4 Verkeersveiligheid

Zelfstandige mobiliteit wordt gedefinieerd als de mogelijkheid voor kinderen om alleen en zelfstandig buiten te spelen, naar school, vrienden en een vereniging te gaan (Van der Spek en Noyon, 1997). Als kinderen hierin beperkt worden, kunnen ze niet gaan en staan waar ze maar willen en dat heeft, zoals gezegd, nadelige gevolgen voor de ontwikkeling. Er is echter ook een voordeel waar te nemen doordat ouders hun kinderen minder vaak en lang alleen buiten laten spelen, want er is in de afgelopen jaren een afname te zien in het aantal verkeersongevallen waarbij kinderen betrokken zijn, terwijl het aantal auto's sterk is toegenomen. Zo is het percentage van kinderen dat gewond is geraakt bij een auto-ongeluk tussen 1993 en 2009 met 54 procent gedaald (Reurings en Bos, 2011), en is het aantal kinderen dat als voetganger om het leven is gekomen bij een ongeluk tussen 1996 en 2011 zelfs gedaald met 72 procent (CBS, 2012).

Kinderen vinden het fijn om buiten te spelen en het is belangrijk voor een gezonde jeugd. Ze moeten dus op zoek naar een andere plek om te spelen, omdat de straat vaak te gevaarlijk is of als gevaarlijk wordt gezien. Ook subjectieve verkeersveiligheid speelt namelijk mee. Driekwart van de ouders geven aan de veiligheid op straat niet voldoende groot te vinden om hun kroost er alleen te laten spelen. Kinderen ervaren deze verminderde autonomie niet als storend, wat wellicht te verklaren valt uit het feit dat ze gewoonweg niet anders gewend zijn. Wel ervaren ze het langsrijdende verkeer als een belemmering voor het spelen, omdat ze hierdoor niet overal op straat kunnen spelen (Van der Spek en Noyon, 1997). Bovendien nemen geparkeerde auto's veel ruimte in en hinderen zo het kinderspel (Bouw en Karsten, 2004).

Kinderen zien de wereld om hun heen anders dan volwassenen. Ze zijn kleiner en nog lang niet volledig ontwikkeld. In de inrichting van de wijk kan hiermee rekening worden gehouden. Wat betreft het verkeer spelen drie hoofdeisen een rol, zo stellen Schouten en Jansen (1998). Allereerst is het belangrijk dat de ruimte transparant en overzichtelijk is. Kinderen kunnen niet over auto's heen kijken, dus een weloverwogen parkeerbeleid is een must om de publieke ruimte geschikt te krijgen voor kinderen om te spelen. Er kan gedacht worden aan parkeergarages onder woningen of parkeren op het eigen erf, waardoor de straat verschoond van wagens blijft. Een tweede eis is een lage snelheid van het langsrijdende verkeer. Dit geeft kinderen meer tijd om te beslissen wat te doen in het verkeer en zorgt voor minder letsel als het onverhoopt toch tot een ongeluk komt. Een helpende hand kan geboden worden door verkeersdrempels of circulatieplannen. Ook kunnen bomen worden geplaatst om brede wegen te versmallen en hiermee hard rijden te ontmoedigen. De derde hoofdeis die Schouten en Jansen (1998) noemen, is een goede kwaliteit en kwantiteit van openbare ruimte. Als de ruimte in de wijk niet uitnodigt tot spelen en bewegen, zullen kinderen zich verplaatsen naar andere delen in de stad met alle risico's van dien. Hierbij hoort ook dat verkeerssituaties eenvoudiger moeten worden gemaakt, want complexe verkeerssituaties zijn voor kinderen nog moeilijker te bevatten en in te schatten. Duidelijke oversteekplaatsen met voorrang voor langzaam verkeer kunnen hierbij van pas zijn. Fietsverkeer, bijvoorbeeld om zelfstandig naar school te gaan, kan worden bevorderd door autovrije netwerken aan te leggen, waarbij niet alleen de verkeersveiligheid van alle fietsers, maar ook de zelfstandige mobiliteit van kinderen wordt vergroot. Een belangrijk punt hierbij is dat deze netwerken fijnmazig zouden moeten zijn en alle belangrijke plekken bereiken, zoals scholen,

woonwijken en verenigingen. Als verkeersstromen en –soorten toch gemengd worden, moeten duidelijke keuzen gemaakt worden in bijvoorbeeld snelheden. Zo kan voorkomen worden dat ontsluitingswegen van een wijk juist een obstakel vormen voor voetgangers en fietsers in de vorm van kinderen (Schouten en Jansen, 1998).

Het ‘shared space’-concept pleit voor gemengde verkeersstromen om tot meer oplettendheid te komen. Er zijn drie delen in de publieke ruimte, namelijk de verkeersruimte, de verblijfruimte en het overgangsgebied daar tussen in. De verkeersruimte heeft het verkeer centraal staan en is volgens vaste verkeersprincipes ingericht, zodat voor iedereen duidelijk is dat het gebied bedoeld is voor verschillende verkeersstromen en dat hier de bekende verkeersregels gelden. In de verblijfruimte staat de mens centraal. Er kunnen verschillende functies aan het gebied worden gegeven, waardoor maatwerk is vereist. Het overgangsgebied tussen beide zorgt voor een geleidelijke omschakeling en maakt dat men rekening houdt met anderen en dus meer oplettendheid betracht (Lutz en Foorthuis, 2011).

Lutz en Foorthuis (2011) stellen dat er vijf uitgangspunten ten grondslag liggen aan de ‘shared space’-benadering van Monderman. Ten eerste staat de mens centraal, waarbij mobiliteit slechts een onderdeel van het geheel vormt en ruimte moet dienen als verbinding tussen mensen. De auto hoort hier bij en hoeft niet verbannen te worden, als er in de auto maar rekening wordt gehouden met de rest van de gebruikers van de ruimte. Ten tweede is eigen verantwoordelijkheid erg belangrijk in het concept. De regelgeving van de overheid was bedoeld om risico’s zo klein mogelijk te krijgen. Dit heeft zeker zijn vruchten afgeworpen, maar leidde tevens tot gemakzucht bij de automobilist die bij afwezigheid van een gevarenbord er mogelijk vanuit gaat dat er dan ook geen gevaar is. Het is belangrijk dat verkeersdeelnemers weer het onverwachte gaan verwachten om zo beter te kunnen anticiperen op wat er mogelijk kan gebeuren. Ten derde is een actieve betrokkenheid gewenst en een samenwerking tussen ambtenaren, professionals en burgers om tot het vierde uitgangspunt te komen, namelijk ruimte met kwaliteit. Ten vijfde worden gemengde functies geambieerd. Winkelend publiek en spelende kinderen maken allen gebruik van dezelfde ruimte en dat is goed voor de leefbaarheid van een wijk.

Wilde (2001) zag ook de eigen verantwoordelijkheid van verkeersdeelnemers als belangrijk punt. Hij stelde dat elke weggebruiker een eigen optimaal risiconiveau kent dat voor hem acceptabel is. Als het optimale risiconiveau afwijkt van het waargenomen risico, zal de weggebruiker handelen om het verschil te verkleinen. Dit betekent dat een verkeersdeelnemer bij groter waargenomen risico dan geaccepteerd in het eigen optimale risiconiveau zich veiliger zal gaan gedragen. Anders geldt het echter ook, want als het waargenomen risico kleiner is dan het optimale niveau zal de persoon juist risicovoller gedrag gaan vertonen in het verkeer. Dit wordt risicocompensatie genoemd. Maatregelen om veiliger verkeersgedrag te stimuleren, worden hiermee teniet gedaan doordat automobilisten de veiligheid die ze waarnemen compenseren door zichzelf risicovoller door de situatie te verplaatsen. Clarke (2006) noemt als voorbeeld dat de remmen van een auto worden verbeterd. De automobilist voelt zich veiliger, durft harder te rijden en begint later te remmen. Dus de potentiële grotere veiligheid wordt volledig weggevaagd door risicocompensatie.

Shared space pleit dus voor meer eigen verantwoordelijkheid en daarmee minder verkeersborden en andere regelende zaken. De automobilist moet zijn eigen keuzes kunnen maken en niet beïnvloed worden door wat de overheid al heeft opgelegd. Gescheiden verkeersstromen zijn dan ook helemaal niet nodig, want een automobilist zal eerder afremmen als hij een kind ziet spelen dan wanneer er slechts een bord staat dat attendeert op het mogelijke gevaar van spelende kinderen (Clarke, 2006). Ook als er geen verkeerslichten of duidelijke voetgangerspaden meer zijn, worden alle verkeersdeelnemers gedwongen goed op te letten. Dit lijkt in de praktijk goed te werken. Er zijn echter ook tegengeluiden te horen,

want met name oudere weggebruikers voelen zich minder veilig op straat nu de heldere scheiding en hiermee schijnbare veiligheid is weggenomen. Methorst (2007) stelt dat de objectieve verkeersveiligheid wel is toegenomen, maar de subjectieve veiligheid juist is afgenomen. Al eerder is genoemd dat ouders de subjectieve veiligheid zeer sterk meenemen in hun beslissing om hun kinderen zelfstandig de straat op te laten gaan, daarom is het nog maar de vraag of shared space kan bijdragen in speelnetwerken.

2.5 Belang van netwerken

Buiten spelen is belangrijk voor kinderen, dat blijkt wel uit het bovenstaande. Maar waarom is nou juist het aanleggen van netwerken zo belangrijk?

Kindvriendelijke netwerken zorgen er voor dat kinderen op eigen houtje hun wijk kunnen verkennen, zonder dat ze gehinderd worden door drukke verkeersstromen met gevaarlijke oversteekpunten en andere belemmeringen die hun spel kunnen remmen. Verschillende soorten speelplekken kunnen op een veilige manier verbonden worden, zodat voor elk kind een toepasselijke speelvoorziening voorhanden is en wel binnen de actieradius die binnen zijn of haar leeftijd hoort (Bleeker en Mulderij, 1978). Bovendien neemt de actieradius van kinderen toe als de fiets- en wandelwegen veiliger zijn. Binnen de speelnetwerken ontmoeten ze leeftijdsgenootjes waar ze mee kunnen spelen en spelenderwijs leren. Ook wordt, zoals gezegd, op deze manier sociaal kapitaal gevormd (Karsten, 2011).

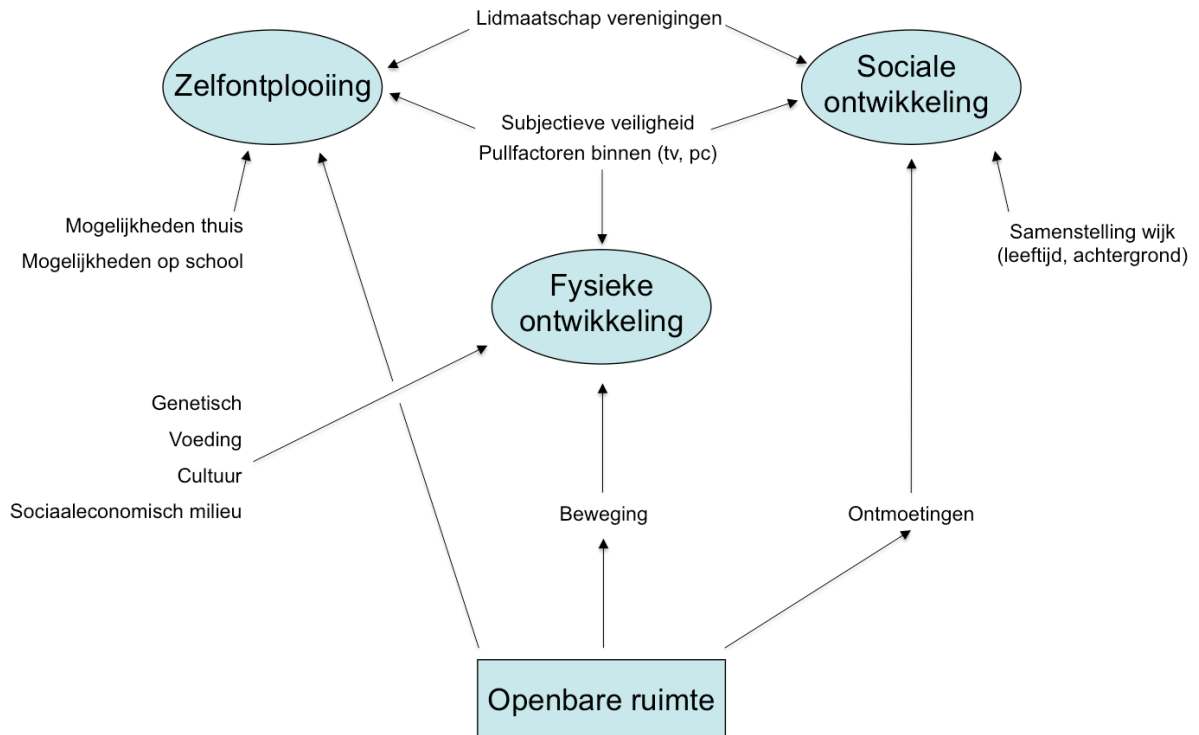
Als kinderen zelfstandig op pad kunnen gaan, leren ze veel meer dan wanneer ze telkens door een van de ouders bij de hand genomen worden. Echter, ouders zien vele gevaren voor hun kroost en zijn huiverig om ze de straat op te sturen. In kindvriendelijke netwerken kan deze angst gereduceerd worden, omdat er onder meer wordt gezorgd dat de verkeerssituaties voor kinderen duidelijk te overzien zijn. Ook is er een vorm van sociale controle in netwerken, omdat de hoofdas ervan vaak langs een woningstrip is gelegen. De rest van het netwerk loopt ook dwars door de wijk en komt langs alle belangrijke punten voor kinderen, zoals de school en sportclubs. Zo hebben vele mensen zicht op de kinderen en is er altijd wel iemand die een oogje in het zeil kan houden (Stuyven, 2005).

Kinderen ontwikkelen zich op straat. In netwerken kunnen ze zich door heel de wijk verplaatsen en ook kinderen van buiten de straat ontmoeten. Dit zijn kinderen uit alle sociaaleconomische lagen van de bevolking en met verschillende achtergronden, waardoor het bovendien segregatie in de wijk tegengaat (Karsten, 2002).

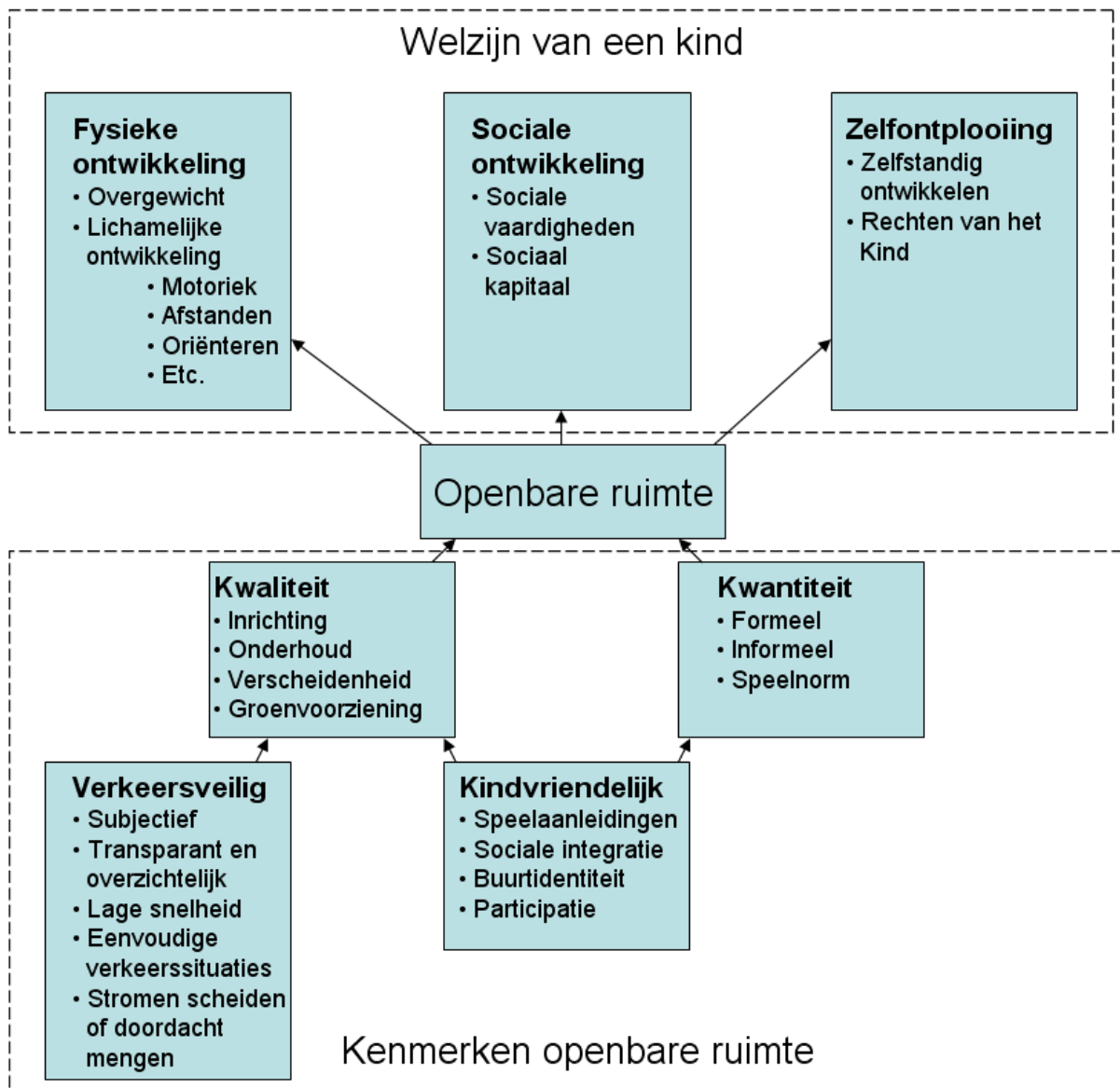
Kindvriendelijke speelnetwerken zijn dus een goede manier om kinderen meer te laten bewegen en bij te dragen aan de ontwikkeling. Ze leren sociale vaardigheden en zullen zich ook op andere gebieden ontwikkelen. Een belangrijk element in dergelijke netwerken is de verkeersveiligheid. Druk verkeer zou vermeden moeten worden in het netwerk en oversteekplaatsen moeten overzichtelijk zijn voor kinderen (Schouten en Jansen, 1998). Bovendien moeten speelnetwerken uitnodigen tot spelen, niet alleen door verschillende speelvoorzieningen met elkaar te verbinden, maar ook door tijdens het verplaatsen spelen en bewegen te stimuleren. Dit kan al door kleine speelaanleidingen die de fantasie prikkelen (Karsten, 2002). Op deze manier kan worden voorkomen dat er niet allerlei kindvriendelijke eilandjes ontstaan in een verder kindonvriendelijke wijk, waar kinderen niet meer zelfstandig heen mogen gaan.

2.6 Conceptueel model

Al het voorgaande is in een conceptueel model geplaatst. Het eerste deel van het model laat alle elementen zien die van invloed zijn op de aspecten fysiek, sociaal en zelfontplooiing. Zoals te zien is in figuur 2.4a, worden deze drie aspecten allen beïnvloed door de openbare ruimte. In figuur 2.4b is dit verder uitgewerkt en wordt gezien op welke manieren die beïnvloeding geschiedt.

Figuur 2.4a: Invloeden van buitenaf op het welzijn van een kind wat betreft de fysieke ontwikkeling, de sociale ontwikkeling en de zelfontplooiing van kinderen.

Figuur 2.4b: De invloed van de kwaliteit en kwantiteit van de openbare ruimte op het welzijn van een kind met betrekking tot de fysieke en sociale ontwikkeling en zelfontplooiing.

In dit hoofdstuk zal worden beschreven op welke manieren de onderzoeksvragen zijn beantwoord. Per deelvraag wordt bekeken welke onderzoeksmethoden van toepassing zijn om tot een antwoord te komen en hoe deze methode specifiek toegepast zal worden.

Bij de beantwoording van de deelvragen werd gebruik gemaakt van verschillende soorten bronnen. Swanborn (1987) heeft een schema opgesteld waarin de meeste van deze databronnen staan vermeld. Dit is te zien in figuur 3.1.

<i>Databron</i>		<i>Past in strategie:</i>		
Indirecte bronnen	Ambtelijke statistiek		Geen aparte term	Bureau-onderzoek
	Vakliteratuur		Literatuurstudie	
	Data bestanden eerder onderzoek		Secundaire analyse	
Directe bronnen	Neerslag van gedrag	Verbaal	Inhoudsanalyse	Veldonderzoek
		Non-verbaal	Geen aparte term	
	Spontaan gedrag	Verbaal	Geen aparte term	
		Non-verbaal	Conversatie-analyse	
	Uitgelokt gedrag zonder voorkennis		Veldexperiment	
Uitgelokt gedrag met voorkennis		Laboratoriumexperiment, enquête		

Figuur 3.1: Schema databronnen en onderzoeksstrategieën (Swanborn, 1987, p. 215).

Swanborn (1987) onderscheidt indirecte en directe bronnen. Bij indirecte bronnen gaat het met name om vakliteratuur die geschreven is door andere onderzoekers, die hiervoor gegevens hebben verzameld voor hun eigen onderzoek. Directe bronnen bestaan uit informatie die juist voor een ander doel dan onderzoek zijn verzameld, zoals krantenberichten, maar die in dit onderzoek worden hergebruikt voor wetenschappelijke doeleinden.

Er zijn volgens Swanborn (1987) vier soorten directe databronnen, namelijk neerslag van gedrag, spontaan gedrag, uitgelokt gedrag zonder voorkennis en uitgelokt gedrag met voorkennis. De eerste twee zijn non-reactief, wat betekent dat ze zelfstandig bestaan en ook zonder tussenkomst van de onderzoeker zo zouden voorkomen. De onderzoeker kan dus geen invloed uitoefenen op het gedrag dat bestudeerd wordt, maar kan hier wel een selectie uit nemen. De andere twee zijn echter reactief, omdat ze door de onderzoeker worden getriggerd. Hierdoor heeft de onderzoeker een veel grotere mate van controle op de variabelen en verschijnselen. De bronnen die bij beantwoording van de deelvragen zijn gebruikt, worden allen verder toegelicht in de betreffende paragraaf.

3.1 Waarde van speelnetwerken

De eerste deelvraag is ‘wat is de waarde van kindvriendelijke speelnetwerken in de wijk?’ Om deze vraag te kunnen beantwoorden is een uitgebreid literatuur onderzoek verricht, waarbij theorieën en concepten uit de wereldwijde planologische literatuur de revue hebben gepasseerd. Zo werd een theoretisch kader gevormd dat in de casestudy’s is gebruikt om te kijken hoe kindvriendelijk de bestudeerde netwerken zijn en welke kansen en problemen zich hierbij voordoen.

Het antwoord op deze eerste deelvraag bestaat uit secundaire informatie. Dit zijn gegevens omvat die al eerder zijn verzameld door iemand anders en die beschikbaar zijn om te gebruiken door anderen (Flowerdew en Martin, 2005). Het kan hierbij gaan om onder andere beleidsdocumenten, krantenartikelen, wetenschappelijke stukken en statistische gegevens. De bestaande data kunnen worden gebruikt om te kijken hoe er in het verleden tegen kindvriendelijke speelnetwerken werd aangekeken en hoe dat tegenwoordig is. Een voordeel

van secundaire informatie is dat het al bestaat en dus vaak minder kost om te verzamelen in termen van tijd, geld en moeite dan primaire data. Er zijn echter ook nadelen, zo kunnen de gegevens te weinig flexibel zijn om aan te passen aan het gewenste gebruik. Ook is het soms moeilijk te achterhalen hoe betrouwbaar de bronnen zijn. Een ander nadeel is dat secundaire data een reflectie zijn van de doelen en interpretaties van de authentieke dataverzamelaar (Flowerdew en Martin, 2005). Net als alle percepties in het algemeen zijn de gegevens dus partieel, selectief en vertekend (Holloway en Hubbard, 2001). Daarom moet worden nagegaan wat de bedoeling van de auteur was en hoe de informatie moet worden geïnterpreteerd (Flowerdew en Martin, 2005).

In de literatuurstudie is voornamelijk gebruik gemaakt van indirecte bronnen. Het gaat dan om vakliteratuur die geschreven is door andere onderzoekers, die hiervoor gegevens hebben verzameld voor hun eigen onderzoek. Hierbij is het van belang dat altijd wordt nagedacht over de achtergrond en bedoelingen van de auteur van deze data, omdat ze wellicht een ander doel nastreefden. Als dit het geval was, zijn slechts de bruikbare gedeelten toegepast. Naast vakliteratuur zijn ook ambtelijke statistiek en databestanden uit ander onderzoek mogelijke indirecte bronnen. Deze zijn namelijk ook verzameld voor een onderzoeksdoel. Hierbij kan gedacht worden aan cijfers van het Cultureel Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek, om zo achter cijfers te komen over overgewicht bij kinderen en het aantal uren dat ze buiten spelen. Ook cijfers uit andere enquêtes en onderzoeken kunnen bijdragen aan de beantwoording van de eerste deelvraag. Hierbij is het van belang dat wordt gelet op specifieke kenmerken van het bestaande onderzoek, zoals de manier van afbakening van de populatie en de operationalisering van bepaalde variabelen (Swanborn, 1987).

Bij deze eerste deelvraag heeft de onderzoeker zich slechts sporadisch bediend van directe bronnen. Deze omvatten data en gegevens die zijn verschenen met een ander doel dan onderzoek, maar die hier wel met dat doel worden geïnterpreteerd. Voorbeelden hiervan zijn krantenberichten, maar ook beleidsdocumenten (Swanborn, 1987).

De vakliteratuur die gebruikt wordt in het theoretisch kader is gevonden via verschillende wegen. Allereerst zijn zoekacties uitgevoerd in de database Scopus, waarin vele multidisciplinaire wetenschappelijke publicaties zijn te vinden. Trefwoorden waarop is gezocht zijn onder andere kinderen en bewegen, overgewicht bij kinderen, overgewicht en openbare ruimte, sociaal kapitaal, sociale netwerken, kinderen in publieke ruimte, speelruimte, zelfontplooiing, kwaliteit van de openbare ruimte, verkeersveiligheid, kinderen in het verkeer, kindvriendelijke omgeving en shared space-concept. Deze zoektermen leverden bruikbare artikelen op en vanuit de referenties in die artikelen is vervolgens verder gezocht naar andere wetenschappelijke artikelen en boeken. Dit is de zogenoemde sneeuwbalmethode, waarbij literatuurverwijzingen in het ene artikel er voor zorgen dat vele andere bruikbare artikelen en boeken worden gevonden. Interessante boeken werden vervolgens via de catalogus van de Rijksuniversiteit Groningen opgezocht en geleend bij de desbetreffende bibliotheek. Sommige boeken zijn geheel gelezen, bij anderen heeft de inhoudsopgave of het begrippenregister geleid tot nuttige informatie die vervolgens aan andere literatuur is gelinkt om tot een goedlopend verhaal te komen. Tot slot is door middel van de gevonden theorie een conceptueel model gevormd dat zal bijdragen aan de bestudering van de empirie.

3.2 Initiatieven

De tweede deelvraag luidt ‘welke initiatieven zijn er al ondernomen op het gebied van speelnetwerken en wat zijn de ervaringen daarmee?’ Om de tweede deelvraag te beantwoorden is vooral directe informatie toegepast. Directe informatie bestaat uit bronnen

die oorspronkelijk niet onderzoek tot doel hadden, maar die in dit onderzoek wel voor dat doeleinde zijn gebruikt. Het gaat dan bijvoorbeeld om krantenartikelen, informatie op websites en beleidsdocumenten, die zonder onderzoekers zijn gemaakt en met een ander doel dan de wetenschap vooruit te helpen (Swanborn, 1987).

Een van de databronnen was neerslag van verbaal gedrag, dat bestaat uit alle documenten die de maatschappij voortbrengt. Het gaat dan om wetten, kranten, radio-uitzendingen, toespraken, jaarverslagen, briefwisselingen, enzovoort. Het grote voordeel van deze stukken is dat ze meestal makkelijk te verkrijgen zijn. Een nadeel is dat dit dan ook is wat er is en dat er meerdere interpretatiemethoden zijn (Swanborn, 1987). Door middel van artikelen, websites en informatiebrochures is op deze vraag een antwoord gegeven.

3.3 Casestudy's

De derde deelvraag gaat over de empirie en bevat twee casestudy's, waarin dieper op een bepaalde casus wordt ingegaan om uit te vinden op welke kansen en problemen zich hebben voorgedaan bij het ontwikkelen van speelnetwerken Amsterdam en Leeuwarden. Ook werd hierbij gekeken of de praktijk overeenkomt met de criteria die in de theorie zijn gevonden. De vraag die bij dit onderdeel hoort, is: 'welke kansen en problemen hebben zich voorgedaan bij het ontwikkelen van speelnetwerken in Amsterdam en Leeuwarden?'

Een casestudy wordt door Swanborn (1996) gedefinieerd als "*een onderzoeksstrategie waarvan het voornaamste kenmerk is dat er sprake is van een intensieve bestudering van een sociaal verschijnsel bij één of enkele onderzoekseenheden*" (p. 22). Met een intensieve bestudering wordt bedoeld er diepgaand en niet oppervlakkig naar het verschijnsel of de situatie gekeken wordt. Andere kenmerken van een casestudy zijn bijvoorbeeld dat er een groot aantal eigenschappen of theoretische concepten aan verbonden is en dat het gaat om een kwalitatieve analyse (Braster, 2000). Volgens Yin (1994) kan een casestudy ook goed worden gebruikt om beslissingen te doorgronden, dus om te kijken hoe een beslissing tot stand is gekomen en waarom het op die manier is gegaan. Casestudy's kunnen worden geplaatst bij de inductieve benadering van de wetenschap, waarbij uit empirische gegevens algemene generalisaties worden geformuleerd en vervolgens een theorie wordt gevormd. In dit onderzoek echter werd juist vanuit de theorie gekeken naar de praktijk, een meer deductieve benadering dus en een door Braster (2000) genoemde "*theorie toepassende casestudy*" (p. 34).

Om tot een intensieve bestudering van de beide cases te komen is zowel primaire informatie, als ook directe informatie gehanteerd. Een vorm van directe informatie die werd gebruikt, is het bestuderen van neerslag van zowel verbaal als non-verbaal gedrag. Neerslag van verbaal gedrag bestond hier onder andere uit plannen van de betrokken gemeenten en Jantje Beton, voorschriften in beleidsdocumenten en ook nieuwsberichten op websites. Neerslag van non-verbaal gedrag kan bijvoorbeeld worden teruggevonden in belevingsaspecten. In dit onderzoek werd bijvoorbeeld gekeken naar slijtagesporen op speeltoestellen om de populariteit in te schatten. Echter, ook hier ligt het gevaar van vele interpretatiemogelijkheden (Swanborn, 1987).

De casestudy's die in dit onderzoek zijn verricht, zijn de Spaarndammerbuurt in Amsterdam en Huizum-West in Leeuwarden. In de Spaarndammerbuurt is een Kindlint aangelegd, waar ook al een eerste evaluatie over beschikbaar is. Gemeente Leeuwarden heeft in Huizum-West in nauwe samenwerking met Jantje Beton een begin gemaakt met een speelnetwerk, waarbij een groot enthousiasme is laten zien. Hierdoor zijn er dingen mogelijk die in andere gemeenten nog niet mogelijk zijn. Huizum-West is daarom een wijk waar andere wijken van

kunnen leren. De speelnetwerken in de Spaarndammerbuurt en Huizum-West verschillen van elkaar, waardoor het interessant is beide met elkaar te vergelijken. Het Kindlint is aangelegd door adviesbureau SOAB, terwijl het speellint in Leeuwarden is geïnitieerd door de gemeente en Jantje Beton samen. Hier ligt al een verschil, welke in de uitvoering verder tot uitdrukking komt. Daarnaast was het Kindlint het allereerste speelnetwerk in Nederland en heeft daardoor geen voorbeeld kunnen nemen aan een ander kindvriendelijk netwerkalternatief. Dit was in Leeuwarden wel mogelijk. Ook op het gebied van participatie lopen de initiatieven uiteen, daar bij het Kindlint in Amsterdam geen mogelijkheden waren voor kinderen om hun ideeën te delen met de initiatiefnemers, terwijl bij het speellint in Leeuwarden veel waarde werd gehecht aan kindparticipatie. Dit laatste netwerk is niet alleen voor kinderen, maar ook door kinderen aangelegd. Dit was een van de stokpaardjes van Jantje Beton, die de gemeente daarna heeft overgenomen. Deze verschillen zorgen voor een boeiende vergelijking en maken het mogelijk om de sterke en zwakkere punten te inventariseren en in relatie tot het soort netwerk te beschouwen. Hierdoor is het mogelijk om aanbevelingen te doen om zo de aanleg van kindvriendelijke speelnetwerken te kunnen verbeteren.

Ter beantwoording van deze deelvraag is in dit onderzoek ook primaire informatie verzameld, zo zijn interviews en focusgroepen gehouden en tevens heeft de onderzoeker participerende observatie gebruikt om de gevalsstudies uit de diepen.

Interviews zijn niet- of semi-gestructureerd. Dit houdt in dat interviews lijken op gewone conversaties met verschillende personen al naargelang hun expertises en interesses. Eyles en Smith (1988) omschrijven een interview als een conversatie met een doel. Op deze manier kan de geïnterviewde in zijn eigen bewoordingen vertellen hoe hij over bepaalde zaken denkt, terwijl de interviewer bij onduidelijkheden meteen kan doorvragen of de vraag anders kan stellen. Bovendien kunnen in het gesprek onderwerpen ter sprake komen waar de interviewer nog niet aan had gedacht. Tijdens het interview wordt de “*conversational flow*” (p.120) van de geïnterviewde aangehouden, om zo de spontaniteit in het gesprek te behouden. Aan de andere kant moet echter worden opgelet dat niet te veel afgedwaald wordt van de focus van het gesprek. Om zoveel mogelijk op het gesprek te kunnen focussen en in te spelen op de onderwerpen of ideeën van de geïnterviewde zijn de interviews opgenomen als de geïnterviewde daarmee instemde. Op die manier heeft een vloeiend gesprek plaatsgevonden dat niet gehinderd werd door onderbrekingen zoals het maken van notities. Bovendien is er zo een helder verslag van het interview beschikbaar dat later is uitgeschreven, waarbij veel meer details konden worden gebruikt dan mogelijk zou zijn wanneer het interview met de hand was bijgehouden (Flowerdew en Martin, 2005). In het schema van Swanborn (1987) vallen interviews onder uitgelokt gedrag met voorkennis. De personen worden gevraagd een bijdrage te leveren aan het onderzoek in de vorm van een vraaggesprek en weten dat hun antwoorden nauwgezet worden bijgehouden, ze weten dat de onderzoeker bepaalde zaken wil achterhalen. Hierbij is het de taak van de onderzoeker om vertekende voorstellingen door de respondent, bijvoorbeeld doordat die een te rooskleurig beeld van de situatie wil geven, te doorprikken.

In dit onderzoek zijn interviews worden gehouden met een aantal betrokken actoren. In de eerste plaats is dat de directeur van Jantje Beton, Rob van Gaal, die weet welke actoren een rol spelen in het proces en welke problemen nog spelen. Verder is in de gemeente Leeuwarden een interview gehouden met Tineke Thijsseling, beleidsmedewerker op de afdeling Jeugd en Onderwijs. Zij is zeer betrokken geweest bij de aanleg van de speelwijk Huizum-West, waar in samenwerking met Jantje Beton een speelnetwerk gecreëerd wordt. Joost Vonk is namens Jantje Beton de projectleider in deze wijk. Samen met Tineke Teiseling heeft hij zich sterk gemaakt voor de aanleg van een speelroute in de wijk.

De informatie die zo wordt verzameld, is in de casestudy's verwerkt, waarbij een link werd gelegd met de in de literatuur gevonden concepten en criteria.

Een focusgroep houdt in dat een door de onderzoeker geselecteerde groep individuen bijeen wordt gebracht om te discussiëren vanuit hun eigen ervaringen en percepties over het onderwerp van onderzoek (Powell en Single, 1996). Het doel van een focusgroep is volgens Powell en Single (1996) het door middel van een geleide interactieve discussie te komen tot “*the rich details of complex experiences and the reasoning behind an individual's actions, beliefs, perceptions and attitudes*” (p. 499). Ook maakt een dussdanige discussie de aard van gesprekken en interacties over het onderwerp duidelijk. Daarbij komt nog dat het mogelijk is om te kijken naar verschillen tussen bepaalde sociale groepen en ook naar de kloof tussen wat mensen zeggen en wat ze doen. In een focusgroep zou het aantal deelnemers moeten liggen tussen vier en tien, waarbij moet worden opgelet dat niet alleen de dominante sprekers de gehele tijd aan het woord zijn, maar ook de minder assertieve deelnemers ruimte krijgen om hun zegje te doen (Flowerdew en Martin, 2005). Hierbij is het ook van belang dat er geen vorm van groepsdenken ontstaat, waardoor bijvoorbeeld de druk ontstaat om mee te gaan met de dominante mening in de groep terwijl een individu eigenlijk een andere mening is toegedaan (Henningsen et al., 2006).

In dit onderzoek is een focusgroep gehouden met twee groepjes van vijf kinderen uit groep zes van de Johan Willem Friso-school in Huizum-West te Leeuwarden. Via Jantje Beton is het eerste contact gelegd met directeur Jan Veldman om vervolgens tot een afspraak te komen om met de kinderen te kunnen praten. Het doel hiervan was om te bestuderen hoe zij tegen de veranderingen in hun buurt aankijken en hoe ze er met elkaar over praten. Zo werd duidelijk in hoeverre kinderen tevreden zijn met de vernieuwde speelvoorzieningen en de mate waarin zij betrokken zijn bij het proces en ontwerp. Ook het gebruik van de speelvoorzieningen is nader bekeken en dan met name in relatie met het gebruik en het buitenspelen voor de komst van de kindvriendelijke netwerken. Er zijn echter wel een aantal punten waar aandacht aan moet worden besteed (Wilson en Powell, 2001). Om goede antwoorden te krijgen, moeten de vragen duidelijk zijn. De taal moet helder en eenvoudig zijn en de onderzoeker moet zeker stellen dat de kinderen begrijpen wat er wordt gevraagd. Ook zou het goed zijn geweest om kinderen iets te laten doen, zoals een tekening te maken in plaats van vragen te beantwoorden (Cele, 2006). Wel moet opgepast worden dat zich geen groepsdenken voor gaat doen, waarbij, zoals eerder gezegd, de kinderen met de grootste mond de mening van andere kinderen doen ondersneeuwen (Henningsen et al., 2006). Tot slot heeft de faculteit regels opgesteld ten aanzien van het interviewen van kinderen die in acht genomen moeten worden.

Participerende observatie is verricht om vanuit de *point of view* van de participanten een beter inzicht te verkrijgen met betrekking tot bepaalde situaties en gebeurtenissen. De onderzoeker werd op die manier onderdeel van het dagelijks leven van een groep mensen (Dewalt en Dewalt, 2002). In dit onderzoek gaat het om kinderen die buitenspelen in de speciaal aangelegde speelnetwerken in hun wijk, waarbij de onderzoeker met name observeert. Volgens Dewalt en Dewalt (2002) levert deze methode drie grote voordelen op. Ten eerste wordt de kwaliteit van de informatie zoals die tijdens het veldwerk wordt gevonden vergroot. Ten tweede wordt de interpretatie van de informatie beter, waardoor het dus tevens een analytisch instrument is. Ten derde zorgt het er voor dat nieuwe onderzoeksvragen en hypothesen gevormd kunnen worden naar aanleiding van wat men “*on-the-scene*” (p. 8) observeert. Flowerdew en Martin (2005) stellen dat participerende observatie met name gebruikt wordt om de sociale werkelijkheid te veranderen en niet slechts in kaart te brengen. In dit onderzoek zal ook gekeken worden welke aanbevelingen kunnen worden gedaan ten

aanzien van het ontwerp van kindvriendelijke speelnetwerken, om op die manier tot verbeteringen te komen. Hierdoor past participatieve observatie goed in dit onderzoek. Er is in dit onderzoek naar twee verschillende speelnetwerken gekeken om een aantal zaken te meten en te tellen. Hier werd onder andere geteld hoeveel kinderen aanwezig waren, waar ze speelden en hoe lang ze speelden. Dit wordt door Swanborn (1987) non-verbaal spontaan gedrag genoemd, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de kinderen dit gedrag ook hadden vertoond als er geen onderzoeker in de buurt was geweest. Ook wordt de omgeving in kaart gebracht, door oversteekplaatsen te tellen en bestuderen, verkeersstromen te onderzoeken en te kijken langs welke plekken het netwerk voert. De twee speelnetwerken zijn beoordeeld aan de hand van een aantal criteria, zoals beschreven in figuur 3.2. Elk criterium wordt gewaardeerd met een kwalitatieve beoordeling: plus (+), neutraal (0), of min (-). Sommige criteria kunnen niet op deze wijze beoordeeld worden omdat het bijvoorbeeld gaat om een momentopname. Zulke criteria zijn gekenmerkt met een asterisk (*) en worden in detail in de tekst uitgewerkt.

<i>(Sub)kenmerk openbare ruimte</i>		<i>Criterium</i>	<i>Score</i>	
Algemeen		Lengte netwerk	*	
		Aantal kinderen	*	
		Leeftijd	*	
		Uitstraling van de wijk	*	
Kwaliteit	Inrichting	Aantal scholen	*	
		Aantal speelplekken	*	
		Aantal sportclubs etc.	*	
		Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor ouders om hun kleine kinderen in de gaten te kunnen houden	+ / 0 / -	
		Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor jongeren om vrienden te kunnen ontmoeten (plekken voor 'peer meeting')	+ / 0 / -	
		Straatverlichting gericht op voetgangers	+ / 0 / -	
		Aanwezigheid van fietsenrekken	+ / 0 / -	
		Aanwezigheid van plekken met beschutting tegen regen, wind en zon	+ / 0 / -	
		Onderhoud	Aanwezigheid van graffiti	+ / 0 / -
			Onderhoud van de stoepverharding (missende of losse stoeptegels?)	+ / 0 / -
	Aanwezigheid van zwerfafval		+ / 0 / -	
	Aanwezigheid en vullingsgraad van vuilnisbakken		+ / 0 / -	
	Aanwezigheid van hondenpoep		+ / 0 / -	
	Onderhoudsstaat van banken en tafels		+ / 0 / -	
	Verscheidenheid	Onderhoudsstaat van speelvoorzieningen	+ / 0 / -	
		Verscheidenheid	Oppervlakte verharde speelruimte	+ / 0 / -
			Oppervlakte onverharde speelruimte	+ / 0 / -
			Aanwezigheid van speeltoestellen	+ / 0 / -
	Aanwezigheid van grasveld voor balspellen		+ / 0 / -	

	Groenvoorziening	Aanwezigheid van bomen	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van struiken	+ / 0 / -
		Hoogteverschillen	+ / 0 / -
		Mate van kindvriendelijkheid (stekels, brandnetels)	+ / 0 / -
Kwantiteit	Formeel	Aantal officiële speelplekken	*
		Aantal schoolpleinen	*
	Informeel	Breedte van de stoep	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van parkjes	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van braakliggende terreinen	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van pleintjes	+ / 0 / -
	Speelnorm	Overige informele speelruimte	+ / 0 / -
Speelnorm	Speelruimte als percentage van de bebouwde omgeving	+ / 0 / -	
Verkeersveilig	Transparant en overzichtelijk	Aantal oversteekplekken	+ / 0 / -
		Opvallendheid oversteekplekken voor kinderen	+ / 0 / -
		Geparkeerde auto's	+ / 0 / -
		Breedte van de straat	+ / 0 / -
	Snelheid van het verkeer	Toegestane snelheid	+ / 0 / -
		Aanwezigheid snelheidsbepurende maatregelen	+ / 0 / -
	Stromen scheiden of doordacht mengen	Aanwezigheid van bussen	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van fietsstroken	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van trottoirs	+ / 0 / -
		Aanwezigheid van verkeersborden	+ / 0 / -
Kindvriendelijk	Spelaanleidingen	Aanwezigheid van spelaanleidingen, zoals bespeelbare kunst, hinkelpaadjes of evenwichtsbalken	+ / 0 / -
		Sociale integratie	Direct zicht op de straat vanuit woningen
	Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor volwassenen en jongeren		+ / 0 / -
	Aanwezigheid van officieel toezicht		+ / 0 / -
	Aanwezigheid van hekken en heggen ter afgrenzing		+ / 0 / -
	Buurtidentiteit	Gebruik van toepasselijke materialen	+ / 0 / -
	Participatie van kinderen	Bij planproces	+ / 0 / -
		Bij aanleg	+ / 0 / -
		Bij onderhoud	+ / 0 / -
		Organisatie van activiteiten	+ / 0 / -

Figuur 3.2: Criteria om de speelnetwerken te beoordelen in het casestudy-onderzoek.

Een aantal van de in figuur 3.2 genoemde criteria zullen hieronder verder worden uitgewerkt. De criteria waar “+ / 0 / -” achterstaat, zijn, zoals eerder gesteld, met een plus, neutraal of min beoordeeld, terwijl de criteria met een asterisk (*) op een beschrijvende manier werden geanalyseerd. In de casestudy's zijn de betreffende wijken ter achtergrondinformatie uitgebreid omschreven wat betreft sociaaleconomische status en bevolkingsopbouw. In de

criterialijst komt slechts de uitstraling van de wijk naar voren als wezenlijk onderdeel dat in de werkelijkheid geobserveerd kan worden. De rest van de informatie werd verzameld door middel van dataverzamelingen van de gemeente in kwestie.

Als gekeken wordt naar de kwalitatieve inrichting van de wijk, spelen ook aantrekkelijke zitmogelijkheden een rol. Allereerst voor ouders die hun kleine kinderen in de gaten willen houden en ten tweede voor jongeren die hier hun vrienden kunnen ontmoeten. Het belang van deze plekken wordt, zoals in het tweede hoofdstuk is gezien, door Karsten (2002) en Driskell (2002) erkend. Driskell (2002) noemt plekken met een dergelijke ontmoetingsfunctie *peer meeting places*. Ook zal gekeken worden in welke mate kinderen tegen regen en wind beschut zijn tijdens het spelen. Dit is volgens Karsten (2002) van belang om te waarborgen dat kinderen het hele jaar buiten kunnen spelen. Verder speelt bij de inrichting van het speelnetwerk het element straatverlichting een rol bij de subjectieve en sociale veiligheid die wordt ervaren door zowel kinderen als hun ouders.

De onderhoudsaspecten zijn beoordeeld aan de hand van de kwaliteitscatalogus openbare ruimte van CROW (2010). Hierin wordt graffiti omschreven als *“opschriften en tekeningen die met verf of viltstift zonder toestemming op muren, monumenten en dergelijke zijn aangebracht”* (p. 151) en zwerfafval als *“afval dat door mensen is weggegooid of achtergelaten op plaatsen die daarvoor niet bestemd zijn en afval dat door indirect toedoen of nalatigheid van mensen op zulke plaatsen zijn terechtgekomen”* (p. 153). Andere aspecten die zijn bekeken zijn de staat van onderhoud van tafels en banken, de aanwezigheid en vullingsgraad van vuilnisbakken, de aanwezigheid van hondenpoep, de onderhoudsstaat van de verharding en die van de speelvoorzieningen.

Verder is een blik geworpen op de verscheidenheid in het speelnetwerk, omdat het van belang is dat kinderen op verschillende manieren kunnen spelen. Hierbij is dan ook gekeken naar de aanwezige speeltoestellen, maar ook naar mogelijkheden om bijvoorbeeld balspellen te doen. Het belang hiervan is in het theoriehoofdstuk uiteengezet. Ditzelfde geldt voor de aanwezigheid van groenvoorzieningen.

In hoofdstuk 2 is gezegd dat kinderen overal spelen en zich niet houden aan de grenzen van de officiële speelplaatsen. Dit houdt in dat de gehele buitenruimte gebruikt wordt om te spelen. Hier wordt naar gekeken onder de noemer kwantiteit van de informele speelruimte die beschikbaar is in de wijk. Aandachtspunten hierbij zijn de breedte van de stoep, maar ook de aanwezigheid van pleintjes, parken en braakliggende terreinen. Het is ondoenlijk om alle mogelijkheden van informele speelruimte van te voren vast te leggen, daarom zullen ter plekke aanvullingen worden gedaan bij dit onderdeel.

Ook werd gekeken naar de mate van verkeersveiligheid. Hierbij zijn rijen geparkeerde auto's langs de stoep een schrikbeeld, omdat op die manier een verkeersgoot ontstaat waar kinderen niet kunnen of mogen spelen. De snelheid van het verkeer speelt natuurlijk ook een rol. Een lage snelheid wordt als positief bestempeld, omdat zowel bestuurders als kinderen meer tijd hebben om een situatie in te schatten, waardoor er minder kans is op ongelukken. Tevens zullen de ongelukken minder ernstig van aard zijn naarmate de snelheid lager ligt. Ook de breedte van de straat is van belang, omdat dit uitwijkmogelijkheden bevordert. Bij verkeersveiligheid speelt ten slotte ook mee of verschillende verkeersstromen worden gemengd of juist worden gescheiden. Voor beide is wat te zeggen, zo blijkt uit hoofdstuk 2, als het maar doordacht gebeurt. In de casestudy is gelet op aparte fietsstroken en trottoirs, op verkeersborden en de aanwezigheid van bussen op de route.

De speelnetwerken werden ook beoordeeld op hun mate van kindvriendelijkheid. Hierbij zijn de aanwezige spelaanleidingen in kaart gebracht, en is tevens gekeken of de gebruikte materialen en inrichtingen goed passen in de omgeving. Als dit namelijk het geval is, zal dit de buurtidentiteit versterken. Daarnaast speelt ook de sociale integratie van de speelroute een rol. Direct zicht vanuit woningen zorgt voor meer veiligheid, zowel objectief als subjectief.

Ook officiële toezichhouders dragen bij aan een gevoel van veiligheid, terwijl hekken en hekken juist een uitsluitende werking kunnen hebben. Een volledig afgeschermd speelplaats of onderdeel van de route roept onveilige gevoelens op en maakt de drempel om er heen te gaan hoger.

Als laatste werd gekeken naar de participatie van kinderen bij de ontwikkeling van het speelnetwerk. Het meedenken van kinderen in de planvormingfase zorgt voor draagvlak en maakt dat de juiste voorzieningen op de juiste plek terechtkomen, waardoor ze ook daadwerkelijk gebruikt zullen worden. Daarnaast is onderzocht of er activiteiten voor de kinderen uit de wijk worden georganiseerd in het speelnetwerk. Als dit niet het geval is, ontstaat een grotere kans op ongewenst gebruik, zoals overlast door hangjongeren.

Al deze criteria hebben een beeld gegeven over het gebruik en de inrichting van de speelnetwerken in Huizum-West en de Spaarndammerbuurt. Opvallende zaken die ter plaatse ontdekt werden, zijn natuurlijk meegenomen in het onderzoek.

Vervolgens is in een SWOT-analyse gekeken naar de sterkten en zwakten van het aangelegde speelnetwerk, en naar de kansen en bedreigingen die van buitenaf invloed uitoefenen op het netwerk. Het gaat dan om sterke punten die door de kindvriendelijke route zijn ontstaan en zwakke punten van het netwerk zelf, die dus beïnvloedbaar zijn. Ook zijn omgevingsfactoren van belang, zoals de bedreigingen waar de bouwers van het netwerk zelf geen invloed op kunnen uitoefenen. Kansen zijn mogelijkheden om het netwerk te verbeteren en zo meer gebruikt te laten worden, en vallen ook onder externe factoren (Applegate en Johnsen, 2007). Deze analyse is een situationele schets, waaruit blijkt welke interne factoren beïnvloedbaar zijn, met welke externe factoren rekening moet worden gehouden en welke factoren irrelevant zijn (Verhage, 2001). Transparantie van deze factoren is van belang, om te kijken of de beoogde positieve effecten zijn behaald en hoe deze in verhouding tot de eventuele nadelige neveneffecten staan. Ook externe effecten hebben invloed. Zo kunnen positieve effecten wellicht worden toegeschreven aan variabelen die autonoom zijn ontstaan en dus niets te maken hebben met de gepleegde interventie. Echter, externe variabelen kunnen ook extra nadelige effecten met zich meebrengen.

Triangulatie van de dataverzamelmethode is belangrijk, op die manier worden de verschillende methoden gecombineerd om tot beantwoording van de onderzoeksvragen te komen. In de casestudy's is dus ook gebruik worden gemaakt van interviews, focusgroepen, participerende observatie en tezamen met de bestaande informatie is vervolgens tot een antwoord gekomen (Braster, 2000).

3.4 Aanbevelingen

De vierde deelvraag luidt 'welke aanbevelingen kunnen worden gedaan met betrekking tot het proces en ontwerp van het realiseren van speelnetwerken?' en deze is beantwoord aan de hand van de antwoorden op de eerste drie deelvragen. Op die manier kon een koppeling worden gemaakt van de theorie naar de empirie, waarbij bij afwijkingen aanbevelingen zijn gedaan om de praktijk beter te laten aansluiten op de in de theorie gevonden criteria voor een kindvriendelijke omgeving.

In dit hoofdstuk worden verschillende initiatieven bekeken die al zijn genomen op het gebied van kindvriendelijke speelnetswerken. Hieronder vallen ook Speelwijk en Kindlint, die ook in de casestudy's verder uitgewerkt zullen worden. Per initiatief zal bekeken worden welke basiselementen van speelnetswerken terug komen en welke lessen geleerd kunnen worden met betrekking tot de aanleg van nieuwe kindvriendelijke speelnetswerken. De bijbehorende deelvraag luidt: *Welke initiatieven zijn er al ondernomen op het gebied van speelnetswerken en wat zijn de ervaringen daarmee?* De informatie zal worden vergaard door middel van directe informatie, die met name gevonden kan worden op de websites van de organisaties die de initiatieven zijn gestart.

4.1 Child Friendly Cities

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft zich aangesloten bij het wereldwijde netwerk van Child Friendly Cities, dat in 1996 is gestart op initiatief van Unicef. De bedoeling van het netwerk is dat lokale overheden zich meer bezighouden met de vervulling van de rechten van kinderen, omdat deze groep kwetsbaar is als er te weinig speelruimte en groene ruimte is, als de verkeerssituaties te gevaarlijk zijn of als er vervuiling is (KpVV, 2008). Hierbij wordt door Unicef gezegd dat een Child Friendly City op lokaal niveau de belichaming is van de Conventie van de Rechten van het Kind, wat inhoudt dat kinderrechten worden meegenomen in beleid, wetten, programma's en budgetten (Unicef IRC, 2001).

De directe aanleiding van dit initiatief was een resolutie van de Verenigde Naties, waarin werd gesteld dat het welzijn van kinderen de ultieme maatstaf is voor een gezonde omgeving, een democratische samenleving en *good governance* (Unicef IRC, 2001). *Governance* houdt in dat maatschappelijke problemen niet alleen door de overheid, ofwel de *government*, worden opgelost, maar door verschillende partijen tezamen. Het is dus geen alternatief op de overheid, omdat die blijft bestaan en zijn grondwettelijke taken uit blijft voeren. *Good governance* wordt gezien als het aansturen van de samenleving door middel van netwerken en samenwerkingen tussen de decentrale overheid, private partijen en maatschappelijke organisaties (Pollitt en Bouckaert, 2011).

De VNG ziet ook het belang van het decentraal oppakken van het beleid rondom kinderen en speelruimte, omdat de gemeente als dichtstbijzijnde onderdeel van de overheid gegevens bijhoudt, maatschappelijke ondersteuning biedt en gewoonweg weet wat er leeft op haar grondgebied. Bovendien is participatie van kinderen op gemeentelijk niveau goed te realiseren (Meijer, 2008).

In Nederland zijn verschillende gemeenten bezig om een Child Friendly City te worden. Zo heeft gemeente Delft zich gewijd aan het doel om een kindvriendelijke stad te worden door in de structuurvisie op te nemen dat de woonwijken in Delft sociale ruimten moeten zijn waarin kinderen zich veilig via een netwerk kunnen verplaatsen van huis naar school, winkels en speelplekken. In 2004 is het project 'Kinderen veiliger door Delft' gestart. In zeven deelprojecten werden veilige schoolomgevingen gecreëerd, verkeerslessen gegeven en twee Kindlinten aangelegd (Gemeente Delft, 2009). Verderop in dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het concept Kindlint.

Interessant aan de projecten in Delft is de samenwerking tussen verschillende partijen. De politie is nauw betrokken om parkeerverboden te handhaven, scholen leveren verkeersouders en de gemeente zorgt voor voldoende stallingruimte voor fietsen. Bovendien gaat het niet alleen om veiligheid in het verkeer, scholen en kinderdagverblijven dragen ook een steentje

bij om de beweegnorm voor kinderen te halen. De coöperatie van deze partijen lijkt een van de succesfactoren te zijn in dit project (Van der Horst, 2010).

Een Child Friendly City behelst meer dan alleen deze factoren. Voldoende schoon drinkwater, toegang tot onderwijs en toereikende medische zorg spelen ook mee (Unicef IRC, 2001). In Nederland zijn deze zaken al vanzelfsprekend, maar voldoende speelruimte met veilige routes er naar toe zijn dat echter nog niet, en daar richt Delft zich in dit verband dan ook op. Er is hier sprake van een echt speelnetwerk, doordat er twee Kindlinten zijn die de belangrijke plekken in de wijk met elkaar verbinden. Langs de route zijn verschillende speelvoorzieningen en spelaanleidingen aangebracht. Het Kindlint in de Kuyperswijk wordt uitgebreider besproken verderop in dit hoofdstuk.

4.2 Speelwijken van Jantje Beton

Jantje Beton is een organisatie die zich inzet voor meer speelruimte voor kinderen in steden, waar men ten tijde van de oprichting in 1968 door de betonning van Nederland nauwelijks rekening mee hield. Het beleid en de activiteiten zijn afgeleid uit het VN-verdrag met daarin de Universele Rechten van het Kind, waartoe ook het recht van kinderen om hun mening te uiten over zaken die hen betreffen en het recht op rust en vrije tijd, spelen en recreatie horen (Jantje Beton, 2011). Sinds de oprichting heeft Jantje Beton veel verschillende activiteiten verricht, die onder te verdelen zijn in drie onderdelen volgens Rob van Gaal (2012). Allereerst is dat het binnenhalen van geld om initiatieven op het gebied van spelen en bewegen te kunnen financieren. Ten tweede bundelt de organisatie haar kennis en ervaring om nieuwe projecten te ontwikkelen en ten derde is Jantje Beton de belangenbehartiger van de kinderen bij de ontwikkeling van het beleid op nationaal en lokaal niveau.

In 2009 is Jantje Beton een nieuwe koers ingeslagen en heeft men besloten om zich te focussen op minder dingen om die vervolgens extra goed uit te voeren. Hierbij richtte de organisatie zich vooral op de informele speelruimte, omdat dat door geen andere organisatie werd gerepresenteerd. Er werd gekeken welke gemeenten een steuntje in de rug konden gebruiken wat betreft kindvriendelijkheid, om daar vervolgens de speelstructuur te versterken. Zo ontstond het idee van de Speelwijken. Er zijn convenanten gesloten met vier voorbeeldgemeenten, waarin staat dat Jantje Beton en de gemeente geld en personeelsuren investeren. Hierbij stonden kindparticipatie en het anders denken over spelen centraal. Het ging dan ook niet alleen om de inrichting van speelnetwerken, maar ook om het beïnvloeden van het beleid van gemeenten. Zo werden er workshops georganiseerd en werden er gesprekken gevoerd (Van Gaal, 2012).

In de Speelwijken wordt voor en door kinderen gewerkt aan speelplekken en prikkelende routes door de hele wijk. Op deze manier wordt vrij buitenspelen gepropageerd, zodat kinderen zich vrij en zelfstandig door de wijk kunnen verplaatsen. Bij de inrichting van de netwerken wordt de inbreng van kinderen zwaar meegewogen, omdat zij de uiteindelijke gebruikers zullen zijn van de speelplekken. Bovendien hebben kinderen een veel rijkere fantasie dan volwassenen en vinden ze heel andere dingen belangrijk. De speelplek wordt hierbij gezien als een deel in een groter geheel, waarbij vier stappen worden gevolgd, namelijk denken, dromen, tonen en doen. In het denkproces wordt met kinderen de wijk doorgelicht en wordt bekeken wat ze leuke plekken vinden en minder leuke, waar ze graag komen of juist niet. Vervolgens wordt samen gedroomd over wat er allemaal zou kunnen in de wijk. Daarna werkt Jantje Beton met een aantal professionals de plannen uit om die vervolgens te tonen aan de kinderen en de rest van de buurt. Tot slot is er de stap van de realisatie, het echte doen (Jansen, 2011).

De routes die worden gebruikt in de Speelwijken zijn samen met kinderen tot stand gekomen, waardoor het gebruik in de praktijk groter zal zijn dan wanneer er geen kinderen geconsulteerd waren. Ook helpen de kinderen mee bij de aanleg van het speelnetwerk, door

bomen te planten, speeltoestellen te verven of hondenpoepacties te houden. Het speelnetwerk in een Speelwijk verbindt de voor kinderen belangrijke plekken, zoals basisscholen, speeltuinen en parken. Bij de aanleg van het netwerk worden de schoolpleinen aangepakt die wel een opknopbeurt kunnen gebruiken. Ook sportverenigingen en zwembaden kunnen op de route worden opgenomen. De verkeerssituaties worden veiliger gemaakt en ook met andere gebruikers van de openbare ruimte, zoals hondenbezitters, wordt rekening gehouden. Tevens wordt nauw samengewerkt met de betreffende gemeente, die zorgt voor de fysieke aanleg van speeltoestellen en speelaanleidingen, terwijl Jantje Beton zich bezighoudt met de sociale kant van de speelnetwerken. Dit laatste gebeurt door contact met belangengroepen zoals schoolkinderen, buurtbewoners en woningcorporaties. Vervolgens wordt het speelnetwerk in de etalage gezet met de bedoeling dat het speelnetwerk wordt gepromoot bij andere gemeenten en wijken (Van Gaal, 2012).

Alle aspecten van dit initiatief passen bij de netwerkgedachte. De participatie van kinderen om te komen tot een toepasselijke route, hun bijdrage aan de speelaanleidingen en speeltoestellen zelf, de aangepaste opvallende verkeerssituaties en de koerswijziging bij de gemeenten zorgen ervoor dat kinderen zich op een veilige wijze al spelend door de wijk kunnen bewegen. De elementen uit het conceptueel model komen stuk voor stuk terug, zo richt het speelnetwerk zich op de informele speelruimte die alle belangrijke plekken voor kinderen, waaronder formele speelruimte, in de wijk verbindt. De routes worden kindvriendelijk, doordat kinderen hun ideeën en wensen erin kwijt kunnen en tevens meehelpen aan de realisatie van het netwerk, wat ze trots maakt op de plekken. Door het sociale beheer van Jantje Beton en de contacten op informatieavonden met buurtbewoners, middenstand en woningbouwverenigingen wordt een breed draagvlak gecreëerd, wat de sociale integratie en buurtidentiteit versterkt. Ook op verkeerskundig aspect past de Speelwijk bij het denken in netwerken, doordat de snelheid van weggebruikers laag is en kruisingen eenvoudig en overzichtelijk worden. Hierbij worden onconventionele oversteekplekken niet geschuwd om aandacht van automobilisten te trekken. Tot slot staat in de inrichting het kind centraal, wat onder andere inhoudt dat kinderen van alle leeftijden geschikte speelruimte hebben en dat het onderhoud dusdanig is dat het spelen nergens wordt belemmerd. Al deze zaken maken de Speelwijk erg interessant om verder uit te diepen, wat dan ook wordt gedaan in het volgende hoofdstuk.

4.3 Kindlinten van SOAB

Het concept Kindlint is bedacht door Ineke Spapé van het adviesbureau SOAB. Het gaat precies om de zaken die in hoofdstuk 2 aan de orde zijn gekomen, waarbij het doel van een Kindlint is dat er een dagelijkse leefomgeving gecreëerd wordt die verkeersveilig, sociaal veilig en speelvriendelijk is. Hierbij wordt gestreefd naar zo min mogelijk conflictsituaties tussen kinderen en andere weggebruikers, zodat kinderen zich veilig en zelfstandig kunnen voortbewegen naar de plekken waar ze graag komen (Spapé, 2005). Figuur 4.1 laat zien hoe een wijk met Kindlint er uit ziet in vergelijking met een gewone wijk. De belangrijkste elementen van een Kindlint zijn dat de route conflictvrij is met veilige oversteeklocaties, goede zichtbaarheid van kinderen en verkeer, en dat deze attractief en herkenbaar is voor kinderen, terwijl belangrijke voorzieningen voor kinderen met elkaar verbonden worden (Spapé, 2005). Hierbij zijn de uiteindelijke doelen dat kinderen veilig en met plezier op straat kunnen vertoeven en dat ouders worden ontlast door de tijdwinst dat hun kinderen zelfstandig naar school, vriendjes en de sportvereniging kunnen gaan (Wassenberg en Milder, 2008).

Het allereerste Kindlint is aangelegd in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam, welke in hoofdstuk 6 uitgebreid wordt besproken in een casestudy. Andere Kindlinten zijn bijvoorbeeld te vinden in Nieuw-Poelenburg in Zaanstad en de Kuyperwijk in Delft. De

laatstgenoemde route verbindt alle basisscholen in de wijk met een speelpark door middel van tegels met een leuke afbeelding erop. Deze zijn te zien in figuur 4.2.

Figuur 4.1: Een gewone wijk in vergelijking met een wijk met een Kindlint (Bron: Spapé, 2005).

Figuur 4.2: Leidende routetegels op het Kindlint in de Kuiperwijk in Delft (Bron: Stadskrant Delft, 2010).

Ook Kindlint is duidelijk een initiatief dat ingaat op het idee dat speelnetwerken voor kinderen tot meer zelfstandigheid leiden. Hierbij wordt echter opgemerkt dat de kinderen hier geen mogelijkheid tot participatie hebben, noch in het planproces noch bij de aanleg ervan. Daar juist is gezien in hoofdstuk 3 dat participatie een belangrijk onderdeel is om draagvlak te creëren en te zorgen voor werkelijk gebruik in de praktijk, is dit een minder kindvriendelijke factor in het concept Kindlint. Dit zal ook tot uitdrukking komen in de casestudy van hoofdstuk 6.

4.4 Initiatieven op kleine schaal

Naast de bovengenoemde initiatieven door grote organisaties, zijn er ook gemeenten die op lokale schaal iets willen initiëren om hun buurten kindvriendelijker te maken. In gemeente Naarden is men bijvoorbeeld begonnen met de aanleg van een speellint, onder leiding van beleidsmedewerker Suzan Vijfhuizen. Zij maakt zich sterk voor speelruimte in de gemeente en heeft in een aantal verkeerssituaties pleinplakkers aangebracht om aandacht te vragen voor spelende kinderen die op weg zijn naar een speeltuin. Deze zijn te zien in figuur 4.3.

Figuur 4.3: Pleinplakkers in gemeente Naarden (Bron: Gemeente Naarden, 2012).

Ook zijn er spelaanleidingen gebruikt in Naarden, volgens Vijfhuizen (2012) om “*kinderen even wat te laten doen in plaats van alleen maar te lopen*”. Een voorbeeld hiervan is te zien in figuur 4.3. Er is nog geen sprake van een echt spelnetwerk of een speellint, hoewel de gemeente zich wel van haar goede kant heeft laten zien door op kritieke punten in het verkeer extra aandacht te vragen voor kinderen. Ook worden bij de spoorwegovergang kinderen met speciale stoeptegels van Nijntje attent gemaakt op de verkeerssituatie.

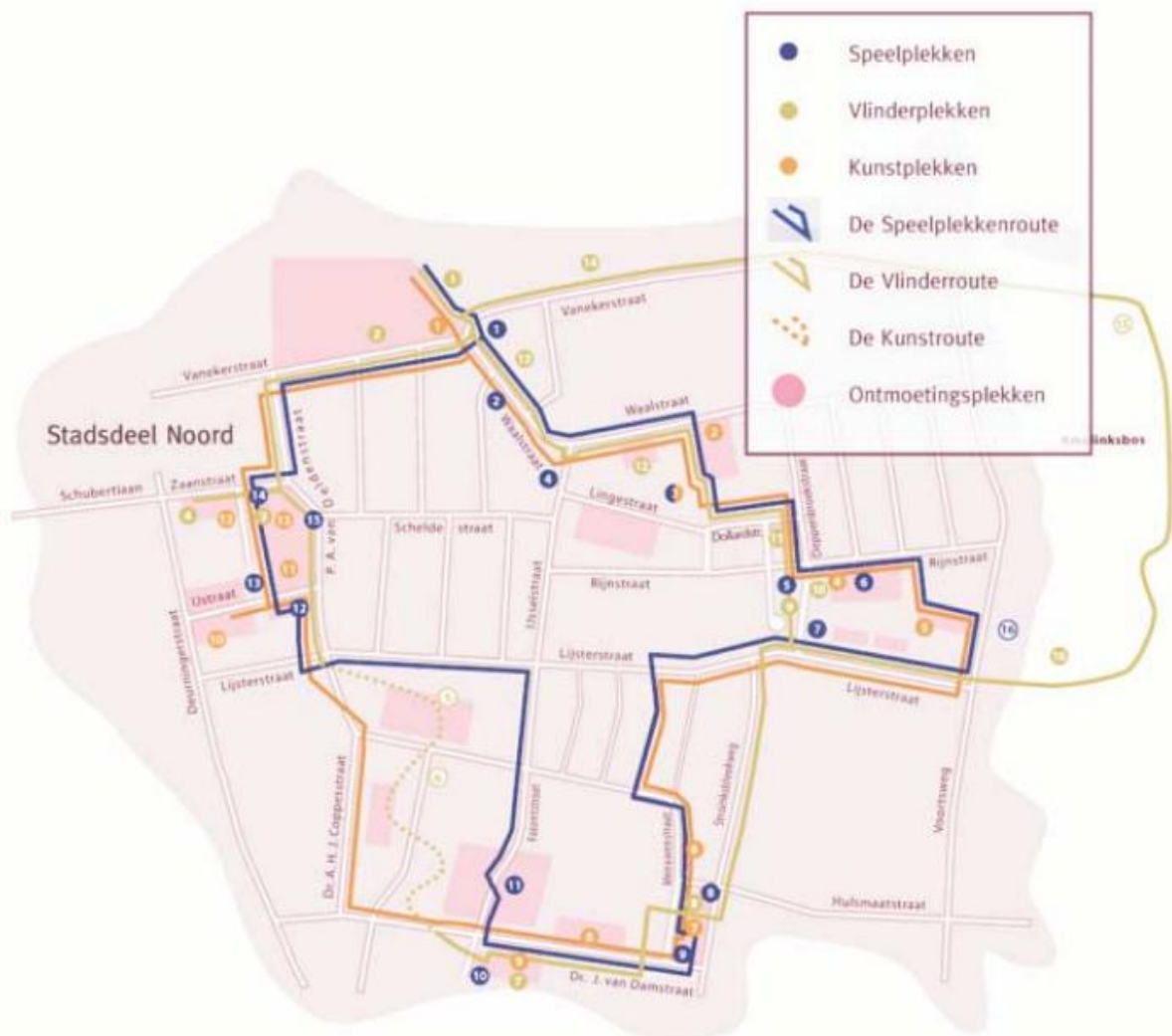
Het is nog onduidelijk of de huidige elementen worden omgezet in een volwaardig Kindlint of andersoortig spelnetwerk.

Figuur 4.4: Spelaanleiding in gemeente Naarden (Bron: Gemeente Naarden, 2012).

Gemeente Enschede heeft in de wijk Noord het Noordpad aangelegd, een educatieve route die scholen, speelplekken, winkelcentra en zorgcentra met elkaar verbindt. De route is 4,5 km lang en richt zich niet alleen op kinderen, maar ook op volwassenen en toeristen. Er is aandacht besteed aan de openbare ruimte door deze in te delen in drie soorten, namelijk spelen, natuur en kunst. Het thema spelen komt tot uitdrukking in zes nieuwe of verbeterde speelplekken, die samen met basisschoolleerlingen in de buurt zijn bedacht. Deze plekken zijn vrij toegankelijk en zijn afgestemd op alle leeftijdscategorieën. Natuur is terug te vinden in de vele bomen, struiken en bloemen in de wijk, waar veel vlinders op af komen. Ook is er een kruidentuintje waar schoolkinderen biologielessen kunnen krijgen. Het thema kunst is terug te vinden in de vele kunstwerken die langs de route staan. Deze zijn echter niet altijd geschikt om mee te spelen, maar maken de verblijfsruimte wel tot een prettige ruimte (Stadsdeel Noord, 2010). In Enschede is geprobeerd de openbare ruimte echt een ruimte voor iedereen te laten zijn, waarbij zeker ook gedacht is aan de kinderen. Verkeersveiligheid wordt vergroot doordat er slechts een paar wegen zijn waar vijftig kilometer per uur mag worden gereden, de overige wegen vallen onder een dertig kilometer zone (Gemeente Enschede, 2004). Er is hier sprake van een spelnetwerk, hoewel dit wellicht niet direct zo bedoeld is. Vele speeltuinen en schoolpleinen zijn aangesloten aan het netwerk, dat te volgen is via tegels met een

afbeelding van een voet. Hoe de route tot stand is gekomen, is onbekend. Wel is het duidelijk dat ook dit een initiatief in de goede richting is. De route van het Noordpad is te zien in figuur 4.5.

Figuur 4.5: Het Noordpad in Enschede (Bron: Gemeente Enschede, 2003).

4.5 Conclusie

Er zijn vele initiatieven ontsproten om tot kindvriendelijke routes te komen. Sommige zijn zeer kleinschalig van aard, maar hebben wel de potentie om uit te groeien tot een volwaardig speelnetwerk. Andere zijn al groot opgezet en kunnen dienen als voorbeeld voor gemeenten of ontwikkelaars die ook willen bijdragen aan de zelfstandige mobiliteit van kinderen. Het is duidelijk dat dit onderwerp momenteel leeft. Om aanbevelingen te kunnen doen over welke zaken nieuwe projecten zeker in het achterhoofd moeten houden, wordt in de volgende hoofdstukken in detail gekeken naar twee bestaande speelnetwerken. In hoofdstuk 5 wordt de casus van Huizum-West in Leeuwarden besproken, hoofdstuk 6 is gewijd aan de Spaarndammerbuurt in Amsterdam.

In dit hoofdstuk wordt in casestudy-onderzoek nader gekeken naar het speelnetwerk dat de gemeente Leeuwarden in samenwerking met de stichting Jantje Beton in de wijk Huizum-West ontwikkelt onder de noemer ‘Speellint’. Bij de aanleg van het netwerk is ook nauw samengewerkt met de Johan Willem Frisoschool, waarvan een aantal kinderen in het Jantje Beton actieteam zaten. Door middel van interviews, participatieve observatie en focusgroepen met schoolkinderen wordt getracht de kansen en bedreigingen omtrent de aanleg van dit speelnetwerk in kaart te brengen. Hierbij zal de vraag *welke kansen en bedreigingen hebben zich voorgedaan bij het ontwikkelen van het speelnetwerk in Leeuwarden?* worden beantwoord.

5.1 Aanleiding

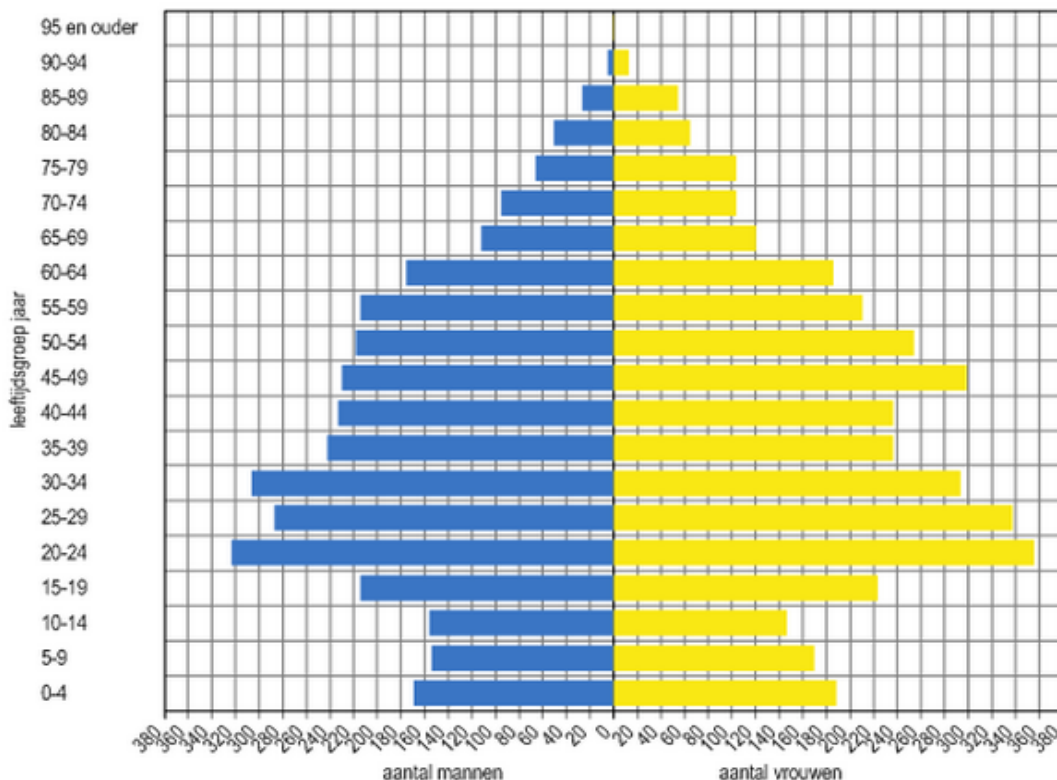
In 2009 liep de nota Speelbeleid van de gemeente af en werd het tijd voor een nieuwe aanpak, zo vond Tineke Thijsseling, beleidsmedewerker Jeugd en Onderwijs. Ze pleitte ervoor om spelen niet een op een te vereenzelvigen met speeltoestellen, want *“kinderen spelen al op het moment dat ze de deur uit gaan”* (Thijsseling, 2012). En het zou niet goed zijn als dan van ze verwacht wordt dat ze eerst vol oplettendheid zich begeven naar de speeltuin, waar ze dan pas weer kind mogen zijn en lekker mogen spelen. Dit idee hadden ook de raadsfracties van de Partij van de Arbeid en het CDA in Leeuwarden, die met een motie kwamen voor een ruimer speelruimtebeleid waarbij niet slechts gefocust wordt op speeltoestellen en voetbalgoaltjes, maar ook op mogelijkheden om buiten de formele speelterreinen te spelen en te bewegen. De huidige situatie liet te wensen over. Zo werd de norm van drie procent in oude buurten niet gehaald en werd slechts geïnvesteerd in de formele speelruimte, terwijl de wipkippen en zandbakken geen uitdaging meer boden voor de kinderen vanaf negen jaar. Ook zagen Dames et al. (2009) te veel verkokering in het maken van beleid. Speelruimte is bij uitstek een aangelegenheid voor meerdere beleidsterreinen. In een integrale beleidsvoering zouden wonen, openbare ruimte, verkeer, jeugd en onderwijs en wijkzaken met elkaar moeten samenwerken om te komen tot een goed speelruimtebeleid. Ook zouden bewoners van de wijk en dan met name de kinderen meer betrokken moeten worden bij het speelruimtebeleid, om zo het aanbod goed af te kunnen stemmen op de vraag. Tot slot speelde natuurbeleving geen rol in het tot dan toe gevoerde beleid (Dames et al., 2009). Volgens Thijsseling (Thijsseling, 2012) is de manier van spelen in de natuur anders dan in formele speeltuinen, omdat in een natuurlijke speelomgeving niet het recht van de sterkste geldt, maar juist het creatiefste kind het populairst zal zijn.

Al met al wilde men dus veel veranderen aan het vorige beleid ten aanzien van speelruimte. Toen er ook nog eens een brief werd geschreven door een aantal basisschoolleerlingen die vonden dat het bij hun school steeds drukker en gevaarlijker werd, besloot Thijsseling zich samen met de verkeerskundige afdeling van de gemeente sterk te maken voor een speelnetwerk, een van de ambities van de nieuwe nota Speelruimtebeleid 2009-2015. Er werd een projectgroep samengesteld en op de fiets werd de stad verkend op zoek naar een geschikte wijk voor het zogenoemde Speellint. Ook Jantje Beton was hierbij betrokken en zo is de wijk Huizum-West uitgekozen tot een van de Speelwijken van die organisatie.

5.2 Kenmerken van de buurt

Huizum was voorheen een zelfstandig dorp en zelfs de hoofdplaats van de gemeente Leeuwarderadeel. Door de jaren heen is het dorp echter steeds meer opgeslokt door Leeuwarden en vanaf 1944 hoorde het officieel bij de stad (Gemeentearchief Leeuwarden, 2012). De wijk heeft een oppervlakte van 982.032 vierkante meter en de bevolking van Huizum-West schommelt rond de 6900 inwoners. In de bevolkingspiramide in figuur 5.1 is te

zien hoe de samenstelling wat betreft leeftijd is. Een kwart van de huishoudens heeft kinderen en vijftien procent van de inwoners is jonger dan vijftien jaar. Twaalf procent van de bevolking bestaat uit allochtonen, waarvan zes procent wordt bestempeld als niet-westers. De mensen wonen voor meer dan 65 procent in koopwoningen en particuliere huurhuizen. Deze huizen zijn voor het overgrote deel, namelijk bijna 90 procent, voor 1945 gebouwd. Er is dus sprake van een vooroorlogse woonwijk. Er staan 2475 personenauto's geregistreerd voor deze wijk, wat betekent dat elk huishouden 0,7 wagens heeft (Deerenberg et al., 2010). Het aantal auto's lijkt niet zo veel, maar de straten in Huizum-West zijn erg smal en daardoor ondervinden kinderen er al snel hinder van.

Figuur 5.1: Bevolkingspiramide Huizum op 1 januari 2012 (Bron: Gemeente Leeuwarden, 2012).

De sociaaleconomische status wordt in dit onderzoek bepaald door drie factoren. Ten eerste is dat het aandeel koopwoningen en particuliere huur, ten tweede het gemiddelde inkomen en ten derde de gemiddelde woningwaarde van de koophuizen. Als gekeken wordt naar de sociaaleconomische status, dan vallen een aantal dingen op.

In Huizum-West valt 65 procent van de woningen onder koopwoningen en particuliere huur. De overige 35 procent zijn sociale huurwoningen. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die van Nederland, waar 59 procent koopwoningen, 6 procent particuliere en 33,5 sociale huurwoningen zijn. De overige 1,5 procent is onbekend (CBS, 2010).

Het gemiddelde inkomen in Huizum-West ligt op 26.800 euro per jaar, dat is iets lager dan het gemiddelde inkomen van 29.000 euro van de gemeente in haar geheel (Deerenberg et al., 2010). Ook vergeleken met Nederland is het inkomen lager, want voor Nederland is het gemiddelde inkomen vastgesteld op 32.500 euro (CBS, 2010).

De gemiddelde woningwaarde, tot slot, is in Huizum-West 129.000 euro. Dit is wederom laag vergeleken met gemeente Leeuwarden, waar het gemiddelde op 153.000 euro ligt. Ook hier is het gemiddelde van Nederland hoger, met een woningwaarde van 243.000 euro.

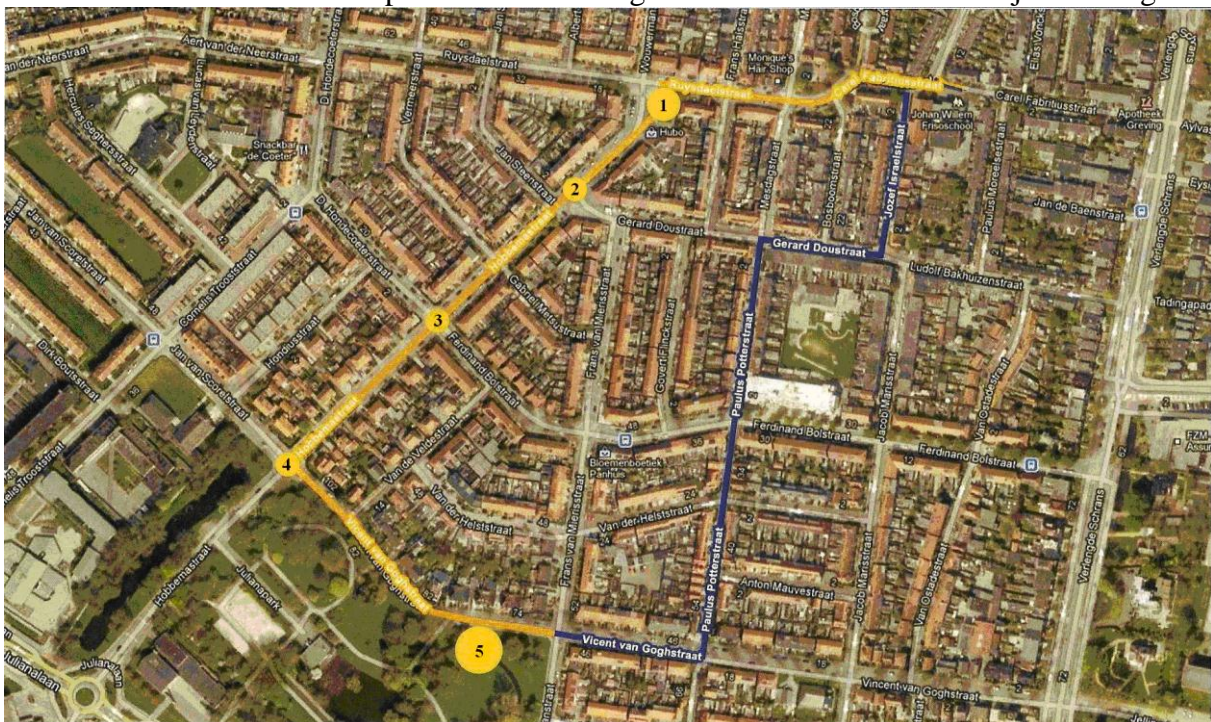
Huizum-West scoort goed op het aandeel koopwoningen en particuliere huur, maar heeft een laag gemiddeld inkomen en ook een lage gemiddelde woningwaarde. Meestal is het zo dat

men voor een koopwoning voldoende inkomen en inkomensperspectief moet hebben. Dit hangt vaak samen met het opleidingsniveau, waarbij een hogere opleiding correleert met een hoger inkomen (Bijl et al., 2011). Echter, het inkomen in de wijk is relatief laag, waardoor men meer huur zou verwachten. Maar omdat de woningen in Huizum-West ook relatief goedkoop zijn, komen ook personen met een lager inkomen in aanmerking voor een koopwoning. Daarom kan gesteld worden dat Huizum-West aan de economische kant gezien weliswaar een lage status heeft, maar aan de sociale kant van de wijkstatus goed scoort vanwege het hoge aandeel koopwoningen. Dit komt doordat woningeigenaren vaak bereid zijn meer onderhoud te plegen dan huurders, waarbij de woning vaker in slechtere conditie is. Al met al geven koopwoningen daardoor vaak de wijk een betere uitstraling.

Ook tijdens de observatie bleek dat de wijk er netjes uitzag. Hoewel er slecht onderhouden panden en voortuintjes tussen zitten, zijn de meeste woningen goed onderhouden. Het merendeel van de voortuintjes ziet er netjes uit, waarbij de grens met de straat meestal duidelijk is gemarkeerd door een stenen muurtje of houten hek. Op de verharde straten en trottoirs lag weinig zwerfafval, zoals door CROW (2010) gedefinieerd als minder dan drie stuks fijn zwerfafval per vierkante meter en minder dan drie stuks grof zwerfafval per honderd vierkante meter. Ditzelfde gold voor het zwerfafval in groenvoorzieningen en beplanting. Wat betreft hondenuitwerpselen is er een ander beeld te zien. Op straat waren op de meeste plekken geen uitwerpselen te vinden, en slechts op een enkele plaats weinig uitwerpselen van slechts één stuks per honderd vierkante meter. Op de onverharde plekken was dit wisselend. Op het zand rondom geplante bomen werden redelijk veel tot veel uitwerpselen geteld, wat betekent dat op sommige plekken meer dan tien hondendrollen werden aangetroffen (CROW, 2010). Dit gold ook voor andere groenvoorzieningen en bloemenperkjes in de wijk. Het zwerfafval en de uitwerpselen aan de speelroute worden verderop nader besproken.

5.3 Spellint

Het spellint is te zien in figuur 5.2. Het lint begint bij de Johan Willem Frisoschool in de Carel Fabritiusstraat en loopt via de meest gebruikte route door de wijk richting het

Figuur 5.2: Spellint in Huizum-West (Bron: Gemeente Leeuwarden, 2012).

Julianapark. Op de genummerde oranje plekken worden speelaanleidingen geplaatst. Het eerste punt is aan het begin van de Hobbemastraat, tevens het eerste punt dat momenteel al af is. Hier is in een klein perkje, waar de kinderen zelf al veel speelden en waarvan ze beslist wilden dat het behouden bleef, een soort survivalpad aangelegd. Dit past goed in het zelfgekozen junglethema. Met stapstenen, touw- en wiebelbruggen kunnen kinderen vanaf een boomhut een rondje survivals tussen de struiken door. De betonnen blokken die onderdeel uitmaken van het pad zijn door de kinderen zelf geverfd in de fabriek van speeltoestellenfabrikant en samenwerkingspartner Nijha. Volgens Thijsseling (2012) zijn “*de kinderen ontzettend trots op de plek, omdat ze hem helemaal zelf hebben gemaakt.*” Het survivalpad is te zien in figuur 5.3.

Figuur 5.3: Survivalpad (Bron: Eigen foto).

Figuur 5.4: Blauwe routetegels (Bron: Eigen foto).

Het tweede punt met een speelaanleiding is te vinden op de hoek van de Gerard Doustraat. Hier is een grote, brede stoep waar met blauwe tegels een speelaanleiding wordt neergelegd in de vorm van een waterstroom en een waterplas. Hierin worden ook een afbeelding van een krokodil en leliebladen verwerkt. Vervolgens worden diezelfde leliebladen gebruikt om een oversteekplaats aan te duiden voor kinderen en automobilisten. Daarna wordt de blauwe waterstroom nog een stuk vervolgd. Thijsseling vertelde dat kinderen zelf aangegeven hebben dat het hen zo leuk leek om iets met water en de jungle terug te zien in de inrichting van de wijk. Helaas is er geen afbeelding beschikbaar van de plannen voor dit stuk, wat overigens ook geldt voor de rest van de ideeën, omdat deze nog in de conceptfase zitten en pas gedurende het jaar zullen worden aangelegd.

De derde speelaanleiding en tevens snelheidsremmende maatregel zal worden aangelegd bij de Ferdinand Bolstraat. Dit zal een oversteekplaats worden die werkt als een zebraapad, maar die is vormgegeven met een tijgerprint. Op deze speelse manier worden automobilisten geattendeerd op de overstekende kinderen en weten de kinderen op hun beurt dat ze een plek naderen waar ze even goed moeten opletten. De snelheid van de auto's is overigens in de gehele wijk beperkt tot dertig kilometer per uur, waardoor alle verkeersdeelnemers voldoende tijd hebben om situaties in zich op te nemen en vervolgens te handelen. Het oorspronkelijke idee bij deze specifieke oversteekplaats was om verkeersborden te plaatsen met de tekst ‘pas op: overstekend wild’, om zo te refereren aan het thema en om extra aandacht te genereren. Leeuwarden is, volgens Thijsseling, “*niet weg van borden*” en daarom is dat plan van de baan. Dit zou te maken kunnen hebben met het concept van *shared space*.

Op de hoek van het Julianapark is het vierde element te vinden, namelijk een soort poefjes in verschillende hoogtes en kleuren. De definitieve uitwerking is nog niet bekend, maar het is natuurlijk de bedoeling dat het kinderen aanspoort tot spelen. Het speellint eindigt in het

Julianapark, waar bomen en struiken zijn behouden omdat kinderen hebben aangegeven dat ze daar graag spelen. Vanaf het Julianapark zal het speellint worden teruggeleid naar de Johan Willem Frisoschool. Onderweg wordt ook de officiële speeltuin in de Gerard Doustraat aangedaan.

De hele route zal worden aangegeven met dezelfde blauwe tegels als bij de Gerard Doustraat in de 'vijver'. Om de zoveel meter is een tegel geplaatst en op sommige plekken werden er meerder neergelegd, om aandacht te vragen voor de langslopende kinderen. Een voorbeeld hiervan is te zien in figuur 5.4. Het duurde even voor dit kon gebeuren, omdat er een lange levertijd op deze specifieke tegels zat. De tegels zijn van een goede kwaliteit en kunnen lang mee, want zoals Thijsseling stelde: *“Ik wil liever dat we aan de voorkant investeren in hele goede materialen, zodat we aan de onderhoudkant veel langer mee kunnen.”* Ze was hier stellig in, omdat ze een tijd voorziet waarin weinig budget is voor onderhoud van bestaande speelvoorzieningen. Hier wordt later dieper op ingegaan.

De blauwe tegels zelf kunnen ook dienen als spelaanleiding. Zo speelden tijdens de observatie in de Hobbemastraat twee meisjes een zelfbedacht spelletje waarbij ze niet tegelijkertijd op de blauwe tegel mochten staan. Verder zijn twee bewuste spelaanleidingen gecreëerd in de Vincent van Goghstraat. Ter hoogte van het Julianapark is een van de blauwe tegels voorzien van een knikkerputje, die op het moment van de observatie vol zat met regenwater en zand. Figuur 5.5a laat deze tegel zien. Een stukje verderop waren op de blauwe tegels grote cijfers gezet en vervolgens in de vorm van een hinkelpadje neergelegd, zoals te zien in figuur 5.5b.

Figuur 5.5a en b: Spelaanleidingen in de blauwe routetegels (Bron: Eigen foto).

Verder zullen de rest van de oversteekplekken duidelijk gemarkeerd worden. Naast het tijgerpad zullen er ook leeuwenpoten komen om aan te geven dat er een straat moet worden overgestoken. De oversteekplekken zijn nu slechts aangegeven met een blauwe tegel midden op de weg en hebben geen specifieke aandachtstrekkers om automobilisten te wijzen op de overstekende kinderen. Daarom is het van belang dat nu nog extra wordt opgelet door zowel de kinderen als automobilisten. De kinderen zelf hebben wel een veilig gevoel bij het oversteken, omdat de andere weggebruikers naar hun idee goed attent worden gemaakt op de overstekende kinderen.

5.4 Observatie

In hoofdstuk 3 is een lijst met criteria opgesteld, welke is gebruikt bij de observatie van het speellint zoals deze op dit moment is aangelegd in Huizum-West. De uitkomsten van de observatie zijn te vinden in bijlage A. Een aantal elementen hieruit zullen uitgebreider worden besproken. Hierbij komen ook de verhalen, ervaringen en opmerkingen aan de orde van de tien leerlingen die hebben deelgenomen aan de focusgroepen. De eerste groep bestond uit de tienjarige Adid, Racha, Riemer, Rixt en negenjarige Thijs. In de tweede groep zaten de

tienjarige Anja, Linde, Nora, Sven en de negenjarige Noury. Een transcript van de focusgroepen is opgenomen in bijlage E.

De lengte van de speelroute zelf is 1,5 kilometer, waarbij de kinderen vanaf de Johan Willem Frisoschool via het survivalpad bij de Hobbemastraat naar het Julianapark worden geleid. Vanaf het park kunnen ze via de Paulus Potterstraat naar de Gerard Douspeeltuin en vervolgens weer door naar school. Op het moment van de observatie waren er niet veel kinderen op straat. Dit kan te maken hebben met het feit dat kinderen 's middags na schooltijd naar verenigingen en sportclubs gaan, zo zaten de ondervraagde kinderen onder andere op judo, schaatsen, kaatsen en turnen. Ook is het mogelijk dat kinderen liever binnen spelen, helemaal omdat het weer op de bewuste donderdag niet de hele tijd meewerkte. Echter, de meeste kinderen gaven aan ook buiten te spelen als het regen. De favoriete speelplekken van de kinderen binnen het speeln netwerk zijn het Julianapark en de speeltuin in de Gerard Doustraat, door de kinderen kortweg 'de Gerard Dou' genoemd. Wat dat betreft is het speeln netwerk dus goed aangelegd, omdat het deze beide plekken aandoet. Ook andere speeltuinen die net buiten de route vallen, horen ook bij de leuke plekken in de buurt. Verder noemen de kinderen trapveldjes en speeltuinen bij hun huis of dat van hun grootouders in de buurt.

Het Julianapark ligt aan de rand van het speeln netwerk en is een van de leukste plekken van de wijk, zo vinden de kinderen. Racha, Rixt en Sven vinden het leuk om in bomen te klimmen, Adid gaat daar liever vissen. Er zijn echter ook minder leuke dingen aan het park. Racha vindt de zwanen eng, want *“met z'n vleugels kan hij je arm breken! Helemaal als hij net eieren heeft gelegd, want dan wil hij ze beschermen.”* En Rixt en Adid noemen de zwervers en drugsdealers in het park als onveilige elementen in de wijk. Nora, Noury en Sven zien vooral het gevaar voor kleine kinderen, want zelf zijn ze er nu wel aan gewend om wietzakjes en heroïnespuiten en vinden het daarom niet meer eng.

De speeltuin in de Gerard Doustraat is ook populair bij de ondervraagde kinderen, die het liefst op de schommels of de kabelbaan spelen of er gaan voetballen. Ze vinden het fijn dat er vaak een officiële toezichthouder is, omdat er soms oudere kinderen in de speeltuin zijn die klieren. Die worden dan weggestuurd door de toezichthouder en dan kan de rest weer doorspelen. Ouders zijn er nooit bij, en dat vindt Riemer maar goed ook, want *“het is vervelend als ze er steeds bij zitten”*, omdat ze steeds *“dat mag je niet, dat mag niet!”* zeggen, volgens Racha. Toch heeft de Gerard Douspeeltuinvereniging haar best gedaan om ook aantrekkelijke zitmogelijkheden voor ouders te creëren. Er zijn meerdere bankjes verspreid door de speeltuin, waar ouders hun kinderen in de gaten kunnen houden, maar waar natuurlijk ook oudere kinderen elkaar kunnen ontmoeten. Op het moment van de observatie zaten vier meisjes van een jaar of twaalf te kletsen op de picknicktafel. Later bleek een van hen de oudere zus te zijn van een jonger meisje, die rond 17.00 uur samen naar huis gingen om te eten.

Ook het survivalpad in de Hobbemastraat is bekend bij de kinderen. Sven en Riemer hebben meegewerkt aan het bedenken van de plek en zijn met het Jantje Beton Actieteam mee geweest naar Ede om daar betonblokken te verven. Het is duidelijk te merken dat ze trots zijn op de plek en hun aandeel er in. Een aantal andere kinderen speelt er vaak en doen dan zelfbedachte spelletjes als 'koninkrijkje'. Ook hier klimmen ze graag in de bomen, maar tot verdriet van Linde en haar vriendinnetjes hebben de medewerkers van de naastgelegen Hubo de mooiste klimtakken er af gezaagd.

Het lijken dus vooral de volwassenen te zijn die het spelen van de kinderen hinderen. De zwervers in het park, de medewerkers van de Hubo en ook stadswachten in het park die bang zijn dat kinderen de boel vernielen. Sven heeft dat laatste wel eens meegemaakt: *“dan zijn wij er aan het spelen, maar dan stuurt de stadstoezicht ons weg! Dan zeggen ze: “Jullie vernielen*

de bomen!” Het is jammer dat dit gebeurt, want juist het spelen in de natuur wordt door de gemeente Leeuwarden aangemoedigd. Bovendien gaan kinderen meestal goed met de natuur om, helemaal kinderen zoals Sven, die naar eigen zeggen echt een jongetje van de natuur is.

De meeste kinderen hadden wel een idee over wat een speelnetwerk was. Volgens Riemer kun je een netwerk vinden *“bijvoorbeeld als je naar school gaat en dat is dan een route waar je overheen kunt lopen”* en volgens Linde heeft dat *“iets met speeltuinen te maken. En dan ga je daar een soort van route van maken. Een beetje een weg naar een andere speeltuin”*. Na de uitleg over wat het precies was, wisten de meesten wel dat de blauwe tegels in Huizum-West de speelroute door hun wijk aangaven. Ze maakten echter niet allemaal gebruik van het speellint. Sommige van hen wonen te ver weg of aan een heel andere kant van het netwerk, en anderen wonen juist heel dichtbij school en gaan daardoor niet over de route. Racha vond de tegels vooral handig voor kinderen die niet zo goed de weg wisten in de wijk en vond het ook goed dat de route speciaal voor kinderen zo veilig is gemaakt. Hierbij moet echter de kanttekening worden gemaakt dat er op het moment nog geen verdere aandachttrekkers zijn aangebracht bij oversteekplaatsen en conflicterende verkeerssituaties. Hierdoor zou een schijnveiligheid kunnen ontstaan die kinderen minder oplettend maakt. Daarom is het van belang dat men snel verder gaat met de aanleg van de markeringen bij oversteekplekken.

5.5 SWOT-analyse

In deze paragraaf wordt een SWOT-analyse verricht, waarbij wordt gekeken naar de sterktes en zwaktes van het speelnetwerk en de kansen en bedreigingen van buitenaf waar het mee te maken krijgt. Hierbij is gebruik gemaakt van alle voorgaande informatie in dit hoofdstuk en de in bijlage A opgenomen tabel met daarin de uitgewerkte criteria zoals die volgden uit de observatie van de wijk. De SWOT-matrix van Huizum-West is te vinden in figuur 5.6.

SWOT-matrix		
	Positief	Negatief
Intern	Route langs belangrijke plekken Nieuwe speelplekken Leuke spelaanleidingen op route Geplande veilige oversteekplekken Terugkerend herkenbaar thema Lage snelheid overig verkeer Direct zicht vanuit huizen Veel participatie van kinderen Goed onderhouden	Weinig spelaanleidingen Geen sportverenigingen aangesloten Nauwe stoepen Verwoeste beplanting door spelen
Extern	Activiteiten in Gerard Douspeeltuin Zitmogelijkheden in Gerard Douspeeltuin Speeltoestellen Gerard Douspeeltuin Enthousiaste actoren Veel bankjes in Julianapark Weinig zwerfafval Vergrote zelfstandige mobiliteit Verbeterde sociale veiligheid	Verlichting niet op stoep gericht Veel geparkeerde auto's Aanwezigheid van graffiti Aanwezigheid van hondenpoep Zwerwers en drugsdealers in park Belerende wijkagenten Toekomstig onderhoud Verenigingsleven van kinderen Aantrekken hangjongeren

Figuur 5.6: SWOT-matrix Huizum-West

5.5.1 Sterktes

Een belangrijk sterk punt van het speelnetwerk in Huizum-West is de route die het speellint volgt. Vanaf de Johan Willem Frisoschool worden de belangrijkste plekken voor kinderen aangedaan, namelijk het Julianapark en de Gerard Douspeeltuin. Ook het nieuwe survivalpad dat op de route ligt, is een trekpleister voor kinderen om al dan niet zelfbedachte spelletjes te spelen. De plekken waar de route de kinderen langs voert, zorgen in zijn geheel voor een goede variëteit in speelmogelijkheden. Het Julianapark werkt natuurlijk spelen in de hand, met boompje klimmen, vissen en voetballen op een grasveld. Het survivalpad in de Hobbemastraat is zo ingericht dat kinderen van alle leeftijden er kunnen spelen, waarbij de kleinsten soms wel door hun ouders begeleid worden. Op de Gerard Douspeeltuin wordt in paragraaf 5.5.3 dieper ingegaan.

Ook heeft de route leuke spelaanleidingen in de vorm van een hinkelpad en knikkerpotje. Echter, er zouden meer spelaanleidingen mogen zijn en die zullen er in de toekomst ook komen, want het is van belang dat onthouden wordt dat dit speelnetwerk nog volop in ontwikkeling is. Spelaanleidingen in de vorm van een vijver of veilige oversteekplekken die de aandacht trekken staan op de planning, maar zijn nog niet uitgevoerd. De spelaanleidingen die er zijn, zijn goed en er komen er dus nog meer, waardoor dit nu al als een sterk punt van het speellint kan worden gezien.

Dit zelfde geldt voor de oversteekpunten op de route. Deze zijn vaak op verhoogde kruispunten aangelegd, maar ontberen nog markeringen en aandachttrekkers als een zebrapad. Hierdoor zijn de oversteekplekken nog niet zo veilig als ze in de toekomst zullen zijn. Dit is voor nu dus eigenlijk een zwak punt van het netwerk, maar doordat er grote veranderingen zitten aan te komen, is dit wel alvast bij de sterke punten genoemd. De geplande verkeerssituaties zullen dusdanig in het oog springen dat de wijk niet alleen veiliger wordt, maar ook verlevendigd door de kleurige en thematische creaties. De veiligheid wordt bovendien versterkt door de lage snelheid in de wijk en het feit dat er geen bussen rijden. Er is slechts een oversteekplek waar een bus langskomt. Deze is op dit moment nog niet zo opvallend, maar zal dat in korte tijd wel worden, waardoor ook deze oversteek veilig gemaakt kan worden door de kinderen.

Het junglethema is ook een sterk onderdeel van het speelnetwerk in Huizum-West. Overal komt dit thema terug, waardoor het netwerk duidelijk een geheel vormt. Dit wordt later nog uitgebreid, maar is nu al duidelijk te zien. De speeltoestellen in de Gerard Douspeeltuin sluiten hier niet geheel bij aan, daar dit eerder traditionele speelvoorzieningen zijn als schommels en een kabelbaan. Wellicht zijn hier nog mogelijkheden voor versterking.

Daarnaast is de route sterk in zitmogelijkheden voor ouders om op hun kinderen te letten en voor jongeren die elkaar willen ontmoeten om te kletsen of te voetballen. Vooral in de speeltuin in de Gerard Doustraat kunnen jongeren goed zitten, daar zijn gekleurde betonblokken neergelegd om op te zitten. Jongere kinderen zullen deze blokken juist gebruiken om op te klauteren en van de een naar de ander te springen. Zowel in de speeltuin als in het Julianapark zijn veel bankjes te vinden met daarbij voldoende vuilnisbakken.

Er zijn geen fietsstroken langs het speellint aangelegd, wat duidt op een onderdeel van de shared space-benadering. Dit roept verkeersdeelnemers op goed uit te kijken en te anticiperen. Ook de lage snelheid bevordert dit. Hiermee is de schijnveiligheid van fietsstroken ook verholpen en dit zou kunnen leiden tot minder ongelukken. Wel zijn bij de belangrijke plekken op de route fietsrekken geplaatst, zodat kinderen aangemoedigd worden om zelf met de fiets te komen. De fietsende en wandelende kinderen volgen een veilige route, die overal direct aan huizen grenst. Hierdoor is er sociale controle en toezicht op het netwerk, wat niet alleen de objectieve, maar ook de subjectieve veiligheid ten goede komt.

Huizum-West heeft goed onderhouden speeltoestellen, zodat het spelen veilig kan blijven gebeuren. Bij beschadigingen of losse planken in de Gerard Douspeeltuin wordt meteen een

vrijwilliger gebeld die het toestel vervolgens repareert. Het survivalpad is nog nieuw en daardoor in heel goede staat. Ook de verschillende zitmogelijkheden zijn goed onderhouden. Er bladdert nergens verf af en alleen waar de bankjes onder de bomen staan, is wat natuurlijke aanslag te zien.

Tot slot zit een heel sterk punt in de participatie van kinderen bij de totstandkoming van het netwerk. Van Gaal (Interview, 2012) stelde dat de mening van kinderen heel belangrijk wordt gevonden door Jantje Beton. Daarom is samen met de kinderen gekeken welke route het meest geschikt zou zijn voor een speelnetwerk, wat het gebruik ervan ten goede zal komen. Ook bij het ontwerp van spelaanleidingen en speeltoestellen is gevraagd wat de kinderen het leukst zouden vinden en is vervolgens bezien in hoeverre men in die wensen kon voorzien. Het Actieteam heeft zelfs geholpen bij het verven van de blokken die in het survivalpad zijn gebruikt en daardoor zijn de kinderen ook echt trots op die plek, die ze zelf hebben bedacht en gemaakt (Interview Thijsseling, 2012). De goede samenwerking met de Johan Willem Frisoschool en het betrekken van de overige buurtbewoners bij de aanleg van het netwerk zorgen voor een groot draagvlak en een grote bekendheid van het speellint. Hierdoor weten ook ouders dat ze hun kinderen straks weer met een gerust hart zelfstandig de straat op kunnen laten gaan.

5.5.2 Zwaktes

Naast de hierboven genoemde sterke punten heeft het speelnetwerk in Huizum-West ook een aantal zwakke kanten. Ten eerste is dat het feit dat er nog geen sportverenigingen, clubs en winkels aangedaan worden op de route. Ook andere plekken waar veel kinderen komen, zoals het Simon de Vliegerpark en de speeltuin in de Hollanderwijk, zijn niet aangesloten op het netwerk.

Daarnaast gaat de route overal over een nauwe stoep, terwijl brede stoepen juist aanleiding geven om te spelen. Bovendien wordt de stoep afgesloten door rijen geparkeerde auto's, die niet alleen het zicht op de weg ontnemen, maar ook het spelen in de weg zitten. Geparkeerde auto's blijven moeilijk, want bewoners hebben nou eenmaal een of meerdere auto's. In een nieuw seniorencomplex op de hoek van de Paulus Potterstraat en de Ferdinand Bolstraat is een parkeergarage onder het gebouw aangelegd. Ook voor andere nieuwbouwprojecten zou dit een idee kunnen zijn, omdat parkeren de smalle straten nog minder kindvriendelijk maakt. Het meest in het oog springende parkeerprobleem is te vinden in de Gerard Doustraat. Hier staan de auto's aan beide kanten half op het trottoir geparkeerd, waarbij dan een halve meter potentiële speelruimte verdwijnt. Bovendien is de stoep nogal onregelmatig en zijn er veel uitstekende stukjes tegel. Dit zou van invloed kunnen zijn op het spel van kinderen en kan verder onnodige valpartijen in de hand werken.

Een andere zwakte van het netwerk is dat de beplanting rond het survivalpad er finaal aangaan als gevolg van het spelen van de kinderen. Dit zorgt ervoor dat de uitstraling verslechtert en is natuurlijk niet goed voor de natuur. Het zou beter geweest zijn als hier struikgewas was geplaatst dat wel tegen een stootje kon.

Tot slot wordt genoemd dat er nog niet zoveel spelaanleidingen zijn. Een uitbreiding hiervan is echter wel gepland en deze geplande spelaanleidingen zien er veelbelovend uit.

5.5.3 Kansen

Kansen van het netwerk zijn positieve effecten die niet direct door het speelnetwerk worden gecreëerd, maar die wel een gunstige invloed hebben op het netwerk en op het buitenspelen in de wijk.

Allereerst wordt de Gerard Douspeeltuin genoemd. Het feit dat de speeltuin bij de kansen staat en niet bij de sterktes kan worden verklaard doordat de speeltuin al bestond voor het netwerk werd aangelegd en wordt onderhouden door de speeltuinvereniging. Het is daarom

een externe variabele in het speelnetwerk, omdat de speeltuin ook zonder het speellint bestond en kinderen aantrekt. Het is echter wel een versterking van het speellint, omdat het een echte trekpleister is. De speeltuin is rijk aan speeltoestellen voor verschillende leeftijdsgroepen en voorziet bij slecht weer in een buurthuis waar kinderen binnen spelletjes kunnen doen. Ook de activiteiten die in de Gerard Douspeeltuin worden georganiseerd, zoals een zeskamp of panna-toernooi, hebben een positieve invloed. Activiteiten trekken kinderen aan en zorgen dat ze in beweging komen. Bovendien zal er minder snel last zijn van ongewenst gebruik door hangjongeren als er regelmatig activiteiten worden georganiseerd. Hierdoor blijft de speeltuin en het speelnetwerk een veilige en prettige plek voor kinderen om te spelen. Het grote aantal zitmogelijkheden in de Gerard Douspeeltuin draagt hier ook aan bij. Ouders kunnen de kleinste kinderen in de gaten houden en wat oudere kinderen kunnen lekker zitten kletsen. Zo is het een aangename plek voor iedereen.

Een uitbreiding van het netwerk naar het Simon de Vliegerpark en de speeltuin in de Hollanderwijk biedt de kans tot nog meer gebruik van het speellint. Kinderen gaan hier graag naar toe en bovendien wordt het lint dan ook in de andere richting wat uitgebreid, zodat kinderen die aan die kant van de wijk gebruik kunnen maken van het speelnetwerk als ze naar school gaan. Hiertoe zijn slechts kleine aanpassingen nodig, namelijk routetegels en veilige oversteekpunten met duidelijke markeringen. Dit zal ook het gevoel van veiligheid in dit deel van de wijk vergroten.

Een andere variabele die positieve invloed op het netwerk heeft, is de aanwezigheid van vele vuilnisbakken. Deze waren geen van allen voor meer dan de helft gevuld en zorgen dat de straat vrij van zwerfafval kan blijven. De route oogt daarom zeer netjes en dat is natuurlijk fijner spelen voor kinderen.

Ook het enthousiasme van de actoren rondom het project zorgen er voor dat het speelnetwerk tot een succes gemaakt kan worden. Het projectteam weet onder meer door de geestdrift van Tineke Thijsseling tot veel mooie dingen te komen en met de kennis en ervaring van Jantje Beton worden kinderen ook echt gehoord. Iedereen maakt zich samen sterk voor het speellint. Bovendien hebben de actoren ook de buurtbewoners enthousiast gemaakt, waardoor een groot draagvlak is ontstaan voor het speelnetwerk.

Door al deze dingen wordt de zelfstandige mobiliteit van kinderen vergroot. Dit is een externe kans, maar het is nog niet zeker dat deze ontwikkeling gaat plaatsvinden. Een vergrote zelfstandige mobiliteit biedt meer kansen voor het gebruik van het speellint, maar wordt tegelijkertijd ook zelf vergroot door het speellint. Kinderen kunnen weer veilig de straat op om te spelen en zullen zich daardoor mogelijk beter ontwikkelen op fysiek en sociaal gebied. Extra verkeerslessen op school kunnen de kans bieden om kinderen nog beter voor te bereiden op verkeerssituaties die ze gaandeweg tegen zullen komen. Verder heeft het speellint bekendheid bij de buurtbewoners en ligt ook langs woonhuizen, waardoor er een soort sociale controle ontstaat die de subjectieve en objectieve veiligheid ten goede komt.

5.5.4 Bedreigingen

De wijk Huizum-West heeft te maken met graffiti en bekladding van verkeersborden en vuilnisbakken. Hoewel de graffiti nergens aanstootgevend of racistisch is, zorgt het wel voor een verslechterd straatbeeld. Graffiti weghalen zorgt voor betere aanblik, helemaal op beeldbepalende locaties zoals het bankje bij het survivalpad. Hier kan het project van het speellint echter helaas niets aan doen, het is een invloed van buitenaf waar het projectteam geen vat op kan krijgen. Wel kan de gemeente de bekladding blijven verwijderen en de politie laten surveilleren. Het is dan ook een onderwerp dat Jantje Beton wel op de agenda probeert te krijgen, omdat het wel van invloed is op de uitstraling en daarmee wellicht het gebruik van het speellint (Interview Van Gaal, 2012).

Hetzelfde geldt voor hondenpoep, wat het speelplezier van kinderen behoorlijk kan vergallen. Ook al heeft Leeuwarden een strikt hondenpoepbeleid, de handhaving zou wel strenger mogen. Bovendien staan er nu slechts twee containers speciaal om uitwerpselen weg te kunnen gooien langs de gehele route. Dit zouden er meer mogen worden. De uitwerpselen liggen echter niet op straat en in de echte speelplekken. Maar dit neemt niet weg dat kinderen ook zouden kunnen spelen rondom bomen of in het bloemenperk in de Ruysdaelstraat, plekken die nu onbegaanbaar zijn door de vele hondenpoep.

Een andere bedreiging is de aanwezigheid van zwervers en drugsgebruikers in het Julianapark. Deze kunnen kinderen afschrikken of ouders doen besluiten dat hun kinderen daar niet meer mogen spelen. De gemeente zou hier beter op kunnen laten controleren, maar het lijkt moeilijk dit helemaal uit te bannen, omdat een park als het Julianapark nu eenmaal aantrekkingskracht uitoefent op allerlei soorten mensen.

Ook kan de verlichting op straat een nadelige invloed hebben, omdat die niet op de stoep en dus op de wandelende kinderen is gericht, maar op de straat en op de geparkeerde auto's. Het is juist belangrijk dat de straatverlichting is gericht op voetgangers, zodat kinderen ook 's avonds goed zichtbaar zijn. Dit heeft niet alleen te maken met verkeersveiligheid, maar ook met sociale gevaren. Ook de onderdoorgang naar de Gerard Douspeeltuin kon beter verlicht worden. Wel is deze doorgang opgeluisterd met kunstwerken die over spelen gaan.

Er zijn ook een aantal bedreigingen die algemener van aard zijn, maar wel invloed hebben op buitenspelen en het gebruik van het speellint. Zo hebben kinderen tegenwoordig een drukke naschoolse agenda, waarbij ze van muziekles naar paardrijdtraining worden gebracht en nauwelijks tijd overhouden om gewoon buiten op straat te spelen. Ook blijven angstwekkende verhalen in de media invloed houden. Door het speelnetwork is het gevoel van veiligheid versterkt, maar er zijn nog geen cijfers die dit bevestigen. Een andere dreiging die het gebruik van het speelnetwork kan aantasten, is het gebruik door hangjongeren en de eventuele overlast die zij opleveren. De bankjes worden gebruikt om te hangen en te zitten kletsen, maar kunnen ook beklad of vernield worden. Ook is enige geluidsoverlast niet ondenkbaar en kunnen kleinere kinderen zich bang voelen als ze langs groepen jongeren lopen of fietsen.

Tot slot is een van de grootste bedreigingen waar bij het speelnetwork in Leeuwarden tegenaan wordt gelopen de vraag hoe in de toekomst het onderhoud moet worden gefinancierd. Het huidige project is betaald vanuit een incidenteel begrote post van één miljoen euro. Hiermee is eerst achterstallig onderhoud aan bestaande speelvoorzieningen mee voldaan, en later is dit geld ingezet voor het ontwerpen en bestellen van de speelaanleidingen en routemarkeringen. Onderhoud is hierbij echter nog niet meegenomen, terwijl dit vaak een belangrijke kostenpost is, aldus Thijsseling (Interview, 2012). Een mogelijkheid om de route schoon te houden is door het houden van regelmatige schoonmaakacties door de scholen in de wijk. Dit is in april voor de eerste keer gedaan en zou kunnen worden doorgezet, waarbij de scholen die leerlingen inzetten zullen rouleren. Verder kunnen vrijwilligers zich inzetten voor de grotere taken, zoals het verwijderen van graffiti of het doen van eenvoudige klusjes zoals planken van bankjes vastschroeven. Grotere onderhoudswerkzaamheden zullen echter toch echt door de gemeente worden gefinancierd.

5.6 Confrontatiematrix

Na de SWOT-analyse volgt hieronder in figuur 5.7 de confrontatiematrix waarin de vijf belangrijkste sterke en zwakke punten tegen de vijf belangrijkste kansen en bedreigingen zijn afgezet. In het kwadrant van de sterkten en de kansen worden de interne sterke punten van het speelnetwork bekeken vanuit het licht van de externe mogelijkheden tot positieve effecten. Waar zowel een kans als een sterkte aanwezig is, biedt dit perspectieven voor de toekomst. Verhage (2001) noemt hierbij een offensieve strategie als meest toepasselijke, om zo de sterkte uit te buiten. Het kwadrant van de zwakten en kansen laat mogelijkheden zien om

zwakten van het netwerk om te buigen in iets positiefs door de kansen op dat gebied te benutten. Vervolgens worden de sterkten en bedreigingen tegen elkaar afgezet, om te kijken of een van de sterke variabelen de externe bedreiging wellicht kan neutraliseren. Dit is een meer defensieve strategie, waarbij het netwerk verdedigd moet worden tegen de bedreigingen door de sterkten te gebruiken (Verhage, 2001). Tot slot worden de zwakten en bedreigingen met elkaar in verband gebracht. Zijn hier variabelen die elkaar versterken, dan behoeven zij onmiddellijke aandacht, omdat deze punten tot de kernproblemen horen. Hier moet dus een ommekeer bewerkstelligd worden. Elke confrontatie wordt met een cijfer aangegeven. Hierbij betekent 0 dat er in het geheel geen kwestie is en de cijfers 1, 3 en 5 laten de belangrijkheid zien als er wel een kwestie is. Ze staan respectievelijk voor het geringe, gemiddelde en grote belang van een kwestie (Mandour, 2006). Deze waardering in cijfers berust op de interpretatie van de onderzoeker. In paragraaf 5.7 wordt door middel van een uitgebreide argumentatie inzicht gegeven in de manier waarop de waardering tot stand is gekomen. Tevens wordt in de volgende paragraaf uiteengezet welke strategieën bij deze confrontatiematrix horen.

		Sterkten					Zwakten			
		Route	Nieuwe speelplekken	Veilig oversteken	Goed onderhouden	Participatie	Weinig spelaanleidingen	Geen sportverenigingen	Nauwe stoepen	Verwoeste beplanting
Kansen	Enthousiaste actoren	5	5	3	5	3	5	3	3	0
	Activiteiten in Gerard Dou	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	Speeltoestellen Gerard Dou	0	3	0	5	3	0	0	0	0
	Zitmogelijkheden	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	Vergrote zelfstandige mobiliteit	5	0	5	3	5	0	5	1	0
Bedreiging	Veel geparkeerde auto's	5	0	5	0	0	0	0	5	0
	Verlichting niet op stoep	3	3	5	0	0	0	0	0	0
	Aanwezigheid van hondenpoep	3	0	0	5	0	0	0	3	0
	Toekomstig onderhoud	5	3	3	5	1	0	0	0	3
	Verenigingsleven van kinderen	3	0	0	0	0	0	5	0	0

Figuur 5.7: Confrontatiematrix van de belangrijkste variabelen van het speellint in Huizum-West.

5.7 Strategieën

Uit de confrontatiematrix in figuur 5.7 blijkt dat er op verschillende terreinen actie ondernomen kan worden. De cijfers 1, 3 en 5 laten zien dat er bepaalde sterke punten verder uitgebuit kunnen worden, dat een aantal zwakten kunnen worden omgezet in sterkten en dat sommige sterke punten worden bedreigd door externe variabelen. Tot slot zijn de meest nijpende kwesties te vinden in het kwadrant waar de zwakten en bedreigingen tegen elkaar zijn afgezet, omdat die elkaar in een negatieve spiraal versterken.

5.7.1 Offensief

Allereerst wordt ingegaan op het kwadrant van sterkten en kansen, waarbij een offensieve aanpak gebruikt kan worden om deze positieve variabelen verder te versterken.

Het sterkste punt van het kindvriendelijke speelnetwerk in Huizum-West is de route die de kinderen kunnen volgen. De belangrijkste plekken, zoals het Julianapark en de speeltuin in de Gerard Doustraat, worden met elkaar verbonden, zodat kinderen deze weer zelfstandig kunnen bereiken. Hiermee is de zelfstandige mobiliteit van kinderen in deze wijk toegenomen. Dit positieve punt kan nog verder versterkt worden als de route wordt uitgebreid, naar onder andere het Simon de Vliegerpark en een aantal andere basisscholen. Hierbij is de steun van al eerder genoemde enthousiaste actoren van belang. Als vanuit de gemeente of vanuit Jantje Beton wordt gesignaleerd dat een uitbreiding van het speelnetwerk gewenst is, zullen zij zich inzetten om dit te realiseren en op die manier de sterkte nog verder uit te buiten. Tegelijkertijd wordt dan de zelfstandige mobiliteit ook nader vergroot.

Een ander sterk punt van het speellint zijn de nieuwe speeltoestellen die er zijn gekomen. Het survivalpad is aangelegd is samspraak met de kinderen in de wijk en ook geproduceerd met hun hulp. Het is een plek waar kinderen graag spelen en waar ze trots op zijn. Jantje Beton heeft zich sterk gemaakt voor deze plek, omdat de stichting de participatie van kinderen bij projecten heel belangrijk vindt (Van Gaal, interview 2012). Ook past het survivalpad goed in het thema en is het een onderdeel van de route geworden. Er zullen nog meer speeltoestellen en speelaanleidingen worden aangelegd, wederom door invloed van de enthousiaste actoren van de gemeente en Jantje Beton. Zo wordt het speellint nog verder versterkt. Ook de speeltoestellen in de Gerard Douspeeltuin kunnen hier worden genoemd, omdat de speeltuin pas geleden volledig is vernieuwd. Er zijn nu nieuwe en goed onderhouden speeltoestellen voor kinderen van alle leeftijden. Hiermee hangen ook de zitmogelijkheden voor ouders en jongeren samen. Bij het nieuwe survivalpad is een bankje geplaatst, net als in de speeltuin. Hier zijn ook grote gekleurde betonblokken geplaatst waar kinderen op kunnen spelen of kunnen zitten kletsen. Dit vergroot het gebruik van het speelnetwerk, want ouders kunnen de kleinste kinderen zo in de gaten houden, terwijl de oudere kinderen kunnen zitten en praten.

De veilige oversteekplekken die er nu zijn en die in de nabije toekomst worden aangelegd, zijn totstandgekomen onder invloed van de enthousiaste actoren. Zij hebben ingezet op opvallende oversteekplekken die ook een speelwaarde bezitten, zodat het een duidelijke aanvulling op de speelroute is. Tevens zullen automobilisten de oversteekplekken duidelijk herkennen, waardoor ze rekening zullen houden met overstekende, spelende kinderen. Als de oversteekplekken veilig zijn en ook zo worden beschouwd door ouders, dan zullen ze hun kinderen alleen de straat op durven laten gaan. Dit heeft vervolgens een positieve invloed op de zelfstandige mobiliteit. En als de mobiliteit van kinderen vergroot is, zullen er meer kinderen op straat te vinden zijn, waardoor er wellicht meer oversteekpunten worden aangewezen om kindvriendelijk en veilig te worden gemaakt.

De externe variabele van de enthousiaste actoren maakt dat de route en speeltoestellen goed onderhouden zijn. Jantje Beton en de gemeente vinden het belangrijk dat kinderen goed kunnen spelen en willen dat ze niet worden gehinderd door kapotte speeltoestellen of overhangende struiken. Goed onderhoud vergroot ook de zelfstandige mobiliteit, want een oversteekplek zal niet meer als veilig worden beschouwd als overhangende takken het zicht van kinderen blokkeren. Zo bezien kan daarnaast worden gesteld dat de wens tot meer zelfstandige mobiliteit wordt ondersteund door goed onderhoud van het speelnetwerk.

Tot slot kan er een offensieve strategie worden ingezet als het gaat om participatie van kinderen. Als kinderen worden betrokken bij de activiteiten die worden georganiseerd in de Gerard Douspeeltuin, dan zullen die beter worden bezocht. Ook ontstaat er een kans op meer gebruik van het netwerk als kinderen door de enthousiaste actoren nog meer worden betrokken bij de aanleg van de nieuwe speeltoestellen, zodat de toestellen aansluiten bij de wensen van de kinderen. Bovendien zal de zelfstandige mobiliteit van kinderen vergroot worden als aan hen wordt gevraagd welke route ze gebruiken naar school of naar het park, zodat op de knelpunten die de kinderen daadwerkelijk ervaren actie ondernomen kan worden.

Dit is al gedaan bij het huidige netwerk, maar is zeker aan te bevelen bij een uitbreiding hiervan.

5.7.2 Ombuigen

Een zwak punt van de route is dat er maar weinig spelaanleidingen te vinden zijn. De aanwezigheid van enthousiaste actoren biedt echter de kans om hier een positieve draai aan te geven door meer spelaanleidingen aan te leggen. Dit staat ook al op de planning, maar een extra uitbreiding hiervan kan zeker verder bijdragen aan het gebruik van het netwerk.

Ook kunnen de betrokken actoren met hun enthousiasme en mogelijkheden zorgen dat er ook sportverenigingen en dergelijke worden aangesloten op de route. De belangrijkste speelplekken zijn wel onderdeel van het speellint, maar een bibliotheek, sporthal, zwembad of voetbalveld missen nog. De actoren kunnen inventariseren welke voorzieningen in de buurt van het speelnetwerk liggen en besluiten tot een uitbreiding van het speellint. Hierdoor zal bovendien de zelfstandige mobiliteit van kinderen worden vergroot, doordat ze niet alleen veilig naar de speeltuin, maar ook naar de sporthal kunnen gaan.

De zelfstandige mobiliteit wordt echter benadeeld door de nauwe stoepen in de wijk. Een stoep zou idealiter twee meter breed zijn, om zo genoeg ruimte voor allerlei soorten spelen te bieden. In Huizum-West wordt dit niet gehaald. De actoren van de gemeente kunnen hier een positieve draai aangeven door een intensieve herstructurering van de wijk, waarbij de stoepen kunnen worden verbreed en straten worden gereduceerd tot een eenrichtingsrijbaan. Dit zal ook positieve gevolgen hebben op de zelfstandige mobiliteit.

5.7.3 Defensief

De vijf belangrijkste bedreigingen hebben allen nadelige invloed op het gebruik van de route, hoe goed deze zelf ook is aangelegd. De vele geparkeerde auto's blokkeren het zicht van kinderen bij het spelen en bij het oversteken. Bovendien staan ze op sommige plekken half op de stoep geparkeerd, waardoor veel potentiële speelruimte verloren gaat. Een strategie om deze bedreiging tegen te gaan, zou kunnen bestaan uit het verbieden van parkeren. Dit is echter onmogelijk te realiseren in de praktijk. Een andere oplossing zou zijn om slechts aan een kant van de straat parkeren toe te staan, en dan natuurlijk aan de kant waar het speellint niet langs loopt. Ook ondergronds parkeren is een optie, maar dit kost veel geld en zou tijdelijk een grote bouwput tot gevolg hebben, wat juist weer gevaar kan opleveren voor de kinderen. De geparkeerde auto's zijn ook een bedreiging voor het veilig oversteken, omdat kinderen niet over de auto's heen kunnen kijken en hierdoor de verkeerssituatie niet in het geheel kunnen overzien. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren, die kunnen worden voorkomen door bovenstaande oplossingen door te voeren om de overlast te verminderen.

Een andere bedreiging is de verlichting van het netwerk, die niet op de stoep en speelvoorzieningen is gericht, maar op de rijbaan. Hierdoor lopen kinderen 's avonds in het donker, wat gevaarlijk kan zijn wat betreft verkeersveiligheid en sociale veiligheid. De route zal minder gebruikt worden als het donker is, waardoor kinderen wellicht niet meer alleen naar huis mogen gaan na bijvoorbeeld de voetbaltraining. Een verbetering zou zijn als de straatlantaarns ook de stoep zouden verlichten. Hiertoe kunnen nieuwe lantaarnpalen worden neergezet of de oude kunnen worden verplaatst.

Hondenpoep is een bedreiging die het speelplezier van kinderen en het gebruik van het speelnetwerk danig kan vergallen. Gelukkig wordt het netwerk goed onderhouden en is er daardoor minder last van hondendrollen. Dit blijft echter een punt van aandacht, want als het onderhoud zal verminderen, bijvoorbeeld door financiële moeilijkheden, neemt de aanwezigheid van hondenpoep juist toe. Een strikt hondenpoepbeleid en strenge naleving hiervan zullen ook bijdragen aan vermindering hondenpoep op straat. Ook aparte veldjes en grasstroken om de hond uit te laten kunnen een gunstig effect hebben.

Een gevaar dat alle sterkte variabelen bedreigt, is de onduidelijkheid over het onderhoud in de toekomst. Het speelnetwerk is aangelegd door een incidenteel toegewezen geldbedrag dat op een gegeven moment op is. Toch moet dan in het onderhoud worden voorzien, juist omdat dat een van de sterke punten van het netwerk is. Als het goede onderhoud in de toekomst wegvalt, zal de route zeker niet verder worden uitgebreid. Ook zullen er geen nieuwe speelplekken bijkomen en is het de vraag in hoeverre bestaande speeltoestellen kunnen worden onderhouden. Daarnaast zal bij slecht onderhoud van bijvoorbeeld groenvoorzieningen het zicht op oversteekplekken kunnen verslechteren, waardoor gevaarlijke situaties kunnen ontstaan. Hier kan mee worden omgegaan als structureel geld beschikbaar komt voor het onderhoud van het speelnetwerk. In tijden van economische crisis kan dit moeilijk zijn, maar de nadelige gevolgen zijn groot als dit niet gebeurt. Een andere mogelijkheid is het delen van de onderhoudstaken, zodat de scholen in de wijk om de beurt een deel van het netwerk schoonmaken en bovendien de eigen schoolomgeving schoon houden. Ook buurtbewoners kunnen hierbij betrokken worden. Door samenwerken kan de wijk dan zelf zorgdragen voor het onderhoud van het speelnetwerk.

5.7.4 Ommekeer bewerkstelligen

Daar waar zwakten en bedreigingen samen komen, zal zo snel mogelijk actie ondernomen moeten worden om uit de negatieve spiraal te raken en juist een ommekeer te bewerkstelligen. Allereerst is dat het parkeerprobleem in combinatie met de nauwe stoepen, waardoor er weinig ruimte is voor kinderen om zich langs te bewegen, laat staan er te spelen. Strategieën die kunnen helpen zijn het verbreden van de stoepen, door bijvoorbeeld de rijbanen te versmallen, of parkeren slechts aan een kant van de rijbaan toe te staan. Het is van belang dat dit dan wel aan de kant van de stoep gebeurt waar het speellint niet langsloopt. Als er niks aan deze combinatie van bedreiging en zwakte gedaan wordt, kunnen er gevaarlijke situaties ontstaan als kinderen bij het oversteken het verkeer niet goed kunnen overzien door zichtbelemmerende geparkeerde auto's of dat ze op de weg gaan lopen omdat er te weinig ruimte is op het voetpad. Dit laatste wordt versterkt door de aanwezigheid van hondenpoep op de stoep. Een strikte handhaving van het beleid omtrent hondenpoep en het plaatsen van automaten met opruimzakjes kunnen hier uitkomst bieden. Hier is een duidelijke botsing van belangen; kinderen willen een schone speelomgeving en hondeneigenaren willen een plek dicht bij huis om hun hond uit te laten. Daarom zijn speciale uitlaatstroken of -veldjes ook een mogelijkheid om hondenpoep op straat en dus in de potentiële speelruimte tegen te gaan. De keuze voor struiken en planten in het netwerk die niet goed bestand zijn tegen spelende kinderen is een zwak punt van het speellint. De dreiging van het wegvallen van onderhoud in de toekomst maakt dit alleen maar zwakker. Als er in de toekomst niet genoeg geld is voor redelijk onderhoud, zullen de planten rond speeltoestellen niet worden vervangen. Dit komt de uitstraling van de speelvoorzieningen en het speelnetwerk niet ten goede. In het vervolg zou dus gekozen moeten worden voor stevigere planten en struiken die wel tegen een stootje kunnen. Bovendien zouden natuurlessen op scholen kunnen bijdragen aan de kennis van kinderen over de natuur, waarop ze mogelijk hun gedrag in de natuur zullen aanpassen. Tot slot wordt genoemd dat er geen sportvoorzieningen en andersoortige clubs zijn aangesloten op het speelnetwerk. Tezamen met het bloeiende verenigingsleven van kinderen vormt dit een bedreiging voor het gebruik van het netwerk. Kinderen gaan vaak na schooltijd naar een sportles of muziekvereniging. Als ze deze niet kunnen bereiken via het speelnetwerk, zullen ze ofwel een andere, onveiligere route kiezen of door hun ouders worden gebracht, waardoor ze een stukje zelfstandige mobiliteit kwijtraken. Daarom zou het goed zijn als er wel clubs, verenigingen, sporthallen of zwembaden worden bereikt met het speellint, zodat kinderen ook daar zelfstandig naartoe kunnen gaan.

5.8 Conclusie

De aanleg van het kindvriendelijke speeln netwerk in Huizum-West is begonnen, maar nog niet afgerond. Toch heeft het zogenoemde speellint wel bekendheid onder basisschoolkinderen en wordt het wel al gebruikt, vooral doordat het de school met populaire speelplekken verbindt. Dit is mede te danken aan de participatie van kinderen bij het denkproces en ook bij de aanleg van het speellint dat door Jantje Beton als zeer belangrijk wordt beschouwd. Sterke punten van het netwerk zijn de goed gekozen route die langs alle belangrijke locaties gaat, de aangelegde nieuwe speelvoorzieningen en speelaanleidingen in een herkenbaar thema, de veilige oversteekplekken tussen het langzaam rijdende verkeer, het zicht vanuit de huizen en het goede onderhoud. Deze dingen kunnen worden versterkt door de externe kansen als de activiteiten die worden georganiseerd in de grootste speeltuin en enthousiaste actoren die veel mogelijk hebben gemaakt. Ook kunnen deze kansen de zwakheden van het netwerk ombuigen tot sterke punten. Zo kan met een uitbreiding van de route in overleg met de kinderen ook verschillende plekken waar kinderen naschoolse activiteiten volgen worden bereikt. Een belangrijk punt om op te letten zijn elementen van het speeln netwerk waar zwakten en bedreigingen bij elkaar komen. Deze knelpunten zouden de eerste actiepunten moeten zijn, omdat ze het gebruik van het netwerk nadelig kunnen beïnvloeden. In Huizum-West gaat het dan om de nauwe stoepen in combinatie met de geparkeerde auto's en ook het dreigende tekort aan middelen voor onderhoud, dat het hondenvoerprobleem zal versterken.

Er zijn verschillende strategieën genoemd om het gebruik van het netwerk te vergroten. Het is nu aan de gemeente om samen met de andere betrokken actoren en de kinderen uit de wijk een selectie te maken uit deze actiepunten. Hierbij is het van belang dat de samenwerking die is opgezet behouden blijft, daar deze veel positieve bijdragen heeft geleverd om het concept kindvriendelijk speeln netwerk te implementeren in de praktijk. Als het speellint helemaal is aangelegd, met alle bijbehorende veilige oversteekplekken en speelaanleidingen, zou het goed zijn om het lijstje met criteria nogmaals bij langs te gaan, om te kijken hoe de uiteindelijke versie scoort op de verschillende punten die gesteld zijn. Dit zou kunnen dienen als een evaluatie van het speeln netwerk waaruit vervolgens nieuwe actiepunten kunnen worden afgeleid. Vooralsnog kan worden gesteld dat het speeln netwerk in Huizum-West de potentie heeft om uit te groeien tot een veelgebruikte route voor alle kinderen in de wijk, waarbij het van belang is dat wordt uitgekeken voor externe factoren die het gebruik ervan in gevaar kunnen brengen. Het maken van beleid op de specifieke externe elementen kan hierbij helpen, maar de invloed van deze bedreigingen zal nooit helemaal kunnen worden uitgevlakt. Daarom blijft het belangrijk de sterke punten van het speellint extra uit te bouwen en te onderhouden.

Dit hoofdstuk beschrijft het Kindlint dat aangelegd is in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam. Hierbij zal de vraag: *Welke kansen en bedreigingen hebben zich voorgedaan bij het ontwikkelen van het speeln netwerk in Amsterdam?* worden beantwoord. Kindlint is een initiatief van adviesbureau SOAB, dat het ontwerp en de route heeft gemaakt. De aanleg zelf is gedaan door de gemeente Amsterdam. In de toekomst wordt het speeln netwerk wellicht uitgebreid, maar in dit onderzoek is alleen het huidige Kindlint bestudeerd.

6.1 Aanleiding

Uit een voormeting in de Spaarndammerbuurt bleek dat bijna de helft van de kinderen door een ouder naar school werd gebracht. Een oorzaak daarvan was dat zowel kinderen als ouders het verkeer op de route naar school te gevaarlijk vonden. Hierdoor wordt de kans dat gezinnen uit de stad trekken om te wonen op een veiligere, schonere plek steeds groter. Echter, de stad wil juist gezinnen behouden, omdat zij de stad levendig houden en zo de verstedelijking van het buitengebied kan worden tegengegaan. Stadsdeelwethouder De Jager zegt: *“We vinden het belangrijk om gezinnen met kinderen in de stad te houden. Een aantrekkelijke buitenruimte is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Met het Kindlint hopen we meer kinderen naar buiten te krijgen, om te spelen en om – liefst zelfstandig – lopend en op de fiets naar school te gaan”* (Schouten, 2005). Daarom werd gekozen voor een Kindlint in de Spaarndammerbuurt. In 2007 werd het lint geopend.

6.2 Kenmerken van de buurt

De Spaarndammerbuurt is te vinden in Amsterdam-West en heeft een oppervlakte van 42,1 hectare, waarvan 2,9 hectare groengebied is. In 2010 woonden er bijna 8000 mensen in de buurt. Dit betekent dat de bevolking afneemt, want in 2005 had de buurt nog meer dan 8500 inwoners. De bevolking van de Spaarndammerbuurt bestaat voor 33,8 procent uit niet-westerse allochtonen. Van alle inwoners is 15,6 procent jonger dan achttien jaar oud. Hierbij is het aantal basisschoolleerlingen tussen 2005 en 2010 afgenomen van 738 naar 448 kinderen, waarvan veertig procent een achterstandspositie heeft op gebied van rekenen en taal (Stadsdeel West, 2010).

Als ook voor deze buurt gekeken wordt naar de drie facetten van de sociaaleconomische status, vallen de volgende zaken op. Het aandeel koopwoningen is in deze buurt slechts 15 procent en particuliere huur beslaat 10 procent. Dit betekent dat 75 procent van de 5000 woningen sociale huurwoningen zijn. Voor stadsdeel West is het aandeel koopwoningen vergelijkbaar, maar is ook een groot aandeel particuliere huur aanwezig, namelijk 32 procent. Ook vergeleken met de stad Amsterdam scoort de Spaarndammerbuurt laag, want in Amsterdam bestaan de woningen net niet voor de helft uit sociale huurwoningen (Stadsdeel West, 2010).

Het gemiddelde inkomen in de Spaarndammerbuurt ligt op 23.200 euro per jaar, terwijl dat voor stadsdeel West 26.100 euro is en voor Nederland in het geheel 32.500 euro. Hier ligt de Spaarndammerbuurt onder het gemiddelde (Stadsdeel West, 2010).

Als vervolgens gekeken wordt naar de gemiddelde woningwaarde in de buurt, wordt vastgesteld dat dit 216.000 euro is. Dit is lager dan het gemiddelde van stadsdeel West, dat op 238.000 euro geraamd is. Ook de gemiddelde woningwaarde van Nederland ligt hoger met 243.000 euro (Stadsdeel West, 2010).

De Spaarndammerbuurt scoort op alle onderdelen lager dan het gemiddelde van het stadsdeel en Nederland als geheel. Hiermee kan gesteld worden dat deze buurt sociaaleconomisch een lage status heeft. Dit komt ook tot uitdrukking in de werkloosheid, die hier 10,5 procent is en in Nederland als geheel 5,1 procent. Ook is er een hoog aantal bijstandsuitkeringen, namelijk

9,8 procent. In stadsdeel West is dat 6,4 procent (Stadsdeel West, 2010). Uit hoofdstuk 2 is gebleken dat kinderen uit een lager sociaaleconomisch milieu minder buitenspelen en bewegen en vaker overgewicht hebben dan kinderen uit een buurt met een hogere sociaaleconomische status.

De lage sociaaleconomische status van de buurt werd ook inzichtelijk tijdens de observatie. Er waren geen voortuinen in de wijk en vrijwel overal waren de gordijnen gesloten. Geparkeerde auto's en fietsen stonden in alle straten en belemmerden zo het vrije uitzicht bij het buitenspelen. Ook is er veel fijn zwerfafval te vinden, zoals sigarettenpeuken en snoeppapiertjes. De wijk is met zijn brede stoepen wel ruim opgezet, maar die stoepen worden ook omsloten door hoge rijen portiekwoningen. De overige criteria uit hoofdstuk 3 worden verderop nader besproken.

6.3 Kindlint

De doelstellingen van het Kindlint zijn tweeledig. Ten eerste wilde men de veiligheid en het speelplezier van kinderen op straat vergroten. Ten tweede was het de bedoeling dat het tijdwinst opleverde en daarmee ontlasting van de ouders (Wassenberg en Milder, 2008). In paragraaf 6.5.2 wordt hier op teruggekomen. Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt is bijna een kilometer lang en verbindt de basisscholen Elisabeth Paulus en de Catamaran met de speeltuinen die ertussen liggen. De route is te zien in figuur 6.1.

Figuur 6.1: Route van Kindlint door de Spaarndammerbuurt (Bron: Wassenberg en Milder, 2008).

De blauwe cirkels op het kaartje laten zien waar de speelplekken in de buurt zitten. Hierbij wordt opgemerkt dat de speeltuin Theresia vanwege bezuinigingen is gesloopt, maar dat bij de Wormerveerstraat een extra speelpleintje met bankjes en een grote schommel is aangelegd.

Het Kindlint wordt aangegeven met witte tegels met een blauwe opdruk. Deze opdruk bestaat uit verschillende dieren, zoals een konijn, hond en varken. Het was de bedoeling dat gedurende de route afbeeldingen van rennende dieren op de tegels gedrukt stonden, en bij oversteekplaatsen zouden dit dan zittende dieren zijn, zodat kinderen weten waar ze kunnen doorrennen en waar ze moeten stoppen om uit te kijken. Op de tegels wordt verderop in het hoofdstuk dieper ingegaan.

Als de route vanaf de Elisabeth Paulusschool wordt gevolgd, komen de kinderen eerst op de speelplek in de Assendelftstraat, die bestaat uit een traditioneel klimrek met glijbaan op zachte tegels. Hierbij staan twee bankjes voor ouders om een oogje in het zeil te kunnen houden, maar die tevens door jongeren kunnen worden gebruikt om af te spreken. Iets verderop gaat de route onder een tunneltje door en komt men in de speelplaats van de Polanenstraat, die ook wel het Jan Wolkers-parkje wordt genoemd. Dit is een groene speelplek zonder traditionele speeltoestellen als een wipkip, maar met stapstenen over een vijvertje, een waterpomp en heuvels. Een deel hiervan is te zien in figuur 6.2. Ook is hier het spelenderwijs leren in verwerkt, doordat kinderen een kijkje kunnen nemen in het insectenhotel en een 'voel en proef'-route kunnen volgen. Ten tijde van de observatie werden de bankjes bezet door een groep jongeren van ongeveer achttien jaar. Om uit de speelplek te komen wordt weer een tunneltje gepasseerd en komen de kinderen op een pleintje waar ze eventueel kunnen spelen. Er zijn hier wel bankjes, maar geen spelaanleidingen. Iets verderop zit de nieuwe speelplek aan de Wormerveerstraat. Hier zijn twee grote houten schommels geplaatst en een aantal bankjes en picknicktafels. Deze plek is te zien in figuur 6.3.

Figuur 6.2 Stapstenen aan de Polanenstraat (Bron: Eigen foto).

Figuur 6.3: Schommels aan de Wormerveerstraat (Bron: Eigen foto).

De volgende speelplek die wordt aangedaan is het Spaarndammerplantsoen, waar een groot grasveld wordt omgeven door een grindpad en vele bankjes. Ook is er een speeltuin voor de kleinere kinderen, met een wip, schommels en een klimrek met glijbaan. Het grasveld had twee metalen goaltjes om te voetballen en ook stond er een kunstwerk waar eventueel op geklommen kon worden. De speelroute loopt echter niet door het plantsoen, maar er om heen. Het is aannemelijk dat kinderen eerder een pad door het plantsoen zullen kiezen en onderweg spelen op het gras of op de speelvoorzieningen, of gewoonweg over het onverharde pad hun route vervolgen.

Een stukje verderop is een breed, betegeld pleintje op de hoek van de Oostzaanstraat te vinden, met stenen vlaggenhouders die in het spel betrokken zouden kunnen worden. De route gaat verder door de Oostzaanstraat, waar ook een buslijn een paar keer per uur langskomt. In de panden op de begane grond zitten winkels, een kinderdagverblijf en een museum, dus er is veel zicht op het Kindint. Halverwege de straat steekt de route de weg over naar basisschool De Catamaran, een oversteek die wordt aangekondigd door zittende tegels en metalen hekjes

aan beide kanten van de straat. Op de brede stoep voor de school is een spelaanleiding te vinden in de vorm van een draaipaal waar kinderen aan kunnen hangen.

De route vervolgt zich door de geasfalteerde Hembrugstraat, welke brede stoepen van bijna vier meter aan beide kanten heeft. Er zijn echter ook parkeervlakken aan allebei de straatkanten. Via een breed pleintje, te zien in figuur 6.4, met goed zicht vanuit een huizencomplex in prachtige Amsterdamse School-stijl komen de kinderen bij de oversteek naar de Zaanhof, waar een door onkruid overwoekerd paadje van nog geen meter breed leidt naar een speeltuin met een klimtoestel, wipkip, een klimboom met lage takken en een overdekte picknicktafel. Achter een stenen muurtje is een verhard pleintje met daarop een kleurig kunstwerk dat kinderen uitnodigt om er op te klimmen en te spelen, zoals in figuur 6.5 te zien is. Als vanaf daar linksaf geslagen wordt, gaat men onder een tunneltje door en komt bij het einde van de route, waar een perkje met bankjes te vinden is, die echter eerder geschikt lijken voor oudere mensen om bijeen te komen dan voor kinderen en jongeren. Voorheen liep de route nog door langs de Theresia-speeltuin en de Brediussoorthal. De eerste is echter wegbezuinigd en de tweede is na een brand afgebroken. Er is nu een overwoekerd en met hondenpoep bezaaid, braakliggend terrein dat niet uitnodigt tot spelen.

Figuur 6.4: Pleintje (Bron: Eigen foto).

Figuur 6.5: Bespeelbare kunst (Bron: Eigen foto).

6.4 Observatie

De in hoofdstuk 3 opgestelde lijst met criteria is gebruikt bij de observatie van het Kindlint zoals deze op dit moment is aangelegd in de Spaarndammerbuurt. De uitkomsten van de observatie zijn te vinden in bijlage B. Een aantal elementen zal hieronder uitgebreider worden besproken. Ten tijde van de observatie waren slechts weinig kinderen op straat te vinden. Dit kan te maken hebben met de voorspelling van regen in de middag, welke overigens de hele middag uitbleef. Bij het uitgaan van de basisschool De Catamaran werd duidelijk dat de meeste kinderen door een ouder werden opgehaald. Ook uit de evaluatie door Wassenberg en Milder (2008) bleek dat de helft van de kinderen elke dag begeleid naar school ging. Slechts een jongen volgde een stukje van de route richting Zaanhof, terwijl een aantal andere kinderen via een ander pad richting een grote speeltuin liepen, die helaas niet op het Kindlint is aangesloten. Later tijdens de observatie bleek dat in deze speeltuin, het Zaandammerplein, heel veel kinderen al dan niet onder toezicht van een ouder aan het spelen waren. Tijdens een kort gesprekje met twee voetballende jongens in het Spaarndammerplantsoen bleek dat het in het Zaandammerplein altijd heel druk was. De tienjarige Aras en de elfjarige Charaf gaan er dan ook niet zo vaak naartoe, alleen nog om te basketballen op een veldje van de Richard Krajicek Foundation. “We willen echt niet in de rij voor de schommel, hoor!” zei Aras. Daarom is voetballen een leuk alternatief, dat ze het liefst op het gras van het plantsoen doen

of het nou regent of niet. Beide jongens zijn geen autochtone Nederlanders en horen daarmee bij de ruim 33 procent allochtone inwoners van de wijk. In hoofdstuk 3 is gevonden dat allochtone kinderen minder vaak buitenspelen dan autochtone leeftijdsgenootjes. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat er slechts weinig kinderen buiten aan het spelen waren.

Het Kindlint door de wijk is te herkennen aan witte tegels met blauwe dieren er op, waarbij op doorgaande stukken route rennende dieren te zien zijn en bij oversteekplekken juist dieren zijn afgebeeld die stil zitten. Echter, dit is niet overal goed gegaan, waardoor er verwarring kan ontstaan bij de kinderen. Dit blijkt ook uit een eerste evaluatie (Wassenberg en Milder, 2008). Voorbeelden van de tegels zijn te zien in figuur 6.6a en 6.6b.

Figuur 6.6a: Doorlooptegel (Bron: Eigen foto).

Figuur 6.6b: Wachttegels (Bron: Eigen foto).

De tegels zijn om de drie meter aangelegd en vallen goed op. Naast het verwisselen van doorlooptegels en wachttegels, zijn de wachttegels op sommige plekken ook verkeerd om neergelegd. Als kinderen vervolgens via een zebrapad de straat oversteken, zien ze vlak voor ze de stoep weer op stappen een serie wachttegels liggen. Die hadden natuurlijk andersom moeten liggen zodat ze gezien werden voordat de kinderen de oversteek maakten en daardoor alert gemaakt werden op eventueel verkeer.

De bekendheid van de tegels speelt ook een rol bij de werking er van. Wassenberg en Milder (2008) hebben door middel van een enquête bekeken wat kinderen en hun ouders van de route vinden en wat ze van de tegels weten. Hieruit bleek dat meer dan 90 procent van de kinderen het Kindlint leuk vonden, maar dat tegelijkertijd gemiddeld slechts iets meer dan 50 procent van de gebruikers weet dat ze moeten stoppen bij de wachttegels. Om de bekendheid van de betekenis te kunnen vergroten, zouden ouders met hun kinderen over het verschil in de tegels kunnen praten. Dit is nu slechts in de helft van de gevallen gebeurd, terwijl ongeveer twee derde van de ouders wel weet wat het verschil tussen de tegels is. Bovendien is deze enquête gehouden in 2008, toen het Kindlint pas net was aangelegd, waardoor de bekendheid met de tegels zeer waarschijnlijk verder is afgenomen. Dit beeld wordt bevestigd door Charaf (11), die op de vraag waar die dierentegels voor zijn, antwoordt dat “*ze daar liggen voor als je de weg niet weet, zodat je de school kunt terugvinden*”. Meer bekendheid is dus nodig om kinderen meer gebruik te laten maken van het Kindlint, helemaal omdat er elk jaar nieuwe kinderen en ouders in de wijk komen wonen. Zij hebben de aanleg van het Kindlint niet meegekregen en weten daardoor wellicht niet waar de tegels voor gebruikt kunnen worden.

6.5 SWOT-analyse

In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van het Kindlint in de Spaarndammerbuurt onder de loep genomen. Hierbij zijn sterktes en zwaktes interne kenmerken van het speelnetwerk, terwijl kansen en bedreigingen juist door invloeden van buitenaf worden gevormd. Naast de informatie in dit hoofdstuk en de in bijlage B opgenomen

uitgewerkte criteria naar aanleiding van de wijkobservatie, is bij deze analyse ook gebruik gemaakt van het bestaande evaluatie rapport van Wassenberg en Milder (2008). De SWOT-matrix van de Spaarndammerbuurt is te zien in figuur 6.7.

SWOT-matrix		
	Positief	Negatief
Intern	Extra speelplekken aangelegd Veel variëteit in speelplekken Zitmogelijkheden voor ouders Zitmogelijkheden voor jongeren Brede stoepen Goede verlichting Goed onderhouden Veiligere oversteekplekken Lage verkeerssnelheid Tunnels veiliger gemaakt Verfleurig van de wijk	Onlogische route Belangrijke plekken niet aangesloten Verwarrend gebruik routetegels Thema past niet bij monumentale bouw Weinig spelaanleidingen Geen kinderparticipatie Geringe bekendheid bij buurtbewoners Schijnzekerheid in het verkeer
Extern	Vergrote zelfstandige mobiliteit Verbeterde sociale veiligheid Onthaasting bij ouders Verkeerslessen op basisschool	Veel fijn zwerfafval Aanwezigheid van hondenpoep Veel geparkeerde auto's Drukke naschoolse agenda's Angstwekkende verhalen in media Overlast van hangjongeren

Figuur 6.7: SWOT-matrix Spaarndammerbuurt

Van sommige elementen is het onduidelijk of het om een externe of interne variabele gaat. Het is bijvoorbeeld de vraag of de nieuwe bankjes aan het Kindlint er zijn gekomen omdat het Kindlint werd aangelegd en daarmee tegelijkertijd zijn geplaatst, of dat ze er ook zonder het Kindlint gekomen zouden zijn. Iets dergelijks geldt voor de brede stoepen. Deze lagen er natuurlijk al, maar kunnen wel als een belangrijke randvoorwaarde zijn gezien om juist op deze route tot een Kindlint te komen. In de onderstaande paragrafen wordt op elke variabele dieper ingegaan.

6.5.1 Sterktes

Een van de sterke punten van het aanleggen van een Kindlint in deze buurt is dat er extra speelplekken zijn ingericht voor kinderen van verschillende leeftijdsgroepen. Er is nu voldoende variëteit in soorten speelplekken, doordat er niet alleen traditionele speeltuintjes met klimrekken en schommels zijn, maar ook een grasveldje met doeltjes en een speelpark waar de jongere kinderen spelenderwijs kunnen leren over de natuur. Deze speelplek heet de Jan Wolkersspeeltuin en is gevestigd in een binnenterrein in de Polanenstraat. Het is een stukje natuur in een sterk verstedelijkte buurt en heeft daarmee aantrekkingskracht op kinderen. De oprichters van deze speeltuin wilden dat de plek goed aan zou sluiten op een voetgangersnetwerk en kozen daarom voor de Spaarndammerbuurt en het Kindlint. Zonder het Kindlint zou deze speelplek niet op deze locatie tot stand gekomen zijn.

Naast de toegevoegde speelvoorzieningen zijn er ook meerdere zitmogelijkheden gecreëerd, voor ouders die een oogje in het zeil willen houden en voor jongeren uit de buurt die elkaar willen ontmoeten. Het is echter onduidelijk of de bankjes er ook zouden zijn gekomen als het Kindlint niet was aangelegd. Er lijkt wel een samenhang te zijn tussen beiden en daarom is het element bij de interne positieve variabelen gezet. De onderhoudsstaat van zowel de bankjes en picknicktafels als de speeltoestellen is zeer goed. Alleen daar waar ze onder de bomen staan,

is natuurlijke aanslag te bespeuren. Er is echter weinig tot geen graffiti gezien en al helemaal geen aanstootgevende of racistische bekladding.

Verdere sterktes van het Kindlint zijn dat de oversteekplekken in de buurt nu veiliger zijn door het aanleggen van zebrapaden op verhoogde voetgangerskruisingen. Ook is de maximumsnelheid in de wijk gezet op dertig kilometer per uur. De wijk werd echter al als veilig beschouwd doordat er weinig doorgaand verkeer passeerde, maar de veranderingen door Kindlint hebben dit nog verder versterkt. Door de lage snelheid en opvallende oversteekplekken worden minder ongelukken die bovendien minder ernstig van aard zijn verwacht. Hier zijn echter geen cijfers over te vinden. Evenzo zijn tunnels en onderdoorgangen veiliger gemaakt in dit project. Er is gezorgd voor extra verlichting en met leuke prints die passen bij het thema zijn de doorgaans donkere doorgangen kindvriendelijk gemaakt. Dit heeft ook een positieve invloed op het straatbeeld als geheel. Volgens sommige mensen hebben ook de aanleg van speeltoestellen en het plaatsen van de dierentegels hieraan bijgedragen, terwijl anderen zeggen dat er te weinig rekening is gehouden met het monumentale karakter van de buurt die bekendstaat om haar architectuur in Amsterdamse School-stijl. Hier wordt in de volgende paragraaf verder op ingegaan.

Het onderhoud van het Kindlint lijkt goed op orde te zijn. Er is, zoals gezegd, weinig beeldverstorende graffiti en weinig grof zwerfafval te vinden. Men heeft gezorgd voor voldoende vuilnisbakken, die geen van allen voor meer dan de helft gevuld waren. De bestaande brede stoepen zijn zeer geschikt om op te spelen, zo bleek uit hoofdstuk 3. Bovendien is er goed zicht op de route mogelijk vanuit aangrenzende woningen of winkelpanden. De gordijnen waren echter vaak gesloten, waardoor het toezicht in de praktijk wellicht tegenvalt.

Een belangrijk onderdeel in een kindvriendelijk netwerk is dat spelen op straat wordt aangemoedigd, onder andere door spelaanleidingen. Hier waren er nochtans slechts weinig van. De spelaanleidingen die er waren, zijn als goed te bestempelen. Een voorbeeld hiervan zijn de stapstenen over een vijvertje in de Polanenstraat. Buitenspelen is ook goed mogelijk op de brede stoepen in de wijk. Er is echter niets veranderd aan de stoepen bij de aanleg van het spelnetwerk. Wel kan aangenomen worden dat de aanwezigheid van dergelijke brede stoepen een randvoorwaarde waren voor het aanleggen van het Kindlint. Wat dat betreft kunnen deze dus wel als interne variabele worden gezien, daar zonder de brede stoepen het Kindlint ergens anders was geplaatst.

6.5.2 Zwaktes

De grootste zwakte van het Kindlint is de route en de plekken die ze aandoet, omdat bij lange na niet alle belangrijke plekken voor kinderen zijn aangesloten. Het netwerk gaat slechts langs twee basisscholen en na een brand in de Brediusssporthal zijn er geen sportgelegenheden meer verbonden. Door middel van een kleine uitbreiding had ten minste het Brediusbad aan de route gelegen en ook de Spaarndammerschool zou een goede toevoeging zijn geweest. Andere plekken waar veel kinderen komen zijn buurtcentrum De Horizon en de grootste speeltuin van de wijk, het Zaandammerplein. Deze speeltuin heeft een oppervlakte van 6600 vierkante meter (Bakker et al., 2008) en een buurthuis met een begeleider bij wie kinderen skates, skelters en spelletjes kunnen lenen. Er zijn speelmogelijkheden voor kinderen van elke leeftijd, zoals een klimrek in de vorm van een schip, een skatebaan en twee playgrounds van de Richard Krajicek Foundation, en ook voor kinderen met een handicap. Verder worden er activiteiten georganiseerd zoals een voetbaltoernooi en speurtochten, en bij slecht weer kunnen kinderen in het buurthuis tafeltennissen, spelletjes doen of kleuren. Volgens beheerder Ahmed is het er elke dag druk met kinderen en dat bleek ook tijdens de observatie, toen er ongeveer dertig jonge kinderen aan het spelen waren en zestien oudere kinderen aan het voetballen waren op een van de playgrounds. Het feit dat deze belangrijke speelplek niet is

opgenomen in het Kindlint, is werkelijk een grote zwakte. Hieruit blijkt ook dat de initiatiefnemers geen overleg hebben gepleegd met de kinderen uit de buurt, maar de route gewoonweg willekeurig hebben aangelegd. Wassenberg en Milder (2008) constateren dit ook en schrijven dat *“kinderen gewoon van A naar B gaan ongeacht of er toevallig een Kindlint ligt of niet. Bovendien liggen veel kinderbestemmingen juist niet aan het netwerk van het Kindlint”* (p. 29). Zij doelen onder meer op de genoemde speeltuin op het Zaandammerplein, maar zien ook kansen om de drukke winkelstraat de Spaarndammerstraat erbij te betrekken evenals de bibliotheek die gevestigd is in die straat.

Naast de zwakke route, kunnen er vraagtekens gezet worden bij de locatie van het speelnetwerk, daar de wijk al bekend stond als een rustige en autoluwe buurt. Wellicht was een kindvriendelijk netwerk in een drukker buurt een logischere keuze geweest, helemaal als gekeken wordt naar de doelstellingen van het Kindlint. Een van de beoogde doelen was namelijk het vergroten van de veiligheid van kinderen op straat. Aangezien deze zowel subjectief als objectief gezien als hoog werd beoordeeld (Stadsdeel West, 2010), is de wijkkeuze dus arbitrair. Ook de importantie van nagestreefde ontlasting van ouders valt te bezien, omdat de Spaarndammerbuurt juist geen buurt is waar veel drukke tweeverdieners met hun gezin wonen (Wassenberg en Milder, 2008). Het gewenste doel van meer speelplezier op straat is zeker gehaald, door de in de vorige paragraaf besproken aanleg van nieuwe speelplekken.

Een andere zwakte van het Kindlint is de geringe bekendheid met de betekenis van de tegels. Het is een project dat regelmatig opnieuw gecommuniceerd moet worden met kinderen en andere bewoners in de buurt, zodat men weet waar de route toe dient en er rekening mee houdt. Een goed moment hiervoor is het begin van het schooljaar, zodat het ingepast kan worden in de bekende ‘wij gaan weer naar school’-campagne.

Een zwak onderdeel van het Kindlint dat al eerder in het hoofdstuk besproken is, is de verkeerde aanleg van sommige tegels. Hierdoor zijn de wachttegels en doorlooptegels door elkaar aangelegd, wat de betekenis dusdanig doet verminderen dat het veel verwarring oproept. Als de tegels eenmaal weer goed zijn neergelegd, is het zaak om door middel van voorlichting de bekendheid van de betekenis van de symbolen uit te leggen aan ouders en hun kinderen. Op die manier zal het gebruik weer kunnen toenemen. Wassenberg en Milder (2008) wijzen daarnaast op het ongemakkelijke gebruik van varkensafbeeldingen in een buurt waar veel moslims wonen.

Een twistpunt van het Kindlint is de kleurige inrichting van speeltoestellen en routetegels, die door sommige bewoners als welkome verfleuring van de wijk wordt opgevat, maar door andere juist wordt verguisd omdat er geen rekening is gehouden met de monumentale panden in Amsterdamse Schoolbouw. Zij stellen dat het Kindlint te bont is voor de wijk (Wassenberg en Milder, 2008). In de Spaarndammerbuurt is zelfs een museum te vinden over Amsterdamse School, een stijl die bekendstaat om het gebruik van rode bakstenen. Om in te spelen op deze manier van bouwen, zouden er speelaanleidingen kunnen worden aangelegd op de route met dezelfde materialen. Te denken valt aan evenwichtsstenen of roodstenen hinkelpaadjes. Dit sluit meteen aan bij de afwezigheid van veel speelaanleidingen, die juist van belang zijn op een dergelijk netwerk en daarom ook een van de zwaktes van dit netwerk zijn.

6.5.3 Kansen

De positieve invloeden van buitenaf worden onder andere gevormd door de algemene tendens van een verbeterde sociale veiligheid. Dit is bewerkstelligd door het verlichten en verfleuren van tunnels en onderdoorgangen, waardoor niet alleen kinderen er zelfstandig langs kunnen, maar ook andere wijkbewoners zich er prettiger voelen. Goede verlichting zorgt voor een veiliger gevoel en bovendien kunnen eventuele belagers zich niet verstoppen. Dit heeft gezorgd voor een groter gevoel van veiligheid en dat zal het gebruik van het netwerk ten

goede komen. De aangebrachte verlichting is al bij de sterke punten van het netwerk genoemd, daar deze verbeteringen samenhangen met de aanleg van het Kindlint.

Ook de trend van vergrote zelfstandige mobiliteit is een externe kans, maar het is nog niet zeker dat deze ontwikkeling gaat plaatsvinden. Een vergrote zelfstandige mobiliteit biedt meer kansen voor het gebruik van het Kindlint, maar wordt tegelijkertijd ook zelf vergroot door het Kindlint. Ze staan dus in wisselwerking met elkaar en als het Kindlint meer gebruikt wordt, zal de zelfstandige mobiliteit van kinderen groeien, waarna vervolgens nog meer gebruik zal worden gemaakt van het lint.

Een andere kans is onthaasting van ouders, een van de doelen van het Kindlint in deze buurt. Uit het rapport van Wassenberg en Milder (2008) bleek echter dat dit nauwelijks is gehaald, doordat kinderen en ouders de betekenis achter de tegels niet kennen en mede daardoor het lint niet gebruiken. Gevolg is dat kinderen nog even vaak naar school worden gebracht en er dus geen sprake van onthaasting is. Als er meer duidelijkheid is over het Kindlint, zou er echter ook onthaasting kunnen plaatsvinden, omdat ouders dan meer vertrouwen hebben in het zelfstandig gebruik van Kindlint door hun kinderen.

Wat hier ook aan bij zou kunnen dragen, zijn verkeerslessen op de basisschool. Kinderen leren dan hoe ze met het verkeer moeten omgaan en kunnen het Kindlint gebruiken als veilige basisroute door de wijk. Verkeerslessen zouden dus zeker kansen kunnen bieden voor het Kindlint.

6.5.4 Bedreigingen

Externe invloeden die nadelige invloed hebben op het Kindlint zijn vooral vervuilende zaken zoals hondenpoep en fijn zwerfafval. Ondanks de aanwezigheid van uitwerpselenzakjes om de drollen op te ruimen, wordt de route ontsierd door hondendrollen en daarmee wordt het speelplezier van kinderen aangetast. Hondenbezitters in een woonwijk hebben belang bij uitlaatmogelijkheden van de hond, maar deze zouden niet moeten samenvallen met het speelgebied van kinderen. Ook zwerfafval is een bedreiging van het speelplezier en drukt een negatief stempel op het straatbeeld. In de Spaarndammerbuurt was weliswaar weinig grof zwerfafval te vinden, maar de straat lag bezaaid met fijn zwerfafval zoals papiertjes en sigarettenpeuken.

Een andere bedreiging voor het gebruik van het netwerk is de drukke agenda's van kinderen na schooltijd. De kinderen gaan naar muziekles, sportverenigingen of op familiebezoek en worden vaak met de auto daar naartoe gebracht. In het evaluatieonderzoek van Wassenberg en Milder (2008) komt naar voren dat wanneer kinderen wel buitenshuis spelen of naar een vriendje in de buurt gaan, ze slechts sporadisch gebruik maken van het Kindlint. Het lijkt er daarom op dat kinderen niet omlopen om via de veilige speelroute te gaan, maar gewoon de snelste weg naar hun bestemming nemen. "*Het gebruik van Kindlint door kinderen lijkt toevallig*" (p. 29).

Het parkeren in de Spaarndammerbuurt is ook een teer punt, omdat op vrijwel de gehele route aan beide zijden van de weg geparkeerde auto's stonden die kinderen het zicht ontnemen en mogelijkheden voor bijvoorbeeld balspellen op de stoep verminderen.

Een andere externe invloed die nadelig effect heeft op het gebruik van het speelnetwerk bestaat uit de angstwekkende verhalen in de media. Hierdoor wordt het subjectieve veiligheidsgevoel verzwakt en gaan ouders met hun kinderen mee als ze ergens heen gaan of brengen ze met de auto.

Een laatste bedreiging is schijnzekerheid die het Kindlint oproept bij kinderen. De aanleg van een kindvriendelijke, veilige route betekent niet dat kinderen op die route niet meer hoeven uit te kijken of op te letten. "*Kinderen moeten niet klakkeloos de tegeltjes volgen*" (p. 29), maar het is belangrijk dat ze altijd alert zijn op het verkeer om hen heen, en het is niet de bedoeling

dat het Kindlint de ontwikkeling van het handelen van kinderen in het verkeer afremt. Voorlichting over het Kindlint en verkeerslessen op school blijven daarom zeer van belang.

6.6 Confrontatiematrix

In figuur 6.8 is de confrontatiematrix te zien die is gebaseerd op de SWOT-analyse uit de vorige paragraaf. De cijfers 0, 1, 3 en 5 drukken uit of er sprake is van een kwestie en hoe groot het belang is dat gehecht wordt aan deze kwestie. Deze cijfers berusten op de interpretatie van de onderzoeker, die met een uitgebreide beargumentatie in paragraaf 6.7 de totstandkoming van dit waardeoordeel inzichtelijk heeft willen maken. In de volgende paragraaf worden de verschillende strategieën besproken die gevolgd kunnen worden ingevolge deze matrix.

		Sterkten					Zwakten				
		Extra speelplekken	Gevarieerde speelplekken	Brede stoepen	Veilige oversteekplekken	Goede verlichting	Onlogische route	Geen kindparticipatie	Verwarrend gebruik tegels	Geringe bekendheid	Past niet bij monumenten
Kansen	Vergrote zelfstandige mobiliteit	5	3	5	5	5	3	0	5	5	0
	Verbeterde sociale veiligheid	1	0	0	0	5	0	0	0	0	0
	Onthaasting bij ouders	3	3	0	5	0	5	0	5	5	0
	Verkeerslessen op basisschool	0	0	1	5	0	5	0	5	5	0
Bedreiging	Veel fijn zwerfafval	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
	Aanwezigheid van hondenpoep	3	3	5	0	0	0	0	0	0	1
	Veel geparkeerde auto's	5	5	5	5	0	3	0	0	0	0
	Drukke naschoolse agenda's	0	0	3	3	0	5	5	5	5	0
	Overlast van hangjongeren	3	3	3	0	5	0	0	0	5	0

Figuur 6.8: Confrontatiematrix van de belangrijkste variabelen van Kindlint in de Spaarndammerbuurt

6.7 Strategieën

In deze paragraaf worden de verschillende strategieën besproken die kunnen worden gevolgd ten aanzien van de kwesties die uit de confrontatiematrix naar voren zijn gekomen. Als een kans en een sterkte samenkomen, zal een offensieve strategie kunnen leiden tot een nog sterkere variabele. Daarentegen kan een zwakte wellicht kunnen worden omgebogen tot een positiever punt door te focussen op kansen die zich van buitenaf voordoen. Een sterkte die van buitenaf wordt bedreigd, zal met een defensieve strategie de bedreiging weg moeten nemen. Waar, tot slot, een bedreiging en zwakte bij elkaar komen, zal een ommekeer bewerkstelligd moeten worden, zodat de mogelijke crisissituatie het hoofd kan worden geboden.

6.7.1 Offensief

Een sterk punt van het aangelegde Kindlint in de Spaarndammerbuurt is het grote aantal nieuwe speelplekken dat er gekomen is. Hierdoor hebben kinderen vaker een leuke speelplek in de nabije omgeving, waardoor ze mogelijk eerder zelfstandig op pad er naar toe mogen gaan. De kinderen hoeven niet zo ver weg te gaan, waardoor het gevoel van sociale veiligheid

wordt versterkt. Ook zorgt dit voor onthaasting van de ouders, die hun kinderen zelf de straat op laten gaan en zich kunnen richten op andere zaken. Hier sluit de variatie in speelplekken bij aan, doordat er door het Kindlint speelvoorzieningen voor kinderen van alle leeftijden zijn geplaatst. Meer speelplekken of spelaanleidingen zullen deze positieve ontwikkelingen nog verder versterken.

De brede stoepen in de wijk worden meer gebruikt als kinderen een grotere zelfstandigheid hebben om zich te verplaatsen. In die zin versterken beide elkaar. Ook nodigen de stoepen uit om te spelen, omdat er de ruimte voor is. Een kans om hier nog verder op in te spelen is het geven van verkeerslessen op scholen, zodat kinderen weten dat ze niet per se veilig zijn op de stoep en het Kindlint, maar dat ze altijd moeten blijven uitkijken.

De goede verlichting die is aangebracht ten tijde van Kindlint zorgt ervoor dat kinderen ook 's avonds zelf naar huis kunnen lopen via het speelnetwerk. De vergrote zelfstandige mobiliteit ondersteunt dit en wordt vervolgens ook zelf nog verder vergroot. Ook is hierdoor de sociale veiligheid versterkt, want voorheen donkere tunnels zijn nu verlicht en verfleurd met kinderkunst. Hierdoor voelen de kinderen, en andere buurtbewoners, zich prettiger en veiliger. Dit zal het gebruik van het Kindlint ten goede komen en kan wellicht verder verbeterd worden door op andere donkere plekken, zoals in het Spaarndammerplantsoen, ook voor meer verlichting te zorgen.

6.7.2 Ombuigen

Zelfstandige mobiliteit kan het gebruik van Kindlint vergroten, zelfs als de route onlogisch in elkaar zit. De route is namelijk wel leuk om af te leggen, vanwege de speelplekken die worden aangedaan en de kunst die er te vinden is. Dus als kinderen zelfstandig de wijk in mogen of te spelen en te bewegen, bestaat de kans dat ze alsnog van het Kindlint gebruik maken. Ook kan vergrote zelfstandige mobiliteit het probleem rond de verwarrende betekenis van de routetegels opheffen, doordat kinderen zelf bewust zijn van de route en hoe zich te gedragen in het verkeer. De tegels vormen dan een leidraad door de wijk, maar zullen niet de boventoon voeren. Natuurlijk zal het juist aanleggen van de tegels andersom ook bijdragen aan een grotere zelfstandige mobiliteit.

Verkeerslessen zorgen ervoor dat kinderen leren hoe ze zich in het verkeer moeten gedragen en wat ze kunnen verwachten in verschillende verkeerssituaties. Hierdoor zal de betekenis van de tegels en het verwarrende gebruik van wacht- en doorlooptegels afnemen, omdat kinderen zich niet alleen richten op de tegels, maar ook zelf nadenken over het verkeer en hun gedrag erin. Natuurlijk kan er tevens aandacht worden besteed aan de betekenis van de tegels, waardoor de bekendheid wordt vergroot en gebruik gestimuleerd. Maar het hogere doel zal zijn dat kinderen zich zelfstandig kunnen verplaatsen door de wijk, ook zonder routetegels.

De route van Kindlint is erg onlogisch en wordt daarom weinig gebruikt. Het aanbrenge van goede verlichting, zoals bij de onderdoorgang naar de Polanenspeeltuinen, zorgt er echter voor dat die stukken van de route veilig aanvoelen en meer gebruikt worden. Meer verlichting langs de route, dus niet alleen in tunnels, maar ook bij speeltuinen en het plantsoen, geeft een veilig gevoel en kan het gebruik van Kindlint daardoor stimuleren. Op die manier kan het onlogische pad dat Kindlint aflegt toch worden gebruikt door kinderen, doordat het wel een extra veilige weg is, ondanks de slecht gekozen route.

6.7.3 Defensief

Het sterke punt van de brede stoepen wordt bedreigd door de aanwezigheid van veel fijn zwerfafval. Dit zorgt voor een verpauperde uitstraling en wellicht een minder gebruik ervan, terwijl de stoepen juist zo uitnodigend zijn voor kinderen om te spelen. Het schoonhouden ervan zal het gebruik van het speelnetwerk vergroten.

Ook worden de brede stoepen in gebruikswaarde bedreigd door de aanwezigheid van hondenpoep. Dit vinden kinderen vies en ze zullen dan ook niet graag op die plekken willen spelen. Datzelfde geldt voor hondenpoep in de nieuwe speelplekken, die daardoor minder gebruikt zullen worden. Hiermee gaat de variëteit in speelvoorzieningen achteruit, omdat er minder speelplekken zijn die graag bezocht worden door kinderen. Gelukkig zorgt de breedte van de stoep er wel voor dat er genoeg ruimte overblijft om er te spelen, dus op die manier zou de sterkte de bedreiging op kunnen heffen. Ook de aanwezigheid van zoveel extra speelplekken heft de bedreiging van de hondenpoep op, want als er op de ene plek veel uitwerpselen liggen, kunnen de kinderen altijd wel ergens anders spelen.

Een andere bedreiging wordt gevormd door de vele geparkeerde auto's. Maar doordat er zoveel nieuwe speelplekken zijn aangelegd, hoeven kinderen niet per se op straat of de stoep te spelen, ze kunnen ook naar het plantsoen of een van de nieuwe speeltuintjes gaan. Daar zijn geen geparkeerde auto's en hoeven ze dus niet bang te zijn om schade aan te richten met bijvoorbeeld voetbal. Ook wordt deze bedreiging voor een deel opgeheven door de brede stoepen in de buurt. De auto's nemen geen ruimte op de stoep in en er is dus veel oppervlakte voor de kinderen om te spelen. Als de stoepen schoon worden gehouden, zullen de geparkeerde auto's een minder grote bedreiging vormen voor het gebruik van het Kindlint. Maar ze zorgen nog wel voor verminderd zicht voor kinderen, een bedreiging die voor een deel omgekeerd kan worden door de veilige oversteekplekken. De veilige oversteekplekken die zijn aangelegd, zorgen voor een beter overzicht in verkeerssituaties. Geparkeerde auto's dragen hier niet toe bij en zouden geweerd kunnen worden in de buurt van zebrapaden en andere oversteekplekken om zo het zicht van zowel kinderen als automobilisten te garanderen en deelname in het verkeer echt veiliger te maken.

Kinderen maken niet veel gebruik van het speelnetwerk, omdat ze drukke naschoolse agenda's hebben en de activiteiten die ze ontplooiën niet bereikbaar zijn via het Kindlint. Als dit nu wel het geval was geweest, dan hadden de brede stoepen en veilige verkeerspunten er wellicht voor kunnen zorgen dat kinderen op weg naar de sporttraining of muziekles wel gebruik zouden maken van het speelnetwerk. Op die manier was de bedreiging dan van de baan. De mogelijkheden lijken er dus te zijn, alleen zou dan wel de route moeten worden aangepast of uitgebreid.

De dreigende aanwezigheid van hangjongeren wordt verminderd door de aanleg van de extra speelplekken en de variëteit in deze plekken, want kinderen hebben nu veel keuze om ergens te gaan spelen. Als ze liever niet bij hangjongeren in de buurt komen, dan zoeken ze een ander speelplekje op. Daarbij komt nog dat de hangjongeren wellicht ook een andere plek zullen vinden, omdat er ook meer zitgelegenheden zijn aangelegd waar zij gebruik van kunnen maken. Dan hoeven ze niet meer het klimrek of speelhuisje bezet te houden, maar kunnen gewoon bij een picknicktafel zitten *chillen*. Goede verlichting op de route kan hangjongeren aantrekken of juist afstoten. Jongeren willen bij elkaar komen, maar niet in het volle zicht van alle omwonenden. Daarom kan verlichting twee kanten op werken.

6.7.4 Ommekeer bewerkstelligen

Een grote bedreiging is hondenpoep. De gemeente zou voor speciale hondestroken of perkjes kunnen zorgen, die vanzelfsprekend niet zijn aangesloten op het Kindlint. Dan spelen de kinderen niet tussen de uitwerpselen van de honden en krijgt de buurt een nettere uitstraling, die ook beter past in een monumentale wijk met Amsterdamse Schoolbouw.

De onlogische route van Kindlint wordt verder bedreigd door de aanwezigheid van de vele geparkeerde auto's, waardoor het zicht wordt ontnomen en speelmogelijkheden ingeperkt. Een andere route zou kunnen helpen, maar een gewijzigd parkeerbeleid kan hierbij helpen. Als er geen of minder auto's worden geparkeerd, is het Kindlint aantrekkelijker om te gebruiken en wellicht maakt de route van het pad dan minder uit. Nu er zowel een onlogische

route is als overlast van geparkeerde auto's, wordt de route weinig gebruikt. Als een van beiden wordt opgeheven, kan dit het gebruik ten goede komen.

Ook de drukke naschoolse agenda's van kinderen vormt een extra bedreiging ten opzichte van de onlogische route. Als het Kindlint de sportvoorzieningen, muziekverenigingen en andere locaties voor naschoolse activiteiten meenam op de route, zouden meer kinderen gebruik maken van het speelnetwerk. Nu wordt de route toevallig gebruikt als kinderen toch die kant op moeten, terwijl er dan bewust zou worden gekozen voor de veilige route die naar alle belangrijke bestemmingen gaat. Het feit dat dit nu niet het geval is, komt door de afwezigheid van participatie van de kinderen. Deze zwakte zorgt gecombineerd met de drukke naschoolse agenda's voor een gebruik van het Kindlint dat niet zo groot is als het zou kunnen zijn. Als de kinderen niet zo veel activiteiten zouden hebben, zouden ze wellicht vaker het Kindlint volgen om zo naar alle speeltuinen in de buurt te gaan. Maar nu is aan hen niet gevraagd waar ze vaak langsgaan als ze naar sporttraining of muziekles gaan, waardoor de route daar niet op aangepast is. Er zou alsnog een andere, uitgebreidere route kunnen worden aangelegd maar dan wel in samenspraak met de kinderen, zodat zij het Kindlint meer zullen gaan gebruiken.

Ook de geringe bekendheid van het Kindlint wordt een teer punt als de dreiging van de drukke naschoolse agenda's erbij gepakt wordt. Het is namelijk mogelijk dat ouders en kinderen niet weten dat er een kindvriendelijke route nabij hun bestemming loopt, zodat de kinderen zelfstandig naar de activiteit kunnen gaan. Daarbij komt nog dat hangjongeren niet weten dat de route speciaal voor kinderen is. In overleg met hen zou tot een speciale jongerenplek gekomen kunnen worden. Daarnaast is meer bekendheid met Kindlint belangrijk, bijvoorbeeld door het voeren van campagnes in de wijk. Die kunnen eventueel tegelijk met de "De scholen zijn weer begonnen"-campagne aan het begin van het schooljaar worden gehouden. Ook is het zaak om tijdens verkeerslessen aandacht te besteden aan het Kindlint, om zo de bekendheid en het gebruik ervan te vergroten.

6.8 Conclusie

Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt was het eerste initiatief op het gebied van kindvriendelijke speelnetwerken en dat is te merken aan de sterkten en zwakten die het lint kenmerken. Er was geen voorbeeld beschikbaar en men heeft alles zelf voor het eerst geprobeerd. Hierbij is geen overleg gepleegd met de kinderen uit de wijk, die zelf het beste weten waar ze graag spelen en waarlangs ze zich verplaatsen. Dit is dan ook een van de zwakke punten van het Kindlint, omdat de route schijnbaar achteloos ergens is aangelegd terwijl kinderen een heel ander pad volgen om zich door de buurt te bewegen. Bovendien worden belangrijke locaties in de buurt overgeslagen. De route is dan ook erg onlogisch en wordt mede daardoor weinig gebruikt. Hier speelt ook de geringe bekendheid van het Kindlint mee, omdat ouders en kinderen gewoonweg niet bewust zijn van de betekenis van de route en de routetegels en deze daarom niet gebruiken. Hier kan echter zeker wat aan gedaan worden, door de bewoners te informeren en wellicht een campagne op te starten aan het begin van elk schooljaar. Elk jaar zijn er nieuwe kinderen, die allen voor het eerst kennismaken met het speellint en haar potentiële voordelen. Toch heeft het Kindlint ook sterke punten, zo zijn er namelijk veel nieuwe speelplekken gecreëerd, waardoor er een grotere variatie aan speelvoorzieningen is gekomen. Daarnaast zijn de brede stoepen veilig en nodigen ze uit tot spelen. Een nadeel hierbij zijn de geparkeerde auto's die het zicht belemmeren en daardoor de veiligheid van de stoep en de oversteekplekken toch wat teniet doen. Echter, de oversteekplekken zijn duidelijk zichtbaar en mede daardoor veiliger voor kinderen. Ook andere plekken in de buurt zijn opgeknapt, bijvoorbeeld door het aanbrenge van verlichting in tunneltjes. Al deze verbeteringen hebben echter niet gezorgd voor een bloeiend speelnetwerk. Hiervoor zijn de zwakten te groot en de externe bedreigingen te sterk aanwezig.

Deze laatste worden gevormd door hondenpoep, zwerfafval, hangjongeren, drukke naschoolse agenda's en de al eerder genoemde overlast van geparkeerde auto's.

Er zijn wel verbeteringen mogelijk. De sterke punten kunnen verder uitgebuit worden door goed onderhoud te garanderen en wellicht nog meer speelvoorzieningen aan te leggen. Daarnaast kan de sociale veiligheid verder worden vergroot door ook andere plekken veiliger te maken door verlichting en overzicht. Hierbij moet echter worden opgepast dat de bedreigingen niet de overhand krijgen. Een aangepast parkeerbeleid en strikter hondenpoepbeleid kunnen hieraan bijdragen. De grootste verbetering zou echter een aanpassing van de route zijn, hetzij in de vorm van een uitbreiding, hetzij in de vorm van een omlegging. Op die manier kunnen ook sportvoorzieningen worden aangesloten op de route en de belangrijke plekken die nu worden overgeslagen, zoals het buurtcentrum, toch deel worden van het speelnetwerk. Dit zal het gebruik stimuleren, alleen al omdat kinderen in het vervolg ook zelfstandig naar hun naschoolse activiteiten kunnen gaan.

Al met al kan gesteld worden dat het Kindlint niet alle mogelijkheden heeft benut om een werkelijk verschil te maken wat betreft de zelfstandige mobiliteit van kinderen in de Spaarndammerbuurt. De zwakheden en bedreigingen zijn hiervoor te veel aanwezig en overschaduwden de positieve effecten van het netwerk. Een rigoureuze verandering van de route zou een grote verbetering zijn, al moet die dan wel in overleg met de kinderen tot stand komen. Het is gebleken dat het zeer van belang is om overleg te plegen met de doelgroep om draagvlak te creëren en een goed gebruik van de speelroute te garanderen.

In dit hoofdstuk zal een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag van het onderzoek, namelijk *“Welke kansen en bedreigingen doen zich voor bij de aanleg van kindvriendelijke speelnetwerken in de wijk?”* Tevens wordt stilgestaan bij de deelvragen die tot het antwoord hierop hebben geleid.

7.1 Conclusie

De eerste deelvraag was *“Wat is de waarde van kindvriendelijke speelnetwerken in de wijk?”* De waarde van kindvriendelijke speelnetwerken hangt samen met het belang van spelen voor het welzijn en de ontwikkeling van een kind. Buitenspelen is van belang voor de fysieke ontwikkeling van het kind, doordat kinderen op straat hun motoriek verfijnen en bewegen een rem zet op de ontwikkeling van overgewicht en obesitas. Ook op sociaal gebied is buitenspelen van belang. Kinderen leren op straat leeftijdsgenootjes en andere buurtgenoten kennen en oefenen in de omgang met andere mensen. Hierdoor ontstaat sociaal kapitaal dat ze later nodig hebben om vooruit te komen in het leven. Tot slot is buitenspelen belangrijk voor de zelfontplooiing van kinderen, die hen in staat stelt om uit te groeien tot zelfstandige en zelfbewuste volwassenen. Hierbij is juist de netwerkgedachte van belang, omdat kinderen in een kindvriendelijk netwerk vrij zijn om zelfstandig door de wijk te bewegen op een veilige manier. De ligging in de wijk zorgt voor een mate van sociale controle en vergroot de actieradius van kinderen. Hierdoor ontmoeten ze ook leeftijdsgenootjes uit andere straten en van andere culturen, waardoor ze ook bridging sociaal kapitaal ontwikkelen dat een brug slaat tussen de verschillende heterogene groepen in de buurt. Dit is een noodzaak om segregatie tegen te gaan. Om er voor te zorgen dat kinderen zich veilig kunnen verplaatsen dienen de verkeerssituaties overzichtelijk en eenvoudig te zijn. Het is van belang dat er geen zichtbelemmerde elementen zoals geparkeerde auto's aanwezig zijn en de snelheid van het overige verkeer is bij voorkeur laag. Daarnaast is het niet voor niets een speelnetwerk, er horen ook speeltuinen en spelaanleidingen op de route bij. Dit nodigt uit tot spelen en bewegen, waardoor de fantasie geprikkeld wordt en een gezonde ontwikkeling van kinderen gestimuleerd.

Vervolgens werd gekeken naar de vraag *“Welke initiatieven zijn er al ondernomen op het gebied van speelnetwerken en wat zijn de ervaringen daarmee?”* Hier werd duidelijk dat er verspreid over het land vele initiatieven zijn ontstaan om tot kindvriendelijke speelnetwerken te komen. Sommige zijn kleinschalig van aard en geven daardoor weinig nieuwe inzichten, maar andere zijn zeer vernieuwend, zoals het spellint in Huizum-West in Leeuwarden en het Kindlint in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam.

Daarom was de volgende stap een verdiepende bestudering van die cases, waarbij de betreffende deelvraag luidde *“Welke kansen en bedreigingen hebben zich voorgedaan bij het ontwikkelen van speelnetwerken in Leeuwarden en Amsterdam?”*

In Leeuwarden is door de gemeente in samenwerking met Jantje Beton een spellint aangelegd in de vooroorlogse arbeiderswijk Huizum-West. Hier werd duidelijk dat de participatie van kinderen in grote mate heeft bijgedragen aan een goede keuze voor de route. Deze voert namelijk langs alle plekken die voor kinderen belangrijk zijn. Ook zijn de nieuw aangelegde speelvoorzieningen en spelaanleidingen positief ontvangen. Daarnaast is de verkeersveiligheid sterk verbeterd, doordat het verkeer langzaam rijdt en oversteekpunten overzichtelijker zijn gemaakt. De zwakke punten van het netwerk zijn allen goed om te buigen naar sterke punten, bijvoorbeeld door de route uit te breiden langs sportvoorzieningen of meer spelaanleidingen aan te leggen. De belangrijkste kanttekening in deze casus is het

gevaar dat schuilt in externe bedreigingen waartegen de enthousiaste actoren weinig kunnen doen. Hoe goed het netwerk van zichzelf ook is, er zullen altijd nadelige invloeden van buitenaf bestaan. Deze worden bijvoorbeeld gevormd door de aanwezigheid van hondenpoep en geparkeerde auto's, die het speelplezier vergallen en het vrije uitzicht op oversteekplekken belemmeren. Gemeentelijk beleid dat strikt wordt nageleefd kan uitkomst bieden, maar er zullen altijd tegenstrijdige belangen spelen die tegen elkaar moeten worden afgewogen.

In Amsterdam is het eerste kindvriendelijke speelnetwerk van Nederland aangelegd en wel in de vorm van een Kindlint in de Spaarndammerbuurt. Het grootste zwakke punt van het Kindlint is de route. Dit is echter ook het belangrijkste aan een kindvriendelijk speelnetwerk, want het is van belang dat de kinderen de route ook gaan gebruiken om zich zo veilig en zelfstandig door de wijk voort te bewegen. Het Kindlint gaat echter niet langs alle belangrijke plekken en slaat zelfs de belangrijkste en grootste speeltuin van de buurt over. Dit komt doordat er van te voren niet met de kinderen gepraat is over waar ze graag spelen en welke paden ze dan volgen. Als dit wel was gedaan, had het traject er waarschijnlijk anders uit gezien. Daarbij komt nog dat de route niet bekend is bij de bewoners van de wijk en er bovendien verwarrend gebruik is gemaakt van wachttegels en doorlooptegels. Ook hierdoor is het gebruik slechts gering. Net als in Leeuwarden spelen ook in Amsterdam externe bedreigingen een rol, maar in dit geval kan gesteld worden dat de grootste nadelige invloeden uit het netwerk zelf komen. Toch heeft het Kindlint ook positieve invloeden gehad, zo zijn er meer en gevarieerde speelplekken aangelegd en zijn doorgangen en oversteekplekken veiliger gemaakt. Deze sterke punten worden echter overschaduwed door de zwakke punten van het netwerk.

Al met al kan gesteld worden dat er zich verschillende kansen en bedreigingen voordoen bij de aanleg van een kindvriendelijk netwerk. Hierbij moet in de eerste plaats gedacht worden aan interne sterkten en zwakten van een speelnetwerk. Deze zijn intern van aard en daarom beïnvloedbaar als er goed over nagedacht wordt. In elk geval is de participatie en inspraak van kinderen die het netwerk zullen gaan gebruiken van belang om draagvlak te creëren en te zorgen voor een goede route. Dit maakt daadwerkelijk gebruik ervan aannemelijker. Een versterking daarvan wordt gevormd door de verbeteringen die het kindvriendelijke netwerk toebrengt aan de wijk, zoals het aanleggen van nieuwe speelvoorzieningen en het veiliger maken van oversteekplekken en tunnels. Het speelnetwerk zal dan een verfraaiing van de gehele wijk vormen. Dit zal niet alleen de verkeersveiligheid, maar ook de sociale veiligheid ten goede komen. Een goede ligging nabij woonhuizen en in het directe zicht van omwonenden draagt hier ook aan bij. Tot slot is goed onderhoud van belang om het gebruik en speelplezier ook in de toekomst te waarborgen.

Er kunnen ook zwakten zitten in het netwerk. Deze moeten natuurlijk zo veel mogelijk voorkomen worden. Het is hierbij van belang om met kinderen te praten om ervoor te zorgen dat zij als eindgebruikers tevreden zijn met het resultaat en het lint zullen gebruiken om zelfstandig naar allerhande bestemmingen te gaan. Ook belangrijk is het feit of het nieuw aangelegde netwerk past in de omgeving en daarom is het aan te raden om gebruik te maken van passende materialen. Daarnaast is het van belang dat het speelnetwerk bekendheid verwerft bij de buurtbewoners, zodat ouders en kinderen weten waar het speelnetwerk voor gebruikt kan worden en dit ook in de praktijk zullen brengen. Hier ligt een terugkomende taak, want elk jaar zullen er nieuwe kinderen in de wijk komen die vervolgens op de betekenis van het speelnetwerk geattendeerd moeten worden.

Naast interne elementen die effecten hebben op het gebruik van een kindvriendelijk speelnetwerk zijn er ook externe factoren van invloed. Deze zijn onder te verdelen in positieve kansen en negatieve bedreigingen. Kansen voor een speelnetwerk kunnen bestaan uit een geschikte omgeving met brede stoepen en geschikte aanwezige verlichting, maar ook

uit enthousiaste actoren die de handschoen oppakken om iets moois neer te leggen voor de kinderen in de wijk. Andere kansen zijn activiteiten die worden georganiseerd in een aangesloten speeltuin om hangjongeren te weren en een schone omgeving vrij van zwerfafval. Het is van belang dat deze kansen benut worden om zo te voorkomen dat bedreigingen de overhand nemen en het speelplezier alsnog bederven. Deze bedreigingen worden bijvoorbeeld gevormd door geparkeerde auto's, graffiti en hondenpoep. Maar ook belerende agenten die kinderen wegsturen bij het boompje klimmen, slechte verlichting of drugsdealers in het park kunnen een grote bedreiging zijn voor het gebruik van het spelnetwerk. Het is niet eenvoudig om deze bedreigingen van te voren in te schatten en het is onmogelijk om de verschillende belangen van alle inwoners van een wijk tegemoet te komen, waardoor er altijd negatieve invloeden van buitenaf zullen blijven bestaan. Als een spelnetwerk veel sterke punten heeft en ook de kansen weet te benutten, dan kunnen de bedreigingen worden omgebogen en het netwerk sterker worden gemaakt. Hiervoor is echter inzicht nodig en inzet van de betrokken actoren. En dan nog blijft het de vraag in hoeverre de externe nadelen definitief tegen kunnen worden gegaan.

7.2 Aanbevelingen

Uit bovenstaande conclusie volgen een aantal aanbevelingen voor het aanleggen van een kindvriendelijk spelnetwerk. Allereerst is het van belang dat er enthousiaste actoren zijn die graag iets willen doen op het gebied van kindvriendelijkheid in de wijk. Zij moeten met plannen komen, de buurt enthousiasmeren en randvoorwaarden creëren om een succesvol netwerk aan te kunnen leggen. Daarnaast is het zeer belangrijk dat de kinderen van de wijk bij het proces worden betrokken. Dit is van belang om te voorkomen dat er een onlogisch traject komt te liggen waardoor de route weinig gebruikt gaat worden. Participatie van kinderen kan op verschillende manieren, zoals door een wandeling door de wijk om uit te vinden welke paden ze gebruiken om zich te verplaatsen en te zien waar ze graag spelen. Ook gesprekken met kinderen zijn belangrijk, zodat ze hun wensen en ideeën kunnen uitspreken en deze wellicht in praktijk kunnen worden gebracht. Hierbij is het wel zaak om rekening te houden met het budget en te zorgen dat goed onderhoud van de speelvoorzieningen ook in de toekomst is gegarandeerd. Het kan niet zo zijn dat een ingrijpend project als een spelnetwerk slechts een paar jaar wordt gebruikt en vervolgens onbruikbaar wordt door achterstallig onderhoud aan de route, de speeltoestellen of groenvoorzieningen.

Nog een punt van aandacht is de buurt waar het spelnetwerk wordt gelokaliseerd. Als dit een historische wijk is met monumentale panden, doet men er goed aan om aan te sluiten bij deze stijl. Dan kan het spelnetwerk een aanvulling vormen, terwijl het aanzicht van de wijk bij gebruik van andersoortige materialen juist aangetast kan worden. Het spelnetwerk moet dus passen in de omgeving, ook om draagvlak onder de inwoners te behouden.

Het spelnetwerk heeft ten doel om kinderen veilig en zelfstandig te laten spelen en bewegen. Hiertoe worden oversteekplekken overzichtelijk en eenvoudig gemaakt. Dit betekent dat zowel kinderen als overige weggebruikers worden geattendeerd op de oversteekplaats en weten dat extra oplettendheid vereist is. Ook is het van belang dat kinderen vrij zicht hebben op het verkeer nabij de oversteekplek, waardoor zichtbelemmerende geparkeerde auto's geweerd zouden moeten worden. Dit is echter een teer punt, want de inwoners van de wijk willen wel hun auto ergens kwijt. Het parkeren is een element dat valt onder externe bedreigingen van een netwerk. De makers van het spelnetwerk hebben er geen directe invloed op, maar ondervinden op hun beurt wel de nadelige invloed ervan. De gemeente zou hier beleid voor kunnen maken en deze ook strikt naleven, zodat bijvoorbeeld parkeren nog slechts aan een kant van de straat mogelijk is. Ook zou ondergronds parkeren kunnen bijdragen om de negatieve externe effecten hiervan om te keren, maar dit is een forse investering die niet alle gemeenten zullen kunnen doen. Andere externe gevaren zijn de

aanwezigheid van zwerfafval, hondenpoep, hangjongeren en andere overlast veroorzakende personen. Het is van belang dat hier rekening mee wordt gehouden en naar een oplossing gezocht wordt. Zo heeft het organiseren van activiteiten voor kinderen in een speeltuin een positief effect op het wegblijven van hangjongeren, omdat de plek duidelijk wordt bestemd voor kinderen. Er is echter altijd sprake van tegengestelde belangen. Jongeren willen ook een plek voor zichzelf en hondenbezitters zullen toch ergens hun hond willen uitlaten. Belangrijk hierbij is dat deze belangen ook worden gehonoreerd, want elke inwoner heeft recht op prettig wonen in zijn eigen buurt. Maar het is dan van belang dat dit op een dergelijke manier gebeurt die niet conflicteert met het gebruik van het speelnetwerk.

7.3 Nabeschuiving

Kindvriendelijke speelnetwerken zijn een nieuwe ontwikkeling op het gebied van speelruimte. De netwerkgedachte is een fundamenteel andere manier van kijken naar een kindvriendelijke omgeving. Er wordt niet slechts in speelplekken geïnvesteerd, maar in een netwerk dat alle plekken in de wijk die voor kinderen belangrijk zijn aansluit op een veilige en uitdagende speelroute. Dit onderzoek heeft een aantal aanbevelingen opgeleverd over zaken die nu nog niet voldoende gewaarborgd worden en welke in elk geval kunnen worden overgenomen bij het aanleggen van nieuwe netwerken. Ik hoop dan ook dat dit zal worden gedaan en er nog vele speelnetwerken gecreëerd worden, zodat steeds meer kinderen kunnen profiteren van de voordelen van een kindvriendelijke structuur in hun omgeving. Buitenspelen op een veilige, maar zeker ook leuke manier vind ik zeer waardevol, helemaal voor kinderen die in een drukke stad opgroeien. Zij hebben vaak maar weinig ruimte om op straat en in de wijk te spelen en bewegen, daarom vind ik het belangrijk om ook de belangen en wensen van kinderen mee te nemen in de ruimtelijke ordening. Een speelnetwerk kan hier, naar mijn mening, in grote mate aan bijdragen. Ik heb tijdens het onderzoek gezien dat kinderen graag buitenspelen, maar dat dit niet altijd mogelijk is. Als in samenspraak met de kinderen een route en nieuwe speelvoorzieningen worden aangelegd, zullen ze hier graag gebruik van maken en er veel plezier aan kunnen beleven. Daarom vind ik het van belang dat wordt geïnvesteerd in deze nieuwe manier van speelruimte. Kindvriendelijke speelnetwerken bieden kinderen de mogelijkheid om lekker buiten te spelen en zich tegelijkertijd te ontwikkelen op straat. Kinderen zijn de toekomst en speelnetwerken zouden een deel van die toekomst moeten zijn.

7.4 Reflectie

Het is van belang om aan het einde van het onderzoek terug te kijken op het proces van onderzoek, de gebruikte methoden, de data en de daarmee samenhangende beperkingen. De ondervonden valkuilen kunnen dan de volgende keer vermeden worden en tevens kunnen er aanbevelingen worden gedaan voor eventueel verder onderzoek.

Conceptueel model

Achteraf bezien is in het conceptueel model te weinig aandacht besteed aan de invloed van nadelige externe effecten zoals hondenpoep. Deze zijn van te voren geschaard onder het kopje 'onderhoud', maar daarmee is geen recht gedaan aan de belangrijkheid van hun invloed. Er kan gesteld worden dat het conceptueel model te positief is opgesteld, waarbij een focus lag op de facetten waaraan voldaan zou moeten worden om een succesvol kindvriendelijk speelnetwerk in te richten. Hierbij is voorbij gegaan aan de zaken die voorkomen zouden moeten worden omwille van hun negatieve invloed. De reden hiervoor is dat het conceptueel model is opgesteld met de interne kwaliteiten van een speelnetwerk in gedachten. De externe variabelen zijn hierbij niet meegenomen, vooral doordat deze van te voren niet inzichtelijk

waren. Pas achteraf kan gesteld worden dat hier meer aandacht aan had kunnen worden besteed om zo een vollediger beeld te vormen van alle invloeden op een speelnetwerk.

Methoden

Het onderzoek in de vorm van twee casestudies was een geschikte methode voor het bestuderen van de kansen en bedreigingen omtrent kindvriendelijke speelnetwerken. De verdiepende en intensieve bestudering van twee verschillende soorten netwerken heeft geleid tot meer inzicht in de sterke en zwakke kanten van deze netwerken en de kansen en bedreigingen waar ze mee te maken hebben gehad. Door het uitgebreide literatuuronderzoek vooraf zijn de belangrijkste variabelen om een speelnetwerk te beoordelen in een schema gezet dat vervolgens is gebruikt bij de participatieve observatie ter plaatse. Hierdoor wist de onderzoeker welke zaken belangrijk waren om te bestuderen en zijn er geen invloedrijke variabelen overgeslagen. Dit alles werd ondersteund door de achtergrondinformatie die verschaft is in de interviews met de directeur van Jantje Beton en de beleidsmedewerker van de gemeente Leeuwarden. Ook deze informatie werd meegenomen bij de daadwerkelijke bestuderingen van de speelnetwerken in de praktijk. Tevens diende deze informatie de inzichtelijkheid van de ideeën over speelnetwerken en de bedoelingen erachter. De focusgroep ten slotte heeft een kijkje gegeven in de ideeën en wensen van kinderen die zelf gebruikmaken van een van de bestudeerde speelnetwerken en bood een waardevolle blik op de visie van de eindgebruikers. Eens te meer werd duidelijk dat participatie en inspraak van belang zijn bij de aanleg van dergelijke grote projecten. Dit kwam ook naar voren in de SWOT-analyse, welke de interne sterkten en zwakten en de externe kansen en bedreigingen helder naar voren bracht. Een nadeel van deze vorm van analyseren is het gegeven dat wellicht soms wat in herhaling is gevallen. De onderzoeker is hiervan bewust, maar wijst erop dat dit hoort bij de gebruikte methodiek. De gevonden gegevens kwamen naar voren in de observatie, vervolgens in de daadwerkelijke SWOT-analyse en tot slot nog eens in de confrontatiematrix en de strategieën die daaruit volgden. Toch was het van belang al deze elementen uitgebreid te onderbouwen en daarom kon een stukje herhaling niet uitblijven. Op deze plaats wordt tevens nogmaals genoemd dat de confrontatiematrix berust op de eigen interpretatie van de onderzoeker. Dit blijft ietwat kwetsbaar, ondanks het feit dat de onderzoeker haar keuzen en vertolking van de variabelen in de matrix dusdanig heeft proberen te beargumenteren dat er inzicht is ontstaan in de wijze waarop de confrontatiematrix en daaruit volgende strategieën tot stand is gekomen.

Data en beperkingen

Hoewel de gekozen methoden geschikt bleken te zijn voor dit onderzoek, moeten wel een aantal kanttekeningen worden geplaatst bij de verzamelde data. Allereerst was het wenselijk geweest om meer dan twee interviews te houden en wel met meer diverse actoren, zoals de projectleider van het speellint in Huizum-West of de bedenker van Kindlint in de Spaarndammerbuurt. Dit kon echter niet doorgaan, ofwel omwille van de tijd van de onderzoeker, ofwel vanwege tijdgebrek aan de kant van de gewenste geïnterviewde. Extra interviews zouden een aanvulling zijn geweest op dit onderzoek in de zin van een supplementaire onderbouwing van de nu gestelde feiten en wellicht een dieper inzicht in de kansen en bedreigingen waarmee een speelnetwerk te maken heeft. Hetzelfde geldt voor het gebruik van één focusgroep. Het was wenselijk geweest om ook een focusgroep te houden met basisschoolleerlingen in de Spaarndammerbuurt, maar wederom is hier omwille van de tijd van afgezien. Tot slot is het van belang te noemen dat de participatieve observatie slechts een momentopname is. Er is getracht beide observaties in de verschillende buurten in gelijke omstandigheden uit te voeren. De observaties zijn allebei op een naschoolse middag gedaan. De weersomstandigheden waren hierbij gelijk, omdat zowel het zowel in Amsterdam als in

Leeuwarden droog was op het moment van de observatie en er sprake was van een redelijk warme temperatuur. Wel dreigde het beide keren te gaan regenen, maar dit heeft niet doorgezet. Ook de tijden van observatie kwamen overeen, namelijk direct na het uitgaan van de school om 15.15u. Echter, de observaties zijn op een specifiek moment uitgevoerd en hadden sterker onderbouwd kunnen worden door meerdere keren te observeren in een reeks van observaties. Dit was nochtans niet mogelijk in dit onderzoek, zowel door een gebrek aan tijd als aan middelen.

Aanbevelingen voor verder onderzoek

Voor verder onderzoek kan worden aanbevolen om meerdere interviews en een extra focusgroep te houden om zo de gegevens verder te ondersteunen. Ook is het wenselijk om in een tijdreeks meerdere observaties uit te voeren, zodat de gevonden empirische data door meerdere cijfers op verschillende momenten ondersteund wordt. Daarnaast is het van belang dat er voor de aanleg van een speelnetwerk een voormeting plaatsvindt, zodat tijdig na de aanleg en na het in gebruik nemen ervan een duidelijke nameting verricht kan worden om zo de verschillen objectieverbaar te maken. In het geval van Huizum-West geldt dat de volledige lijst met criteria en variabelen nog eens bij langs zou moeten worden gegaan zodra de aanleg van het speelnetwerk is afgerond. Pas dan zou een volledige beoordeling plaats kunnen vinden en aanbevelingen voor verbeteringen worden gedaan. Dit is nu niet in het geheel mogelijk, doordat het nog niet duidelijk is hoe het speelnetwerk zich uiteindelijk zal ontwikkelen. Wel is in dit onderzoek gezien dat kindvriendelijke speelnetwerken een interessante kijk bieden op het omgaan met speelruimte en een wenselijke ontwikkeling lijken te zijn voor de toekomst. Als deze netwerken op een goede manier worden aangelegd en lering wordt getrokken uit de aanbevelingen van dit onderzoek, kan de kindvriendelijkheid van wijken vergroot worden. Al met al

Er moet hierbij met veel zaken rekening worden gehouden, waardoor is gebleken dat het inrichten van speelruimte geen kinderspel is!

- Alanen, L. (1990), "Rethinking socialization, the family and childhood". *Sociological Studies of Child Development* (3), p. 13-28.
- Applegate, E. en A. Johnsen (2007), *Cases in advertising and marketing management: Real situations for tomorrow's managers*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Bakker, I. et al. (2008), *Playground van de toekomst: Succesvolle speelplekken voor basisscholieren*. Leiden: TNO.
- Bijl, R. et al. (2010), *De sociale staat van Nederland 2010*. Den Haag: Centraal Cultureel Planbureau.
- Bleeker, H. en K. Mulderij (1978), *Kinderen buiten spel: op zoek naar een vriendelijke woonomgeving voor kinderen*. Amsterdam: Boom.
- Boere, M. et al. (2008), "Overgewicht en obesitas bij jonge kinderen (0-4 jaar): gedrag en opvattingen van ouders". *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* 152(6), p. 324-330.
- Boonstra, N. en N. Hermens (2009), *Niet welkom op het plein: Veilige speelpleinen sluiten ook groepen uit*. In: Boutellier H., N. Boonstra en M. Ham (red.) *Omstreden ruimte: Over de organisatie van spontaniteit en veiligheid*. Amsterdam: Van Genneep.
- Bourdieu, P. (1985), *Forms of Capital*. In: Richardson, J. (1985), *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press.
- Bouw, C. en L. Karsten (2004), *Stadskinderen: verschillende generaties over de dagelijkse strijd om ruimte*. Amsterdam: Aksant.
- Braster, J. (2000), *De kern van casestudy's*. Assen: Van Gorcum
- Carr, S. et al. (1992), *Public space*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Camstra, R. (ed.) (1998), *Growing up in a changing urban landscape*. Assen: Van Gorcum.
- Casteels, K. en J. Vinckx (2001), "Obesitas: een prangend probleem in de kindergeneeskunde". *Tijdschrift voor Kindergeneeskunde* 69(4), p. 117-121.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2012), *Verkeersdoden 2006-2011*. Beschikbaar via: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn/cijfers/incidenteel/maatwerk/2012-verkeersdoden-2006-2011-mw.htm> (bezoekt op: 20-10-2012).
- Cele, S. (2006), *Communicating place: Methods for understanding children's experience of place*. Stockholm: University of Stockholm.
- Clarke, E. (2006), "Shared space: The alternative approach to calming traffic". *Traffic Engineering Control* 47(8), p. 290-292.

- Coleman, J. (1988), "Social capital in the creation of human capital". *The American Journal of Sociology* 94, p. 95-120.
- Croft, G. et al. (2009), "Self-actualization: the heart and soul of a potential-based life skills program for a child with multiple disabilities". *Early Childhood Education Journal* 37(1), p. 43-49.
- CROW (2004), *Praktijkboek toegankelijkheid openbare ruimte*. Ede: CROW.
- CROW (2010), *Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2010: Landelijke standaard voor onderhoudsniveaus*. Ede: CROW.
- Cunningham, C. en M. Jones (1999) "The playground: a confession of failure?" *Built Environment* 25(1), p. 11-17.
- Dames, G. et al. (2009), *Goed spelen: Voorstel voor een ruimer speelruimtebeleid*. Leeuwarden: CDA en PvdA.
- Deerenberg, I. et al. (2010), *Gemeente op maat: Leeuwarden*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Dekker, S. (2005) *Nader beleid buitenspeelruimte*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
- Dewalt, K. en B. Dewalt (2002), *Participant observation: a guide for fieldworkers*. Oxford: AltaMira Press.
- Driskell, D. (2002), *Creating better cities with children and youth: A manual for participation*. Parijs: Unesco publishing.
- Eijk, G. van, en H. Schreuders (2011), "Een plek om vreemden te herkennen". *Agora* 2011(3), p. 36-39.
- Ekkers, P. (2006) *Van volkshuisvesting naar woonbeleid*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Eyles, J. en D. Smith (eds.) (1988), *Qualitative methods in human geography*. Cambridge: Polity Press.
- Flowerdew, R. en D. Martin (eds.) (2005), *Methods in human geography*. Harlow: Pearson Prentice Hall.
- French, S. et al. (1995), "Self-esteem and obesity in children and adolescents: A literature review". *Obesity Research* 3(5), p. 479-490.
- Fukuyama, F. (1999), *The great disruption: Human nature and the reconstitution of social order*. New York: The Free Press.
- Gemeente Delft (2009), *Nota reacties en dialoog ontmoetingen met Delft 2030 ruimtelijke structuurvisie*. Delft: Vakteam Ruimtelijke Ordening.

Gemeente Den Haag (2008), *Nota Spelen in de Stad!* Den Haag: Dienst Stadsbeheer.

Gemeente Enschede (2003), *Het Noordpad biedt een andere kijk op de wijk*. Beschikbaar via: http://www.enschede.nl/gemeente/centraal/20030319_enschede-centraal.PDF/ (bezocht op 11-07-2012).

Gemeente Enschede (2004), *Jaarplan 2005: Stadsdeel Noord*. Enschede: Gemeente Enschede.

Gemeentearchief Leeuwarden (2012), *Dorpen in de gemeente Leeuwarderadeel*. Beschikbaar via: http://www.gemeentearchief.nl/html/nl/109/Dorpen_in_Leeuwarderadeel (bezocht op: 19-06-2012).

Gezondheidsraad (2010), *Beweegredenen: De invloed van de gebouwde omgeving op ons beweeggedrag*. Den Haag: Gezondheidsraad.

Gezondheidsraad (2010), *Voor dik en dun: Preventie van overgewicht en obesitas en het risico op eetstoornissen*. Den Haag: Gezondheidsraad Nederland.

Harper, F. et al. (2003), "Counseling children in crisis based on Maslow's hierarchy of basic needs". *International Journal for the Advancement of Counselling* 25(1), p. 11-25.

Henningsen, D. et al. (2006), 'Examining the symptoms of groupthink and retrospective sensemaking'. *Small Group Research* 37(1), p. 36-64.

Hoekstra, A. et al. (2010), *Zelfstandig of begeleid naar school: beleving van verkeersonveiligheid door ouders van basisschoolleerlingen*. Leidschendam: Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Holloway, L. en P. Hubbard (2001), *People and place: the extraordinary geographies of everyday life*. Harlow: Pearson Prentice Hall.

Holloway, S. en G. Valentine (2000), *Children's geographies and the new social studies of childhood*. In: Holloway, S. en G. Valentine (eds.) (2000), *Children's geographies: playing, living, learning*. Londen: Routledge.

Horst, E. van der (2010), "Ouders denken beter na en laten de auto eerder thuis". *Stadskrant Delft* 15(8), p. 12.

Houtman, W. et al (2012), *Openbare ruimte en vrije tijd*. In: Kinderrechtencollectief (2012), *Kinderrechten in Nederland: De vierde ngo-rapportage van het Kinderrechtencollectief aan het VN-Kinderrechtencomité*. Amsterdam: Stenco Grafimedia.

Hurk, K. van den, et al. (2007), "Prevalence of overweight and obesity in the Netherlands in 2003 compared to 1980 and 1997". *Archives of diseases in childhood* 92(11), p. 992-995.

IVRK (1990), *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*.

Jansen, C. (2011), *Speelwijken: Voor kinderen, door kinderen*. Utrecht: Jantje Beton.

- Jantje Beton (2011), *Jaarverslag 2010: Buitenspelen is leuker*. Utrecht: Jantje Beton.
- Karsten, L. et al. (2001), *Van de straat? De relatie jeugd en openbare ruimte verkend*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Karsten, L. (2002), "Mapping childhood in Amsterdam: the spatial and social construction of children's domains in the city". *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 93(3), p. 231-241.
- Karsten, L. (2002), *Oases in het beton: Aandachtspunten voor een jeugd vriendelijke openbare ruimte*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Karsten, L. (2008), "The upgrading of the sidewalk: From traditional working-class colonisation to the squatting practices of urban middle-class families". *Urban Design International* 13(2), p. 61-66.
- Karsten, L. (2011), 'Children's social capital in the segregated context of Amsterdam: an historical-geographical approach'. *Urban Studies* 48(8), p. 1651-1666.
- Kennisinstituut voor mobiliteitsbeleid (2011), *Mobiliteitsbalans 2011*. Den Haag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
- Kinderrechtencollectief (2003), *Opgroeien in de lage landen: Kinderrechten in Nederland*. Amsterdam: Stenco.
- KpVV (2008), *Inspiratie voor kindvriendelijke wijken: Bewegen, verplaatsen en spelen*. Rotterdam: Kennisplatform Verkeer en Vervoer.
- Lutz, S en W. Foorthuis (2011), *Shared space: Het concept en zijn toepassing*. Leeuwarden: Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.
- Mandour, Y. (2006), "Verguisd maar nog steeds betrouwbaar: De tien geboden van SWOT-analyse". *Brisk Magazine* 3(5), p. 57-58.
- Maslow, A. (1943). "A theory of human motivation". *Psychological Review* 50(4), p. 370-396.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row.
- Matthews, H. et al. (2000), *The street as thirdspace*. In: Holloway, S. en G. Valentine (eds.) (2000), *Children's geographies: playing, living, learning*. Londen: Routledge.
- McKendrick et al., (2000), *Commercialised children's leisure space*. In: Holloway, S. en G. Valentine (eds.) (2000), *Children's geographies: playing, living, learning*. Londen: Routledge.
- Meijer, H. (2008), *De Europese Unie en kindvriendelijke samenlevingen*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Methorst, R. (2007), *Shared space: veilig of onveilig? Een bijdrage die er op gericht is om een populaire ontwerpfilosofie te objectiveren*. Rotterdam: Kennisplatform verkeer en vervoer.

Moore, S. et al. (2009), "Association of individual network social capital with abdominal adiposity, overweight and obesity". *Journal of Public Health* 31(1), p. 175–183.

Nebbeling, J. (2008), 'Visie op speelbeleid maakt einde aan wipkipterreur'. *Tuin en landschap Thema* 2008(7), p. 14-15.

Niekerk, F. (2012), 'Dilemma's in duurzame en kindvriendelijke ruimtelijke planning'. *Rooilijn* 2012(1).

Oppelaar, J. en K. Wittebrood (2006), *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

Parcel, T. en E. Menaghan (1993), 'Family social capital and children's behavior problems'. *Social Psychology Quarterly* 56(2), p. 120-135.

Piaget, J. (1954), *The construction of reality in the child*. Londen: Routledge.

Pollitt, C. en G. Bouckaert (2011), *Public management reform: A comparative analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Powell, R. en H. Single (1996), 'Focus Groups'. *International Journal for Quality in Health Care* 8(5), p. 499-504.

Putnam, R. (2000), *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.

Reurings, M. en N. Bos (2011), *Ernstig verkeersgewonden in de periode 1993-2009*. Leidschendam: SWOV.

Runyan, D. et al. (1998), 'Children who prosper in unfavorable environments: The relationship to social capital'. *Pediatrics* 101(1), p. 12-18.

Scholtens, S. (2008), *Breastfeeding, overweight and asthma in Dutch children*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Schouten, M. en D. Jansen (1998), 'Kinderen onderweg'. *Verkeerskunde* 51(3), p. 48-52.

Schouten, M. (2003), *Kinderen en openbare ruimte*. In: Kinderrechtencollectief (2003), *Opgroeien in de lage landen: Kinderrechten in Nederland*. Amsterdam: Stenco.

Schouten, M. (2005), 'Hulptroepen voor verkeerswerkgroepen'. *Verkeerskunde* 58(11), p. 11-12.

Schrijvers, C. en C. Schoenmakers (2008), *Spelen met gezondheid: Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. Bilthoven: RIVM.

- Smith, M. et al. (1992), 'Effects of human capital and social capital on dropping out of high school in de South'. *Journal of Research in Rural Education* 8(1), p. 75-87.
- Spapé, I. (2005), *Duurzame Mobiliteit en Ruimte voor K.i.d.S: Kinderen in de stad*. Antwerpen: Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk.
- Spek, M. van der, en R. Noyon (1997), *Children's freedom of movement in the streets*. In: Camstra, R. (ed.) (1997), *Growing up in a changing urban landscape*. Assen: Van Gorcum.
- Stadsdeel Noord (2010), *Wandelroute 't Noordpad*. Enschede: Gemeente Enschede.
- Stadsdeel West (2010), *Buurtprofiel Spaarndammerbuurt*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Stadskrant Delft (2010), 'Kinderen veiliger door Delft'. *Stadskrant* 15(8), p. 11-18.
- Storm, I. et al. (2009), *Effecten van beleidsmaatregelen buiten het volksgezondheidsdomein op de gezondheid. Een verkennende studie*. Bilthoven: RIVM.
- Stuyven, K. (2005), *Kindvriendelijke publieke ruimte: Naar een duurzame ruimtelijke planning op kindermaat*. Leuven: Mobiel21.
- Swanborn, P. (1987), *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Meppel: Boom.
- Swanborn, P. (1996), *Case-study's: Wat wanneer en hoe?* Amsterdam: Boom
- Thompson, C. en P. Travlou (eds.) (2007), *Open space: people space*. New York: Taylor and Francis Inc.
- TNO (2010), *Beweegvriendelijke stadswijken voor kinderen: resultaten van een quasi-experimenteel onderzoek*. Leiden: TNO.
- Unicef IRC (2001), *The CFC Initiative*. Beschikbaar via: <http://www.childfriendlycities.org/en/overview/the-cfc-initiative> (bezocht op: 25-06- 2012).
- Valentine, G. (1997), "'Oh, yes I can.'" "Oh, no you can't.": Children and parents' understandings of kids' competence to negotiate public space safely". *Antipode* 29(1), p. 65-89.
- Verhaeghe, P. et al. (2012), "The association between network social capital and self-rated health: Pouring old wine in new bottles?" *Health and Place* 18(2), p. 358-365.
- Verhage, B. (2001), *Grondslagen van de marketing*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Vries, S. de (2009), *Activity-friendly neighbourhoods for children: measurement of physical activity and environmental correlates*. Leiden: De Bink.
- Wassenberg, F. en J. Milder (2008), *Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam*. Delft: TU Delft.

Wilde, G. (2001), *Target risk 2: A new psychology of safety and health*. Toronto: PDE Publications.

Wilson, C. en M. Powell (2001), *A guide to interviewing children: Essential skills for counsellors, police, lawyers and social workers*. Londen: Routledge.

Yin, R. (1994), *Casestudy research: design and methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Bijlage A: Observatie in Huizum-West naar aanleiding van opgestelde lijst met criteria

Bijlage B: Observatie in de Spaarndammerbuurt naar aanleiding van opgestelde lijst met criteria

Bijlage C: Transcript interview met Tineke Thijseling

Bijlage D: Transcript focusgroepen Johan Willem Frisoschool

Bijlage E: Transcript interview met Rob van Gaal

In de onderstaande tabel zijn de in hoofdstuk 3 gestelde criteria uitgewerkt door middel van een observatie in de wijk Huizum-West in Leeuwarden op donderdag 12 juli 2012.

Criteria	Observatie	Score
Lengte netwerk	1,5 kilometer	*
Aantal kinderen	Survivalpad op donderdagmiddag tussen 15.15u en 16.15u: 17 kinderen, waarvan de meeste op hun weg van school naar huis een of meerdere rondjes doen op het pad. 5 meisjes en 1 jongen speelden er langere tijd. Gerard Douspeeltuin om 16.00u: 3 jongens (jaar of 12) bij de tafeltennistafel, 2 meisjes (10) bij de kabelbaan, 2 jongetjes in de pannakooi en 4 jongens rennen, klimmen en voetballen op het gras. Julianapark: 3 oudere jongens (13,14) en 2 jongere jongens aan het vissen, een jongen en een meisje aan het voetballen bij de goaltjes. 3 kinderen (12-14 jaar) laten samen de hond uit. Paulus Potterstraat: 2 jongens (12 jaar) al ballend door de straat. Vincent van Goghstraat: jongen en meisje aan het stoepkrijten op straat. Andere straten: 8 kinderen spelen bij hun huis op straat. Gerard Douspeeltuin om 16.40u: 8 jongens (jaar of 8) aan het voetballen op het veld, 5 meisjes voetballen in de pannakooi, 4 meisjes van een jaar of 12 zitten op de picknicktafel, 2 jongetjes spelen rond de glijbaan. Tegen 17.00u worden de meeste kinderen opgehaald of gaan ze weg om te eten.	*
Leeftijd	4-12 jaar	*
Uitstraling van de wijk	Oude, kleine rijtjeshuizen. Meeste voortuinen goed onderhouden, vaak een bankje in de tuin. Weinig afval en poep op straat, wel veel geparkeerde auto's.	*
Aantal scholen	1, de Johan Willem Frisoschool	*
Aantal speelplekken	3, survivalpad, Gerard Douspeeltuin en Julianapark.	*
Aantal sportclubs etc.	Geen	*
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor ouders om hun kleine kinderen in de gaten te kunnen houden	Bij survivalpad een bankje met de rug naar speelplek toe. Bij Gerard Dou vijf bankjes verspreid over terrein. Ook waren er bankjes in het Julianapark aanwezig.	+
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor jongeren om vrienden te kunnen ontmoeten (plekken voor	Bankjes in het Julianapark. Picknicktafel en gekleurde zitblokken in de Gerard Douspeeltuin.	+

<i>'peer meeting')</i>		
Straatverlichting gericht op voetgangers	Nee, verlichting alleen op straat gericht.	-
Aanwezigheid van fietsenrekken	In Julianapark en Gerard Douspeeltuin.	+
Aanwezigheid van plekken met beschutting tegen regen, wind en zon	Veel bomen in Julianapark en bij survivalpad. Bij Gerard Dou waren parasols en een gebouw van de beheerder waar bij regen even geschuild zou kunnen worden. Er waren nergens afdakjes.	0
Aanwezigheid van graffiti	Wisselend. Op nuts- en schakelkasten was redelijk veel graffiti, regelmatig op beeldbepalende locaties. De meeste verkeersborden waren niet beklad of beplakt, maar sommige waren voor een groot deel beklad met graffiti of beplakt met stickers. De bankjes in de Gerard Douspeeltuin hadden geen graffiti, maar het bankje bij het survivalpad was voor een groot deel beklad. Er was nergens sprake van racistische of aanstootgevende graffiti (CROW, 2010).	0
Onderhoud van de stoepverharding (missende of losse stoeptegels?)	Overall onregelmatig en lichte hoogteverschillen. Slechts drie missende tegels en op één hoek (Hobbemastraat) losliggende tegels.	0
Aanwezigheid van zwerfafval	Weinig fijn zwerfafval (kleiner dan 10 cm) en weinig grof zwerfafval (groter dan 10 cm) (CROW, 2010).	+
Aanwezigheid en vullingsgraad van vuilnisbakken	1 vuilnisbak bij het survivalpad, 4 in de Gerard Douspeeltuin, 4 in het Julianapark. Geen van de vuilnisbakken was beschadigd of beklad met graffiti. De bakken waren overall tot minder dan de helft vol. Langs de route stonden geen vuilnisbakken.	+
Aanwezigheid van hondenpoep	Op straat waren weinig uitwerpselen, maximaal één per honderd meter. In sommige boomspiegels lagen veel uitwerpselen, ofwel meer dan zes per boomspiegel (CROW, 2010). In de beplanting van de Ruysdaelstraat werden meer dan tien hondendrollen aangetroffen, daar is dus ook sprake van veel uitwerpselen (CROW, 2010).	0
Onderhoudsstaat van banken en tafels	In de Gerard Douspeeltuin in keurige staat en netjes in de verf. Bij het survivalpad wel graffiti en in het Julianapark wat natuurlijke aanslag (minder dan tien procent) (CROW, 2010).	+
Onderhoudsstaat van speelvoorzieningen	Goed. Survivalpad is net nieuw en nog in uitstekende staat. Speeltuin Gerard Dou ook in goede staat. Soms wat afgebladderde verf, maar geen deuken of gaten. Bij constatering van een defect wordt dit genoteerd en zo snel mogelijk gemaakt. Op moment van de observatie had een vrijwilliger net een losse plank weer vastgeboord.	+
Oppervlakte verharde en onverharde speelruimte	Speellint was volledig verhard, net als het schoolplein. Het Julianapark was voornamelijk	+

	onverhard, met een geasfalteerd slingerpad. De Gerard Douspeeltuin was voor een vijfde verhard, hierop stonden een tafeltennistafel en wat bankjes. Het survivalpad was op onverharde grond aangelegd.	
Aanwezigheid van speeltoestellen	Het survivalpad kan wellicht gezien worden als een groot speeltoestel, verder alleen in de Gerard Douspeeltuin. Dit waren een tafeltennistafel, pannakooi, kabelbaan, wip, klimrek, glijbaan, rekstokken van verschillende hoogtes, schommels, een zandbakje omringd door stenen tunnels, grote houten trein en twee wipkippen.	+ / 0
Aanwezigheid van grasveld voor balspellen	In het Julianapark was veel gras, op een van de veldjes waren metalen goaltjes geplaatst.	+
Aanwezigheid van bomen	Op de route stond om de 15 meter een boom, in het Julianapark waren heel veel bomen, ook met laaghangende takken om er in te kunnen klimmen. Het survivalpad was onder twee bomen aangelegd en in de Gerard Douspeeltuin waren jonge boompjes geplant. Weinig bomen waren beklimbaar.	+
Aanwezigheid van struiken	In het park, de speeltuin en bij het survivalpad veel aanwezig. Op de route soms bij een boomspiegel of als erfgras. Er was slechts sprake van één sterk geval van overgroeiing over de stoep, hierbij werd de helft van de stoep overwoekerd.	+
Hoogteverschillen	Alleen in de Gerard Douspeeltuin.	0
Mate van kindvriendelijkheid (stekels, brandnetels)	Geen stekelbosjes of brandnetels op de route, geen scherpe hekken, zeer kindvriendelijk.	+
Aantal officiële speelplekken	2, survivalpad is altijd bereikbaar en Gerard Douspeeltuin is tot 20.30u geopend.	*
Aantal schoolpleinen	1, die van de Johan Willem Frisoschool	*
Breedte van de stoep	1,50 – 2,10 meter breed	+ / 0
Aanwezigheid van parkjes	Julianapark en bloemenperk in Ruysdaelstraat.	+
Aanwezigheid van braakliggende terreinen	Geen.	0
Aanwezigheid van pleintjes	Op de hoek van de Gerard Doustraat, in het Julianapark, voor de Johan Willem Frisoschool en in de Gerard Douspeeltuin.	+
Overige informele speelruimte	Op straat in de Paulus Potterstraat en Jozef Israëlstraat, waar geen trottoir aanwezig is.	0
Aantal oversteekplekken	8, plus eventueel een om het Julianapark in te gaan.	*
Opvallendheid oversteekplekken voor kinderen	Nu alleen nog door de aanwezigheid van de blauwe tegels. Oversteekplekken zullen nog duidelijker worden aangegeven in de toekomst. Nergens zebra's, wel verhoogde kruisingen.	0
Geparkeerde auto's	Overall, meestal aan beide kanten van de straat in parkeervlakken.	-

Breedte van de straat	5 meter	*
Toegestane snelheid	30 kilometer per uur	+
Aanwezigheid snelheidsbeperkende maatregelen	Verhoogde kruispunten, overal klinkers. Via een drempel komen auto's vanuit de kleine straatjes op de doorgaande weg.	+
Aanwezigheid van bussen	Alleen op de Ferdinand Bolstraat, die wordt overgestoken vanaf de Paulus Potterstraat.	+
Aanwezigheid van fietsstroken	Nergens.	0
Aanwezigheid van trottoirs	Overall, behalve in de Paulus Potterstraat en de Jozef Israëlstraat.	+
Aanwezigheid van verkeersborden	Ja, om doorgaand verkeer de richting te wijzen en verbodsbord voor vrachtwagens in de Gerard Doustraat en eenrichtingsverkeersborden in de kleine straatjes.	*
Aanwezigheid van spelaanleidingen, zoals bespeelbare kunst, hinkelpaadjes of evenwichtsbalken	Twee houten bielzen in de Vincent van Goghstraat, waarvan een aan de straatkant en een aan de woningkant. Hinkelpaadje en knikkerpotje in blauwe routetegels. Muurtjes op de erfrens van woningen.	0
Direct zicht op de straat vanuit woningen	Overall op de route. Geen direct zicht op het Julianapark en de Gerard Douspeeltuin.	+
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor volwassenen en jongeren	Bankjes in het Julianapark, bij het survivalpad en in de Gerard Douspeeltuin. In de speeltuin was ook een picknicktafel.	+
Aanwezigheid van officieel toezicht	Meestal in de Gerard Douspeeltuin, soms wijkagenten in het Julianapark.	+
Aanwezigheid van hekken en heggen ter afgrenzing	Elke woning grensde zijn erf af door een hek, muurtje of heg. Alleen Gerard Douspeeltuin was volledig omsloten door een hoog metalen hekwerk en werd 's avonds afgesloten.	+
Gebruik van toepasselijke materialen	Survivalpad had natuurlijke kleuren, paste in thema jungle. In de speeltuin is hier geen rekening mee gehouden.	+
Bij planproces	Inventarisatie met 250 kinderen, 8 kinderen in het Jantje Beton actieteam.	+
Bij aanleg	Kinderen hebben zelf betonblokken voor het survivalpad geschilderd.	+
Bij onderhoud	Schoonmaakacties geïnitieerd door scholen.	+
Organisatie van activiteiten	Gerard Douspeeltuin organiseert van september tot juli activiteiten, zoals een zeskamp, luchtkussen, filmavond, indoor gamemiddagen en om de twee weken een kinderdisco. Op warme dagen worden er ijsjes verkocht tegen lage prijzen.	+

In de onderstaande tabel zijn de in hoofdstuk 3 gestelde criteria uitgewerkt door middel van een observatie in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam op dinsdag 17 juli 2012.

Criteria	Observatie	Score
Lengte netwerk	930 meter.	*
Aantal kinderen	Dinsdagmiddag 14.20u: 2 oudere meisjes (jaar of 14) zitten op de picknicktafel in Zaanhof. 15.20u: Meisje en jongetje spelen op de metalen hekjes, twee meisjes (ong. 5 jaar) spelen met de speelaanleiding voor de school. Jongen van een jaar of 10 volgt een stuk van de route richting Zaanhof, hij speelt evenwichtsspelletjes op de stoeprand en een opstaand randje om een boomspiegel. 15.30u: Jongen en meisje (ong. 10) spelen onder poort naar Zaanhof met klittenbandbal. De eerdere jongen kijkt toe. 15.40u: 2 jongens (10,11) voetballen op het gras in het Spaarndammerplantsoen. 15.45u: 2 meisjes (7,8) schommelen op de hoek van de Wormerveerstraat, een vader zit erbij. 16.05u: De voetbaljongens spelen er nog steeds. Er zit een meisje, misschien een zus, op een van de schommels. 16.30u: 4 kinderen van 10-12 fietsen doelloos rond in de buurt. 16.45u: De twee jongens voetballen nog steeds.	*
Leeftijd	5-14 jaar	*
Uitstraling van de wijk	Allemaal hoge woningen, aantal portiekwoningen. Nergens voortuintjes, maar sommige mensen hadden een bankje voor hun deur staan. Op de begane grond waren vrijwel alle gordijnen gesloten. Veel geparkeerde auto's en fietsen.	*
Aantal scholen	2, Elisabeth Paulusschool en De Catamaran.	*
Aantal speelplekken	5, aan de Assendelftstraat, de Polanenstraat, de Oostzaanstraat, het Spaarndammerplantsoen en de Zaanhof.	*
Aantal sportclubs etc.	Geen, voorheen aangesloten sporthal is afgebrand.	*
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor ouders om hun kleine kinderen in de gaten te kunnen houden	Bij alle speelplekken waren bankjes aanwezig, ook op plekken waar kinderen eventueel kunnen spelen, zoals een pleintje.	+
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor jongeren om vrienden te kunnen ontmoeten (plekken voor 'peer meeting')	Jongeren kunnen ook gebruik maken van die bankjes en picknicktafels bij de speelplekken op de route.	+

Straatverlichting gericht op voetgangers	Pleintjes en speelplekken hadden eigen verlichting, lantaarnpalen waren meestal op de weg gericht. In de Hembrugstraat hingen lampen midden boven de rijbaan. Tunnels waren goed verlicht.	+
Aanwezigheid van fietsenrekken	Bijna overal op de route, inclusief gestalde fietsen. Speelplaats Polanenstraat en Spaarndammerplantsoen hebben eigen fietsenrekken.	+
Aanwezigheid van plekken met beschutting tegen regen, wind en zon	De picknicktafel in Zaanhof was overdekt, veel bomen in het Spaarndammerplantsoen. Een aantal tunnels op de route kunnen ook beschutting bieden.	+
Aanwezigheid van graffiti	Zeer weinig, maar een paar vuilnisbakken en bankjes waren beklad. Nergens was dit racistisch of aanstootgevend.	+
Onderhoud van de stoepverharding (missende of losse stoeptegels?)	Meestal goed en regelmatig, wel vaak met veel onkruid er tussen. Alleen Zaanhof had een zeer onregelmatig trottoir.	+
Aanwezigheid van zwerfafval	Op de meeste plekken was weinig grof zwerfafval, maar praktisch overal lag veel fijn zwerfafval, zoals sigarettenpeuken en kleine papiertjes. Voor de speelplekken geldt hetzelfde.	0
Aanwezigheid en vullingsgraad van vuilnisbakken	Bij alle speelplaatsen en pleintjes waren een of meerdere vuilnisbakken aanwezig. Slechts een paar er van waren beklad met graffiti. Geen van de bakken was voor meer dan de helft gevuld.	+
Aanwezigheid van hondenpoep	Op sommige plekken meer dan andere. Opvallende plek was het Spaarndammerplantsoen, waar honden niet toegelaten werden, maar waar op de grens tussen het pad en de bosjes wel veel drollen werden gevonden. Ook in de Oostzaanstraat lag veel hondenpoep. Bij de overige plekken was dat weinig tot geen. Ook in de boomspiegels lagen zeer weinig uitwerpselen.	0
Onderhoudsstaat van banken en tafels	De nieuwe banken op de hoek van de Oostzaanstraat en in de Polanenstraat waren in zeer goede staat. De bankjes en picknicktafel in het Spaarndammerplantsoen en de Zaanhof hadden erg veel natuurlijke aanslag. De bankjes bij de speelplaats in de Assendelftstraat waren afgebladderd en licht beklad.	0
Onderhoudsstaat van speelvoorzieningen	Goed, geen afgebladderde verf, deuken of losse planken.	+
Oppervlakte verharde en onverharde speelruimte	Het Kindlint zelf was overal verhard, ook de verschillende pleintjes waren verhard. De speeltuin in de Polanenstraat en het Spaarndammerplantsoen waren deels onverhard.	+
Aanwezigheid van	De vijf speelplekken hadden allen speeltoestellen.	+

speeltoestellen	Deze waren geschikt voor verschillende leeftijden. Vier van de vijf pleintjes hadden geen speeltoestellen en waren daardoor geschikt voor andere spelletjes en stoepkrijten.	
Aanwezigheid van grasveld voor balspellen	Het Spaarndammerplantsoen bestond voor een groot deel uit gras en had metalen goaltjes.	+
Aanwezigheid van bomen	Aan de route om de 15 meter ongeveer. Bijna alle speelplekken hadden bomen, waarvan slechts enkele geschikt waren om in te klimmen.	+
Aanwezigheid van struiken	Bij de speelplekken in de Assendelftstraat, Polanenstraat, Spaarndammerplantsoen en Zaanhof. Langs de route geen struiken, soms wat groen lage plantenbakken voor huizen.	+
Hoogteverschillen	De speelplekken in de Polanenstraat en het Spaarndammerplantsoen hadden verschillende hoogtes in het grasveld.	+
Mate van kindvriendelijkheid (stekels, brandnetels)	Alleen in het perkje bij de Assendelftstraat had stekelplanten in het midden.	+
Aantal officiële speelplekken	5	*
Aantal schoolpleinen	Geen, alleen toegankelijk via de school.	*
Breedte van de stoep	In Zaanhof 3 meter breed, rest van de stoepen 3,60 tot 4 meter.	+
Aanwezigheid van parkjes	Geen, maar het Spaarndammerplantsoen is wel parkachtig opgezet. Het Westerpark is in de buurt, maar is niet aangesloten op de route.	-
Aanwezigheid van braakliggende terreinen	1, aan een uiteinde van de route waar voorheen de Bredius sportschool zat, die na een brand volledig is afgebroken. Overwoekerd en veel hondenpoep aanwezig.	0
Aanwezigheid van pleintjes	5, waarvan 4 pleintjes zonder speelvoorzieningen. Wel bankjes, vuilnisbakken, verlichting en bomen. 1 pleintje had alleen een drinkwaterfontein, dat wellicht als speelattribuut kan dienen.	+
Overige informele speelruimte	De brede stoep voor de Catamaranschool had een spelaanleiding en metalen hekjes die konden dienen als rekstokken.	+
Aantal oversteekplekken	7, plus eventueel een niet-officiële oversteek naar het braakliggende stuk grond.	*
Opvallendheid oversteekplekken voor kinderen	4 van de oversteekplekken had een verhoogd zebrapad, maar nergens werd dit aangekondigd met een verkeersbord. De oversteek voor basisschool De Catamaran lag op een verhoging, op rood asfalt en werd ingeleid door een reflecterend gevarenbord. Op straat waren schilderingen met het logo van de school aangebracht. De laatste twee oversteekplekken werden alleen voor kinderen aangegeven, dit was dan ook in een rustig eenrichtingsverkeer hofje. Over de tegelmarkering bij oversteekplekken	+

	wordt in hoofdstuk 6 uitgebreid gesproken.	
Geparkeerde auto's	Behalve in de Zaanhof aan beide kanten in parkeervakken.	-
Breedte van de straat	3.50 meter	*
Toegestane snelheid	30 kilometer per uur	+
Aanwezigheid snelheidsbeperkende maatregelen	Alles eenrichtingsverkeer, kruispunt bij de Elisabeth Paulusschool was verhoogd. Bij de Catamaran was de oversteek verhoogd en extra opvallend door rode verf op het wegdek.	+
Aanwezigheid van bussen	Alleen in de Oostzaanstraat.	+
Aanwezigheid van fietsstroken	Geen.	0
Aanwezigheid van trottoirs	Overall aan beide kanten, alleen in Zaanhof slechts aan de woningenkant.	+
Aanwezigheid van verkeersborden	Ja, om eenrichtingsverkeer aan te geven. Geen verkeersborden bij zebrapaden.	*
Aanwezigheid van spelaanleidingen, zoals bespeelbare kunst, hinkelpaadjes of evenwichtsbalken	Stapstenen over het vijvertje en bokspringpalen in de Polanenstraat, betonnen vlaggenmasthouders op de hoek van de Oostzaanstraat, stenen muurtjes en een bespeelbaar kunstwerk in Spaarndammerplantsoen en Zaanhof. Voor de Catamaran waren hekjes die als rekstok gebruikt konden worden en een spelaanleiding in de vorm van een 'draaipaal'. Ook hadden sommige boomspiegels een verhoogde rand die voor evenwichtsspelletjes gebruikt konden worden. Verder is het denkbaar dat de brandkranen op de route of midden op pleintjes als buutplek of andersoortige spelaanleiding worden gebruikt.	+
Direct zicht op de straat vanuit woningen	Op de route wel, hoewel vele woningen gesloten gordijnen hadden. De Polanenstraat had direct zicht vanuit de omringende seniorencomplexen. Minder zicht vanuit de woningen geldt voor de Zaanhof en het Spaarndammerplantsoen, die omringd door bomen en struiken zijn.	+
Aantrekkelijke zitmogelijkheden voor volwassenen en jongeren	Ruim voldoende, vaak wel met natuurlijke aanslag.	+
Aanwezigheid van officieel toezicht	Nee, alleen in de vlakbij gelegen speeltuin in het Zaandammerplein, waar Ahmed tot 18.00u de speeltuin en het Krajicek-court in de gaten houdt. Deze grote en populaire speeltuin is echter niet aangesloten op de route.	0
Aanwezigheid van hekken en heggen ter afgrenzing	Het grasveld en speeltuintje in het Spaarndammerplantsoen waren beiden afgeschermd door een laag metalen hekje.	+
Gebruik van toepasselijke materialen	Verschillend. De speeltuin in de Polanenstraat en op de hoek van de Oostzaanstraat hadden speeltoestellen en bankjes en tafels van hout, de overige plekken waren van standaard speelmaterialen die niet goed pasten bij de duidelijk aanwezige stijl van de Amsterdamse	0

	School.	
Bij planproces	Nee.	-
Bij aanleg	Nee.	-
Bij onderhoud	Nee.	-
Organisatie van activiteiten	Nee, alleen in de niet aangesloten speeltuin Zaandammerplein.	-

Uitgewerkt interview Tineke Thijsseling (T), beleidsmedewerker afdeling Jeugd en Gezin van de gemeente Leeuwarden, door Marijn Rozema (M) op 20 juni 2012.

M: Leeuwarden is een van de voorlopers op gebied van speelruimtebeleid. Hoe is dat zo gekomen dat Leeuwarden dat zo heeft opgepakt?

T: Leeuwarden heeft altijd al een nood aan speelruimte gehad. Ik heb het in 2008 overgenomen van een collega en ben er heel anders mee omgegaan. Want ik vind niet dat spelen bestaat uit speeltoestellen. Dus als je dat concept loslaat, spelen = speeltoestel, en je kijkt naar hoe kinderen spelen dan denken wij samen met de ontwerpers veel meer aan spelaanleidingen. Want spelen, wij verwachten van kinderen als ze de deur uitgaan, wacht laat ik het anders zeggen, kinderen spelen altijd. Kinderen kunnen niet niet-spelen, dat gaat nou eenmaal niet.

Als ze de deur uitgaan 's morgens, gaan ze meteen spelen. Dat betekent, door het steeds drukker wordende verkeer, verwachten we van onze kinderen dat ze heel goed opletten, en zodra ze in de speeltuin zijn, mogen ze weer kind zijn. Of we doen het anders en zetten ze op de achterbank van de auto en brengen ze ergens heen. Dan krijg je die cirkel van het is bij scholen onveilig omdat ouders hun kinderen met de auto brengen en dat wordt steeds onveiliger omdat de ouders hun kinderen... Dan krijg je een cirkel, een patroon, waarop het op straat steeds onveiliger wordt. Dus in die nota die we toen hebben opgesteld in 2009 heb ik een onderzoek gedaan en ik meende dat dat in Dordrecht was, die hebben een Kindlint. En daar was ik aardig van onder de indruk en ik dacht ik schrijf alvast in de nota dat we in Leeuwarden een kindlint, nou dat mag niet want daar zit een patent op, en die term mogen we dus niet gebruiken, dus ik heb de term speellint ervan gemaakt. Ik heb gekeken aan welke eisen er dan moet worden voldaan en ik dacht dat kunnen we hier zelf ook, met verkeerskundigen. Dus heel voorzichtig zijn we toen al begonnen te kijken in de buurt van scholen wat je aan de verkeerssituatie kunt gaan doen. Een mooie gelegenheid deed zich toen voor omdat een paar kinderen van die school een brief hadden geschreven aan de burgemeester dat het steeds drukker en gevaarlijker werd bij deze school. Dus toen zijn we gewoon met een proef begonnen van we passen de verkeerssituatie op een dusdanige manier aan dat de kinderen en de ouders gewoon een heel klein stukje moeten lopen in plaats van vlak voor de deur.

M: En is dan die brief van de kinderen de aanleiding geweest?

T: Nou, we zochten eigenlijk naar een gelegenheid en dit deed zich gewoon mooi voor. In 2009 heb ik ook een avond georganiseerd voor wijkpanels en daar had ik Jantje Beton voor uitgenodigd om iets te vertellen van wat is nu spelen. De NUSO had ik uitgenodigd om iets te vertellen over spelen en ik had een bureau gevonden die zich gespecialiseerd heeft in natuurlijk spelen. Aan het eind van de avond werd duidelijk dat Jantje Beton heel graag iets in Leeuwarden wilde gaan doen en toen ben ik samen met de directeur van Jantje Beton en de projectleider door Leeuwarden gaan fietsen zo van wat is nou een geschikte wijk om iets doen? En daar is een samenwerkingsverband uit ontstaan vanaf 2010 tot 2013. Dus we hebben nog 1.5 jaar.

M: En dat is dus wijk Huizum?

T: Ja Huizum-West en Huizum-Oost. En de voorganger van Joost Vonk is met kinderen heel

veel gaan lopen in die wijk zo van waar lopen kinderen van school naar huis, hoe bewegen ze zich, daar is een bepaalde route uit ontstaan.

Pakt kaart erbij

T: Daar is deze route uit ontstaan, dat is in feite het eerste speellint. In de Jantje Beton groep hebben zitting een verkeersdeskundige, een ontwerper, wijkzaken, de wijkmanager, Jantje Beton en ik ben de projectleider. En ik vind het belangrijk dat er een verkeersdeskundig in zit, omdat die maatregelen kan nemen zodat je... snelheid en oversteekplaatsen, inrichting verkeer en noem maar op. Hier zie je van die punten en die punten hebben we aangegrepen om daar iets te doen. Dus je heb het niet alleen een veilige route maar ook spelaanleidingen. Dit is de eerste. Zoals je ziet een ontzettend grote stoep en die stoep gaan we zo maken (*water, blauwe tegels, krokodil etc.*) en dat is allemaal op basis van wat kinderen verteld hebben. Nou, ze zouden het spannend vinden om iets met water en dan komt daar een krokodil uit en noem maar op en dus op die manier hebben we dat vorm gegeven.

M: En wordt dat echt water?

T: Nee, zijn blauwe tegels. Hier zie je het oversteekpunt, dat worden heel grote markeringen, dat worden waterlelies en dan kom je aan de overkant en dan heb je weer dat water.

M: Dat gaat gewoon door.

T: Ja. En deze elementen die heeft Nijha, die heeft dat speciaal ontwikkeld en die hebben we ook in een ander stukje op dezelfde route hebben we die gebruikt, die hebben we geverfd in de fabriek van Nijha in Ede, dus daar zijn we met een bus naar toegegaan. En die kinderen zijn zo ontzettend trots op die plek, want die hebben ze dus helemaal zelf gemaakt.

M: En zelf bedacht.

T: Ja, en dat is in een bestaand bosje.

M: Ik geloof dat ik daar wel wat van heb gezien op internet.

T: Ja, ik heb het op internet laten zetten. Maar dat is zo'n succes dat de beplanting er finaal aan gaat. Dus daar moeten we nu mee bezig. Dus het water heeft verschillende vormen gehad. Hier zie je een oversteekplaats, dus hier heb je al een snelheidsremmende maatregel.

M: Door die kleur bedoelt u, de automobilist wordt er op gewezen.

T: Ja.

M: En is er verder iets gedaan aan verkeerssituatie, snelheid verlaagd?

T: Die is hier al laag, ik meen 30 km per uur. Het tweede plekje is in de Ferdinand Bolstraat. Op website van Nijha zie je ook dat een kind de route loopt, vanaf de Johan Willem Friso School. Oversteken is altijd een probleem. Hier rijden ook bussen, dus dat is lastig. En dit vonden de verkeersmensen te veel lijken op een echte zebra en Leeuwarden is niet weg van borden, dus dat gaat niet gebeuren. Dus dat wordt nu een tijger. En wat we willen proberen is

dat hier een groot betonnen blok doen, en hier ook, waar we dan aan graffiti-mensen vragen om een tijgerkop op te spuiten en tijgerpoten.

M: En is het de bedoeling dat kinderen er vrij mogen oversteken als een zebra?

T: Ja, en we laten 'm ook hier aansluiten. Maar kinderen moeten natuurlijk altijd opletten, je moet wel tegen ze zeggen dat ze moeten opletten en niet zomaar de weg kunnen overvliegen. Volgende week gaan we de route uitzetten en dan gaan we om de zoveel meter een tegel leggen. Die hele route die je op het kaartje zag die wordt gemarkeerd met blauwe tegels. En dat is dan het eerste speellint. Dus die wordt helemaal om de 10 meter geloof ik, maar dat gaan we volgende week bekijken echt op straat, om de zoveel meter komt een blauwe tegel en dan heb je dat netwerk, of dat speellint heb je dan. En dan zijn oversteekplaatsen zo veilig mogelijk gemaakt. En spelaanleidingen. Dus we kijken echt gewoon naar de straat en wat we daar kunnen doen. De tijger heb je gezien.

M: En u zei dat Leeuwarden niet zo van borden houdt, heeft dat met het 'shared space'-concept te maken?

T: Dat zou je aan de verkeersdeskundige moeten vragen, maar ik geloof het wel. Hier heb je weer een hoek en dat is een vrij breed trottoir zoals je ziet en dan volg je dus steeds die blauwe tegels om de zoveel meter en hier gaan we allemaal poefjes neerzetten.

M: En dat roept dat spelen op. En worden de stoepen nog breder gemaakt?

T: Nee, dit wordt gedaan met bestaande inrichting. Hier is het park en dat bosje hebben we gelukkig kunnen behouden, omdat kinderen daar graag spelen. Dis is beetje aangepast hoor. Dus hier heb je weer een oversteekplek, dit keer met leeuwenpoten. Dus die gaan hier onderdoor en dan verdwijnen die zelfde elementjes richting... Dit is veel groter, maar wordt kleiner, maar gaat in die porties. En zo maak je dan dus van de school in feite helemaal zo een rondje en de meeste kinderen wonen aan dat speellint.

M: En via die stukken komen ze op het lint en dan kunnen ze veilig naar school.

T: Ja.

M: En de tussenstukken, want niet iedereen woont daar, wordt daar ook naar gekeken?

T: We hebben wel gekeken hoe het er in het geheel uitziet, maar we hebben echt gekeken waar lopen de meeste kinderen, hoe gaat hun route. Maar zoals de Hobbemastraat, dat is zo'n geweldig plekje geworden, daar willen ze nu gewoon langs. De rest gaan we na de vakantie aanleggen. En op die tegels zit nu een levertijd van 13 weken en dat zebrapad gaan we aanleggen. Dus dat is het eerste speellint. En na de vakantie gaan we wandelen met de kinderen van een andere school om te zien hoe we daar een speellint kunnen maken.

M: In een andere wijk?

T: Nee, in de zelfde wijk. We hebben twee wijken uitgekozen, Huizum-West en Huizum-Oost. Die worden gescheiden door de Schransstraat. Die weg moest opnieuw geasfalteerd worden en toen zei de verkeerskundige: 'We gaan meteen de verkeerssituatie aanpassen zodat het voor kinderen veiliger is en ook leuker.' Dus niet van dat saaie, een beetje pit. En dan

willen we proberen dat daaraan toe te gaan weer met die blauwe tegel, die blauwe tegel gaat gewoon al een beetje samenkomen met een groene tegel En hier vervolgt het zich, in Huizum-Oost met groene tegels.

M: Dat het wel duidelijk is dat....

T: Ja, daar wordt het een groen speellint. En dat gaat allemaal richting het Abbingapark. En daar gaan we dus ook heel goed kijken naar de verkeerssituatie en dat wordt een beetje een raar, nee, een heel leuk, speellint. Want dat gaat als het ware als de draden van een spinnenweb, dat komt dan zo uit die verschillende woonwijkjes naar dat Abbingapark.

M: Dus dat wordt wel groot

T: Ja, dat wordt heel groot.

M: Interessant, leuk. En daar is nu nog niets aan gedaan.

T: Nee, dat is in de planvorming.

M: Als dit is afgerond, in 2013?

T: Nee, dat loopt gelijk. In die nota, om terug te komen op die nota en waarom Leeuwarden er zo ver mee is. Leeuwarden is ver in de speellinten en Leeuwarden is ver in het natuurlijk spelen. We hebben in de die nota gezegd, we gaan uit van vier grondslagen, en dat is... ruimte, betrokkenheid, veiligheid en relatie kind-natuur. Want kinderen raken vervreemd van de natuur en dat is gewoon heel slecht, want de natuur biedt kinderen heel veel. Ja, ons ook natuurlijk. Kinderen kunnen fantaseren in de natuur. Als je ze op vroegere leeftijd probeert in aanraking te laten komen met de natuur dan gaan ze dat ook veel meer waarderen. En het spelgedrag van kinderen is in een natuurlijke omgeving anders dan in een grijze omgeving.

M: Ook in speeltuintjes?

T: Ja, ook in speeltuinen met veel toestellen. Daar overheerst vaak het recht van de sterkste, dus daar is heel veel competitiegedrag. In natuurlijk speelplaatsen heb je niks aan dat competitiegedrag, want je bent aan het bouwen, je bent aan het kliederen, sommigen zijn aan het dromen en fantaseren. Dus degene die het meest creatief is, die is vaak het populairst. Die de goede ideeën heeft, die zegt 'O, daar is een stroompje met water en als je dan dit of dat...' Dus dan krijg je totaal ander spelgedrag. En het heeft op het concentratievermogen van kinderen ook goede invloed. Dus het beïnvloedt het gedrag op allerlei positieve manieren. Dus daarom zijn wij daar nogal fel op. Zo van... plus dat het natuurlijk ontzettend slecht gaat met de natuur en biodiversiteit, dus als we dat op deze manier ook weer terug kunnen geven...

M: Dat is een mooie gedachte.

T: Dus daar zijn ook nogal fel op.

M: Maar, nu natuurlijk met de crisis en zo moeten gemeenten bezuinigen. Is daar dan nog wel geld voor? Vaak valt kinderspeelruimte als eerste van de begroting.

T: De gemeenteraad heeft in 2009 incidenteel een miljoen beschikbaar gesteld voor speelruimte. En dat mogen we gedurende het Jantje Beton project, dat loopt tot en met 2013, mogen we dat besteden. Meestal is het zo dat een gemeente dat dan bepaald 'Het moet in twee jaar op en anders gaat het terug naar de algemene middelen', maar in dit geval kunnen we dus vier jaar er over doen. En ja, soms hoeven dingen niet zo duur te zijn. Als ik bijvoorbeeld voorlichting geef op scholen dan vraag ik aan scholen: 'Probeer eens verder te denken dan die euro. Ga nou eerst eens proberen te bedenken wat je graag zou willen, zonder grenzen. Ga maar dromen, fantaseren, ga bedenken wat je graag zou willen. En als je dat in beeld hebt, ga dan bekijken hoe je het gaat doen. En dan nog steeds niet aan die euro denken, maar van zouden we het ook op die manier kunnen doen. En dan ga je bekijken hoeveel gaat het nou uiteindelijk kosten.' En dan blijkt het vaak minder te kosten dan je vaak denkt. En het beperkt je niet hè, als je niet denkt aan die euro, dan beperkt het je niet in dat wat je graag zou willen voor kinderen.

M: Want kinderen denken daar ook niet aan, waarschijnlijk. En één miljoen, is dat te doen?

T: Nou, ik zou natuurlijk nog veel meer willen doen, haha! Maar door zo'n samenwerking met Jantje Beton, die nemen veel geld mee. En ik heb in de Wielerpolder een project gedaan met waterschap Friesland en die hebben ook wat geld meegenomen. Dus ik probeer wel iedere keer te zoeken of er ergens een organisatie is die iets zou willen, of kun je slim verbindingen leggen en samenwerken. Bijvoorbeeld op een schoolplein hier in Leeuwarden werken we samen met het AOC en die studenten hebben het ontworpen en die willen het ook proberen aan te leggen samen met kinderen, want zij willen ook heel graag een aantal vaste projecten hebben waar ze een aantal jaren aan kunnen werken. Daar hebben zij ook voordeel aan. Dus je moet verbindingen zoeken.

M: En nu brengt Jantje Beton ook geld mee, maar willen die dan ook veel invloed uitoefenen?

T: Is gewoon helemaal gelijkwaardig. Tussen Jantje Beton en de gemeente, in dit geval Joost Vonk en mij, is het gewoon gelijkwaardig.

M: Want ze hebben natuurlijk wel veel kennis die ze ook meenemen. En in die kosten zit daar ook het beheer bij, het onderhoud?

T: Nee, een deel zit daarbij. En dat is ook een reden waarom we ingezet hebben op minder speeltoestellen, want het beheer... je moet gewoon iemand hebben die het controleert, die het in een logboek zet en het bijhoudt en dan moet je rekenen op beheer, onderhoud en reservering, bij vervanging berekenen wij 35 procent van de aanschafwaarde. En dan is het onderhoud en het beheer voor zeven jaar geregeld. Dus je moet rekenen op vijf procent per jaar van de aanschafwaarde.

M: Maar dat zit hier niet bij in?

T: Nee, er is nog maar een klein beetje geld.

M: En hoe is dat opgelost?

T: Geen idee.

M: Dus daar bent u nog mee bezig?

T: Ja, daar ben ik echt mee bezig.

M: Ai, ja dat lees ik vaak in de literatuur, dat het dan vies is of kapot.

T: Ja, dat is ook de reden om een incidenteel miljoen te doen, omdat het bestand, het speeltoestellenbestand, was veel, veel kleine dingetjes, veel achterstallig onderhoud, de normen ten aanzien van valdempende ondergrond was niet op orde. Dus een heleboel van dat incidentele miljoen is gegaan naar in feite achterstallig onderhoud.

M: Dat moest eerst nog, voor u überhaupt iets kon doen. Dat is wel zonde.

T: Het is gewoon hartstikke jammer, maar ja, ik snap het ook wel hoor, in tijden van crisis. Dus daarom moet je blijven zoeken naar slimme verbindingen.

M: Maar hoe wordt dat dan nu opgelost? Er is nu helemaal geen beheer?

T: Jawel, er is beheer. Er is structureel geld voor beheer. Maar dan heb je het nog niet over grote reserveringen voor vervanging. Dus het beheer en het onderhoud, dat kan doorgaan, maar dan is er geen ruimte voor vervanging. Dus dan moeten we echt... en daar beginnen we nu al over na te denken natuurlijk, van hoe moet het vanaf 2014?

M: Want dan eindigt het. Zou ik nog even terugmogen naar het proces, want dat wil ik eigenlijk een beetje in kaart willen brengen. U zei dat uw voorganger er mee bezig is geweest en dat u het dan hebt overgenomen en daarna was het wachten op een gelegenheid om het in gebruik te nemen?

T: Mijn collega... De raad had al toegezegd dat het geld er zou komen. De duur van de vorige nota speelruimte liep af en dus moest er een nieuwe nota komen. Die collega is ziek geworden en toen heb ik het overgenomen. Ik ben niet gaan zitten helemaal in die onderhoudshoek, maar vooral in nieuw beleid.

Ze leest de aanleiding voor nieuw beleid voor uit de nota.

T: Dus dat hebben we echt met die nota gewild. En dat is soms best wel pittig, om bij mensen tussen de oren te krijgen dat spelen niet een speeltoestel is.

M: Maar had u daarin een voortrekkersrol?

T: Ja, en nog steeds.

M: En kwam het ook vanuit de gemeenteraad zelf, wethouders die het oppakten?

T: Ja, er is een raadslid waar ik heel veel mee gepraat heb en die heeft ook op een gegeven moment een motie ingediend, om meer natuurlijk spelen te ontwikkelen. Een motie van het CDA en de PvdA en die motie heb ik kunnen gebruiken als bijlage bij de nota. Dus op die manier is gewoon de nota, het initiatiefvoorstel is zo uitgewerkt. Want dat paste helemaal bij de opzet van het idee. Dus dat liep ontzettend goed. Dat zelfde raadslid is nu samen met een ander raadslid bezig om te gaan bekijken wat je met schoolpleinen zou kunnen doen om die groener te maken. Dus het leeft wel heel erg bij het college en de raad dat het natuurlijker

moet. Dat de natuur weer terug moet naar kinderen, kinderen terug naar de natuur. Dus het is wel een hoge prioriteit.

M: En in dit alles had Jantje Beton nog geen rol?

T: Nee, dat kwam pas later. Want tijdens het presenteren van de nota, dat was in zo'n voorlichtingsavond, heb ik hun gevraagd om een inleiding te verzorgen en toen op het laatst kon ik er in zitten dat misschien Jantje Beton Leeuwarden zou uitzoeken om een project mee te gaan doen. En dat is toen ook gebeurd.

M: En is dat toen... die brief van die kinderen, was JB toen al een partner of wat dat pas later?

T: Nee, dat was pas later. Toen die brief kwam, toen ben ik gaan samenwerken met de verkeersdeskundige. Want ik had die brief hier in mijn postmap en toen ben ik de verkeersdeskundige op gaan zoeken van 'Goh, ik heb deze brief en ik zie het dat het een kopie is. Heb jij het origineel? Want het lijkt me zo leuk om hiermee aan de gang te gaan!' en toen zei hij 'Zullen we dat samen doen?' Dus op die manier is dat tot stand gekomen. Gemeenten zitten heel veel in... je hebt een sector dit, een sector dat, sector zus en sector zo. Ik vind het juist altijd een uitdaging om te zien met welke sectoren je nou samen zou kunnen werken.

M: Dus samen doen, integraal...

T: Ja, want zoals die verkeerskundige nu bezig is met het aanleggen van een weg of een verkeerssituatie opnieuw te gaan beoordelen dan heeft hij al in zijn hoofd 'Hee, ik moet ook kinderen naar buiten trekken'. Dus op die manier kun je de stem van kinderen veel meer laten horen.

M: En hoe heet de afdeling waar u zit?

T: Jeugd en onderwijs.

M: Niet openbare ruimte.

T: Nee, en dat willen we ook heel graag bij Jeugd en onderwijs houden. Want wij hebben als sector Jeugd en onderwijs, wij zijn de specialisten op het gebied van kinderen.

M: Maar het hangt wel samen met openbare ruimte.

T: Ja, ik ben ook heel... ik moet ook vaak naar andere afdelingen en soms weinig binnen mijn eigen sector. Ik vind het altijd wel een uitdaging.

M: Maar toen gingen jullie dus echt er mee bezig en toen was Jantje Beton er ook bij...

T: Ja, en toen hebben Joost Vonk en ik, we hebben gefilosofeerd van wie zouden we in zo'n projectgroep willen hebben. En toen hebben we in de stad, daar is een hele mooie ruimte en die heet de tafel van tien, en omdat ik vaak Tien wordt genoemd dachten ze dat ik dat bedacht had, maar dat is natuurlijk helemaal niet zo, die tafel heet tien. Een heel mooie locatie. We hadden, ik had een kleine petitfourtje laten maken met het logo van Jantje Beton en we hadden zakjes met snoep en bellenblaas. We hebben allerlei deskundigen binnen de gemeente uitgenodigd en we hebben ze gevraagd: 'Hoe hebben jullie gespeeld?' En als je mensen laat

praten en mensen herinneringen laat ophalen over spelen zoals ze dat vroeger deden, dan krijg je hele leuke inzichten in hoe ze naar de openbare ruimte kijken. ‘Ja, verrek, we kunnen daar ook rekening mee houden en daarmee.’ En omdat ze bewust een sfeer hebben willen creëren waarin mensen ook los kwamen en liep de samenwerking van het begin af aan prima.

M: En dit was met de hele buurt?

T: Nee, met de beoogde projectgroep.

M: En hoe werd de buurt er bij betrokken?

T: Op verschillende manieren. Elke keer als we een klein plekje ergens hadden... Even anders beginnen. De buurt is er bij betrokken, want we hebben met wijkpanels gepraat in Huizum-West en Huizum-Oost. We hebben een startmiddag georganiseerd.

M: Was die goed bezocht?

T: Nee, want het was verschrikkelijk weer. Het was op 2 februari en het regende, hagelde, het was verschrikkelijk. We hadden van Super de Boer heel veel chocolademelk gekregen en hadden dus pannen vol chocolademelk. De wethouder was er, Rob van Gaal was er, de pers was er en ik denk dat er eens stuk of 25 kinderen waren. We zouden het oorspronkelijk buiten doen, want het project heette ‘vrij spelen buiten in de wijk’ en dus wilden we buiten zijn, met muziek erbij. Maar het was zulk verschrikkelijk weer, het was echt het slechtste weer wat we hadden kunnen bedenken. Maar goed, kinderen zijn enthousiast. Er is een groep waar wij, Joost en de mensen van Nijha altijd mee samenwerken.

M: Vaste kinderen?

T: Ja, ze werken met alle projecten mee. We hebben ook een fantastische samenwerking met de school waar die kinderen op zitten. Die school verleent alle medewerking, echt geweldig. Daar zijn we ook begonnen met het speellint, om daar iets aan de verkeerssituatie te doen. Die straat is nu ook afgesloten en er staan ook speelelementen. Nou, we zijn ook met de kinderen uit de buurt hebben we met een kunstenaar samengewerkt en dat heeft geresulteerd in een prachtig kunstwerk. Dat staat voor de speeltuin Gerard Dou. En die kunstenaar heeft echt samen met die kinderen verbeeld wat spelen is. En spelen is elkaar ontmoeten en kletsen met elkaar en samen met elkaar dingen doen. En hij heeft allemaal handjes gemaakt en hij heeft met metaal en allerlei kleurtjes heeft hij een bal gemaakt van al die handjes en die staat op een sokkel en het is echt een silhouet van een meisje uit die buurt. Dus aan de ene kant zo het silhouet en aan de andere kant de uitsnede en dat hebben we voor die speeltuin geplaatst. Er zijn een paar tegels ook op straat gelegd en die zijn van kindertekeningen. We hebben een expositie gehouden, want we hebben de start van de speeltuin en een stuk van het openen van het speellint hebben we groots gevierd met een draaiorgel en de wethouder en directeur van Jantje Beton, de BV Sport heeft in de Gerard Dou speeltuin een heel parcours met natuurlijk materialen opgezet. Er was chocolade melk warm op een soort driepoot, mooi buiten. Het begon te sneeuwen en binnen zaten kinderen allemaal te tekenen en daar hebben we een expositie van gehouden en mochten ze door middel van stembriefjes de beste uitzoeken en die hebben we laten drukken en die liggen op straat. Dus de buurt, die kinderen worden er altijd bij betrokken.

M: En de rest van de buurt, oudere mensen of zij die geen kinderen hebben?

T: We hebben bijvoorbeeld bij dit stuk alle bewoners, dat waren iets van 150, een brief gestuurd en er kwamen er jammer genoeg maar 8. Een meneer was er erg op tegen, die was ook een beetje boos. Want 'Dat doe je niet zomaar, en het lijkt toch nergens naar! En dat wordt allemaal weer vernield, en de jeugd!'. Maar aan het eind van de avond was hij ontzettend enthousiast. Bij de bijeenkomst van Huizum-West waren zo'n 150 mensen en daar werd een completer plan gepresenteerd en dat werd heel goed ontvangen. Joost Vonk en de mensen van Nijha zijn op het afgelopen VNG congres geweest en daar hadden heel veel gemeenten belangstelling voor dit speellint. Dat is wel heel leuk.

M: In sommige gemeenten kunnen ze niet zo ver gaan als in Leeuwarden.

T: Nou, je moet natuurlijk wel een beetje lef hebben als projectgroep. Mensen kunnen nee zeggen, maar als je het leuk presenteert en je schuurt een beetje aan tegen de grenzen, dan kunnen ze een beetje oprekken. En je moet het brengen natuurlijk. Als je van te voren denkt, het wordt niks... Maar je kunt het ook brengen als 'Had u vroeger niet zo'n oversteekplaats willen hebben?', dan is er geen volwassene die had gezegd dat hij dat niet had gewild vroeger.

M: En hoe zit het met de participatie van bijvoorbeeld allochtone kinderen?

T: Hier wonen niet zoveel allochtonen. Maar zij die er wonen, zoals die kapper (bij de blauwe tegels), daar zijn we apart naar toe gegaan.

M: Want het gebeurde natuurlijk wel voor zijn zaak.

T: Ja, we hebben met hem gepraat en hebben het een beetje aangepast en hij vond het prima.

M: Voordat deze nota er was, was er dus al een andere nota. En daarvoor ook al?

T: Dat weet ik niet, want ik ben vanaf 2007 op deze afdeling. Dus ik weet niet of er toen een nota was. Maar het is, als je naar de geschiedenis kijkt... Speeltoestellen en speelruimte was een heel privaat terrein. Speeltuinorganisaties hè, dat was een vereniging of stichting en die richtten dat dan in. Naarmate de normen en wettelijke vereisten zijn aangescherpt en het aantal kinderen nam af, is het langzamerhand overgegaan naar het publieke terrein. En dat moet je er ook wat van vinden. Dat was eind jaren 80, begin jaren 90 denk ik.

M: Dus u zegt niet dat er een bepaalde proces was om het op de agenda te krijgen, dat gebeurde gewoon?

T: Ja. Kijk en bij... kinderen en groen, dat zet ik wel altijd op de agenda.

Moet u ook echt uw best daar voor doen?

T: Ja, in het begin heb ik daar echt mijn best voor moeten doen, was ik net zo'n zendeling. Maar nu, omdat het landelijk al veel meer gebeurt, wordt het al een beetje gewoner. Maar in het begin was het echt van...

M: En hoe is het dan uiteindelijk gebeurd dat het dan wel lukte?

T: Nou, ik denk ook dat het te maken heeft met het feit dat ik gewoon niet opgaf, haha! Ik ga gewoon door.

M: En u had ook de mensen van verkeer mee.

T: Ja, en buurten hè. Ik ben ook wel door een buurt gevraagd op een jaarmarkt of ik daar wilde gaan staan. Ik heb fantastisch voorlichtingsmateriaal en wil dat dus heel graag. Want ik geloof dat als je de buurt enthousiast kan krijgen voor kinderen en de natuur, dan heb je al heel veel gewonnen. Ik vraag ze dan gewoon eens na te denken hoe ze vroeger zelf speelden en dan krijg ik altijd dingen over de natuur. Zo zijn we de nota ook begonnen. Je kunt beginnen met hoe ziet het er allemaal uit in Leeuwarden, maar je kan ook een verhaal vertellen over hoe een volwassene vroeger speelde.

Leest stukje voor uit nota.

T: Op die manier ben ik die nota begonnen. Dus dat is ook al een beetje anders. En ik heb voorop twee rechten van het kind gezet. Ik hecht er erg aan dat je te allen tijde je beseft dat kinderen rechten hebben en dat je die onder de aandacht moet brengen en dat je sommige dingen ook terug kan koppelen aan die rechten. Want weet je wat ik ook zo vreemd vindt? We vinden het heel normaal dat er allemaal auto's zijn. Vinden we heel gewoon. Dat die straten helemaal volgeplempt worden met dat blik. We vinden het steeds raarder en lastiger dat er een heleboel kinderen spelen, want er gaat een bal op die auto. Dus die auto's hebben het straatbeeld dusdanig veranderd dat het voor kinderen niet fijn is. Buk maar eens op de hoogte van een kind. Dan kun je niet goed over dat blik kijken.

M: Is daar ook iets mee gedaan, met het parkeerbeleid?

T: Nee, maar sommige stukken... net zoals hier bijvoorbeeld, André Bussen kijkt daar ontzettend goed naar. Hier zie je wat we aan de bestaande situatie, die zouden we als er noodzaak voor is kunnen aanpassen. Maar we zien de noodzaak niet. Nu is het zo, maar we zouden er iets af kunnen halen, zodat de parkeerplaats verschoven is en je meer stoep krijgt. Overall waar we iets gaan doen wordt de verkeerssituatie meegenomen.

M: Maar parkeren wordt niet verboden en zo?

T: In sommige straten mag je maar aan een kant parkeren. Maar dat is meer een vraag van bewoners en niet vanuit speelruimte. Hier, dit is een heel klein straatje. Hier gaan we het anders doen, want hier kun je dus helemaal niks. Hier gaat Nijha is al bezig met het ontwerpen van een soort plek op de parkeerplaatsen van een meter bij een meter met een heel klein opstaand randje. De ene wordt een spel, dan kun je met grote dobbelstenen of weet ik veel wat. De andere wordt een soort schilderijlijst waar ze met stoepkrijt een schilderij kunnen maken. Weer een andere daar komen opklapbare paaltjes. Die heeft Nijha speciaal ontworpen. Dat zijn paaltjes die als er een bal tegenaan komt dan klapt ie neer, dus je kunt zo zien of iemand scoort ja of nee. En die hebben ze in de vorm van haaiantanden gedaan. Dus daar willen we ook iets mee proberen. Met die paaltjes dat je daar beetje op kleinschalig... En dan willen we hier drie neerleggen en hier drie neerleggen. En we gaan ze niet in het stukje neerleggen waar niet geparkeerd mag worden, maar ook eentje onder... zodat als er een auto dan parkeren wil, dan is dus de helft van het spel weg. En wij hadden zoiets van stel dat die kinderen daar ontzettend leuk spelen, nou dan moet het een flinke volwassene zijn die zegt 'Je moet weg want ik moet m'n auto hier neerzetten'. Dus we willen proberen die uitdaging aan

te gaan. Ze gaan er dus op parkeren, maar we hopen dat ze dat niet doen als er kinderen aan het spelen zijn. Of dat kinderen in die straat zeggen van papa of mama die auto moet even weg want we willen even gaan voetballen. Dus dat je ook volwassenen bewuster maakt van het is toch eigenlijk idioot. Maar ja, het is natuurlijk altijd onder hoogspanning, parkeren in kleine straatjes. Dat is altijd een ramp.

M: Want het zijn smalle straatjes...

T: Ja, heel smal. We zetten altijd Nijha er bij, want Nijha heeft het project geweldig gesponsord. Al die kinderen van het actieteam die kennen de mensen van Nijha. Het is heel erg leuk, want we zijn dus in die fabriek daar geweest...

M: Is er ook beleid voor hondenpoep?

T: Dat was er al hoor. Ook een aantal van die hondenpoepbakken zitten op het riool. Zelfs in het Simon Vliegerparkje, terwijl we die actie aan het voeren waren, liep daar iemand gewoon met een hond en toen zeiden wij 'Mevrouw, u mag hier niet met die hond lopen!' en zij zei: 'Dat bord, daar staan grote honden op.' Dat is echt de mentaliteit. Maar door het aanscherpen van beleid en we hebben gevraagd of de stadswacht soms extra op bepaalde plekken wil kijken en de manier waarop mensen toch al meer dingen op gaan ruimen hebben we wel het gevoel dat het beter wordt. Het gaat langzaam, maar het gaat al een beetje beter.

M: En u zei dat de beplanting er nu aan gaat, wordt daar ook iets mee gedaan?

T: Jaja, zodra het weer plantseizoen is, dus in september, oktober, dan gaan we hier herstellen. En dan is het al kouder weer, dan is het nieuwtje er misschien een beetje af en is het een beetje rustiger. Maar wat we wel gaan doen, we gaan met die kinderen uit deze buurt die hier vaak spelen, gaan we iets vertellen over planten en hoe je daar mee om kunt gaan. Zij hebben zelf gekozen voor het thema jungle, maar dan moeten ze ook rekening houden met de planten. En dat dat ook leeft en groeit en bloeit en dat je dat niet moet vernielen.

M: Nou, super. Ik heb heel veel zin om daar te gaan kijken.

T: En je hebt het weer mee! Maar die tegels liggen nog niet, want de blauwe tegels zijn net afgeleverd en volgende week gaan we echt zien met een stift er bij van nou hier doen we een tegel en daar en daar doen we een tegel. Moet je een beetje leuk zijn. Beetje uitdagend.

M: Zou ik nog heel even mogen opschrijven, dit is die met het water...

T: Je mag het niet gebruiken, want het is een concept. Dit is de Hobbemastraat, en verderop in die straat kom je met dat blauwe water. Met die stukken blauw water. En hier komt dan die tijgeroversteek. Hier komen die poefjes op die hoek en hier gaat het met pad in het park. En daar willen we eigenlijk proberen dat het tweede speellint, misschien doen we die met rood, dat dat eigenlijk hier... dat we gaan kijken of we in dit stukje wat kunnen doen. Ook nog in Huizum-West. Dat willen we proberen, maar dat is even afhankelijk van de middelen. Van het geld.

M: Ja, ik snap het.

T: Dus van het park... in het park gaan we... hier wordt een aquaduct gemaakt en daar stonden heel veel bomen, en er staan er nog wel een paar. En ik ben naar de projectleider gegaan en heb over de bomen gevraagd en ik mocht ze hebben. Dus met die bomen gaan we wat bouwen in het Abbingapark. Want dat vind ik wel een mooie gedachte, dat een boom die in een wijk heeft gestaan een tweede leven krijgt op een speelplek in plaats van dat die in de versnipperaar terecht komt.

M: Deze mag ik wel gebruiken als plaatje?

T: Ja, want die is er en staat ook op de site van de gemeente en op de site van Jantje Beton. En dit is gewoon hun openbare nieuwsbrief. Kijk, Nijha ontwikkelt dit als een concept en het is dus wat zij kunnen verkopen, dus als jij het dan gaat uitdragen dan... want ze willen echt zien wat kunnen we hiermee, want speeltoestellen worden veel minder verkocht, dus die fabrieken zoeken naar manieren om toch in een gemeente iets te mogen doen. Zodat ze zelf ook voort kunnen bestaan. En dit gebruiken ze echt en daar zitten ze ook op in. Ze steken er ontwerpuren in, geven ontzettende kortingen, dus dan zou het niet zuiver zijn als ik dat allemaal aan jou zou geven. Terwijl ik het liefst wil dat de hele wereld het heeft en zo veel mogelijk... Maar die vier gemeenten zijn inderdaad heel verschillend, in het project. Heel verschillend.

M: Ik wilde ook wel naar Gouda kijken, maar daar waren ze nog niet zo ver. En Leeuwarden had echt zo'n voortrekkersrol.

T: Ja, op een gegeven moment heb ik in de projectgroep gezegd, want als je eenmaal met spelen bezig bent dan raak je er aan verslingerd en wil je het liefst een heleboel en krijg je allemaal ideeën. En toen zei ik 'Laten we ons nou beperken tot het afmaken van het lint, dat het helemaal goed is.' En dan pas naar Huizum-Oost en het lint naar het Abbingapark. Want in feite hebben we nog maar anderhalf jaar en dat is gewoon kort. Ik had dus voor die Hobbemastraat, die blauwe dingen, had ik nog eens 350 nodig en ja daar zit gewoon een levertijd van 13 weken op. Want waar ik wel op sta altijd is dat we goede materialen gebruiken, het liefst bij een bedrijf wat een beetje de cradle tot cradle principes voor zo ver mogelijk kan waarborgen en... Ik wil liever dat we aan de voorkant investeren in hele goede materialen zodat we aan de onderhoudkant veel langer mee kunnen. Want we gaan een tijd tegemoet dat er nauwelijks middelen komen voor speelruimte en als we dan tegels gebruiken omdat we dan meer lint kunnen aanleggen die over twee jaar versleten zijn en we hebben geen geld voor onderhoud, dan hebben we eigenlijk niks bereikt. Dus ik heb liever een heel goed lint en dan kijken hoever we komen... Ook met die blauwe stukken, als die verslijten dan is dat natuurlijk hartstikke lelijk. Dus dit worden die zelfde blauwe tegels en die zijn gewoon ontzettend duur.

M: Maar daardoor ook duurzaam.

T: Ja, in ieder geval duurzamer. We moesten Nijha wel de vormen laten aanpassen, we hadden het eerst veel meer als golfjes, maar ja... je kunt niet alles.

M: Dat is ook zo. Ik denk dat ik eigenlijk het meeste nu wel weet. Stel dat ik achteraf nog wat bedenkt...

T: Dan bel je of mail je maar. Mailen is het snelst. Ik heb ook nog de nota voor je uitgedraaid, hij is van 2009 en nu weet ik al veel meer en sommige dingen zijn uitgekomen en andere zijn

niet uitgekomen. Dus dat is... wat ik wel geformuleerd heb is het tegen gaan van versnippering. Ik heb liever dat er een mooie speeltuin is waar je echt naar toe gaat, dan dat je overal kleine plekjes hebt waar niks aan is. *Bladert in de nota*. Speellint ontwikkelen, prioriteit natuurlijk spelen en kennis ontwikkelen. Je moet altijd zien wat de nieuwste ontwikkelingen zijn. Kinderen groeien, we hebben andere inzichten. Ik zou je ook adviseren om eens iets op te zoeken, want dat wordt onderschreven door de VNG, dat is child in the city en dat is een wereldwijde organisatie en die pleit ook heel erg voor het kind in de openbare ruimte.

Er is een onderzoek geweest waarbij ouders en kinderen onafhankelijk van elkaar met cameraatjes de wijk in gingen om te kijken wat zij leuke plekken, schone plekken, vieze plekken vonden en dat was totaal verschillend. Ouders hadden een foto gemaakt van een prullenbak Zo van kijk eens we hebben genoeg prullenbakken op deze route, dus het is schoon. Maar die kinderen, en dan moet je weer even door de knieën zakken, namen de foto veel lager en kijken zo tegen alle rommel aan en vonden het dus juist een vieze plek. Ga dus door de knieën, luister naar kinderen, ze hebben recht op participatie.

Nou en heb je nog wat, dan roep je nog maar.

M: Heel erg bedankt voor dit gesprek en de nota, en ik zal de kaart snel terugsturen. Mag ik uw naam ook noemen in mijn scriptie?

T: Ja hoor, en ik hoop dat veel mensen het gaan lezen en dat heel veel steden het gaan gebruiken.

Uitgewerkt interview Rob van Gaal (R), directeur van Jantje Beton, door Marijn Rozema (M) op 25 juli 2012.

M: Hoe is het idee van de Speelwijk ontstaan?

R: Toen ik hier vijf jaar geleden kwam, lag er een meerjarenbeleid en toen deed Jantje Beton heel veel verschillende dingen. Zeker niet alleen maar spelen in de wijk, en toen zei de Raad van Toezicht: "Als je beter kan, dan moet je beter doen." Dus die handschoen heb ik opgepakt en dat betekent vooral dat we focussen. Dus dat je niet te veel dingen doet, maar je richt je op een of twee dingen en die doe je heel goed. Het spelen zit wel in de genen van Jantje Beton, dus toen hebben we gekeken wat er gebeurde op het gebied van spelen en hoe kunnen wij ons het best positioneren. En daar is uit voortgekomen dat het informele spelen, dus het spelen buiten de formele speelplekken als speeltuinen en voetbalvelden, dat dat onvoldoende gerepresenteerd werd door een organisatie, want iedereen zat in de formele speelruimte. Dus wij kozen voor de openbare ruimte, om het spelen daar op de agenda te zetten van gemeentes, zodat die hun beleid veranderen en niet alleen maar richten op de formele speelplekken die heel veel onderhoud en beheer vergen, maar juist ook op de informele speelruimte, want dat willen kinderen heel graag. Dan is de vraag: waar is de openbare ruimte in zo'n verhaal. Toen zijn we eigenlijk op de trein gesprongen, zo zou je het kunnen zeggen, van de wijkaanpak. Er waren toen krachtwijken, probleemwijken, Vogelaarwijken. We wilden niet op de Vogelaarwijken inspelen, omdat de problematiek daar meervoudig is. Ook sociaaleconomische problemen en dergelijke, waar je met spelen alleen op dat moment niet zoveel aan kan doen. Maar de wijkaanpak als zodanig, daar hebben we wel van geleerd en gedacht dat we dat enigszins konden volgen. En we zijn in wijken gaan zitten die met een kleine steun in de rug hun speelbeleid kunnen verbeteren en in concrete zin dan het speelnetwerk. Dat is het tweede dus, wijkkeuze is daarbij niet bedacht in de vorm van postzegeltjes, dat kinderen ergens naartoe gaan om te spelen, maar als kinderen de deur opendoet, dan begint de speelwereld voor het kind. Dus wij hebben gekeken of wij eerder die speelstructuur of de speelnetwerken of een speelweefsel konden versterken.

M: Dus met brede stoepen, speelaanleidingen...

R: Zoals je in Leeuwarden hebt gezien, zo'n speellint verbindt de school met een park en de huizen. Het moeten niet alleen tegels zijn, dat zou te armoedig zijn. De route moet wel spelend gevolgd kunnen worden, rekening houdend met andere gebruikers van de openbare ruimte. En dan zie je dat dat in iedere wijk weer verschillend is. Een wijk uit begin twintigste eeuw is een typische arbeiderswijk: nauwe straten, nauwe stoepen, veel auto's geparkeerd, waar letterlijk geen ruimte is om te spelen voor kinderen. En je hebt de jaren zestig, zeventig wijken bijvoorbeeld, die zijn opgezet juist met veel groen en veel licht enzovoort. Maar die zijn ook in verval geraakt. Te veel ruimte of open ruimte dat niet is ingericht is ook voor kinderen niet aantrekkelijk om daar te spelen. Dus iedere wijk heeft zo zijn eigen problemen.

M: En u zei in het begin dat u dat op de agenda probeerde te zetten, dat gemeenten er anders naar zouden kijken. Hoe is dat gegaan?

R: Nou, dat gaat natuurlijk langzaam. We zijn niet zo kapitaalkrchtig en hebben eerst vier convenanten gesloten met gemeenten. Dat zijn eigenlijk voorbeeldgemeenten, dat zijn Leeuwarden, Den Helder, Gouda en Tilburg. Daar hebben wij geïnvesteerd in geld en

personeel en dat moet de gemeente dan ook doen. In het convenant staat dat wij in die wijken een soort voorbeeldwijken maken dat het beleid van de gemeente zou kunnen beïnvloeden. Dus zo is dat afgesproken.

M: Dus de wijk wordt ingericht en dan hoopt u dat de gemeente het overneemt voor de rest van de gemeente.

R: Ja, nou hopen... Dat heeft de gemeente ook wel een beetje zo toegezegd. Niet hard van zoveel geld zullen we er insteken, maar voor hun is het ook een belangrijk traject, omdat ze zien dat je de speelomgeving van kinderen ook anders kan inrichten dan ze tot dan toe gewend waren.

M: Heeft u daar echt voor moeten praten en lobbyen?

R: Ja, hoor. Je moet natuurlijk een ingang hebben en vaak is dat dat een medewerker van mij het werk voorbereid en dan zit je te praten met een wethouder. Maar het gaat ons er niet om om met een wethouder te praten, omdat je de issue van spelen van verschillende kanten kan aanvliegen. Je hebt groenvoorzieningen, dat valt onder wethouder A, onderwijs onder wethouder B en verkeer onder wethouder C en die hebben allemaal nooit nagedacht over spelende kinderen. Doordat je juist die wethouders en de verschillende afdelingen en de verschillende aanvliegroutes met elkaar verbindt, dus door samenwerken, krijg je dat zij vanuit het verkeer er ook over na gaan denken, van "O ja, daar kunnen inderdaad parkeerplaatsen weg." Of zoals in Leeuwarden dat er niet een gewone zwart-witte oversteek komt, maar juist met een tijgervelletje. Dat zijn daadwerkelijk zaken om kinderen het gevoel te geven van eigenaarschap van de omgeving, dat er over hun wordt nagedacht en dat ze zelf ook mee kunnen denken. En als je dan de veiligheid kan vergroten, zodat kinderen die route gebruiken om naar school te gaan. Soms moet je praten, dus ook intern in de gemeente, maar daar kunnen wij niet verantwoordelijk voor zijn. Maar wel dat er meerdere wethouders dat convenant ondertekenen en beloven het zo aan te pakken. In de ene gemeente gaat dat wat makkelijker, daar zijn de ambtenaren machtiger dan in een andere gemeente, die doen niet altijd wat de wethouder zegt. Bij een andere gemeente, bij Leeuwarden bijvoorbeeld, staan ze ook wat innovaties toe, zoals die tijger en dat perkje waar Nijha zo'n structuur in heeft gemaakt waar kinderen kunnen spelen. Dat is ook innovatief en dan moet je met de buurt gaan praten, daar moet de gemeente bij aanwezig zijn en die heeft natuurlijk een andere relatie tot zo'n perkje met onderhoud en beheer, vele facetten zitten daaraan.

M: En Tineke Thijsseling heeft daar ook een rol ingespeeld?

R: Ja, dat is een heel enthousiaste ambtenaar, dat heb je ook nodig. In andere gemeenten, zonder nou per se namen te noemen, daar zitten dwarse ambtenaren. Daar hebben we wel het convenant getekend, maar dan zeggen ambtenaren plotseling, als het hele traject is afgelopen: "We willen geen hout en we willen geen zand meer!" Dus die vallen dan terug op het oude beleid en die staan dan minder open voor vernieuwingen.

M: En dan gaat het niet door?

R: Nee, dat is niet gezegd, want dan hebben we verschillende manieren om te kijken of we de gemeente toch over kunnen halen. Ten eerste hebben we een convenant gesloten, waarin we afspraken hebben staan. Ten tweede gaan we met het hoofd van de ambtenaren en de wethouder praten, vaak krijg je dan dat het dan wel zo uitgevoerd moet worden. Dan is het soms dat het toch niet wordt uitgevoerd. En als dat te lang duurt, dan komen we eigenlijk op

voor de kinderen, want daar zijn we voor. We zijn er niet voor de ambtenaren of de gemeente. En in het uiterste geval kunnen we bijvoorbeeld naar de lokale krant stappen en zeggen: “De gemeente houdt zich niet aan haar woord!” En dan balen ze als een stekker, want ze willen juist met Jantje Beton en een cheque van 50.000 euro bij de opening van zo’n speeltuin op een foto in de krant staan, “kijk eens wat een goed werk!” En als ze dan negatief in de krant komen, dan balen ze daar van.

M: Dus dat soort dingen dat schuwt u niet.

R: Nee, maar we zoeken het ook niet eerst op. We zijn geen Greenpeace en we ketenen onszelf niet vast aan het stadhuis en gaan ook niet andere dingen doen, maar we zoeken wel de grenzen op in de afspraken die we gemaakt hebben.

M: Dus confrontaties komen wel voor, het is niet alleen samenwerken.

R: Ja, het is natuurlijk een beetje geven en nemen. Het is niet zo dat wat wij in onze kop hebben dat dat gerealiseerd moet worden. We staan altijd open voor redelijke argumenten. Of als de buurt... Ik heb wel eens op een plek gezeten dat we meerdere keren met de buurt bijeenkwamen en de gemeente, maar dat het dan toch stuk is gelopen op belangen. Het kan dan de belangen van hondenbezitters zijn: “Ik vind het best dat er iets om te spelen omen, maar waar moet ik dan m’n hond uitlaten? Daar betaal ik belasting voor.” Sommige gemeenten zeggen dan we maken een strook en andere gemeenten, dan komt er ineens een nieuwe wethouder in het vizier en dan houdt het toch op een gegeven moment op. Maar we zijn wel een redelijke organisatie.

M: Dan moet u veel praten en overleggen, hoe lang duurt zo’n proces dan, bijvoorbeeld in Leeuwarden?

R: In Leeuwarden gaat het om een wijkaanpak en hebben we voor vier jaar een contract afgesloten, een convenant gesloten. Maar daar worden verschillende buurten in de wijk worden bij de horens gepakt en dat kan een schoolspeelplein zijn, openbaar, of een deel van een speellint zijn of in een park zijn. Het heeft een heleboel verschillende plekken in de gemeente te maken en het is moeilijk te zeggen hoe lang dat dan duurt. Als ik even kijk naar een Speelbuurt, want we zijn terug van de hele grote omvangrijke speelwijken naar de buurten, de wat kleinere omgevingen, dan zou je kunnen zeggen dan is de looptijd ongeveer een jaar of veertien maanden. Van het eerste gesprek met een wethouder tot en met de opening van wat we daar willen realiseren.

M: En als het dan aangelegd is, is er dan nog een rol voor Jantje Beton?

R: Nou, in twee dingen: in de evaluatie en zorg voelen we dat wel, we hebben er wel in meegeholpen. We geven trainingen en workshops, dus dat betekent dat de ambtenaren daar gebruik van kunnen maken, maar in principe is het onderdeel van het werk dat we hebben overgedragen. Het wordt helemaal aan de gemeente of school of lokale gemeenschap overgedragen. Dus dan heb je het vooral over beheer en onderhoud, dat moet gegarandeerd zijn. Dan zie je dat een school en een gemeente, op het moment dat je een schoolspeelplein verbetert en het maakt deel uit van de openbare ruimte en er staat geen hek om heen dat de verhouding tussen school en gemeente ook veranderd. In het begin zitten wij daar ook tussen, maar uiteindelijk wordt er een contract gesloten tussen de gemeente en de school wie er verantwoordelijk is voor het schoonmaken of bij vandalisme of iets dergelijks. En daar staan

we dan vervolgens buiten, daar zijn we geen partij meer in. Dan zijn het contracten van tussen de vijf en tien jaar tussen scholen en gemeenten, maar dat moeten ze zelf uitzoeken.

M: Heeft Jantje Beton moeite gedaan om de andere participanten, zoals de school en Nijha, erbij te betrekken?

R: Nou, er is heel veel enthousiasme en Nijha is een soort sponsor, ontwikkelaar en dan is het niet zo moeilijk om daar mensen die verantwoordelijk zijn voor het project in het projectteam te plaatsen. Het is moeilijker als je het over gewoon buurtbewoners hebt. Die kunnen vanuit hun functie als buurtbewoner ook zeggen “Daar hebben we niks mee te maken.” Je hebt trouwens heel enthousiaste buurtbewoners en kinderen en dan loopt het heel goed. Maar dat is wel enigszins per buurt verschillend.

** telefoon gaat **

M: U zei ook dat je dan iemand moet hebben die bij de gemeente naar binnenkomt, hoe is dat bij Leeuwarden gegaan?

R: Nou, je hebt Kinderintel, dat is een onderzoek dat uitgevoerd wordt door het Verweij-Jonker-instituut en wordt onder andere gefinancierd door Jantje Beton en dat zijn twaalf indicatoren die bepalen of het welzijn van kinderen goed is of minder goed is. En dat zijn indicatoren die hebben te maken met kindersterfte, met sociaaleconomische situatie van kinderen, achterstandsgezinnen en een van die indicatoren is de speelmogelijkheden voor kinderen. Nou, dat levert allemaal opgeteld een cijfer op en dan wordt je als gemeente gezegd dat je op plaats 27 van de 443 gemeenten staan en er zijn nog zoveel gemeenten waar het beter gaat dan in uw gemeente. Dat is een van de manieren waardoor wij...

Laat schijf zien.

Hier staat ook Leeuwarden op, daar staat dan dat de gemeente op nummer 8 staat en dat er 435 gemeenten het beter doen. Voor wat het waard is. Maar in ieder geval vinden gemeenten dat vervelend en het is voor ons een van de indicatoren die wij gebruiken zodat wij denken dat ze daar wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken als het om kindvriendelijkheid en speelvriendelijkheid gaat. Dan neem je contact op met die gemeente en dan gooien ze of de hoorn op de haak of ze zeggen komt u vooral een keer langs. En overall zijn ze enthousiast, want wij nemen ook geld mee, en kennis en expertise. Als we alleen het vingertje opstaken dat ze wat moeten veranderen, dat is wat anders. Maar zoals in Leeuwarden investeren wij 400.000 euro cash en ook nog eens 600 uur aan medewerker ieder jaar.

M: En hoeveel investeert Leeuwarden zelf?

R: Zij investeren 50.000 euro per jaar. Misschien iets meer, omdat ook het verkeer en de groenvoorzieningen wat bijdragen. Dat is in het convenant geregeld. En 500 uur van Tineke. Zoiets. En nou goed, wij vormen dus samen de kern en dan ga je pas de boer op. Je hebt met woningcorporaties te maken, met scholen, wijken.

M: Doet de gemeente dat of is dat de taak van Jantje Beton?

R: In het begin si dat wel van ons. Als het over kinderpacticatie gaat, want wij willen kinderen graag betrekken bij het proces, dat is namelijk ook een recht van kinderen volgens

het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Maar het is de bedoeling dat dat langzamerhand wordt overgenomen door de gemeente, dat die gelooft in die aanpak. Ook al zou de school of gemeente niet de participatie zelf bij de hand nemen, dat doen wij wel, dan kunnen ze wel zeggen in het beleid dat dat een vast onderdeel moet zijn van zo'n proces dat kinderen inderdaad ook gehoord moeten worden. En dan kun je zeggen dat kinderen aan het einde van het project mogen zeggen of ze het mooi vinden of niet mooi vinden, dat is een heel minieme. Je kan ook overgaan naar 'context mapping', dat hebben ze in de TU Delft ontwikkeld speciaal voor kinderen en dat zegt eigenlijk zoveel dat gebruikers van een dienst of product betrokken worden bij het ontwerp, dus eigenlijk ga je nog een stapje verder in de marketing van je product of dienst of hoe je het ook wilt noemen, want dat zegt zoveel als dat je de behoefte van de gebruikers wilt bevredigen en dan worden de mensen betrokken bij de ontwikkeling van het ontwerp van het product. Dat is wat wij eigenlijk doen.

M: En wat daar ook gebeurt, zoals die kinderen die die blokken gingen verven.

R: Ja, maar zij hebben ook aan de bron gestaan van de ontwikkeling van Nijha van zo'n innovatief apekooitraject of hoe je het ook wilt noemen.

M: Dan is het ook zeker dat ze het gaan gebruiken.

R: Ja, en dan is de buurt blij, de gemeente is blij, kinderen blij, er wordt veel gebruik van gemaakt, voor zover ik heb begrepen en dan zou de gemeente wel erg dom zijn als ze dan dat wat ze pas geleerd hebben terzijde schuiven. Ze zouden het in ieder traject kunnen doen, en je kan het ook uitbesteden. Er zijn organisaties voor die dat kunnen en willen doen.

M: U zei dat zo'n project 14 maanden duurde om het uitgevoerd te krijgen, maar is het ook zo dat als er beleid is dat het soms nog moeilijk is om het uit te laten voeren of is het dan eigenlijk zover dat het altijd wel doorgaat?

R: Dat is per gemeente afhankelijk. Als de gemeente groot genoeg is, hebben ze vaak eigen diensten, bijvoorbeeld om tegels te leggen. Als ze dat niet hebben, moet het worden ingehuurd. Is een kwestie van planning. En soms lukt dat in een gemeente niet om voldoende mensen te krijgen, maar dat is een beetje afhankelijk van de ingewikkeldheid, de complexiteit van wat er nog moet gebeuren of dat snel of minder snel gaat.

M: Dus dat ligt maar net aan de situatie.

R: Ja.

M: In Leeuwarden is dat netwerk nu aangelegd, tegen welke problemen is daar aangelopen die u weer mee kunt nemen naar andere wijken?

R: Alle contacten die ik net gezegd heb, zijn ook alle problemen. Je moet elkaar ook overtuigen. Je kan het over kinderpaticipatie hebben, maar dan moeten er wel voldoende kinderen zijn en ook een zekere stabiele groep die je meeneemt. In de zomervakantie zijn kinderen er niet, dus dan stopt het al terwijl het een belangrijke periode is. Het kan zijn dat het toch op het gebied van de veiligheid, waar de gemeente verantwoordelijk voor is, het kan niet zo zijn dat ze een toestel neerzetten dat onveilig is. Daar moet toch op gelet worden. Er zijn allerlei probleemjes die je iedere keer opnieuw moet overwinnen. Zoals bij het Johan de Vliieger-park, daar zijn meerdere gesprekken geweest met bewoners, gemeente,

woningcorporaties, kinderen en daar lukt het niet om tot een oplossing te komen, omdat er verschillende belangen zijn. Er loopt een fietspad doorheen en je zou eigenlijk zeggen om door een speelgebied een fietspad te leggen is niet zo handig, maar het is ook een doorgaande weg. Er worden honden uitgelaten en de mensen zeggen dan: “In dat buurtje is er al zo weinig ruimte, waar moet ik dan mijn hond uitlaten? Want ik betaal er ook belasting voor.” We hebben toen een hondenpoepactie gedaan, kinderen hebben toen in iedere drol een vlaggetje van Jantje Beton gestoken. We proberen ludieke overtuigingsinstrumenten in te zetten om te kijken of we de groep mee kunnen krijgen, maar als de belangen botsen en de gemeente die wil dan niet een besluit nemen, want dan stoten ze of de ene of de andere partij tegen het hoofd, dan gebeurt er niks.

M: Dan nemen ze helemaal geen besluit.

R: En dan heb je veel tijd geïnvesteerd en er komt niks uit. Dan raken mensen teleurgesteld en ze raken het vertrouwen in de gemeente veelal kwijt. Of er zijn in zo'n klein buurtje een paar zulke dominante mensen die niet tegengesproken worden. Dat zijn zo de problemen waar we tegenaan lopen.

M: Toen ik er zelf was en met de kinderen heb gepraat, zag ik inderdaad ook veel hondenpoep en kinderen hadden het over zwervers en wietzakjes in het park. Dat zijn externe factoren waar u niks aan kunt doen?

R: Nou, je kan het op de agenda plaatsen. Als het een voorwaarde is om kinderen te verleiden tot spelen en je schenkt geen aandacht aan die voorwaarde, of het nou een drukke verkeersweg is of het zijn hangjongeren of het is hondenpoep, wij zouden met oogkleppen bezig zijn als je daar geen oog voor hebt. Dat wij het niet allemaal zelf kunnen veranderen is wat anders, maar je kan wel kijken in hoeverre de gemeente daar aandacht aan kan besteden.

M: U zegt dat dan tegen de gemeente?

R: Als de bewoners dat zelf niet doen, dan doen wij dat zeker.

M: Wordt daar nu ook al wat mee gedaan?

R: Dat weet ik zo niet, maar bij hangjongeren bijvoorbeeld is het heel simpel, omdat ze vaak geen plek hebben om te hangen en dan gaan ze hangen op plekken die eigenlijk niet voor hun bedoeld zijn. Dus nu zetten we vaak aan de randen van speelomgevingen een houten huisje of iets dergelijks neer waar ze kunnen hangen. En zo blijken dat heel veel van die hangjongeren toch veel meer toegankelijk te zijn dan iedereen denkt. Het is dan ook van hun zelf. Maar goed, pubers zijn pubers overal in wereld en die hebben hun eigen gebruiksaanwijzing. Ons beleid is dat we... Gevoelens van onveiligheid zijn er overal, van jong tot oud. Nu kun je proberen dat tegen te gaan door meer hekken, meer camera's, meer politie op straat, enzovoort, ja dat is een weg waarvan wij zeggen dat het een heilloze weg is, want je kan er oneindig mee doorgaan en dan voelen mensen zich nog niet veilig. Wij proberen juist het tegenovergestelde te benadrukken: minder hekken, minder blauw op straat, minder camera's, kijken of je het met de gemeenschap kan doen. En tot nu toe wat wij bereikt hebben is hoopgevend. Er zijn heel veel scholen die blijkbaar ook hun schoolspeelplein open willen stellen na schooltijd en in het weekend, als het onder de juiste randvoorwaarden is. Er zijn heel veel buurtbewoners die snel beginnen over hangjongeren en dat het verkeerd volk trekt enzovoort. Die moeten overtuigd worden en zijn nu blij dat het er is. Het verloedert ook niet,

want scholen laten oudere leerlingen met papierprikkers een keer per dag rond dat gebied om het schoon te maken. In Delft kwam zelfs de hoofdcommissaris van de politie daar en die keek rond en zei: “Daar moeten wat meer bakken komen.” En in een keer lukt het dan om nog meer krachten te krijgen en daar hoop je op. Tot nu toe lukt dat wel, in de ene gemeente gaat het verder dan een andere. Maar dat zijn uiteindelijk initiatieven van de scholen zelf, ze voelen zich er verantwoordelijk voor.

M: U zei al dat er vier speelwijken zijn en ik hoorde van Malou Durve dat Apeldoorn daarbij is afgevallen uiteindelijk...

R: Nou, er zijn vier wijken in die vier steden en daarnaast zitten we in heel veel andere gemeenten, op dit moment hebben we afgelopen anderhalf jaar in twintig gemeenten en daar komen er volgend jaar weer twaalf bij waaronder ook Apeldoorn daar hebben we al een contract mee. Het gaat dan om speelbuurten, want wijken doen we niet meer, want dat is te groot en dan leggen we onszelf te veel vast. Zo groot zijn we nou ook niet, zowel financieel als personeel. Dus we hebben wijken onderverdeeld in buurten en daar zit Apeldoorn wel in.

M: Zijn dat dan die Schoolspeelpleinen?

R: Onder andere. Het gaat om speelzones, de routes, wat we willen voorkomen is dat wij weer gaan zitten op een speelplek met een hek er om heen. We willen juist kijken naar de toegankelijkheid. Kunnen kinderen er op een veilige manier komen en het liefst op een spelende manier. Dus van huis naar het plantsoen en daarvandaan naar school. We plaatsen het in een grotere context. Ze zijn heel enthousiast in Apeldoorn, maar het is een gemeente die het nog moeilijker heeft dan andere gemeenten omdat ze erg gekort worden op het Gemeentefonds. Maar ook hebben ze er afgelopen jaren zeer geteerd op het verkopen van grond en dat is stil komen te liggen dus ze hebben geen inkomsten meer en moeten misschien zelfs grond afwaarderen. Wat eerst bouwrijp was en dat is dan 100 euro per vierkante meter, en dat is nou nog maar 6 euro waard. Dus ze zijn niet zo kredietwaardig meer. Precieze weet ik er niet van af, maar die hebben het dus moeilijk om te zeggen “Hier hebben we ook 50.000 euro!” Maar ze zijn enthousiast en hebben in alle hoeken en gaten gekeken om te kijken of ze voldoende kunnen bijdragen. Dat kan in materiele of personele zin. En zij hebben nog een specifieke wens om een groene speelomgeving te creëren.

M: Merkt u veel van de crisis, dat gemeenten minder geld hebben?

R: Nou, dat wel. Er komen voldoende berichten tot ons dat een kapotte wipkip niet meer vervangen wordt, maar dat er een boomstam wordt neergegooid. Dat vinden wij juist niet zo erg. We voeren geen oorlog tegen de wipkip, maar de boomstam roept meer creativiteit op dan een wipkip. Daar gaat een kind twee keer heen en weer en heeft het dan wel weer gezien. We merken wel dat er bezuinigd wordt, of dat er plekjejes worden weggesaneerd omdat er te weinig kinderen in de buurt wonen. Gemeenten kunnen niet zoveel meer bijdragen, ook aan onderhoud. Maar er zijn ook gemeenten die voor het kindvriendelijk maken van een wijk of buurt toch nog wel geld hebben.

M: Omdat ze inzien dat het heel nuttig is en heel goed?

R: Ja. De neveneffecten he, het gaat niet alleen om het spelen. De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor kinderen met overgewicht en dat ze zouden moeten bewegen. Dat gaat ook om mensen van jouw leeftijd en ouderen, omdat het niet bewegen op ik meen kanker na

de belangrijkste doodsoorzaak in de wereld is. Bewegen is een item overal in de westerse wereld op zijn minst. De Olympische Spelen zijn in Londen omdat die zo'n prachtig plan hadden acht jaar geleden om iedereen te laten bewegen, maar daar heeft de economische crisis een stokje voor gegeten. Maar waar wij niet verantwoordelijk voor kunnen zijn is dat kinderen bij de Mac eten iedere dag. Een speelvriendelijke omgeving creëren is natuurlijk niet genoeg om overgewicht tegen te gaan, maar kan er wel aan bijdragen. Het zelfde geldt voor groene omgeving, die nodigt uit tot meer spelen en meer gevarieerd spelen. Dat geeft aan dat je een groene omgeving zou moeten maken. Dan is het weer de vraag hoe kan je een groene omgeving maken zonder dat het ons op kosten jaagt en dat kinderen er toch prettig kunnen spelen.

M: En dat is bijvoorbeeld al door alleen zo'n boomstam neer te leggen?

R: Ja, of een klimboom als je mazzel hebt. Alle bomen in Nederland zijn vanaf drie meter afgeknot, zodat kinderen er niet in kunnen spelen, terwijl ze dat juist het liefste doen. Nu zijn er kwekers die hebben nou weer bomen gekweekt met takken van de grond af aan, echte klimbomen. En die zijn goedgekeurd door consument en veiligheid, dus daar mogen kinderen in klimmen. De leukste boom in Nederland staat in het Vondelpark in Amsterdam, die staat daar al 130 jaar volgens mij, een heel grote dikke eik die helemaal schuin is en het krioelt daar van de kinderen omdat ze daar heerlijk kunnen klauteren en klimmen en ervan af kunnen springen, zich er achter kunnen verstoppen of juist er rustig op kunnen liggen alsof het een bedje is.

M: Een meisje uit Leeuwarden zei ook dat ze het zo leuk vond om in bomen te klimmen, maar de mensen van de Hubo hadden juist de beste takken er af gezaagd. Maar daar kunt u natuurlijk ook niets tegen doen.

R: Je kan het voorkomen als je het weet, dus je zou eigenlijk, en dat hebben we niet, een kinderactielijn moeten hebben, dat kinderen het kwijt kunnen op een of andere manier en dan kun je op z'n minst de gemeente informeren om het niet te doen omdat kinderen dat juist hartstikke leuk vinden.

M: Gaat dat nog gebeuren, zo'n lijn?

R: Nou, dat is wel in het meerjarenbeleidsplan opgenomen, maar het heeft nogal wat voeten in de aarde, omdat je er ook bekendheid aan moet geven en als er kinderen gaan reageren moet er ook een dialoog ontstaan. En dan moet ik daar mensen voor vrijmaken, maar ik heb maar een beperkt aantal mensen. We zouden het graag willen, maar zeker nog niet de komende twee jaar.

M: Ik zou nog graag wat willen weten over de relatie tussen Jantje Beton en de overheid. Want hoeveel procent van Jantje Beton komt vanuit de overheid?

R: Nul, heel af en toe krijgen we wat subsidie voor een speciaal project, maar dat is te verwaarlozen.

M: Dus u bent echt helemaal onafhankelijk van de overheid. En de inkomsten zijn dan fondsenwerving?

R: Ja, we halen ongeveer 5 miljoen euro op. Er zijn negen bronnen van inkomsten, waarvan de belangrijkste drie zijn de collecte (1,5 miljoen), de loterij (1,5 miljoen), de vriendenloterij (1,2 miljoen) en daarnaast hebben we nog wat donateurs en nalatenschappen, sponsoring en evenementen.

M: Dat wordt verdeeld over allerlei projecten.

R: Ik moet eerst al mijn medewerkers betalen en het kantoor en wat overblijft wordt verdeeld.

M: U bent helemaal onafhankelijk van de overheid, maar u bent wel betrokken bij de overheid met overleggen en zo wordt u wel gevraagd...

R: Als je zegt, we halen het geld binnen, nou je hebt een organisatie die betaald moet worden en de kantoorkosten enzovoort dan hebben we eigenlijk drie poten: een is we zijn ook een klassiek fonds, we halen geld op en initiatieven op het gebied van spelen en bewegen kunnen bij ons geld ophalen. Twee is dat we veel kennis en ervaring hebben en dat bundelen in projecten, dan ben je eigenlijk bezig met iets te ontwikkelen wat wij vervolgens in onze etalage plaatsen om te laten zien dat als je dit en dit doet dat dat het resultaat is. We kunnen niet in alle gemeenten zitten en in alle wijken zitten. De derde poot is de belangenbehartiging, want wij behartigen de belangen van de kinderen eigenlijk en de openbare ruimte waar ze in willen spelen. Die gaan niet naar de Tweede Kamer, maar dat doen wij wel.

M: Uit eigen initiatief?

R: Ja, de overheid trekt zich meer en meer terug en nu spreken we wel kamerleden en gaan we er naar toe en willen we het op de agenda plaatsen, zodat er moties worden aangenomen, en het liefst dat er een wet komt.

M: Zoals die drie procentnorm?

R: Ja, maar die is al achterhaald. Maar dat is wel een voorbeeld.

M: Hoe zet u dat dan op de agenda?

R: Afspraken maken, kijken of je in de kantine van de Tweede Kamer een uur van een Tweede-Kamerlid kan krijgen en kijken of de partij zich er achter wil scharen of kijken of je zelf een coalitie kan scharen uit de partijen. Een van de voorbeelden is die van de woonerven, daar maken wij deel van uit als partner en in de woonerven daar is men vergeten dat je daar stapvoets mag rijden, dat is 15 km, maar iedereen reed daar 30 of 35, dus wij hebben toen contact gezocht met Tweede-Kamerleden en er is een moment geweest dat wij een bord met 15 km hebben overhandigd en dat is nou overgenomen. Eigenlijk was dat al geregeld, maar het wordt nu in borden vertaald door de overheid. Dan kom je op de televisie en die laten zien wat het verschil is tussen 30 en 15 km, want bij 30 km is een kind dood en bij 15 km niet. Zo doe je dat dan, je beïnvloedt de overheid en gebruikt de PR-machine en communicatiemachine om jezelf op de kaart te zetten. Door jezelf zo op de kaart te zetten, verandert de overheid een beetje zijn beleid en houding en wordt je bekend bij de Nederlanders en die denken als je met de collectebus voor de deur staat denken ze 'oh, dat is een goede organisatie, die geven we een euro!'

M: En de politieke partijen, die hebben de media-aandacht als beloning...

R: Iedere partij, ieder Kamerlid die willen ook altijd in het nieuws dus die grijpen van alles en nog wat aan. Er zijn honderden, duizenden moties per jaar. Dus op het moment dat je iets met kinderen, spelen en bewegen wil doen, dan leent iedere partij zich ervoor, van PVV tot SGP. Het is niet zo moeilijk om contact te zoeken, want de mensen zijn vriendelijk genoeg, maar het is niet het hoogste wat op hun agenda staat. Je moet als organisatie of het liefst als bundeling van organisaties zelf veel werk verrichten alvorens een Kamerlid een motie gaat indienen, vaak zelfs tot en met het schrijven van een motie. Daar hebben ze geen benul van, van wat er in moet staan, dus zet het er maar in. Want Kamerleden, met alle respect, denken toch ook een beetje aan scoren, ze kunnen ook niet van alles verstand hebben. Daar klaag ik ook niet over, zo is nu eenmaal de dynamiek en dat probeer je dan... wat ik er persoonlijk van vind doet er niet toe, als directeur moet ik er voor zorgen dat ik in het belang van Jantje Beton en de kinderen in dit geval er gebruik van maakt.

M: En op gemeenteniveau geldt dit iets minder?

R: Nee, dan doen we dit ook wel, maar het is heel erg arbeidsintensief op gemeenteniveau. Nogmaals, er zijn 443 gemeentes en we proberen de wethouders wel te bereiken via congressen van de VNG bijvoorbeeld. We staan daar altijd met een stand en aan het eind van de dag zijn er misschien maar veertig of vijftig wethouders die met een zakje van Jantje Beton rondlopen met spullen van ons er in en sommigen daarvan reageren dan weer. Dus zo beïnvloedt je dat. Om de vier jaar zijn er weer verkiezingen en kun je weer opnieuw beginnen. Dan heb je het niet over wethouders van verschillende disciplines, maar ook nog de ambtenaren die we moeten bereiken. Dat doen we onder andere door bijeenkomsten te beleggen voor ambtenaren, een soort workshops. En het letterlijk proberen op de kaart te krijgen. Als dat gelukt is in Leeuwarden, dan weet ik dat ze ook contact hebben met Sneek en Heerenveen en Drachten en dan mag je hopen dat dat zich zo ook verspreid. Dus voor ons zijn het dan ook, zoals Leeuwarden is dan ook een belangrijk ambassadeur. En als men dan ook nog via andere voorlichtingen of communicatieinstrumenten ook nog informatie krijgt, weten ze dat ze met Jantje Beton zaken kunnen doen, of informatie of advies kunnen krijgen.

M: Dus Drachten ziet het dan wel bij Leeuwarden en die komen dan wel naar u. U gaat er zelf niet meer achter aan?

R: We zijn een kleine organisatie, maar via ons krijgen ze voorlichting. We hebben een website en proberen emails te inventariseren en te sturen. Maar als een ambtenaar weggaat, dan is het contact ook zoek. Het is dus heel arbeidsintensief om dat bij te houden. Maar dat doen we wel, vanuit verschillende hoeken zouden ze informatie kunnen krijgen over wat wij doen en zouden ze gebruik daarvan kunnen maken. En dat kan ook zijn dat ze naar ons toekomen voor zaken die wij niet kunnen, zoals ontwerpen, maar dan sturen we door naar andere partners. Afgelopen jaar hebben we een ontwerpwedstrijd gehad voor de Regentessebuurt in Den Haag en wij dachten dat er misschien vijftien inzendingen zouden zijn, maar het waren er 105. Dus 105 stedenbouwkundigen, architecten, speelvoorzieningontwikkelaars hebben gereageerd. Er zat een prijs aan vast van 5000 euro. We hebben een klein symposium gehouden en het resultaat daarvan was dat de gemeente Den Haag zo enthousiast was dat ze ter plekke hebben besloten om 70.000 euro ter beschikking te stellen om het winnende schetsontwerp uit te tekenen en uit te voeren. Voor ons zit daar een voordeel in om het op de kaart te zetten ook bij ontwerpers, dat het niet zomaar een dingetje is maar dat het belangrijk is dat zij daar aandacht aan besteden. Die 105, dat is voor ons een belangrijk bestand. Met hen kunnen en willen we samenwerken en we kunnen hen in de

etalage plaatsen. En door onze investering heeft de gemeente gezegd: “En nou gaan we er wat extra geld bij doen.” En dat is dus de hefboomfunctie: onze euro levert ergens anders vijf euro op, dat is de gedachte. En zo zit Femke bij ons in de wetenschappelijke raad, die is heel bewust samengesteld. Er zitten tien mensen in, allemaal vertegenwoordigen ze verschillende disciplines, verschillende universiteiten. Ze kenden elkaar ook niet, of een enkeling wel. Maar spelen en kinderen is voor veel meer vakgroepen en wetenschappelijke disciplines op de kaart; spelen en groen, spelen en verkeer of spelen en sociale cohesie, of de relatie tussen goede speelvoorzieningen en de waarde van huizen. Er zijn zoveel invalshoeken. En daar proberen wij ook op een of andere manier te stimuleren door zo’n wetenschappelijk raad te hebben en studenten te ontvangen en te begeleiden.

M: Nog even terug, want na verkiezingen is het altijd even moeilijk...

R: Op lokaal niveau wel.

M: Maar daar is dan een convenant voor gesloten?

R: Ja, dan wordt het over de verkiezingen getild. De nieuwe wethouder en het nieuwe college, het is gewoon een contract met de stad en daar moeten ze zich aan houden. Maar een nieuwe wethouder hoeft niet verstand van zaken te hebben. Ze hebben vele portefeuilles en spelen is daar een van. Dan spreken ze een keer een uur met mij of ik ontmoet ze ergens, maar ze hebben de hele dag door over allerlei verschillende onderdelen gesprekken, dus dat raakt ook al weer op de achtergrond.

M: Dan komt het meer op de ambtenaren terecht?

R: Als je goede afspraken hebt, dan maakt dat niet uit. Als het fout gaat, kom je weer bij de wethouder terecht. Als er een nieuwe wethouder komt, moet je opnieuw investeren. Het kan dan zo zijn dat er net een wethouders is die er minder gedachte mee heeft. Die denkt “ze hebben toch wipkippen en glijbanen.” Maar die heeft zijn ambtenarenapparaat nog, een goede wethouders luistert naar de ambtenaren en naar wat er al ontwikkeld is. Maar het is altijd wel weer even een soort terugval moment. Het is kijken hoe je daar uit komt. In Leeuwarden is in de tussentijd ook verkiezingen geweest en de wethouder nu is een heel verschil hoe ze er tegen aan kijken. De eerste was een oud-onderwijzer van het CDA en nu zit er een jonge dame, ik weet niet of ze zelf kinderen heeft, maar wel van de zelfde partij die er toch anders tegenaan kijkt en ook eigen ideeën erover heeft.

M: Dan biedt het extra kansen.

R: Ja.

M: Ik heb alles wel gevraagd... Jantje Beton is wel een beetje een tussenpersoon tussen de overheid en burgers, kinderen die wat willen?

R: Ja, je hebt vaak een intermediair nodig. Iemand hier uit de buurt kan het ook zelf doen, maar die krijgt niet zo makkelijk toegang. En wij zijn wel een beetje een instituut geworden. We zijn onafhankelijk, hebben ons eigen geld. We bestaan 45 jaar en ik denk dat 85% van de Nederlanders ons ook wel kent, misschien wel meer zelfs. Misschien weten ze niet altijd precies wat we doen, daar moeten we zelf nog hard aan werken. Maar op televisie of de radio

of kranten, als er iets op dat terrein is, dan weten ze ons wel te vinden. Dus in die zin zijn we wel een intermediair.

M: Dat grijpt u ook graag aan.

R: Ja, maar je moet er wel keuzes in maken. Op het moment dat mijn medewerkers ergens met de voeten in de klei ergens aan het meehelpen zijn, kunnen ze niet p het zelfde moment aan belangen behartigen doen. Hier werken 24 mensen, dat is 20 fte, waarvan 9 op het gebied van programma's, de inhoud dus. Dan een stuk of 8, 9 voor fondsenwerving en communicatie en nog 3 voor de boekhouding.

M: Dus maar een klein deel is echt bezig met het aanleggen en bedenken...

R: Als je het zo verengd dan wel, maar ik zie zelf fondsenwerven en programma's als een aanpak, want ook die doen aan voorlichting en op het moment dat je mensen wilt werven om te collecteren voor jou, dan doe je tegelijkertijd een voorlichting, om zo het draagvlak voor het onderwerp te vergroten. Dus ik zie het zelf wel zo, maar als je het wat verengd dan houden de mensen die zich met de collectes bezig houden niet daadwerkelijk met de inrichting van de speelomgeving bezig. Ze weten er wel wat van af.

M: Ik heb eigenlijk alles gevraagd.

R: En als je nog andere vragen hebt, kun je altijd bellen.

M: Dank u wel!

Niet meer opgenomen:

Kindlint is bedacht vanuit volwassenen, wij van Jantje Beton vinden participatie van kinderen heel belangrijk. Ook is het langduriger en brengen wij zelf ook geld in. Jantje Beton is daarmee breder dan Kindlint. Maar zij stonden wel aan de bron van de gedachte en hebben goede dingen gedaan.

Focusgroep 1 (13 juli 2012, 10.15u)

Deelnemers: Adid, Racha, Riemer, Rixt (allen 10 jaar) en Thijs (9 jaar)

Marijn: Mijn onderzoek gaat over speelroutes. Wie van jullie weet wat dat zijn?

Riemer: Bijvoorbeeld als je naar school gaat en dat is dan een route waar je overheen kunt lopen. Dat hebben we laatst ook met Jantje Beton gedaan, iets gemaakt vlakbij de oude Hubo.

Marijn: Ja, dat klopt. Want jullie hebben best wel veel met Jantje Beton al gedaan, toch? Hebben jullie daar allemaal aan meegewerkt?

Racha: Nee, alleen Riemer.

Marijn: Een speelroute is dus een route door de wijk waar kinderen veilig kunnen spelen en bewegen. In Huizum-West is er ook eentje. Jij zei al dat jullie iets hebben gedaan bij de Hubo. Weet je of er nog ergens meer zit?

Rixt: De Gerard Dou is iets, het Simon de Vlieger-parkje en de Vluchtheuvel, maar dat is wel wat verder weg. En daar bij de Jumbo en voor bij school.

Racha: Ja, bij school zijn van die ronde stenen.

Rixt: En voor school zijn ook rode palen met een bok er op.

Riemer: Maar dat is zodat er geen auto's komen te staan.

Rixt: Maar je kan er ook op spelen, dat doe ik vaak met Anja.

Racha: Na schooltijd mag dat wel!

Marijn: Hebben jullie ook wel gezien dat er allemaal blauwe tegels liggen? Die geven echt de route aan. Via de school kun je dan naar het park en ook naar de Gerard Dou-speeltuinen. Gaan jullie wel eens over die route?

Riemer: Straks niet meer, want ik ga verhuizen. Nu ben ik vaak bij mijn opa en oma.

Marijn: Gebruiken jullie de route wel eens?

Adid: Ik wel eens als ik alleen naar school ga, want ik woon in Huizum-Dorp. Maar dan ga ik niet met de tegels, maar wel die route.

Marijn: En dan ga je alleen?

Adid: Of met mijn broertje.

Marijn: Niet met je ouders?

Adid: Nee.

Marijn: Is het een veilige route?

Riemer: Ja, maar hij moet wel een grote weg over, want hij woont in Nijlân.

Adid: Ik ga langs die rotonde!

Riemer: Ja, die bedoel ik.

Marijn: En jullie gebruiken hem niet?

Racha: Ik woon heel dichtbij, maar drie huizen verder. Ik heb de stenen wel gezien, maar ik wist eerst niet waar ze voor waren, dus dan gebruik je ze ook niet.

Marijn: Maar nu weet je dat wel. En als je dan bijvoorbeeld naar het Julianapark wil, zou je de route dan gaan volgen?

Racha: Nou, het is vooral handig voor kinderen die niet goed de weg weten.

Adid: Of als je naar een nieuwe school gaat!

Riemer: Maar misschien ga je dan wel naar de verkeerde school. Dan heb je een probleem.

Marijn: Nee, dat is niet zo handig. Racha, jij woont heel dicht bij school. Waarom gebruik jij de route niet, Rixt?

Rixt: Omdat ik aan de andere kant woon...

Marijn: Dus de route gaat niet naar jouw huis.

Rixt: Nee.

Marijn: Als jullie wel de route volgen, bijvoorbeeld naar het park, voel je je dan ook veilig op de route?

Allen: Ja.

Marijn: Waarom is dat?

Racha: Jullie hebben wel die route gemaakt dat die echt veilig is, dus dan weet je ook zeker dat er niet heel snelle auto's langskomen.

Riemer: Misschien denkt zo'n kleutertje wel dat de blauwe tegels wegzakken als je er op gaat staan!

Marijn: Dat zou erg zijn! Hebben jullie het idee dat auto's je goed zien?

Allen: Ja.

Adid: Ik heb een keer met mijn fiets gehad, toen ging ik naar huis en wou ik oversteken, toen ging een auto die was heel langzaam aan het rijden en toen ging ie ineens met volle snelheid naar mij toe. Maar ik was al aan de overkant.

Marijn: Gelukkig, dus er is niks ergs gebeurd! Dus dat was wel gevaarlijk.

Riemer: Ook een keer bij Franke, toen pakte hij een steentje en die wou hij op mij gooien, maar die gooide hij op de auto van zijn vader. En toen zat er een deuk in en ging het raam helemaal kapot.

Marijn: Ai... Niet zo leuk. Maar vinden jullie ook dat er onveilige plekken zijn? Op de route of in de wijk?

Adid: Ja, want in Nijlân, daar bij De Kipstop (*restaurant*) daar mag je maar dertig, maar daar rijden ze heel vaak zestig of tachtig.

Marijn: Dus veel te hard. Hoe kun je daar oversteken dan?

Adid: Je moet goed uitkijken.

Thijs: Daar op de Schrans, daar woon ik, daar rijden ze zestig, terwijl ze daar maar dertig mogen.

Marijn: Dat is veel te hard. En jij moet de Schrans oversteken?

Thijs: Ja.

Marijn: Dat is ook wel gevaarlijk. En daar gaat de route net niet langs.

Thijs: Nee.

Riemer: Waar ik eerst woonde reden ze ook veel te hard en toen gingen we een keer een stuk hout pakken met lange spijkers er in en die gingen we op de weg liggen en toen verstoppen. En toen reed er een auto overheen en toen kregen we op onze kop.

Marijn: Dat kan ik me wel voorstellen, want toen maakte jij het juist onveilig. En Racha, jij hoeft maar een heel klein stukje naar huis natuurlijk. Daar zijn geen gevaarlijke stukken?

Racha: Nee, dat is hier in de straat.

Marijn: Maar wat kunnen ze doen om het veiliger te maken, volgens jullie?

Racha: Een zebrapad bij de Schrans.

Adid: En bij De Kipstop ook.

Marijn: Zebrapaden maken het wel veiliger?

Racha: Ja.

Riemer: Nou, niet echt. Want ik zag ook iemand en toen ging die even in de auto bellen bij een zebrapad en toen keek ie even naar de telefoon om te typen en toen zag hij iemand niet en hij reed gewoon door.

Marijn: Ja, dan wordt het weer gevaarlijk, want ze moeten wel blijven opletten.

Riemer: Toen reed ie net geen oud omaatje om.

Rixt: En ook een keer, toen waren twee jongere meisjes op een scooter, die reden ons bij aan bij de Schrans.

Marijn: Maar dat ging wel goed? Geen ongelukken gebeurd?

Rixt: Nee, maar ik was wel geschrokken.

Marijn: Ja, dat kan ik me voorstellen.

Riemer: Als je hier de straat uit fietst of loopt, dan kom je ook bij de Verlengde Schrans en de Schrans en dat is een vet raar kruispunt. Dat is ook gevaarlijk.

Marijn: Dus daar moet ik nog wel even gaan kijken! Want dat valt wel buiten de route. Wat kunnen ze daar aan doen?

Rixt: Een blokkade.

Racha: Een flitspaal, dan doen ze dat niet.

Adid: Of stoplichten!

Racha: Ja, stoplichten.

Rixt: Sommigen rijden ook gewoon door rood.

Marijn: Dan krijg je wel een boete. Dus misschien doen ze het dan niet.

Riemer: Maar niet alle flitspalen flitsen meer. Niet allemaal. Dus dan helpt het niet echt. Want dan gaan ze gewoon blijven rijden omdat ze denken 'ow, die flitst toch niet!'

Adid: Maar Riemer, stoplichten werken ook niet altijd.

Marijn: Nu hebben we steeds wat negatieve dingen gehad. Wat vinden jullie nu leuke plekken om te spelen?

Adid: Het speeltuintje vlakbij de Aldi in Nijlân.

Racha: Julianapark!

Rixt: Ja, dat is heel leuk!

Racha: Dan klimmen we altijd in bomen. En als het gras is opgedroogd, toen ging ik met Fleur en Elise gooien met dat gras. En er is ook een meertje met zwanen. Daar gingen we ook wel spelen. Maar dat is best wel eng, want die zwaan is wel eng.

Riemer: Die zat een keer achter mij aan!

Marijn: Maar zo'n zwaan doet niks toch?

Racha: Ja, met z'n vleugels kan hij je arm breken! Helemaal als hij net eieren heeft gelegd, want dan wil hij ze beschermen. En als je op het trapje blijft staan dan komt ie wel op je af en dat is best eng!

Adid: En een keer met Adriaan lag de bal daarin en toen hebben we hem toch gepakt, terwijl de zwaan maar een klein stukje van ons afstond.

Riemer: Maar ze kunnen nu geen eieren meer leggen. Want ze zijn gecastreerd.

Racha: Nog maar net hoor. Eerst waren ze niet gecastreerd.

Riemer: En ook een keer was ik aan het spelen in het park met mijn vriendje, die heet Sven en die zit in de klas nu, en hij is doodsbang voor zwanen en toen stonden wij daar zo te praten op het grasveldje, toen kwam die zwaan op ons af. En Sven zegt "De zwaan komt!" en ik zeg "Ja, hoor!" Maar toen keek ik om en toen was hij er echt en toen ging ik er ineens vandoor!

Marijn: Het Julianapark is dus heel leuk. Wat vind jij leuk om te spelen?

Rixt: En bij de vluchtheuvel is heel leuk!

Riemer: Bij mijn oma en opa zijn grasveldjes en daar voetbal ik altijd. Of we doen pakkertje of blikspuit of gouwen. Dan staat een iemand op keep en dan mogen er twee of drie spelers verder mee doen en de eerste die een goal maakt is door en de tweede en derde ook en dan moet je penalties schieten en als die raak is ben je door en de laatste is niet door en dan ga je verder wie er wint. En laatst had Joost, dat is een vriendje van mijn broertje, keeperhandschoenen mee.

Marijn: Leuk, dat klinkt als een leuk spel. Maar als jullie daar zijn, zijn er dan ook ouders die jullie in de gaten houden?

Allen: Nee!

Marijn: Jullie gaan zelf, dat vertrouwen ze wel.

Riemer: Het is vervelend als ze er steeds bij zitten.

Thijs: Ja!

Racha: Ja, dan zeggen ze steeds "Nee, dat mag je niet, dat mag niet!"

Riemer: Een keer ging ik met Robin spelen, die zit nu ook in de klas, toen kwam zijn moeder steeds er bij zitten.

Marijn: Dat is niet zo leuk. Wat wou jij zeggen, Rixt?

Rixt: Er zijn wel zwervers in het park.

Riemer: En drugsdealers!

Racha: Ja, dan liggen er wietzakjes en zo.

Adid: Ik ging een keer vissen met een vriend van mij en toen zei zo'n meisje "Vang je een vis voor mij, ik heb hartstikke trek!" en toen zei ik "Ja, als ik er een heb gevangen!"

Marijn: Dan mocht zij hem hebben.

Racha: Ook een keer toen had ik een plekje daar stond toen een krukje en allemaal rotzooi.

Adid: En er is ook een jongen en die heet Marcel, maar die noemen we altijd vuurtoren want hij heeft rood haar...

Thijs: Ja.

Adid: En toen zag ik hem en toen zaten zijn vrienden fikkie te stoken in het Julianapark.

Marijn: Vinden jullie dat dan eng?

Adid: Nee hoor.

Riemer: Gisteren kreeg ik een soort vuurmaakding van mijn oma en toen kwam er een ex-vriend van mijn moeder, die kwam daar bij ons en die ging helpen en toen pakte hij een wc-rol en hooi van mijn konijn, niet uit zijn hok maar uit de zak, en toen rolde hij het bij elkaar, deed er benzine over heen en toen ging ie met dat ding, met ijzer en magnesium of zo, iets doen en toen vloog het in de fik en gooide hij het in de vuurkorf en gooide hij er nog wat blokjes bij en toen hebben we er nog de hele avond gezeten.

Marijn: Gezellig. Maar op die route zit ook dat survivalpad, komen jullie daar wel eens?

Racha: Daar kom ik heel vaak!

Riemer: Daar heb ik een blok van gemaakt met het Jantje Beton Actieteam. Daar zitten Robin bij, ik en Sven, Fleur en nog van een andere school.

Rixt: Ook van het Palet?

Riemer: Ja, Etienne.

Rixt: O ja, ieuw.

Riemer: En Kiara nog.

Marijn: Dat zijn de kinderen die echt daarbij geholpen hebben. En vinden jullie het leuk om daar te spelen?

Adid: Ja, met dat touw vind ik vooral grappig.

Riemer: En dat huisje heeft Sven uitgevonden en ik heb die bruggetjes met dat hout uitgevonden.

Marijn: Wat ik zo hoor is dat jullie het wel leuk vinden om buiten te spelen.

Allen: Ja!

Riemer: Ook als het regent speel ik buiten.

Adid: Ja, ik ook!

Riemer: Dan doe ik gewoon lange mouwen en een lange broek aan die oud zijn en dan gaan we voetballen.

Thijs: Ik hou heel veel van buiten spelen.

Marijn: Vinden de meisjes dat ook? Ook in de regen?

Rixt: Een keer ging ik met Tessa spelen en toen was het eerst droog, maar daarna ging het regenen.

Racha: Ik vind dat ook heel leuk.

Marijn: En tot hoe laat mogen jullie buiten spelen?

Adid: Ik tot zeven uur.

Racha: Ja, ik ook.

Riemer: Ik had straf, toen mocht ik ook maar tot zeven uur. Maar meestal mag ik tot acht uur. Ik speel eigenlijk een paar meter van mijn huis.

Marijn: En jij, Thijs?

Thijs: Ik ga altijd in de Gerard Dou spelen. En dan mag ik tot acht uur.

Marijn: Ja, dat is ook een mooie speeltuin.

Rixt: Maar kinderen uit groep 8 die gaan bijna elke avond naar de Gerard Dou en die pesten de anderen en slaan ze bij in elkaar.

Marijn: Dan is het niet meer zo leuk om daar heen te gaan.

Racha: Nee.

Rixt: Nee, ze zijn ook wel bang en brengen elkaar dan weer thuis.

Marijn: Dat is wel slim om te doen. Dus jullie komen daar niet zo graag?

Racha: Nou, alleen soms. Niet 's avonds.

Marijn: Maar er is wel toezicht daar toch? Helpt dat niet?

Thijs: Nee.

Racha: Meestal is die toezicht er niet 's avonds. Dan is alles afgesloten.

Thijs: Een keer toen was die meneer er wel, maar toen lag de bal op het dak en Micha, dat is een jongen die kliert altijd...

Rixt: Ja, die bedoel.

Thijs: En die was toen ook in de Gerard Dou en die had onze bal op het bak geschopt en je mag daar niet op het dak. En toen moest ik hem toch er af halen en die meneer die kwam zo naar buiten en toen zei ik dat de bal op het dak lag, maar hij geloofde het niet.

Marijn: Oh, dat is niet zo leuk. Maar wat zou er dan gedaan kunnen worden tegen die klierders?

Riemer: Niks.

Racha: Anti-klierenbestrijding.

Adid: Ja, zo'n poortje voor de ingang die ziet of je een klier bent of niet!

Rixt: Of er moeten wijkagenten zijn die controleren.

Riemer: Die komen een keer per week.

Racha: Een keer per week? Dat zou ik elke dag doen?

Adid: Maar ik vis wel eens zonder vergunning, dus ik wil juist niet dat ze dan komen!

Marijn: Maar vinden jullie het nog wel leuk om gewoon te spelen als er wijkagenten bij zijn?

Adid: Nou, maar een keer was er zo'n wijkagent, die ging naar een man die elke keer een tas vol bier ging drinken. Toen zaten ik en een vriendje bij de vijver te vissen en toen kwam de wijkagent en die ging die man oppakken. Maar wij zaten zonder vergunning te vissen! En toen vroeg de agent "Hebben jullie al wat gevangen?" Toen zeiden we nee en toen gingen ze weg.

Riemer: Ik was ook een keer in het Julianapark en toen kwam ook de politie. Toen zei ik "Daar is een drugsverslaafde man!" en toen gingen Sven en ik snel weggrennen.

Racha: En ik en Fleur waren ook een keer in het Julianapark en daar heb je van die blokken en dan kun je heel hoog staan. En toen stonden wij daar zo en onder ons waren ook nog jongens. En toen gooiden ik en Fleur per ongeluk blaadjes naar beneden en toen werden die jongens heel boos en toen wilden ze ons pakken en in het water gooien!

Adid: Waarom zijn ze boos om blaadjes?

Marijn: Maar dat is gelukkig niet gelukt!

Racha: Maar ze trokken ons wel weg en die ene jongen hield mij aan zijn ene hand vast en Fleur aan de andere!

Adid: Een keer bij de Gerard Dou was er een jongen, Dinan, die zat eerst ook op deze school en die ging me uitschelden voor homo. En ze gingen ook spugen en zo. Toen ging ik naar Raymond, dat is de baas daar. En toen zei hij: "Je mag niet meer spugen en vloeken, dus je mag de speeltuin verlaten!"

Marijn: Dat is mooi dat ie dat deed. Ik heb nu alles gevraagd, hebben jullie nog iets te vragen?

Adid: Waarom doe je dit?

Marijn: Dit is voor mijn onderzoek, als dit af is dan ben ik afgestudeerd.

Riemer: Mag je dan bij de gemeente werken?

Marijn: Dat weet nog niet.

Riemer: Hoe oud ben je dan?

Racha: Twintig?

Marijn: Vierentwintig.

Riemer: De vriend van mijn achternicht is ook vierentwintig!

Marijn: Hartelijk bedankt voor jullie hulp! Dat helpt mij heel erg, want ik kom hier natuurlijk vandaan! Dank jullie wel!

Focusgroep 2 (13 juli 2012, 11.00u)

Deelnemers: Anja, Linde, Nora, Sven (allen 10 jaar) en Noury (9 jaar)

Marijn: Mijn onderzoek gaat over speelroutes. Wie van jullie weet wat dat zijn, speelroutes?

Linde: Nou, dat heeft iets met speeltuinen te maken. En dan ga je daar een soort van route van maken. Een beetje een weg naar een andere speeltuin of zo.

Sven: Ik zit in het Jantje Beton actieteam van Huizum, dus daar bij de Hubo, dat heb ik mede ontworpen.

Linde: Daar speel ik heel vaak, want daar woon ik in de buurt.

Marijn: Leuk, daar gaan we het zo nog wel even over hebben. Een speelroute is dus een route door de wijk waar kinderen veilig kunnen spelen en bewegen. Hier in Huizum-West gaat die van school naar het Julianapark en via de Gerard Dou-speeltuin weer terug naar school. Kennen jullie dat?

Noury: Met die blauwe tegels?

Marijn: Ja, heel goed. Wie van jullie gebruikt die route wel eens?

Linde: Ik soms, maar ik woon wel heel dicht bij school in de Ruysdaelstraat.

Sven: Ik woon in de Hobbemastraat. Maar ik ken de weg uit duizenden!

Marijn: En jullie, gebruiken jullie die route wel eens?

Nora: Ik woon in Aldlân , dat is heel ver.

Noury: Ik woon niet heel ver, maar ik moet naar de Potmarge.

Sven: Jij moet makkelijk drie kilometer lopen.

Marijn: Hoe ga jij dan naar school, Noury?

Noury: Meestal op de fiets.

Linde: Het is bij de Intratuin!

Marijn: Dat is wel ver ja. En als je dan...

Noury: Daar bij Huizum-Dorp.

Marijn: Ja, dat is ver. Maar als je over de route gaat, ga je dan alleen of met vriendjes of met je ouders?

Sven: Ik ben er nog nooit overheen gegaan, want ik ga meestal met de auto of de fiets.

Linde: Ik heb wel van de route gehoord, maar hem nog niet helemaal gelopen. Maar ik zie hem wel steeds thuis en als ik dan naar school loop, want dan zie ik meestal allemaal blauwe tegels en die gaan helemaal naar school.

Marijn: Dus je ziet ze wel. En wat vinden jullie van de route?

Sven: Ik vind het wel grappig.

Linde: Ja, ik ook.

Noury: Maar als je naar de Gerard Dou gaat, dan houdt hij ineens op. Dan gaan de tegels er ook heen, maar dan houdt hij daar ineens op.

Sven: Ja, omdat ze tot aan de speeltuin gaan. Misschien komt er nog een route bij het Julianapark, en ook een bruggetje.

Marijn: Voelen jullie je veilig in deze wijk?

Allen: Jawel.

Sven: Alleen in een straat in de buurt is een paar dagen geleden iemand neergestoken.

Linde: Huh, echt?

Noury: Waar is die straat?

Sven: Vlakbij de Jumbo.

Marijn: Wat zijn dan onveilige plekken bij jullie in de wijk?

Noury: Bij het kruispunt bij de Hobbemastraat.

Nora: Bij de weg bij de Schrans. Dat is een grote weg.

Marijn: Wat vind je daar gevaarlijk aan?

Nora: Daar rijden de auto's best wel hard.

Sven: Je mag daar vijftig, maar sommige auto's rijden wel tachtig!

Marijn: Dat is dus veel te hard. Moeten jullie daar ook oversteken?

Anja: Ja, als ik met de fiets ga moet ik daar langs.

Marijn: Mag dat van jullie ouders?

Sven: Ja, maar je moet gewoon goed uitkijken.

Anja: Mijn hondje is bijna daar overreden.

Marijn: Dat is niet leuk.

Linde: Bij Aldlân is het ook gevaarlijk. Maar een keer toen reed er geen auto achter mij en toen was er een bord dat zei hoe hard je ging en toen ging ik zeventien kilometer op de fiets!

Marijn: Dus je ging heel hard!

Sven: Ik ging een keer vijfenzeventig per uur!

Marijn: Dat is wel heel snel. En Noury, wat vind jij een gevaarlijke plek?

Noury: Bij de stoplichten nog verder dan de Schrans. Ik ging een keer met Joris spelen en toen waren daar dronken mensen. Toen we een keer aan het fietsen waren, toen zei zo'n vrouw vanuit de auto "Hee jongetje, wil je sigaretten voor me halen?"

Sven: Toen bij mijn oma stak een keer iemand zijn middelvinger op.

Marijn: Dat is ook niet leuk.

Anja: Bij de flats, daar vlakbij de krantenmaker, daar heeft mijn vader gewerkt, daar bij de verkeerslichten, daar is een keer een man overreden met zijn auto en die ging tien meter mee met zijn auto.

Marijn: Dat is wel eng. Maar die dingen gebeuren niet zo vaak gelukkig. En als je echt in de wijk kijkt, is het dan bijvoorbeeld bij de school eng of bij het Julianapark?

Sven: Bij het Julianapark liggen heel vaak wietzakjes en heroïnespuiten!

Noury: Allemaal wietzakjes.

Marijn: Vinden jullie dat dan eng?

Noury: Nee, niet eng. Ik ben er nu langzamerhand wel aan gewend.

Nora: Maar kleine kinderen kunnen die ook pakken!

Sven: Een jongetje kwam een keer met zo'n spuit aanlopen!

Linde: Maar weet je, er woont bij ons in de buurt een heel rare man. En die man gaat steeds heel raar naar ons kijken.

Marijn: Wel een beetje een eng figuur.

Sven: Bij ons voorlangs loopt een fietsdief, en in een zijstraatje wonen allemaal drugsgebruikers, fietsendieven en inbrekers. En mijn oma's fiets is een keer bijna gestolen door een man die daar woont!

Noury: Nou, niet hier in Friesland, maar ook in Groningen, daarbij Haren daar is ook zoiets. Mijn opa en oma wonen daar.

Marijn: Dat is wel ver uit de buurt.

Noury: Nee, maar mijn oma's fiets is een paar dagen geleden gestolen.

Marijn: Dat is wel jammer.

Linde: Mijn buurmans fiets, iemand had die meegenomen en toen ging hij achter de dief aan. En toen zagen we een politieauto en daar zat de dief in en hij zat te jammeren!

Marijn: Dus dit gebeurt wel eens, maar eigenlijk vinden jullie het wel veilig. Mogen jullie ook alleen naar school?

Nora: Ik niet, dat is te ver.

Sven: Ik wel, want op vrijdagmiddag moet mijn zusje niet naar school. Dan ga ik gewoon alleen. Maar mijn moeder helpt soms met crea. En op normale schooldagen brengt mijn moeder mij en mijn zusje.

Marijn: Welke plekken vinden jullie leuk om te spelen?

Anja: De vluchtheuvel!

Marijn: Is dat een speeltuin?

Anja: Ja, dat is bij de Jumbo. Naast de tennisbaan.

Marijn: Heb je daar speeltoestellen?

Anja: Ja.

Marijn: En Linde, waar speel jij graag?

Linde: In het Simon de Vlieger-parkje. Daar is een schommelmand en dan gaan we heel hoog. Een keer vlogen we bijna over de kop.

Marijn: En Nora?

Nora: Ik speel graag in de Gerard Dou, want de overblijf is daar ook. En ik ga elke dag behalve woensdag naar de overblijf omdat ik zo ver weg woon. Want ik kan niet tussen de middag naar huis, want dan kunnen we maar één broodje eten. Ik heb ook twee zusjes en die van vijf die is nog heel klein en die eet heel erg langzaam. Dus dan duurt het nog langer.

Marijn: En dan tijdens de overblijf ga je daar spelen?

Nora: Ja.

Marijn: Noury, waar speel jij graag?

Noury: Vlakbij Huizum-Dorp, in het Abbingapark.

Linde: Daar schaats ik vaak!

Noury: Ik vind het ook leuk om met mijn hond daar langs te gaan.

Linde: Nou, Noury, hond?

Noury: Okee, hondje. Het is een kruising tussen een chihuahua en een dwergkees.

Rest: Haha!

Noury: Die bestaan echt hoor, dwergkezen!

Sven: En het Julianapark! Ik ben echt een jongetje van de natuur. Boomklimmen en zo.

Linde: Ik hou daar ook van!

Allen: Ja, ik ook!

Sven: Ik heb dan ook mijn zakmes mee.

Marijn: Zijn jullie dan niet bang dat je er uit valt?

Allen: Nee.

Sven: Ik ben een keer gevallen en toen was mijn zakmes weg!

Linde: Ik heb een keer mijn been gebroken, maar dat kwam niet door de boom. Maar daardoor is mijn rechtersoet smaller. Door het gips.

Sven: Ik had mijn linkersoet gekneusd.

Marijn: Dat is allemaal niet zo leuk. Maar dat is niet tijdens het spelen gebeurd.

Linde: Mijn neus was gekneusd. Dat deed veel pijn. En toen ging iemand er ook nog met zijn handpalm er tegen aan! Dat was Stijn, het broertje van Margot.

Marijn: En als jullie spelen in het Julianapark of in de Gerard Dou, wat spelen jullie dan?

Linde: In de schommel!

Sven: In bomen klimmen!

Nora: Ik ga meestal op de kabelbaan.

Anja: Ik ook wel met de schommel en de kabelbaan.

Sven: Ik meestal survivalen in het park.

Noury: Ja, dat is ook leuk!

Sven: Maar de gemeente doet in het park allemaal dingen, dan zijn wij er aan het spelen maar dan stuurt de stadstoezicht ons weg! Dan zeggen ze “Jullie vernielen de bomen!” Maar ik zoek alleen dode takken van de grond en maak er een puntje op. Ik zaag niet levende takken af. Alleen soms als er geen dode takken liggen.

Linde: De mensen van de Hubo willen niet dat wij daar in de bomen klimmen. Dus ze hebben de beste takken er af gezaagd. Dus nu heb ik een nieuw trucje bedacht om er in te klimmen.

Marijn: Want daar zit nu het survivalpad toch? Komen jullie daar wel eens?

Anja: Nee.

Sven: Ja, maar niet 's avonds.

Linde: Ik kan daar echt heel hoog klimmen. En daar ga ik dan met vriendinnetjes spelen.

Sven: Als ik daar ben, dan doen we meestal Koninkrijkje.

Marijn: Heb je dat zelf bedacht?

Sven: Ja, dan ben ik koning en moet de rest doen wat ik zeg.

Linde: We kunnen koninkrijkje spelen en dan ben ik koningin!

Marijn: Ja, dat vind ik ook wel een goede! En als jullie aan het spelen zijn, zijn er dan ook ouders die jullie in de gaten houden?

Allen: Nee!

Linde: Maar dat komt ook omdat er heel veel speeltuinen bij mij in de buurt zijn!

Marijn: En kun je daar veilig komen?

Linde: Ja, alleen bij de Gerard Dou moet je ook nog langs de Hobbemastraat en die best wel druk.

Sven: Nee, hoor die is niet druk. Daar komen in vijf minuten maar twee auto's langs!

Nora: Bij ons in het Aldlân zijn wel speeltuintjes, maar die zijn meer voor wat kleinere kinderen. En daarom zit ik meestal ook binnen te spelen. Want verder is er geen leuke speeltuin.

Marijn: Dat is wel heel jammer. Dus misschien wil jij ook wel een speellint, zodat je naar andere speeltuinen kan gaan.

Nora: Ja, mijn moeder wil ook heel graag hier in Huizum wonen, maar daar hebben we op dit moment geen geld voor.

Marijn: Misschien komt dat nog wel. Maar jullie vinden het wel leuk dus om buiten te spelen?

Sven: Maar niet als het zulk weer is!

Linde: Nou, ik wel hoor!

Noury: Ik ook hoor, een beetje met mijn hondje.

Sven: Nou, onze hond houdt echt niet meer van spelen.

Noury: Dan ga je een beetje door de plassen en zo.

Linde: Hoe laat is het eigenlijk?

Noury: Gisteren was er zo'n dikke plas bij ons in de straat en daar ging mijn hondje door en er kwam maar een heel klein stukje nog boven het water uit!

Marijn: En jullie zijn dan niet bang om vies te worden?

Allen: Nee!

Linde: Helemaal niet! Behalve voor die grote kruisspinnen!

Sven: Maar het leukste dat er is, is toch in een heel grote flat. Eerst helemaal naar boven en dan helemaal naar beneden. En het is dan de grootste klus om binnen te komen!

Anja: Mijn opa en oma wonen in een flat.

Nora: Die van mij ook en als we daar dan komen dan gaat mijn zusje van negen met de lift eerst helemaal naar 12 en dan naar beneden en dan met de trap naar 7 want daar wonen mijn opa en oma en dan weer naar 12.

Marijn: Leuke spelletjes dus. En spelen jullie elke dag buiten?

Sven: Niet elke dag.

Linde: Niet elke dag, maar elke dag kom ik wel buiten.

Marijn: Want soms heb je 's middags wat anders?

Sven: Judo.

Anja: Turnen.

Linde: Schaatsen, kaatsen.

Noury: En ik heb ... van vier tot zes.

Marijn: En tot hoe laat mogen jullie buiten spelen?

Sven: Meestal acht uur.

Nora: Door de week mag ik acht uur en 's weekends tot negen uur. Maar dan mag ik 's avonds niet meer buiten de buurt komen, maar alleen in de straat. Want mijn ouders zijn gescheiden en in het weekend ben ik bij mijn vader en daar zijn leuke speeltuinen.

Noury: Ik mag ook wel buiten spelen, maar dan mag ik tot zeven uur.

Sven: Ik ben laatst nog vermist geweest. Want ik speelde bij een vriendje, dat is Riemer die heeft hier net ook gezeten, en toen gingen we helemaal over de Boxumerdijk en dat was heel ver lopen. Helemaal naar Nijlân. En ik moest daarna naar een feestje en ik had een half uur om te eten.

Marijn: Je was dus heel laat terug.

Sven: En daarom moeten we vandaag onze straf afmaken, drie auto's wassen.

Linde: Ik moet voor straf de vaatwasser uitruimen of alleen op mijn kamer zitten.

Sven: Als ik alleen op mijn kamer moet zitten pak ik meestal een boek.

Noury: Dat is saai.

Nora: Ik hou van lezen.

Noury: Ik moet rond zes uur altijd binnen zijn, want dan is het AOC vrij en dan komen allemaal jongeren langs en die zijn wel raar. Dat zijn allemaal van die kinderen van zestien jaar en die zijn een beetje raar, die klieren een beetje.

Marijn: Nou, jongens en meisjes, ik heb al mijn vragen gesteld. Heel erg bedankt voor jullie hulp, dat heeft me heel erg geholpen!

Linde: Waarvoor doe je dit eigenlijk?

Marijn: Dit onderzoek is het laatste van mijn studie, als dit af is, dan ben ik afgestudeerd en ga ik op zoek naar een baan.